

1787

477

41798

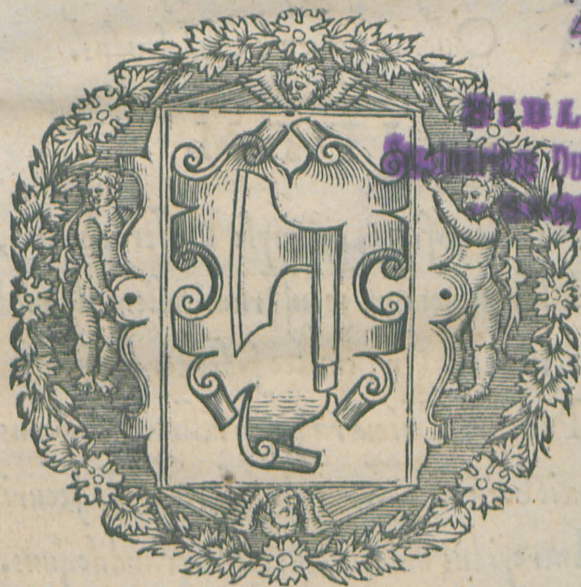
1193

1193

1193

STANISLAI
ORICHOVII ROXOLANI,
CHIMÆRA:
SIVE DE STANCARI FVNE
STA REGNO POLONIÆ
SECTA.

*Attendite à falsis Prophetis: qui ueniunt ad uos in uestitu ouium:
intus autem sunt lupi rapaces.*

M. D. LXII.

41798

BIBLIOTEKA
Klasztoru Duchownego Rybnickiego
W Opatoku

ALBERTI VEDROGOVII

HENDECA SYLLABI.

C Vr nomen dedit huic libro Chimæra,
H Ie scriptor bonus, artifex peritus.
I N regno uidet es se nunc Chimæras,
M Onstrosos homines, Deum negantes.
Æ Què nam licet omnibus patrare,
R Es (quæcumq; placent) satis nefandas,
A Quouis sapiente condolendas.

I D E M.

Discite Pontifices, exemplo Bellerophontis,
Flamminomum monstrum, tollere de medio.
Sit labor hic ues ter, curate fideliter id lud,
Ne qua Chimæra sit, in religione nocens.
Concutit hoc monstrum, sat dura credo securi,
Intrepidus miles, Sarmata grandiloquus.

SACROSANCTO CONCILIO, OECUMENI- CO, TRIDENTINO.

STANISLAVS ORICHOVIVS ROXOLA-
NVS, SE, SVASq; OMNIA DICTA, SCRIP-
TA, GESTA, QVÆ PRAVA, AC RECTA:
DIVDICANDA, PVRE SIMPLICITER,
ET ABSq; CONDITIONE SVBICIT,
INFRA SCRIPTO CHIRO-
GRAPHO SVO.

ANCTISSIMI PA-
tres: ac iustissimi Ecclesie Catholice
iudices, cuius vniuersitatis corpus
Tridenti, in sanctorum communi-
one, repræsentatis vnanimes: summa
cum remittendorum, & retinendo-

rum peccatorum potestate: habentes in sinu, cõple-
xuq; vestro, vitam æternam. cuius adipiscendę, ex-
tra vestrũ consensum, nulla facultas vlli datur: en
ego à finibus terre ad vos clamo: dum anxiat̃ cor
meum: ac vobis de media Roxolania, ad Tyrã flu-
men, (Dnestrum vocãt accolę) Carpatho mōti sub-
iecta: supplex manus tendo: cum principe publica-
norum illo, in conspectu, confessuq; vestro, fraudas-
ta compensans quadruplo. Namq; ego honorem
debitũ, non homini, sed ordini vestro, sæpe detraxi:
atq; cõmune vřm patrimoniuũ multũ vexavi, dicẽdo

A ij in vos,

P R A E F A T I O

in vos, quæ non oportuit: scribendo de vobis, quæ non licuit: agendo contra vos, quæ non decuit agere, dicere, scribere. Defraudavi igitur vos, cū hæreticis dum coniuro: dicto, scripto, facto. In quibus tot, ac tantis damnis, detrimentisq; vestris, ex autoritate vestra refarciendis, nolite, pro indulgentia vestra, aliud à me expectare velle: præter illud quadruplū. **Pater peccavi / in coelum coram te:** Vos enim vniuersi, in vno ordinis vestri principe PIO III, Romano Petro: omniū nostrum vnus pater estis: à quo pater ego, non tam ætate, q̄ temeritate adolescentior filius, substantiam, pro mea rata parte, acceptam, Lenones Saxonicos secutus, cum meretricibus Germanicis, in regione longinqua, & abs te ô pie pater, disiuncta: cōsumpsi, profudi, abliguriui. Nec solum priuatam rem: sed etiam publicā inibi confeci. Nam, & nomen patrium interea loci amiseram: Euangelicus, pro christiano vocitatus: & de tanto patrimonio, quod à te pater acceperam, cuius generis sunt, verbum purum putum: & sacramentum, ne iter quidem ad sepulchrū patrium, gurges, & helluo à te proscriptus, reliquū mihi feceram. Vnde eo iam mihi reciderat res: vt in regione illa Saxonica, fame dominante, saturari filiquis porcorum cuperem, & optarem: quas subulcus ille lutulentus, Luterus, in volutabra ingerebat suis illis immansissimis porcis, Germaniæ sanguine faginatis: quorum antesignani, atq; duces hi fuerunt: Carolostadius, Pome

AD PATRES CONCILII.

us, Pomeranus, Melanchtō, Muncerus, Balthazar,
 Bucerus, Zuinglius atq; Oecolampadius, mitto alios,
 illius impurissimi, periurissimiq; subulci cœnoso
 porcos. Erant autem ille siliques, omni farina cassæ
 quibus inferiebamur nos quoq; stulti adolescētuli.
 Nempe, Cuncti mortales peregrinè omnes sunt sacer
 dotes. Nullum sacrificium est Missæ, Eucharistia, pa
 nis est, ac vinum à propola, atq; de cupa. Pœnitētia,
 Confirmatio, vnctio, votum, tristia sunt Deo impi
 orum ludicra. Eleemosyne, ieiunia, preces, pannus
 mulieris menstruatæ sunt. Certitudo gratiæ Dei er
 ga nos, semper præ nobis ferenda: ne qui fortè, ex in
 certudine gratiæ voluptatem fidētis interpellat pec
 cati obex. Hac ego foeda rerum, ac verborū, à fa
 melico Lutero, VVittemberge pascebar sagina, qui
 veterum hæreticorum cœno, vt utebat ipse, ita cã
 dorem ineuntis adolescentiæ meæ imbuebat. Et, nisi
 Deus, misertus nostri, præsentē mihi periclitātī por
 rexisset manum: in eodē cœno pereundū mihi fue
 rat & ipsi, in quo lutulētus ille porcorū Saxoniorū
 grex vniuersus, ab legione dæmonū depressus, atq;
 demersus, cum vestigio interijt. Horum ego itaq;
 perditorum miserrimo, acerbissimoq; exterritus ca
 su, reuocaui gradum ab hoc illorum præcipitio: &
 receptui canente Ecclesia Christi, respexi me aliquan
 do, atq; me collegi ex illo ærumnoso sectarū salo: quo
 iactabar adolescens, in eum me portum recæpi: quē
 vnum mihi restare cernebā tranquillum. ipsius nē

P R A E F A T I O

pe peccati confessionem . quem portū tutum , & clausum , dum hæreticorum vitant classes : maxima , & miserrima naufragia fecerunt : & ad Sathang saxa proiecti , foede perierunt . videbā porro , o pater , fiducia ingenij : despicientiaq; tuis : appetentia autem vang laudis collapsum funditus fuisse me . Quapropter , vt me erigerem iacentem : ac dissipatum colligerē : principio ipso , ingenium , ad malum procliue , damnauī meū : deinde , te patrē eum datum esse nobis iudicauī : qui melius consulere filijs , ac p̄spicere posses : qua nos ipsimet nobis . Postremo , gloriolam istam , quam spiritus parit malignus , atq; procax : omnem protriui & conculcaui : ac pedibus tuis , totā vt ante , ita etiam nūc subieci . Mitto patrocinium eius : litem prodo : causam defero . Contere tuo arbitratu pater aspidem , & Basiliscū pede tuo dextero : qui faucibus meis , multum ordini tuo afflabat malū . Conculca leonem illum : quem ego oratorē , contra te piscatorem , ex Ciceronis , atq; Demosthenis logos dædali , produxerā ludo . iam nec Draco sophistes , sub laureola inanissimę laudis in me delitescat : qui ex Græcorum sophismatum foetore cretus , audaci adolescentię meę in scribendo contra te , obrepebat furtim . Duc igitur in altum nauim : laxa retia , sanctissimè piscator , in hanc capturam : & hæc , ex mari veliuolo dictorum , scriptorum , factorumq; meorū , retibus tuis piscare monstra : præhende : extingue , dele . Macta in me aspidē : occide Basiliscum : interfice leonem :

lice leonem: iugula draconem: & purū putum chri-
stianum, simplici fide baptismi contentum, me tibi,
ac tuis adiunge: vt sim in ouili tuo, nullam habens
meam peculiarem iustitiā: neq; sapientiam, neq; pru-
dentiam, neq; doctrinam. quibus, priuatim, elati no-
stri parentes primi, se, & nos miseros perdiderunt.
Quapropter ab hac subiectione mea præsentī simu-
latio absit: temeritas remoueatur: malicia faceffat:
ostentatio sileat. que, cū ex opinione ingenij, ori-
antur mala: hoc vnum his tot incommodis meis re-
medium esse arbitror: vt sub iudicium tuum grauiss-
imum mea cuncta cadant: vtq; te autore, & magis-
tro iustissimo, sapientissimo, prudētissimo, doctis-
simoq; intelligendi, & viuendi, summis illis bonis,
que commemorauī: in Ecclesia Catholica cum om-
nibus communiter viuam: particeps per te factus,
omnium timentium Deum: & custodientium manū
data eius.

V T autem intelligas, quā me præteritorum
pœniteat, pudeat, pigeatq;: mitto ad te confessionē
meę fidei, quam eandem Catholicam esse arbitror:
publicis literis, monumentisq; consignatam. Chi-
mæram insuper addidi, monstrum horrendum, in-
gens. cui mille nocendi artes: nomina mille. quam
ego, patrię nostrę pestem anhelantem: sagittis, de
tua pharetra, depromptis: nuper hic in Roxolania
confixi pater: que in Papatum tuum, hoc est in pa-
trimonium nostrum commune, omni impetu irru-
ebat. Remo

P R A E F A T I O.

ebat. Rempublicam conuertebat: ordinem ex ea
 tollebat. & in chaos inordinatum quoddam, cuncta
 in Sarmatia reducebat. Porro, extincto hoc mon-
 stro, illud planū fecisse me Sarmatis meis arbitror:
 vt sacerdotis vsus nullus est, nisi seruiat altari: ita re-
 gis quoq; vsus nullum esse: nisi is ministret sacerdo-
 ti. Magnum opus, & arduum, ac viribus nostris
 impar, sed audendum erat contra immanium hære-
 ticorum vim, & impressionem. atq; hæc etiam ar-
 dua contra illos fuerant tentanda. Qui non prius
 regna se euertere posse sperant: quam te pater, vnā
 cum tuis socijs, de custodia, vigiliaq; Ecclesie deſici-
 ant. Quam autem id rectè, atq; ordine, proq; tua
 amplissima dignitate fecerim: tuū sit iudicium: tua
 existimatio. Surge ergo, ac sede o pater: & come-
 de de hac venatione, ab orco in lucem reducis tui
 filij: vt Benedicat mihi anima tua. Tibi enim soli
 ideo concredita est summa benedictio, vt cui tu bes-
 nedixeris: esset Benedictus. Cui autem maledixeris:
 esset maledictus. Exosculor autem beatos pedes tuos:
 qui scabellum pedum Christi Dei mei sunt: ac te
 veneratus, vt decet patrem: filius supplex peto, &
 quaeso: vt me pro tua autoritate pastoricia, cum Stā-
 carana secta, tanquam cum funesta Chimæra, duelt-
 lo coram rege meo commissum, aspicias: ac me
 benedictione tua cœlesti prosequare,
 in aciem iam prode-
 untem.

REVERENDO

PATRI ANDREÆ PRZE

CZLAVIO, DECANO POSNANIENSI, AC

CRACCOVIENSI SCHOLASTICO.

IACOBVS GORSCIVS.

S. D.

HIMAERAM STANI

flai ORichouij, opus diuinū, & ijs tēporis
bus, cum Ecclesie Catholice necessarium,
tum vero Reip: nostre salutare, ita vt R. P. tua vo
luit: & iudicio doctorum subieci: & vehementer ab
eis approbatum: vt & mature & emendate typis ex
cussum, in publicum prodiret: pro mea singulari, et
in R. P. tuam obseruantia, & in Orichouiu amore,
curavi. Equidem Orichouius, nō alios solū, quod
semper fecit, in hoc opere: sed etiam seipsum, supe
rauit. Nec facile dictu est: vtrum in eo plus studi
um Ecclesie Catholice, ac religionis Auite defendē
de: an impetum dicendi, quo in hostes Ecclesie fer
tur: ac rerum variarum & maximarū scientiam ad
mirari debeamus. Magnū ingenium Oricho
uij: magna artium magnarum cognitio: tanta vis dis
cendi, quanta maxima, in homine esse poterit: tan
tus ardor religionis Auite, suū in locū restituende:
vt hoc ipsius volumen, quod in lucem damus, testat:
quantus in paucis inuenitur. Non horum hoc Di
uinum ingenium, temporum est: non huius tempe

B

statis vis

statis vis dicendi: tanta libertas in patrię salute, religio-
neq; patria tuenda: quanta nec in C R A S S I S,
neq; in A N T O n i s illis, principibus Romanis: qui
non modo pignoribus, sed ne lingua quidē sibi euul-
sa: quo minus, vel spiritu ipso, libidines malorū Ci-
uiū, refutarent: se cōereri posse profiterentur. Nō
terretur Orichouius turba armatorum: non dimo-
uetur cuiusquam gratia, à patrię religionisq; eius,
quam cum materno lacte hausit, defensione: tanto
impetu in legum, patrię, religionisq; hostes, qui in
visceribus R E G N I huius hærent fertur: quantum
illi, nisi, temeritate illa, qua omnia contemnunt abu-
tantur, nunquā sustinere poterint. Vmbram Stā-
care Orichouij cum tuis illis dissolutis scopis, quibus
religionē Catholicam profligas: ipse cum tuis cano-
nibus reformatorijs, hinc profligādus, ferre non po-
teris. Nihil præsidij tibi, tua peruersa malicia: qua
scripta S A C R A deprauas: & ad tuos sensus impia-
os auertis, præstabit. Impar tibi, Stancare, certamē
est: à nobis veritas, à nobis sincera & vera religio
Patrū: à te mendacia, à te impietas stant: tu in omni
genere eruditionis, ieiunus, aridus, inops: Orichouius
us omniū bonarum artium diues: omnis eruditiōis,
tam diuinę, quàm humane refertissimus. Tu è lacu
nescio quo hauris: Orichouius, è fontibus liquidis, ac
vberrimis fundit: Aurum Orichouius purius, quā
tagus voluit: tu fœce ac cœno æstuas, ille errantes
tuaq; peste infectos ad viam reuocat, medicinamq;
à te vulneratis adhibet: tu à veritate animū bonorū
auertis,

auertis, atq; ad interitū præcipitas. Tu tuo iudicio
omnes condemnas, ac præ te neminē hominē esse
putas: nō nisi tui cerebri opiniones corruptas seque-
ris: Orichouius, tale suum ingeniū, tantam eruditio-
nem, quanta in hominē cadere potest: iudicio om-
nium bonorum subiicit. Nihil in publicū absq; au-
toritate eorū, penes quos est summa religionis chri-
stianę potestas, clauēsq; Petro à Christo traditę: in
manus hominū venire vult. Quę eius modestia, po-
testatisq; ordinatę obseruantia, summā illā eius vim,
& ingenij & Tullianę ac Demosthenicę eloquentię
impetum, omniūq; rerum maximarum scientiā, tan-
quam gemam, aurū, cui includitur exornat: atq; om-
nibus gratissimā reddit. Tuas istas fœces sua natu-
ra fœdas, temeritas tua, cōtemptusq; non legū modò
ac hominum: sed etiam ipsius DEI, fœdissimas, om-
nibus inuisas, præter eos quorū tu, tua peste sensum
infecisti reddit. Sed te cum tuis hæreticis ac impijs
fœcibus, quibus aspergis & fœdas Rēpublicam nos-
strā mitto: eò vnde digressus sum redeo, atq; ad Chi-
marā Orichouij (opus et iudicio Doctōrū, & re ipsa,
vt admirādū: ita Ecclesię Catholicę cuius autoritas in
eo firmis lateribus, maxima vi dicendi, pia cōtentio-
ne ac vero illo Zelo, qui christianū pectus effodit
defenditur: & Reipub: huic nostrę, cuius saluti cō-
sulitur: cuius periculis, belloq; illi, cuius classicū tu
Stancare inflas, occurritur & salutare & necessariū)
euoluendam penitusq; cognoscendam, non eos mo-
do quorū vel maxime interest, tanta propugnacula

Ecclēsię ac ordinis sacri tenere, ac vulnerum suorū
medicamenta cognoscere: sed etiam iuuentutem di-
cēdi studiosam hortor: non solum ob eam pietatem
quam hoc volumen summam spirat: Sed etiam, vt
quę sit vis dicendi, quis artis differendi quis maxia-
marum artium & scientiarum vsus: hinc (quod fa-
cile fuerit) cognoscant: nec minus quā Tullianis
opibus, ac Demosthenicis dicendi neruis, suam elo-
quentiam & instruat & confirmet. Imo quis vsus
sit eloquentię illius, magnarumq; artium, quę veter-
ribus mirandę fuerunt, in religione tuenda videant:
& quem fructum studiorum expectare debeant, co-
gnoscant. **SE D** Pluribus agere nolo, ad tuam
P. P. A Ndreę Przeczlaui, opus, a quo scriptum ac-
cepi, Typis excussum remitto: ac & grauissimo &
limatissimo iudicio tuo, iterum illud subiicio: vt or-
dinata potestate qua in munere Pontificio vteris:
partesq; Optimi & Clarissimi Pontificis Philippi
Padneui sustines, comprobatum: in manibus pio-
rum versari incipiat. Vale Princeps Optime,
nosq; tui studiosissimos, ac Orichouium alterum in
Haresi profliganda Herculem, tua beneuolentia
complectere, & autoritate tuere. Vale. Datum ē
Collegio maiori: 17, Calēn: Maij. Anno Christi.

M. D. LXII.

CRAC:

MELCHIAR PVDLOVSKI

STANISLAV ORZECOVIO.

Sive petis manibus calamos, siue ora recludis:
Et calamum dulcem, & ora diserta refers.
Inclita nam Pallas, Orichoui, & magnus Apollo:
Munere te tanto duxerat esse parem.
Vt posses manibus calamos, atq; ore referre:
Sunt pauci tantum qui meruere decus.
Grecia grandiloquum duntaxat magna Periclem:
Et iactat Marcum Roma superba suum.
Quod fontes poterant defendere fulmine lingue:
Et poterant trepidos soluere sapereos.
Non minus ipse tuas potis est extollere laudes:
Sarmata quisq; bonus: si modo recta sapit.
Defendunt illi uicij fastuq; nocentes:
Tu populum purgas ecclesianq; Dei.
Sive igitur calamos laxaueris, atq; diserta
Ora recluseris: o quam tua uerba nitent?
Pars stupet altiloque donum immortale Minerue:
Viq; cohortanti, deffluat ore Sophos.
Pars stupet ut uarie oppugnas hęc perfida monstra:
A quibus indignè temnitur ecclesia.
Perfida monstra petis uerbis strictaq; securi
Quę hęc concussa iacent, arte manuq; tua.
Stancare quem dices qualemue putaueris illum,
Quem docta en pallas Marsq; superbus amat.
Stancare frustra tuas obijcis ad prelia uires,
Cassus tu causa, spes tibi nulla manet.
Iuppiter ipse tua hęc Orichoui coępta secundet.
Intrepidus pugnes, hoc Duce uictor eris.
Non igitur cesset tua sternere castra malorum:
Dura securis, qua monstra maligna petis.

DE RELIGIONIS IN PO

lonia mutatę statu. Laurentius Gosliczki.

Hic, ubi Religio constans, pietasq; manebant:

Vixit & in populo, non temerata fides .

(Credere quis quondam potuit mutarier ista)

Nunc uirtus , pietas, exulat atq; fides .

Atq; ubi sancta dabat de lege arcana, sacerdos :

Eurcifer hoc profugus, nunc facit & fatuus .

Quęq; prius sacros cogebat Curia patres:

Nunc decore, & sacris, despoliata ruit .

Singula si referam, percunt pietatis auitę :

Sacra, fides, cultus, religioq; simul .

Quorum si causam cupias cognoscere, librum :

Hunc lege, quem doctus scripsit Orichouius .

IN STANCARVM IDEM.

Stancare dic tandem quo te tua gloria ducit,

Stulti ia aut quando, desinet esse tua .

Tantane te cepit temnendi obliuio recti :

Vt te falsa diu, sic adamare iuuet .

Dicq; diu quam te ludibria stulta iuuabunt,

Aut finem quando, stultitia ista feret .

Desine Christicolis procaci offendere lingua ,

Desine & hunc populum, conscelerare Dei .

Si uerò haud cessas, strictam uereare securim ,

Aptata est, coilum mox feritura tuum .

Io: Demetrii Solikowski, in ortum Chimerae.

In thalamum Fastus Contentio uenit iniqua ,

Nec mora conceptum uentre reclusit onus .

Prodiit è Stygijs hinc seuua Chimera tenebris .

Ante leo, medio caprea, sine draco .

Astu, ui, bello, coniunctis uiribus una hæc

Sarmaticos miserè depopulatur agros .

Quam Deus à nostris pestem depellito terris

Inq; Acheronteos oro reconde lacus .

Sed facis ante preces, mittens qui inhibere superbam :

Christicoli possit militis arte feram .

GREGORIVS MACER.

Multifidam Hæretici, & Stancar genuère Chimeram :

Cuius iam multo tempore flamma furit .

Nunc Deus afflictum quò mundum peste leuaret ,

Hæc Orichouio fortia tela dedit .

Ipse quibus totum pòssit defendere mundum ,

Bellerophontea scismata falce secans .

Hæc acies ferri ualida, hæc inuicta securis

Auferet ecce tuum Dira Chimera caput .

Quiq; diu errores uerbis latuère politis ,

Huius ab eloquio mox retegente cadent .

Surgite Sarmaticæ gentes, animamq; cathenis

Eripite, Hæreticos hocq; fugate Duce .

Sancta Patrum Synodus Tridentum lecta uenito .

Auxiliumq; Duci iam dato iamq; nouo .

Qui nunc Herculeæ superum uirtute robustus

Monstra animæ ex sacra religione leuat .

Pacificat seuis mentes erroribus olim

Implicitas , puram & sternit ad astra uiam .

Hic gerit exuias hostis, clauamq; trinodem ,

Hydra ferox ista est interimenda manu .

Uiuere precor longum superis donantibus æuum :

Hæresiomastix, fortis, acute, potens .

IACOB: VANGROVECEÑ:

STancarus ut peperit monstrosa mole Chimeram

Extimuit partus protinus ipse suos .

Sarmaticos, dixit, nunc nunc uastabimus agros

Hac duce: quis tantis uiribus obstiterit?

Audijt ista fremens Orichouius, atq; securim

Æratam ualida corripit ipse manu :

Poscit equum, (cælo delapsus Pegasus illi

Adfuit:) inscendit, tergaq; pressit equi .

Stancare, quis tibi nunc animus? quæ corpore uires?

Victus eris: iamiam Stancare uictus eris.

ALIUD IN STANCARVM.

Sulte quid exultas? Orichouius ipse Chimeram

Bellerophonteo tollere more potest .

TYPVS CHRISTIANI MILITIS.

At ego **BELLEROPONTES**
 Sum, qui te hac securi peto
 Hac Tuba territo: hac cruce
 Crucio, extinguo, deleo.
 Ut nil dens, pes, caudaq; obstat,
 Quin te uictor sub Tartara
 Mittam: hac uictrici dextera,
 Cum stipatoribus tuis.
 Me **POLONIA** genuit:
ECCLESIA recreauit:
RVS SIA dulcis aluit.
 Pro Patria, pro Legibus,
 Proq; Religionibus,
 Autis, atq; patrijs,
 Paratum uitam fundere.

CHIMAEA sum Libruora
 Regnirupa, flammiuoma.
 Quos attingo dente, pede,
 Cauda, fundius extinguo.
AFRICA me generauit:
GR AECIA propagauit:
MANTVA in Polonos misit
 Exulem: atq; sui hostem.
 Mecum est exitium uitae
 Mors legum, pestis regnorum.
 Vulpis Arrius, lupusq;
 Macedonius, ac ursus
 Eutyches, aperq; Nestor.
 Hominum disipio cœtus:
 In solitudine uiuo.
 Contemno Secures, Cruces,
 Fasces, sonitusq; Tuba.

AD SERENISSI-
MVM ET CHRISTIANISSI-

imum Principem *J* Dominum, D. SIGISMUNDUM
AVGVSTVM, IAGELLONEM, Polonia Regem, Ma-
gnum Ducem Lithuania, Russia, Prussia, Maso-
uia, Samogitia q. Jc. Dominum, *J* Has-
redem.

STANISLAI ORICHOVII ROXO-
LANI, CHIMÆRA: SIVE DE
STANCARI FVNESTA RE-
GNO POLONIÆ SE-
CTA.

LEX Mosis est, SIGISMVNDE
AVGVSTE, REX: eum, qui homi-
cidam viderit: nec Magistratui sus-
picientem demonstrauerit: reum esse
cædis. Contra hanc legem, ne com-
mittam: defero ad Maiestatem tuam,
Franciscum Stancarum: plus quàm Sicarium: plus
quàm homicidam: plus etiam quàm parricidam.
Qui, Mantua ex Italia pulsus: quòd contra repub:
fecerat: cùm in Poloniam, exul venisset: mox, primo
aduentu, non quoduis membrum: sed collum atq;
A caput

Homicidij
LEX.

caput regni tui, hoc est, Regalem atq; Pontificialem potestatem: percitus hæresi, inuasit. ac libris etiam per Poloniam dissipatis: acerrimè oppugnauit. vt concionibus sediciosè, & populariter concitatis, Pontificialem potestatem si sustulisset: nec Regali potestati tuæ, vllum locum in Polonia relinqueret. vt ita, ociosam vitam apud nos viueret: & impunitate proposita: sectas è sectis, quas vellet, sereret. Neq; verò ego, pro mea fide, vnum Hæreticum, ad Maiestatem tuam defero: sed, cæteros omnes, eiusdem generis, maleficos, sceleratosq; qui, aliundè pulsati, in regnum tuum, tanquàm in Asylum, confugiunt. vbi illis, non modò impunè: sed etiam cum summa gloria, liceret viuere. Quos ego tamen vniuersos, veluti monstra quædam, ex dissimilibus, atq; repugnantibus studijs, inter ipsos, conflatos: in vno Francisco Stancaro, Maiestati tuæ, demonstrabo. Nam

*ST Ancari
hæresis.* is, cum ex omnibus veteribus, & recentibus sectis: omnia Hæreticorum venena delibasset: vnã ex omnibus, fecit hæresim. in qua, tanquàm in speculo: vis, et natura multiplex hæreticorum, cernitur. quæ, præter cæteras hereses, tantò nocentior est: quanto omnes aliæ, simulatione pietatis, infra Stancaranam hæresim sunt. Nam cæteræ sectæ, apertè, cum Ecclesia, bellum gerunt: hic, pacem simulans, studiosè, omnia contra Ecclesiam, colligit: &, tanquàm tela, ex veterum hæreticorum pharetris deprompta: in medullis, atq; visceribus Ecclesiæ, defigit. Ex qua
etiam

etiam ratione, venit mihi in mentem: Stancari hæ-
 resim appellare, Chimæram: quam, à Bellerophonte CHIMÆRA
 fuisse interfectam, tradit Homerus. Stancar enim, ra.
 Leonem de tribu Iuda, fronte simulans: sententia,
 Draco est ille insidiosissimus: qui nos insectatur: &
 calcaneo nostro insidiatur assiduissimè. Et quo-
 niàm, ut institui dicere: id monstri genus, Græco-
 rum Poëtæ, appellant Chimæram: quæ, antè Leo-
 nem, cauda Draconem, media parte capellam præ-
 se ferret. ab hac nomenclatione, in appellanda Stan-
 cari hæresi: quæ, rugit ut leo: lædit ut Draco: fetet
 ut capra: discedere nolui. Peto autè, à tua Maie-
 state: ut, me ditionis, atq; potestatis suæ hominem:
 cum Francisco Stancaro, tãquàm Bellerophontem
 cum Chimæra: in oculis regni sui, pro legibus, et pro
 religionibus decertantem: clementer audiat. Cui, STANCAR
 Stancaro inquam, cum nullus esset, in sua patria, lo- exil, cen-
 cus consistendi: is, in Maiestatis tuæ regno: repente, for Polo-
 censor morum, lator legum, autor religionum, pro- nia.
 diit. hocq; sibi amplissimum esse, duxit: Pontifices,
 patres regni tui amplissimos, reos idololatriæ, apud
 te facere. cum ipse Mantuæ, baiulus diobolaris, ope-
 rariorum esset ultimus. Et quoniàm, hæc illum
 impunè agere: quouis homicidio grauius est: lege
 cum eo agam: &, quod lex Mosis iubet: hunc hære-
 ticum, ad Maiestatem tuam deferam. qui, nunquàm
 ea, in nostra republica, conari ausus fuisset: nisi, &
 Regalem, & Pontificialem potestatem, pariter con-
 templisset:

tempisset: et, nisi Polonicum genus nostrum, in perspicendis fallacijs hæreticorum, existimasset stupidum esse: & bardum. Et vt, ita rem esse, via, & ratione demonstrarem: primum dicam, de genere Stancaranæ sectæ: deindè, de Regum officio: tum ad extremum, de retinenda maiorum religione. Hæc, dum disputo, & ordine, quo proposui, demonstro: quæso, obtestorq;: vt, Maiestas tua, quasi in iudicio sedens: ex regali folio, benignum, & clementem se se præbeat mihi iudicem. &, quod eius facio: patriæ dulcissimæ, charissimæq; causa, me facere: Maiestas tua, existimet, quam, artibus hæreticorum conuellis: & in postremum certamen, atq; discrimen adducis: ingemiscendum est. Par autem est, in tanto animorum, atq; rerum motu: pro salute communi, omnes omnia experiri. Neq; vero, in postrema felicitatis suæ parte, Maiestas tua deputet: in hac tanta tempestate sectarum: quas, in his nouissimis temporibus, excitauit Sathan: etiam equestris ordinis, viros reperiri: qui, contra immanium hæreticorum audaciam, pro legibus, atq; religionibus patrns, præclare possint consistere. Itaq; Deo duce, conscientia teste, Maiestate autem tua iudice: aggrediar ad ipsum Stancari crimen. ac Stancarum, contra Maiestatem fecisse, conuincam: quòd is priuatus, rem publicam administrare, in Polonia: fuerit ausus.

OMmodiùs ergò feciffes, Francisce Stan-
 care : fi, quæ apud plerosq̃, in Roxolania,
 de me detraxiffi: ea, vel coràm me præfen-
 te dixiffes: vel, quod ingenuũ decet: æden-
 dís scriptis, quæ minitaris, refutaffes. Sed quoniàm
 adhuc, cuniculis abs te oppugnor : nunc, fi videtur,
 in medium prodi: ac latus apertum pete. en tibi ego
 mei, coràm Maieftate Regia, facio copiam. Quan-
 quàm autem, res hæc mifera, & calamitofa eft: me
 ciuem, abs te peregrino: ingenuum, à fugitio: equi-
 tem, ab exule: postremo, Catholicum, ab hæretico,
 in crimen vocari: tamen, ne defugiffè certamen, pro
 veritate, contra falfitatem, videar : libet mihi, comi-
 nùs tecum conferre nunc pedem. Ad quam rem,
 duæ me cauſæ adhortantur. Vna eft, charitas me- CAUſe li-
bri ſcripti
 orum: qui, abs te capti, è ciuitate Dei, in ciuitatem
 Diaboli, ſunt traducti. Altera eft, hereſeos crimen:
 cuius tu nomine, eiectus è Mantua, pulſus ex Italia,
 prohibitus à Germania: nullum alium receptum hæ-
 buiffi: niſi in ijs noſtris partibus. in quas, irrepſiffes
 nunquàm: niſi priùs, ingenium noſtrum contempſiffes:
 & niſi, nos ſine rege, atq̃ lege, viuere exiſtimaffes:
 vt ira, ſublato metu regis, atq̃ legis: fraudes, atq̃ fal-
 lacias hæreticas tuas, impuniùs apud nos: quàm ali-
 bi, ſereres. Quamobrem, vt & illos, oratione mea
 redimam, abs te captos: & te, hominem mobilem,
 autorẽq̃ futilem doceam: neq̃ autoritatem ad te co-
 hibendum, neq̃ facultatem ad refellendum, nobis in
 A iij   Polonia

Polonia deesse, explicabo; atq; excutiam te, tanquam hydram, ex sinu nostro. ac, simulatione nudatum, constituam te, antè Maiestatis oculos: & eorum in primis, qui, post habitis, reiectisq; maioribus suis: te ducem impietatis, ad occasum, interitumq; patriæ, sunt secuti. quibus, tu fretus: cum tibi in tua ciuitate, neq; honos, neq; locus esset vllus: repente, in nostra repub: instaurator morum: restitutor religionum: ac corrector legum, extitisti. nihil veritus Regem: neq; regni reuerens legem. in quo, quantum sit tuum crimen: videro hoc posterius. Antequam autem ad id, quod proposui, aggrediar: maculæ quædam, eluendæ mihi sunt prius: quas tu mihi, nominisq; meo aspergis de tuo.

Et, ne fortè longior sim: bona tua venia, in medium iam prodeò: & abs te quæro: cuius tandem culpæ, me reum facias? Apostata es: inquis. Qui quæso, Apostata ego sum: quem, in gremio Ecclesiæ Catholicæ, grauitè, constanterq; cernis viuere? At, sacrificulus es, inquis, quo tu verbo meam, vt opus
Diluantur obiecta.
 Vxor nor: à sacrificio, notas abstinentiam. Equidem, do
 Orichouij hoc tibi, atq; concedo: me, inter sacerdotes publicos, tantisper sacrificasse: quo ad licuit: & quo ad fas fuit. cum autem sacerdos, duxissem vxorem: à sacrificio me funditus remouit: & quod Canon iubet: in ordinem redegi. ita, vnus de multis factus, offero nunc Deo, cor contritum; & humiliatum, quod, ne despiciat Deus

ciat Deus: supplex, plebe in media, posco. An ego te imitarer arrogantem, atq; contumacem? cui, parum erat visum: mulieroso sacerdoti, vxorem ducere: cum qua tibi connubij ius, aliter non erat: nisi, si à sacrificio, & à sacris administrandis, abstineres: ni etiam, sacrilegio, statas, solennesq; ceremonias faceres: totij, polueres. atq; impijs in Ecclesiam, introductis sacris: omnia sacra vetera, vnà cum sacerdotio, ex Ecclesia, exterminares. Hanc, inquam, ego singularem contumaciam, atq; insolentiam tuam, ad evertendam Ecclesiæ disciplinam, vxore ducta, imitarer potius: quàm consuetudini parerem: legibus cederem: deniq; Canonis præscripto, à sacris vetitis abstinerem. vt, exemplo ex te sumpto: incestu, sacerdotium, scelere verò, matrimonium, contaminarem. præsertim, cum ita à maioribus edocti sumus: Sacerdoti, post cōsecrationē nubēti, sacra facere ius nō esse. q; si fecerit: incestū esse. Vides, atq; adeò animaduertis: si contētio quædā, & cōparatio, inter nos, fiat: te, intēperāter Ecclie labefactasse mores: perfregisse leges: Canones etiā, de medio sustulisse. dūm maxima quæq; minutis in rebus, includis: ac Sacerdotium cum Matrimonio, præposterè coniungis. quod te facere, vetabat illa Ecclesiæ regula: quæ, in spacio curriculoq; beatæ vitæ, ex imo ad summum progredi: non autem contrā regredi, nos iubet. At vide, quàm in mea parte, omnia illa, lex, mos, Canon, salua integraq; adhuc mancant. vxorem enim ego sacerdos, con-

dos, contra legem duxi: sed idem tamen, eius legis
 poenam sustinui: abrogationem nempe sacerdotij.
 Hæc enim multa sola, sequitur meum factum: legis
 atq; Canonis præscripto. Qua de re, in Varſauienſi
 ſi Synodo: publicè nuper à nobis eſt actum, atq; diſ-
 ſputatum. Eſt in manibus, Oratio: in quam te com-
 mentarios parare audio. veruntamen, vt ſementem
 feceris: ita metes. Sed ad rem. Cùm factum, Stan-
 care, in ducenda vxore, par ſit noſtrum: audi, quàm
 ipſius facti conditio, ſit inter nos diſpar. tibi enim, in
 diſſenſione, ac diſſidio, per ſummum Eccleſiæ con-
 temptum, vxor ducta eſt: mihi verò, ſumma volun-
 tate, ac iudicio ipſius Eccleſiæ, hæc eadem, eſt adiu-
 dicata. quid ita: quia poenam legis ſuſtinui: & quod
 obedientem decuit: Canonis iuſſu, à ſacris me remo-
 ui. tu contra, & poenam legis contemnis: & ſacris
 te immiſces. ſi tamen, ſacra ſunt illa tua putanda: in
 quibus, profanum ſit: quicquid eſt inter homines,
 diuini, atq; humani iuris. Quæ, dùm contra ius, atq;
 fas, agis, atq; moliris: ſatis oſtendis: te vxorem poſſi-
 dere, non illam: quæ, Eccleſiæ præſcripto, in manum
 viri conuenit: ſed hanc, quæ, tantummodò cõem-
 ptione, vxor viri habetur. cum qua tibi, Eccleſiæ ho-
 ſti, non matrimonium, ſed contubernium, eſt: nec,
 coniunctio veſtri, ſacramentum: ſed periurium eſſe,
 cenſetur. Quicquid enim, extrà Eccleſiam eſt: pecca-
 tum eſt. Habes, de ſacrificio: & de matrimonio,
 meo, ac tuo: nempe, alterum, quid præſtet alteri:
 nunc vides

ORATIO
 Varſauie
 habita.

VXOR
 Stancari.

nunc videamus cætera. Grammatici nomen, ob-
 lectum est mihi, abs te, vt probrum: perinde, ac si es
 go tibi nunc, puerorum elementa, & non bonis arti-
 bus incensas faces, admoueam: ac te illis, persequar
 fugientem: vt nusquam iam locum habeas, contra
 me consistendi. ita te conscientia transuersum agitis
 ac præcipitem impellit. Itaq; homo præceps, ac de-
 uius: arripis maledictum ex triuio: ac me, asinum
 vocas. cum ipse, vel ob id maximè, quouis asino sis
 stultior: qui ab imis vnguibus, vsq; ad verticem
 summum, filios Ecclesiæ, leones esse: non potueris
 tãdiu cognoscere. presertim, cum ab ijs ipsis vexatus,
 raptatus, laceratusq; sæpe fueris. Quod si adhuc, in-
 secti vngues nostri, in te conficiendo, quid valeant,
 non sentis: rugitus leonis illius, de tribu Iuda, cuius
 Ecclesiam spernis: faxo, vt æstuantem ac tergiuer-
 santem te, aliquando obruat atq; opprimat. vt ali-
 quando condiscas: quid sit, fugitiuum, homines in-
 genuos, liberaliterq; educatos, inuadere: & in aliena
 repub: clamosum esse: cum sis mutus, in tua. immo
 verò, cum nullam habeas tuam. Et quoniam ea,
 que dixi, vera sunt adhuc omnia: ideo quoq; iustum
 est: vt tu, desertor patriæ tuæ, hostis nostræ, quod
 mox apparebit: veritatis, fidei, iusticiæ, atq; omnis
 diuinæ, atq; humanæ sapientiæ partes, nobis relin-
 quas. nobis inquam, qui in communione Ecclesiæ
 Catholicæ, viuimus: & qui mutua charitate con-
 iuncti inter nos, atq; copulati sumus. quandoquis

Stacar vo-
 fellitur re,
 nō uerbia.

B

dem, Au

STANISLAI ORICHOVII

dem, Augustino teste, qui habet charitatem, habet omnes virtutes: omniumq; magnarum rerum, atq; artium scientiam. Quod si nos eiusmodi, in Ecclesia Catholica, sumus: quid te futurum est: qui, Ecclesiam contempsisti: qui altare, contra altare extruxisti: qui coctus ipse tuos fecisti: qui tunicam Christi discidisti: qui vetera sacra aboleuisti: noua instituisti: poenas legum contempsisti: obedientiam abiectisti. postremo, religionem patriam, atq; auitam prodidisti. Quæ, inquam, poena, tanto facinori, debetur alia? quàm vt periurus & mendax, impius atq; fugax, triste semper agites æuum. hasq; parricidij, in Ecclesiam admissi, tanquam alter Caym, poenas dependas: vt à facie vniuersæ terræ eiectus: nusquam habeas, vbi pedem ponas, in tuo: vt ita, periurum te, poena maneat: diuina, exitium: humana, dedecus.

Et tamen adhuc, cum vbi hæreas contra me, non habeas: detracturum te mihi esse asininam pellem, mitaris. ignarus, in Polonia nullos nasci asinos: vt in Italia, nulli nascuntur leones: quibus pelles detrahantur. Sed, sim asinus, sanè: non tamen Cumanus, certè quidem: quem tu me videri vis. sed ille asinus, ego sum: cui, ipse Christus, clitellas imposuit: atq; eundem, suorum discipulorum vestimentis stratum, conscendit: Hierosolymam ingressurus. I tu nunc, tantus scilicet gladiator, atq; bestiarius: & me asinum, Christo subiectum, adoriare: spoliandum. praesertim, cum reuera, Mantuanus sis asinus ille: qui, excusso

STANcar
ecclie ho=
stis.

STANcar
contume=
liosus in
Orichouii=
um.

Stacar as=
nus.

excusso fessore Christo, Diabolo tergum substraues
ris. qui te, totum obsessum, ac possessum, cum tua fa-
milia, ducit, ac tradit Orco. vt ita, tu incultus, & sylv-
uestris asinus: quem, Apostolica ritè religauit ma-
nus: in impiorum sedem, atq; in sceleratorum regio-
nem, hinc concedas: infra ludam proditorem, pars-
ricidij tui, æternas pœnas daturus.

Sed, iam tempus est: vt, abster sis, quasi fuligi-
ne, maculis: quibus me passim tuis scriptis aspersisti: STANCA
excutitur.
vt te vicissim inspiciamus: ac videamus paucis, **Ubi
sis/ Qui sis/ Vnde sis.** his em̄ capitibus rerū, excutio-
emus sectā, atq; vitam tuā. Proinde, o tu onager
inculte, et indomite: cui, cū ramis palmarū, sub Chris-
to Domino Hierosolymam intranti, obuiam à pu-
eris Hosianna concinentibus, proditum nunquam
est: tu, inquam, asine, quoniam te æquiparas nobis:
caulas tuas, velim mihi ostendas. nam ego tibi, sta-
bula iam demonstrabo mea. Est mihi genitrix Po-
lonia, procreatrix Ecclesia, alitrix Roxolania, patria Orichouij
natio.
Peremissia: postremo, Orichouianum, est mihi na-
tale rus, atq; solum. Ostendi, breuiter: omnes res
nostræ, quemadmodum essent: nunc vicissim, cuius-
tem te esse dicas: nobis ostendas, velim. Nūm Man-
tua te genuit? at illa, te spurium, atq; subditum in lo-
cum alterius, vt agnouit: mox, ex vrbe expulit, ex-
terminauit, eiecit. Nūm Italia te aluit? at illa, te ex
numero hominum eijciendum: ex finibus humanæ

naturæ, exterminandum putauit. Sed tu, hoc loco, ad Ecclesiam Catholicam (credo) quasi in arcem, omnium gentium communem, confugies: vt cum nullius ciuitatis, neq; gentis sis: Ecclesie tamen respectu, totius mundi incolam, atq; ciuem te esse, possis dicere. At vide, quàm hæc inanis tibi sit gloriatio. Etenim, cum te Oriens, Occidens, Meridies, atq; Septentrio, hoc est, ipse orbis terrarum, gentiumq; omnium, vitat: & tanquam auspiciu[m] malum, detestatur: quæ regio, quæ ora, quæ plaga orbis erit: quæ te incolam agnoscat: atq; ciuem suum esse dicat. Num si ad orientem fueris profectus: occidens te sibi vendicabit: aut si meridies repetet: septentrio suum esse confirmabit: immo verò, ἰσχυροί, omnes te insulæ, portus, prouinciæ, reſcient, abigent, atq; expellent: ac te, in sola terrarum vltimarum, tanquam portentum, cum vestigio exterminandum putabunt: ne contagio tua bonis, vmbraue obsit.

Quid ita? quia istorum omnium, cor est vnum: anima vna, & labium vnum: vniuersi isti, vnum atq; idem dicunt. Quid illud est? **Vnus Deus/Vna Fides/Vnum Baptisma.** Quid præterea? **Vnum Ouille.** Quid postremo? **Vnus Pastor.** Hoc ergo vnum, illud est: quod dicunt, & in quo vno, vniuersæ Christianorum gentes, consentiunt. qui vt Deum vnum, ita & ouile confitentur vnum: atq; pastorem vnum. qui sanè pastor, Papæ nomen habet insignes ad decus, & ad gloriam: quod pater patrum is sit: dux, &

σῶμα ἓν
καθολικόν.

In ecclesia
vera vnum
omnes dicunt.

PAPA.

dux & signifer ouium Christi: custos pacis, ac vindex cupiditatum: in ipso Christi ouili. quod sanè ouile, ob huius pastoris eximiam præstantiam, Papatus appellatur. ita, vt hæc tria, eiusdem sint rationis, nomina: **Ouille/ Ecclesia/ atq; Papatus.** Quis dicit hoc? vniuersitas, inquam, generis humani: & consensus nationum omnium. Omni autem in re (vt dixit quidam) consensus omnium gentium, lex naturæ putanda est. Quam autem hoc verum sit, docuit nos, non tantum Ecclesiæ lex: sed etiam communis vitæ, vsusq; rerum. An ne hoc quidem sentis, Pij Quar^{ti} Papæ auctoritas. vocatu, à quatuor Patriarchalibus sedibus, Tridentum ad Concilium, Legatos nunc mitti? Vidimus nuper, Constantinopolitani Patriarchæ, Leopoli in Roxolania, Legatum: qui in Lithuaniam illinc flexit iter, oratum Regem: ne per vos, huius regni funestâ pestē, optimus Rex, gentem in Roxolania Græcam, à Romana, id autem est, à Catholica fide, patiatur abduci: Atqui Legato illi viro præstanti, atq; Galatiæ Archiepiscopo, è Vilna Tridentum directum est iter. Si ergo edicto Papæ, tantus Patriarcha, euocatus è patria, ita adest: vt is, qui Papæ Romano parere didicit: si idem Alexandrinus, atq; Antiochenus, Patriarchæ faciunt, tres præstantissimi Ecclesiæ Catholicæ præsides, atq; custodes: quomodo Papam eis, præstare negaueris: cuius vocatu, tres dii (vt ita dicam) isti veniunt: non solum vt socij, verum etiam vt Papæ subiecti? nam, ni ita esset:

B iij   nunquam

nunquam illi ex edicto, neq; ex Decreto Pij Quarti,
 in Concilium vocati, Tridentum, tanto interuallo,
 venirent. Sed, valuit apud illos mos: valuit Eccle-
 siæ lex: deniq; valuit illa, in Petro vniuersis commē-
 data, vox: **Pasce agnos meos.** Quod, cum ita sit:
 quam tu tandem hīc, latebram perfidiæ tuæ, in quā
 te conijcias, quæres? aut, quomodo Papatum non i-
 dem, quod ouile Christi: deniq; quod Ecclesiam Cat-
 holicam esse, dices? cum luce palam, videas: ipsum
 orbem terrarum, atq; adeo ipsas cœli plagas quatuor
 or, edicto Pij Quarti, Tridentum nunc concurrere?
 Qui Pius, inquam, Papa, Ecclesiæ cupienti, ac ve-
 stras, Stancare, hæreses exhorrescenti, tandem ali-
 quando signum dedit: vt qui Ecclesiam saluam, ac
 defensam volunt esse: Tridentum, ad edictam diem,
 concurrant. Hæc profecto sunt, non adumbrata,
 sed expressa signa: Papatum, summam potestatem
 esse, in Ecclesia sancta Dei. fac enim alius Patriar-
 charum, atq; Episcoporum, aut etiam Regum, aut
 deniq; mortalium omnium, Concilium Tridenti
 Oecumenicum edicat: aderit nemo. nemo, inquam,
 respondebit vocatus. Quid ita? quia soli Romano
 Petro illud dictum est. **Tibi dabo clauēs. Pasce a-
 gnos meos.** Quæ diuinæ, atq; cœlestes voces, quo-
 niam in solo Papa viuunt, videntq;: ideo edicta illa
 Romana, quæ ex hoc orbis terræ oraculo æduntur:
 suapte vi, & natura mouent, & impellunt, atq; incli-
 nant vniuersos homines: ad parendum, & obediens
 dum sumo

Concilium
 Tridentinū

dum summi pastoris edicto. Transfer hoc (vt dixi) in quemuis alium: nihil egeris: neq; profeceris. parebit enim, & obediet inuitus nemo. Quod, cum ita sit: doce, quam tibi cum hoc ipso Papatu conueniat: vt deinde nos, locum tibi in Ecclesia Catholica, bona cum gratia, assignemus: ne vagus, ac deuius, errare solus videare, in vita mortalium. Sed tamen intelligo, quam tibi pulchrè cum Papatu conueniat: & quam ille cum tuis sensibus congruat. Vidi ergo enim nuper: ac magno quidem cum dolore, in tuis literis, illa scripta ad non neminem, legi: cuius ego reticebo nomen: ne qua, ex tua summa indignitate, labes illius dignitati aspergatur. Meministi ad quem ex Mense Februario hæc scripseris: **Doleo te cum Papatu rediisse in gratiam: nam in Papatu certum est saluari neminem.** Num fallo te? si negas, Chirographo conuincam. Si ergo tibi Papatus idem, quod exitium est: quomodo cum Ecclesia Catholica consentis? aut quomodo in ouili Christi, sedem stabilem, & domicilium certum habebis: cum Papatui tantopere aduersere? qui cum Ecclesia, & cum ouili Christi idem est. Itaq; tu amisso Papatu, ex ouili Christi excidisti: Ecclesiam item, fidem potestremò, atq; ipsum Deum funditus perdidisti: qui, extra Papatum, neq; scitur, neq; cognoscitur, neq; pie colitur. in quo etiam, omnia insunt salutaria remedia: quæ ad vitam pie degendam, & ad salutem attinent æternam. In Papatu enim solo, via est ad vitam

Stacar ho-
ris Papa-
tus.

PAPATUS
salutaris
res.

STANISLAI ORICHOVII

vitam æternam disposita: de qua, qui siue ad dextrā,
siue ad sinistram declinant: nullam lucem præsentis
vitæ, nullam spem future habere possunt. Hic enim,
ac nusq̄ alibi, purū putū Dei uiuit uerbum: hic eius
uerbi sensus uiget rectus: hic omnium quæ fiunt,
quæq̄ dicuntur ordo, ac modus. Et ne in re nota, &
peruulgata multus, & insolens sim: sic habeto. in so-
lo Papatu omnem salutaris uitæ rationem rectè, atq̄
ordine includi: extra quem horrent, squallentq̄ om-
nia. ita, ut si Papatum tollas: nihilo plus agas, quam
si solem hunc è mundo tollas. ut ita lateant omnia
crassis occultata, & circumfusa tenebris: sempiternā
naq̄ nocte maneant offusa. ut ita quasi communi lu-
ce priuati, omnibus salutaris uitæ commodis cœci
careamus. Ad quem casum, tu nobis documento es:
vnde enim horribilis ista cœcitas euenit tibi: ut in
clarissima rerum luce positus: inter rectum & pra-
uum, & inter uerum & falsum quid intersit, nescias
& tanquam uespertilio, etiam manifestum lumen,
noctem putes.

ST Ancart
cœcitas.

Sumpsisti in Papatu Mosis legem, quam sta-
tim Machometi Alchoranum, egressus è Papatu,
reddidisti. Ita Euangelium quoq̄, in Papatu tu qui-
dem accepisti: sed eius Euangelij sensum, inde tecum
non exportasti: sed ita uersutus, & fallax in hoc de-
prauando extitisti: ut quæ sua sponte nota erant, atq̄
apud omnes peruulgata: incerta, obscuraq̄ reddide-
ris. *Qua*

ris. Qualia sunt illa in tuis Canonibus, immo verò
 in tuis deprauationibus: viuorum cœlestium, qui
 Deum aspiciat, esse adhuc neminem: Missam ita
 cantari, vt canitur, idololatriam esse: Illa verba,
Hoc est corpus meum/ pro memoriali quodam ac-
 cipienda esse: In cœna panem datum, illo corpore
 cassum, quod postridie demum cruci fuerat affixū.
 Prætereo alia mala, nugatoriaq; tua: quæ tu, nisi ex
 Ecclesia exisses: et nisi ipso talpa extra Ecclesiam cœ-
 cior esses: nunquam deprauasses. teneres vtiq; , ac
 crederes illis adductus verbis: Hodie mecum eris
 in paradyso. Sanctos Dei homines, diuino aspectu
 frui: Missam etiam, Titulum esse loquentem: Titu-
 lum autem, mutam esse Missam: si verè dici in Papa
 tu intellexisses, aliter illam haberi, quàm habetur, fas
 esse non diceres. Nam vt Titulum, nisi Hebraicè,
 Græcè, atq; Latine, perscribi nefas est: ita Missam,
 si eam ad Canonem reuoces: nisi eisdem linguis de-
 cantari, fas non est. Qua de tota re, in Mediatore
 nostro, copiosius est contra te disputatum. Iam
 verò, cum illa plana, atq; pura verba, **Hoc est cor-**
pus meum/ illo tuo, hoc significat, interpretaris o-
 blique: non satis doces, te sola verba ex Papatu trās-
 fugam extulisse: sensus autem istorum verborum, in
 Papatu reliquisse. Nam hæc expositio, quam tu se-
 queris: non interpretatio, sed deprauatio verbi est.
 Idem enim, hæc verba deprauando facis: quod face-
 ret caupo quispiam versutus, atq; callidus, qui ad cœ-

Missam cum
 titulo cō-
 uertuntur.

ST Ancari
 cœna.

C

nam voe

nam vocatis conuiuis, non vinum quod promisit: sed hederam signum vini, quod dissimulauit: in cau-
 ponula compotoribus suis propinaret. huic tu ve-
 teratori, similem Christum Dominum facis: qui vt
 colluisse coena in suprema nobiscum videatur, cor-
 pus pollicitus, signum corporis panem exhibuit: &
 sanguinem professus, vinum indicium sanguinis no-
 bis propinauit. Hæ præstigie atq; fallaciæ, Stanca-
 re, vestræ sunt: non verborum vis, & interpretatio.
 Quæ pura, puta verba, ideo vos deprauatis: quia ca-
 retis illa luce, quæ illuminat fideles homines: & quæ
 nusquam alibi, nisi in Papatu lucet: splendetq; per se
 se semper. qua tu orbatus cum sis: mirum non est, si
 obtusior sit acies tua: ad hæc etiam verba in Euange-
 lio vsitata, ac trita considerata. præsertim cum pœ-
 na omnis, quæ oculis tuis debetur: ad cœcitatē mē-
 tis sit conuersa. quæ te cupiditate cœcum rapit: &
 in sensum improbum secum trahit. in quo tibi pere-
 undum est, nisi resipiscis: & nisi ad Papatum redis,
 ex quo profuisti. extra quem nemini potest esse vi-
 ta (vt ait Ennius) vitalis. Et quoniam cum Papatu,
 et Ecclesiam, & ouile Christi pariter amisisti: noli
 tam sancto, augustoq; Ecclesiæ nomine, ad tuam de-
 speratam fugam tegendam, abuti: noli putare te in-
 tus esse, cum extra proiectus sis: noli mentiri te inter
 pisces bonos in vasa conditū teneri, cum foras cum
 malis piscibus datus, atq; emissus sis. quorum piscium
 illi sunt pisces pessimi; Arius, Macedonius, Eutiches,
 atq; Neq

In Papatu
 solo lux.

STANcar
 pulsus ex
 Ecclesia.

atq; Nestor. ex horum enim tu sceleratorum fraude
 atq; mendacio, vnum quoddam, tanquam marinum
 monstrum, concretus es: omni diritate, atq; imma- STANcar
 nitate teterrimum animal. ita vt etiam hæretici ipsi, Hæreticis
 quamuis scelerati, & impij: tamen te exæquo omnes inuisit.
 horreant: & quasi vnus ex ijs non esses, detestentur
 te ab se ortum: vt portentum prodigiumq; naturæ.
 Nihil temporis causa fingo, Stancare: habeo enim ex
 Heluetia literas in te graues: quibus tu ab immani-
 bus illis Hæreticis, Ecclesiæ hostis iudicaris: & tan-
 quam piscis mali ominis atq; nominis, in hoc vasto
 huius vitæ salo, conuicijs ab ijs iactaris. ita tu piscis
 nequam, eiectus è sagena cœlestis regni: in heretico-
 rum plagas incidisti: è quibus nunquam te exues.
 quin cum inter Catholicos non sis: ne inter hæretis-
 cos quidem tibi vllus iam restet locus. vt ita vndiq;
 fugatus pulsusq;, ad illos insipientes postremo con-
 fugias: qui dicunt in cordibus suis: Non est Deus.

Et hercle nomine ipso tuo, tanquam coniectu- STANcar
 ra certa, ducor ad suspicandum: te vnum ex illis esse. Arianus
 Grammatici enim certant, & in eo perseuerant: Puni-
 cana nomina, maximam partem, Ar & Al, syllaba
 terminari: vt sunt, Agar, Magal, Amilcar, Annibal,
 et que sunt eiusdem modi cætera. Stancar quoq; vo-
 cabulum, cum ipsius vocis sono, nescio quid Puni-
 cum recinat atq; redoleat: suspicionem affert te non
 Italum, sed Poenum esse: Punicana non Christiana

fide præditum. & si capiendum ex nomine, omen est: cum in Europa nusquam sit tibi tuta fides, ad Pœnos tibi iam recurrēdum esse intelligo. à quibus ortus fuit autor tuus Arius: homo acutus ut Pœnus: et ut tu, nimis studiosus. qui Alexandria profectus, illa mirifica sapientia vestra, Aegyptum primò, deinde vicinas gentes imbuit: Patri (videlicet) consubstantialem non esse Filium. & cum veluti in sacro Cereris cursus lampada, hanc amentiam alijs post se reliquisset, Macedonius exortus est in Græcia: qui errore suo, Arii errorem cumulans: Spiritum sanctum infra filium posuit. Inde profecti Eutiches, Dioscorus, atq; Nestor, dogmata attulerunt: quibus tam Filium, quam Spiritum Filij funditus sustulerunt: ipsi etiam Deo Patri vix, aut ne vix quidem, in rerum natura aliquid loci reliquerunt. Nam si Filius, par suo Patri non est: nec spiritus supererit filij, ex patre, filioq; cœquali patri procedens: ut ijs dissimilitudinibus gradibus, in diuinitatem introductis, Deus ipse Patris nomen ad extremum amittat: neq; etiam Deus ullus sit omnino: Nam si is, qui alias res facit, generantes similes specie inter ipsas, atq; forma, ipse nihil generabit: quod quidē par naturaliter, & illi æquale sit: genitor non erit, quia non generat: non erit etiam pater, quia carebit filio: non erit Deus, quia non erit omnipotens: cum careat vi, atq; potestate generandi: ac simile sibi procreandi. ut propter hanc sterilitatem naturæ diuinæ, atq; summam illius (ut ita di-

ARIUS.

MACEDONIVS.

EUTICHES.
NESTOR.

ARIANA HÆRESIS NEGAT DEUM.

GENERARE SIBI SIMILE, EST SUMMUM IN NATURA.

Ita dicam) orbitatem, Deus pater naturalis nullus habeatur: neq; vocetur. cum tamen extremum & vltimum bonum in natura sit: posse generare sibi simile. quo bono solum carere Deum, dicere: quanta tandem ea fuerit diuinæ maiestatis offensio? quantaq; execratio? Qua de re, non solum à Theologis, verum etiam à Philosophis, copiose disputatur. Ac vide, vt isti quatuor Euangelistæ tui, eodem pertineant omnes. Dixit Arius, Filius est creatura: Macedonius, Spiritus est creatura filij: Eutiches, Christus est coeleste corpus quoddam, ex diuina & humana mixtum natura: Postremo, dixit Nestorius: Christus homo est, non Deus. omnium istorum, in hoc omnis stat error: quod arbitrantur Deum, neq; generare alium sibi æqualem Deum: neq; hunc eundem ex aliquo Deo, homineue generari. Hęc igitur est fides Punicæ: quã Pœni maiores tui in Aegypto primo fundarunt: deinde tota Græcia dissiparunt: & in vniuersas Orientis plagas propagarunt. Ex hoc tu fonte, atq; ab hoc principio Punico profuxisti nobis in Poloniam Pœnulus: agitator Ariani dogmatis, atq; Nestoriani adiutor. Quid enim tibi vis illo effato tuo, **Christus Mediator est secundum humanitatem tantum** / nisi vt credamus, Christum hominem purum putum esse: qui absq; fine sit via, in qua postremum illud non sit, in quo viator acquiescat. quem vtiq; huius vię finem, diuinitatem Christi esse, affirmat Catholica fides. Quem

*Euangelista
Stancari.*

Fides Punicæ.

*Stancari
Nestorianus.*

finem viæ, cum huius finis via, ex æquâ Augustinus, diuinitus illud protulit: Humanitas absq̃ diuinitate, non est mediatrix: Diuinitas absq̃ humanitate, non est mediatrix. vt hoc, tanquam elogio, per te ex Ecclesia sublato, diuinitate vacuum habeamus Christum, quod quidem olim sensit Dioscorus, atq̃ Nestor: neq̃ enim generare, neq̃ generari Deum, ab Ario (vti iam dixi) fuerant edocti.

Peremissio
in se collo-
quium. Sed hoc loco, obiicitur mihi abs te Peremissio
ense colloquium: in quo ais me de Mediatore tecum
consentisse. Quid ni assentirer tibi, Mediatoris no-
men à medio duci: quod inter extrema est interie-
ctum. quo sanè respectu, homo Christus Iesus Me-
diator humanitate tantummodo est. Et quoniam
in illo colloquio, quæstionem attuleras: num per æ-
quæ Christus, vt humanitate interiecta, ita diuinita-
te quoq̃ intermedia, Mediator est. de hoc postremo
negauit: de illo autem primo tibi concessi. Quorsum
enim attinebat repugnare vera dicenti: id eĩ quod
Medij ra-
tio. in medio ponitur: interiectum inter extrema esse dis-
citur. Porro illius interiecti extremum, atq̃ vltimũ,
finis appellatur: quo referri omnem intermedij ra-
tionem oportet. atq̃ ita à colloquio discessum est.
Sed tu post tamen, cum Catholicus ex colloquio a-
Stator ad-
hominator bihses: repente factus es Pœnus: ac mox redisti ad
tuos, nam per municipia Roxolanię discurrens, ru-
mores improbissimos dissipasti: nempe me hoc tibi
dedisse,

Jēdiffe, atq; in eo tecum consensisse: in Mediatore
 Christo, diuinitatem esse frustra: magnum & impu-
 dens mendacium, testor coronam illam: in qua di-
 sputatum est. vt enim à te nihil de Christi diuinitas-
 te, in disputatione adferebatur: ita vicissim à me, re-
 latum de illa nil fuit. in sola humanitate, omnis nos-
 bis tum stetit, & hæsit sermo. Sed ne tu autoritate
 mea, aliquos inducas in falsas opiniones tuas, erro-
 resq; turbulentos, ac superstitiones pene aniles: audi
 atq; attende, Stancare: quàm me abs te segregem.
 Dico itaq; ad personam Mediatoris absoluendam,
 humanitate ac diuinitate peræquè opus esse: ratio-
 ne tamen diuersa. id quod definitio ipsa Mediatoris
 apud Ioannem planum nobis facit. Ego sum (inquit
 Christus) via, veritas, ac vita. cur via? quia per me
 itur. cur veritas? quia ad me venit. cur vita? quia
 in me manetur. Humanitas Christi, est via: per quã
 de potestate Diaboli transit ad Deum viator: Di-
 uinitas verò, est finis viæ eius. in quo tanquam in
 extremo, atq; vltimo bonorum omnium: idem via-
 tor acquiescit. qui finis, non foris petitur: sed in via
 ipsa inest. vt in eodẽ subiecto atq; indiuiduo, & via,
 et huius viæ finis intus includatur. Quamobrem,
 si separatim à me requiras: vtrum Christum Medi-
 atorem esse Dei & hominum, humanitate tantum,
 credam: ita esse confitebor. quid ita? quia humani-
 tas Christi intermedia est: quæ tanquam via, ducit
 viatorem ad Deum. Rursus autem, si quæras: num
 diuinitate

Orichouij
 de Media-
 tore sentē-
 tia.

diuinitate quoq; sola, Mediator idem Christus sit: ita esse (dubio procul) profitebor. quid ita? quia diuinitas Christi, finis est defixus in hac via: ad quem tendit viator. Quare, si singillatim respondendum est: ita ad humanitatem solam Mediatorem referā, qua via ille est: vt hunc eundem ad diuinitatem solam refero, qua finis huius viæ, Deus est: At si coniunctim, in communionem illam naturarum, vnā & eandem Christi personam consideramus: vnus & idem Christus, via, veritas, & vita, Dei & hominum Mediator est. Hæc est fides mea, Stancare: quam etiam eandem, Ecclesie Catholice esse existimo. cum qua ego errare malo: quam tecum bene loqui. si tamen Ecclesia errare potest: quæ columna est: & firmamentum veritatis. quæ in Mediatore Christo, neq; infinitam, sine fine ponit viam: neq; finem in hoc eodem viatori præscribit: nulla præmonstrata via.

Fides Catholica.

Quocirca Ecclesia Dei, dum Mediatorem Christum ponit: idem facit, quod peritus metator, ponenda via, faceret. vt enim is, viatori definitam sine modo stratur viam: ac nomine viæ, finem quoq; comprehendit: ita Ecclesia Christi, dum Mediatorem hominem Christum esse ponit: finem quoq; complectitur Iesu Christi nomine: id est, diuinitatem ipsam: quæ inest in Christo homine. At quoniam tu à Mediatoris officio diuinitatem Christi illa vocula, **Tantum**, aperte excludis: nunquam effugies, quin Christum cum Nesto

Ecclesie de
mediatore
sententia.

cum Nestorio diuidas: hominemque illum esse, purum STANCA
 putum dicas. Nam quod erroris tui Paulum auto- CHRISTUM
 rem producis, ex illis verbis: Vnus enim Deus, diuidit.
 nus & Mediator Dei & hominum, homo Christus
 Iesus: Id contra te facit: ac te Nestorianę perfidię,
 maximopere coarguit. Neque enim illud tuum im-
 probum, & perfidiosum, **Tantum** in ijs Pauli vero
 bis, vsquam apparet: vt pote cum nihil ad Mediator
 rem Christum attineat. Paulus enim dilucidę pla-
 neque, homine atque Iesu, Mediatorem Christum ita cir-
 cumscribit, et definit: vt hominem ad Christi huma-
 nitatem, Iesum vero ad ipsius diuinitatem referat.
 Porro nomine Iesu diuinitatem notari, vir pius atque NOMEN Iesu
 doctus Bernardus, in sermone de Circumcisione Do- deus, dei no-
 mini, infra scriptis verbis testatur: Magnum & mi- men est.
 rabile sacramentum: circumciditur puer, et vocatur BERNARDI
 Iesus. Et infra. Sed agnosce Mediatorem Dei, et ho- uerba.
 minum: qui ab ipso natiuitatis suę exordio, diuinis
 humana sociat, ima summis. Et infra, Circumcisio
 veritatem susceptę probat humanitatis: & nomen,
 quod est super omne nomen, gloriam indicat maie-
 statis. Circumciditur tanquam verus Abrahę filius:
 Iesus vocatur tanquam filius Dei. Hęc ille. Ergo PAULUS VO-
 Paulus non pro te, sed contra te est: dum Mediator SELLIT STANA-
 rem Christum, homine atque Iesu, hoc est, Dei filio carum.
 comprehendit. Tu vero, dum Paulo illud tuum,
Tantum inijs: quid moliris, aut conaris aliud: quę
 vt diuinitatem à Christi persona, cum Nestorio fun-

D

ditus exo

ditus excludas? Aut ergo delenda tibi est illa vocula, **Tantum**/ qua Mediatorem circumscribis: si rem & sententiam Pauli, tecum facere probas, aut si hanc voculam Mediatori Christo inseris: confiteare Christū diuinitate cassum, atq; inanem te ponere.

ST Ancar
blasphem⁹
in Christū

Vbiq; est
Christus.

At id ipsum te studere, indicio nobis est, de Sacramento altaris tuum, **Stancare**, commentum, quid enim queso tibi vis: cum in sacramento altaris Christum, ita vt natus ille est, negas adesse presentem? & cum illius corpus certo cœli, quasi locas folio: diuinitatem autem eius hîc in terris etiam versari nobiscum, & ad sua sacra adesse, non abnutas? nisi ne Christus Deus et homo, vnum quoddam indiuiduum esse, à nobis credatur? quam sententiam si in manus sumas, atq; totam explices: nil nisi fidem Punicam, quam supra exposui, illam esse dicas. Quid enim refert vtrum dicas, Christus non est vbiq;: an Christus non est Deus, nam esse vbiq;, Dei est proprium, quod em̄ vbiq; est, idem Deus sit necesse est: & quod Deus est, id quoq; necessariò est vbiq;. Ergo si Christus non est vbiq;, Christus omnino Deus non est. Hîc tu nolo illam quæras latebram errori tuo: qua soles, tanquam atramento Sepia, te tutari apud imperitos. Christus est vbiq; diuinitate: Christus non est vbiq; humanitate, neq; enim distinctio naturarū quæ in Christo sunt, controuersiam facit: vtrum videlicet diuinitate, an ne humanitate Christus sit, nec ne sit

ne sit ubiq; sed nūm illud ipsum indiuiduum, vel potius vnitas illa personę Christi, gemina constans natura: quę de aluo virginali integro castissimoq; prodijt: ad tres in diuinitate personas, nullam addiderit agnascendo personam quartam: & nūm illud indiuiduum, natum ex virgine, cum patre & spiritu ita vnum sit: vt vbiubi Deus pater & Deus spiritus sit: ibidem in carne sua, adsit natus quoq; Deus filius, quod si alicubi diuinitate eius præsente, de hac humanitas eius abfuerit: sequetur necessario ex carne ac verbo vnum indiuiduum naturaliter factum nō esse, aut si vnum indiuiduum illud est, diuina & humana constans natura: vnum ē duobus sequi est necesse. aut Deo patri suo diuinitate æqualem filium non esse: cum illi, haud scio, an præcipua conditio diuinitatis illa desit: esse ubiq; vt voluit Arrius. aut hominem illum Deo vacuum esse: vt posuit Nestorius. Quis enim non videt eō rem spectare totam: vt cum Deus trinus & vnus, hīc in terris etiam nobiscum sit præsens: cœlumq; atq; terram idem impleat: si humana filij caro cœlo seclusa abfuerit, in terris à persona filij: quin Deus & homo non sit vnus Christus: sed sint duę personæ. quarum altera, humanitatem Christi in cœlo: altera verò, diuinitatem Christi in terris, separatim contineat. Non ergo verbum caro factum est ita: vt vna eademq; vnione, Dei filius vnitus sit animæ & carni: quandoquidem in terris Deus homo non est: ille qui terris excedens

STANISLAI ORICHOVII

Nestorij
secta.

clauditur nunc cœlo. Atqui hæc est illa ad vñ
guem Nestorij secta: qui duas in vna Christi perso
na naturas diuinitus copulatas, errore diuellebat: ac
Deum ab homine separabat: quo mysterium salutis
nostræ funditus deleret. Huius tu tanquam alter
hæres sententiæ, animaduertisne qualia nãm ex A
frica tua in Poloniam nostram monstra importa
ueris primus: vt si iam tantum regnum horum con
tagione malorum afflictum cadat, quod dñj omen ob
bruant: te autore vili, eoq; Pœno cecidisse videatur.
vt ita nos Poloni, Stancarana secta cadamus: vt Ar
riana hæresi Alexandria, cunctaq; Aegyptus, tum vñ
niuersa Græcia cecidit: atq; eius perfidiæ Arrianae,
in teterrima seruitute, horribiles illa nũc dat pœnas.

Stancar pri
mus in Po
loniam Ar
rianus.

Stac: Cra
couia do
cet.

Vtinam verò Stancare, vel ipso tuo nomine,
fidem Punicam olfecissemus tuam: cum primùm il
lam, multis perfidiæ inuolucris obtectam, in Polo
niam inferebas: nunquam eas turbas adueniens no
bis dedisses: nunquam in summum certamen atq; dis
crimen patriam nostram adduxisses. At cum nos
Opici literaturam illã tuam Hebraicam stupemus:
cumq; te patria profugum naufragumq; regno ac
moenibus nostris recipimus: ac te in Polonia sedes,
ac domicilium collocare patimur: in impiam & ca
pitalem fraudem illam incidimus, vt non tantum
locum daremus inter nos: sed etiam tibi erudiendam
publicè, in nobilissimo totius Sarmatiæ Gymnasio,
Cracouia

Cracouiæ pubem traderemus: quasi homini docto,
 pio item, atq; Catholico viro. Sed simulatio nulla
 est diuturna. obrepseras enim ad nos, vt vellere suo
 amicta ouis: verum oblitus tui, in illo Gymnasio
 cum vlulare incepisti: mox te vlulatu ipso lupum esse
 se prodidisti. Redi enim in memoriam, atq; illam
 diem recordare: qua tu Psalmum illum, **Cum in-
 uocarem exaudiuit me Deus.** &c. enarrasti: quid
 tum egeris, ac dixeris: quæ tua tum ignoratio tui?
 quæ inscitia? aut quæ impietas fuit? cum quidem,
 quasi Gygantum dux, bellum ipsi coelo, atq; coelitis
 bus omnibus inferres: atq; omnes de coelo exturba-
 re conarere. tanta quidem impressione: vt etiam vir-
 ginem matrem, nec dum in coelo esse: Christumq;
 coram intueri negares. et nisi Nicolaus Szadek Gy-
 mnasiarchus, Samuelem Cracouiensem Episcopum
 per literas admonuisset: te non id agere, vt Psalmos
 interpretarere ex pacto: sed vt Psalmos ipsos fundi-
 tus euerteres: in quibus honorem suum Christus cum
 sanctis suis aperte partitur: non erat nobis diutius
 Cracouiæ abs te expectanda, Punica illa vox: **Chri-
 stus non est Deus.** Itaq; tu eius impiæ fraudis ergo
 captus, ac Lipouicium in custodiam ab Episcopo
 illo datus fuisti: vnde postea custodibus precio cor-
 ruptis, furtim elapsus, Pinczouium, Cracouiësis mu-
 nicipij oppidum, te contulisti. vnde tanquam ex
 quo Troiano, innumerabiles viri in nostra repub:
 omni præstantia virtutis excellentes, prodierunt.

ST Ancap
 capitur.

Pinczoui-
 en familia
 laui.

D iij hinc

hinc enim in Polonia **Cardinales** / hinc Archiepiscopi, Palatini, Castellani: autores publici consilij, atq; bello duces strenui extiterunt. Hunc ergo tu locum honestissimum, ac reipub: saluberrimum, ausus es hæreticorum primus, contagione sceleris Arriani contaminare. vt quod oppidum, patrum auorūq; memoria fuerat templum pietatis, ac domicilium religionis: in id tu excitatos ab inferis, illos homines veteres, impios, atq; sceleratos, Arrios, Macedonios, Eutichetas, atq; Nestorios, ausus es introducere.

Pinczouii
en̄ cōuin-
cūtur Ar-
rianismi.

Quam autem verum sit id, quod tibi crimini nunc do: testis locuples tu ipse es: qui Franciscum Lyfmaninum, Petrum Statorium, Martinum Croiucium, ac totam Pinczouianam scholam, Arriani dogmatis insimulas: vt illi te vicissim Nestoriani criminis conuincunt. Atqui rem ita esse: aude negare, si potes. in manibus sunt scripta tua: quibus Arrianismi Pinczouientes omnes reos facis. tibi etiam non alia causa è Pinczouio fuge turpis fuit: præter Nestoris sectam. ob quam tu & oppido, & commercio ab Arrianis illis exterminatus es. Tu, tu inquam Stancare, illas Arrianas faces, iam olim orbis terræ consensu cum Arrio extinctas, in Polonia ab integro incendisti: Tu Macedonium, tu Eutichetem, tu Nestorium: qui aut vnde essent, quidūc profiterentur singuli, Pinczouium docuisti primus. Tu indagator Arrianæ prauitatis: tu autor Macedoni-
ani sce

ST Ancar
Pinczouii
um sectis
uastat.

ani sceleris: tu propagator Nestorianę execrationis:
 tu amplificator Zuinglianę impietatis, oppido in il-
 lo extitisti. & cū ab hac Punicana hæreſi ſatis ſci-
 tē inſtructus, & compoſitus graſſator in illud oppi-
 dum inuaſiſſes: quid erat tam ſanctum legibus, quid
 tam auguſtum religionibus: quod non violaffet ini-
 bi audacia tua? reminifcere pauliſper, atq; recorda-
 re: quod nām principium dedifti, illuc adueniens:
 mox enim, Punico incitatus furore, in templa irruif-
 ſti: imagines diuorum ſuſtulifti: memorias marty-
 rum deleuifti: altaria euertiſti: ſacra profanaſti: ga-
 zam Eccleſiaſticaſt diripuifti: deniq; ſacerdotes pu-
 blicos ex oppido exterminaſti: Poſtremo, vt tanq̄
 ex Syngrapha, agere, ac rapere nos doceres omnia: *Canones: adin-*
 Canones reformatorios nobis conſcripſiſti: quorū *ti à Stanc.*
 Canonum illa ſumma eſt: vt licere nobis arbitres
 mur, vetera patrum inſtituta, nouis impietatibus
 permutare: veteres religiones abrogare: nouas inſti-
 tuere: bona ſacerdotum diripere: & in illorum locū
 alios ſubſtituere. Regi non parendum, niſi præſcri-
 pto tuo imperanti: Sacerdoti non obediendum, niſi
 iuſſu tuo Eccleſiæ præſidenti. Hæ ſunt leges: hi Ca-
 nones viuendi, primo aduentu tuo Pincꝰouij à te
 conſcripti. hoc etiam munus abs te illo in oppido æ-
 ditum eſt: dormitantibus Pontificibus, oſcitantibus *Magiſtra-*
 verò Magiſtratibus, qui dum tibi, furoriq; tuo in il- *tus negli-*
 la reipub: nocte tempore non occurrunt: quàm ipſi *gentia.*
 ſuo decori defuerint, præſens iam ſenſit: poſtera etiā
 ætas, nei

ætas, nepotesq; nostri, magno suo malo, experiētur.
 Quorum, quæ & quanta, Dñi immortales, illa de nobis fuerit querela: quòd non eadem hæc illis incoluntia, ac salua restituiimus: quæ à maioribus nostris per manus tradita accepimus. O custodiam nostri patrimonij infelicem. O miseros & ærumnosos posteros nostros, quibus nullam partem sanæ, & salutis reipub: gustare, nobis autoribus, licebit.

ST Ancdr
 Pincgouio
 pellitur.

Sed tamen, cum te furiam, ex sedibus hærebi vnam, luctificamq; Alecto, homines non prohiberent: et tu æquè sacra atq; profana rueres, raperes, ac passim oppido in illo sterneres omnia: Deus ipse, misertus nostri, interea loci diutius te furere noluit: sed ex eadem peste tua, quasi ex Eumenidum sede, excitatos, tanquam Megeras quasdam illas, in te parentem, atq; creatorem in Polonia huius familię Sacramentariæ, Lysmaninum, Statorium, Scebresinum, atq; Blandratam, mitto alios, immisit: qui te, quod furias Tartareas decet, genitorem suum, intestino morsu lacerarent, atq; conficerent. Quo quidem in certamine diro atq; horrifico: idẽ vobis euenit, quod viperis solet. quæ cum sunt commissæ, imbecilla à valentiore laniatur: vt ita lacerata, ad extremum communi concedat ex antro: atq; aliud inde petat latibulum, in quo recreetur. quod vobis quoq; vsu euenisse videmus. cum enim tu impressionem Arrionorum Pincgouiensium non ferres, ac plagas atq; mortem

mortem metueres: eiectus illinc, in oppidum Rulsig ST Ancar
 deuium Dubecium profugisti. vt ex illa iactatione Dubecium
 Arriana, in hoc recessu, naufragus te potissimum re- uenit.
 ficeres, ac recreares: vbi tibi de tua hæresi molestus
 esset nemo. Cæterum non id agitur nunc abs te:
 vt veteris perfidiæ maculas, noua emendatione, in te-
 rea loci eluas: sed vt illa consilia, contra salutem Eci-
 clesie dudum inita, per ocium expedias. Itaq; fit ma-
 gna mutatio loci, non autem ingenij tui: dum te Du-
 becium è Pincouio transfers. nam mox quàm illuc
 venisti: non tanquam vnus è schola declamator, ad
 clepsydram latras: sed vt Politicus legislator, leges ST Ancar
 ad normam promulgas: quibus iuuentutem Re- legislator
 gni, deprauas: atq; disciplinam reipub: nostre labe-
 factas.

Exhibe quæso, Francisce Stancare, exhibe li- ST Ancar
 brarium illud legum tuarum: atq; Polonis spectans maiestatis
 dum propone. vt Poloni, serò licet, sed tamen alia reus.
 quando intelligant: vt tu Maiestatem huius Regni
 per scelus, atq; latrocinium minueris. cum homo pri-
 uatus atq; alienigena, ea quæ solius regis sunt, in Po-
 lonia contra autoritatem, maiestatemq; regiam, ro-
 gas atq; administras. nam quântum tandem hoc cri-
 men maiestatis est? quòd hunc Canonem, tanquam
 machinam ad expugnandam rempub: nobis pro-
 ponas, infra scriptis verbis.

E

Ex Præ

STANISLAI ORICHOVII

☞ Ex Præfatione Canonum Stancari, ad Ma-
iestatem Regiam.

QVOD si M. T. hoc sacrosanctum, & necessarium officium neglexerit: no-
biles tui, qui & ipsi gladium gestant, autoritate diuina, tenentur & debent, Sa-
thane & eius religioni ualedicere: atq; Christo, & uerbo eius se totos conse-
crare. Immo quilibet à Deo mandatum habet: ut inuito etiam toto mundo (in
causa religionis loquor) doctrinam Filij Dei amplectatur: attestante uoce illa
caelitus delata, *Hunc audite.* Vnde Apostoli dixerunt principibus sacerdo-
tum: Obedire Deo magis oportet, quàm hominibus.

Regis Ma-
iestas læ-
ditur.

GLADIUS
Heretico-
rum.

Anne hoc Canone, illa summa potestas maie-
statis atq; imperij, de repub: nostra non tollitur: an
non lege Apuleia, immo lege Polona, capitis poena
debetur tibi: qui summum regis imperium, cum sub-
iecta illi nobilitate communicas? Quid enim superes-
sit regi: aut quid iam præstat rex mihi? si lege tua
in Polonia gladius omnibus patet: & æquè prom-
ptus est mihi & alijs, ut ipsi regi? Atqui hic est ille
gladius uester, Stancare: cuius mucronem vos Hæ-
retici in repub: nostra, ita defigere cogitatis: ut illū
in Boëmia olim, nuper verò in Germania, atq; An-
glia defixistis. ut ad extremum dissidio domestico,
belloq; ciuili exorbeatur sanguis noster: ac iugulis
nostris gladius iste uester hebetetur. Sed te ocnj &
pacis hostem, cum Canone tuo tam lepido, magnus
ille, æternis supplicijs, tam uiuum quàm mortuum,
mactet Iupiter: qui præter Sigismūdum Augustum
Iagellonem, gladium in Polonia mortalium alium
ferre uoluit neminem. Tu etiam Sigismunde Aus-
guste, optime atq; clementissime Rex, quibus oculis
aspicis

aspicis hæc? an hæc verborum portenta tuas paciē-
tissimas aures non offendunt? En hic fugitiuus, sum-
mum ius maiestatis atq; imperij tui: cum tibi subie-
cta nobilitate cōmunicat. En gladium nobis in ma-
num dat: gladio ex altera parte respondentem tuo.
En viam demonstrat nobis: qua obedientiam abijci-
amus: nec tibi repugnantem pareamus: cui sumus sub-
iecti, omni diuina atq; humana lege. Quo etiam ma-
iore malo maētandus est abs te hic Italicus latro: qui
te tam iustum, atq; clementem Regem, ab Auis atq;
Atauis in Polonia regnantem: exæquare cum tibi
subiectis ausus est. Vide atq; animaduerte, Magna Hereticorum
licentia
peribit
regnum.
nime Rex: quorsum euadat istorum latronum im-
punita licentia. Gladium hic nobis fabricat contra
te: subiectos tecum exæquat: modum nouandarum
rerum nobis demonstrat: & tamen hic uiuit: Viuit
immo verò uiuente, vidente, ac sentiente te, in tuo
regno quas vult fert leges: & illas nobis præscribit:
legibus patrijs contrarias. O dij immortales, vbi
nam gentium sumus: aut quid deniq; speramus: si is-
tius hæc tanta læsæ maiestatis iniuria, impunita dis-
cesserit. profectò enim, vt res ire cœpit, Boëmica,
Germanica, atq; Anglicana: nihil iam nos morantur
fata: quin amissa repub: sine legibus atq; Magistrat-
ibus, dissipati hæresibus, triste agitemus æuum.
Sed tamen in hoc occasu nostro, heus tu o Stancare: In Polōia
solus Rex
gladium
portat.
scire ex te volo: quæ nam te regni lex docuit: nobi-
litatem Polonicam suum quoq; habere gladium, re-

STANISLAI ORICHOVII

gio gladio aduersum? aut qui Polonus mos fugiti-
 uo tibi ostendit, ius esse nobilitati, semoto rege, nos
 uis rebus studere: & ad summam regni posse absq;
 rege consulere? Nos enim Poloni, ita legibus atq;
 maiorum institutis edocti sumus: in Polonia preter
 regem, autorem pacis, ac uindicem libertatis nostre,
 qui gladium portet, esse prorsus alium neminem.
 Quod si, qui gladius penes nobilitatem alter est: is in
 vagina manet conditus: nec prius a nobis educitur:
 quam rex sub vexillo signum pugnae in hostem de-
 derit: ad eundem modum, conuentus agere, et repub:
 gerere, nisi rex autor fuerit, tam non licet: quam la-
 trocinari apud nos licet nemini. Quapropter, abi-
 tu hinc in malam crucem, malumq; cruciatum, cum
 gladio tuo, & cum istis Canonibus tuis tortuosis:
 quibus deprauare Poloniam, & euertere conaris.
 Nos enim hac lege subiecti nostro regi sumus: ut il-
 lo armato vno, nos in Polonia aequaliter omnes in-
 ermes simus: ex illo pendeamus: illius autoritate ni-
 tamur. deniq; signum ab illo expectemus: quo con-
 curramus, & quid publice agamus vniuersi. Ma-
 gnum nomen est apud nos, magna dignitas, magna
 maiestas Regis: quem ut Dei forma ac specie pre-
 ditum miramur, atq; sequimur cuncti.

Apud Po-
 lonos ma-
 gna auto-
 ritas regis

Pontifices
 e Polonia
 tolluntur.

Sed vide atq; attende, Stancare: quorsum ser-
 pat peccandi libido. cum enim de maiestate Regis
 tantum detraxisses, quantum libitum est tibi: mox
 ad alterum

ad alterum Magistratum euertendum, nempe ad Pontifices ipsos transis. quos cum vestigio è regno exterminas: vt sublato sacerdotio, tollatur etiã summa illa regni lex: quę regio sacramento continetur. in quo est hoc expressum: vt tam Sacerdos, quàm plebs, in ditione regia, & retinendi, & amittendi iuris sui, summam haberet potestatem. Contra hoc Sacramentum facit hic Canon tuus: quo sacerdotes è regno pellis: & bona eorum diripis. vt ita præ Canonibus tuis reformatorijs, citò apud nos omnia ex libertate, in seruitutem concidant. Sed Canonem ipsum audiamus.

☞ Stancari Canon XI.

ET quoniam quatuor sunt. Et infra: Et quoniam nobis non sunt tales Episcopi, quales doctrina Apostolica, & ueterum Canones prescribunt: ideo prospiciemus de aujs: qui non questum, non dignitatem regalem, neq; diuitias capiunt: sed officium desiderantes, exequantur. Tales enim Episcopos, qui non officium, sed questum, sed dignitates mundanas, sed diuitias querunt: fugendos nobis describunt sacre literę. Et infra: Dabimus itaq; operam, ut non nisi idonei ministri eligantur: & nemini eorum citò manus imponatur: sed uiri constituantur boni testimonij, pleni spiritu sancto & sapientia.

Quam tu tandem hoc Canone in Polonia moliris ac struis pestem? aut quantam ad licentiam iuentuti imperitæ aperis fenestram? nos scilicet, de tuo Canonis sententia, Episcopos, hoc est, antiquiorē reipub: nostræ partem, è regno pellemus? ac bona illorum diripiemus? quæ ministris abs te in illorum locum suffectis, attribuamus? At ne id fiat, sacramentum Regis obstat: quo se Rex noster regno

Sacramentum Regis uiolatur.

suo obligavit illo die: cum illi Archiepiscopus Gnes-
 znensis diadema imponebat. nihilne illud ad salutē
 Episcoporum & Ecclesiarum valebit? nihil (inquis)
 salus populi suprema lex esto: quę in Idololatria Pa-
 pistica periclitatur tota: ad quam tuendam, Rex sa-
 cramento obligatur nullo. hæc tua ratio est. Sed
 interea, dū istos idololatræ è regno pellimus: quos
 tu tandem pro ijs alios, cœlicolas scilicet, nobis sub-
 stitues? Eos (inquis) qui dabuntur à me. Sed quis
 tu es, qui sacramento Regem in Polonia liberēs: qui
 Episcopos, à prima Christianæ fidei origine in Po-
 lonia institutos: loco & ordine suo moueas? & p. A
 ijs nobis de fugitiuorum tuorum grege, alios Episco-
 pos substituas? qui Ecclesiis præsent: qui primo loco
 in Senatu sententiam dicant: & qui regio capiti apicem
 imponant? hoc nos tantum, tam præstans, tam
 eximium munus, ab Stancaro fugituo petemus pot-
 tius: quàm de illius sacrosãcta manu illud capiemus?
 cui illud est dictum: **Pasce agnos meos.** Quid
 est, Stancare, aliud furere: si hoc non est, summum
 regni ordinem, omni dignitate spoliare: & eam ad
 humiles, & ad fugitios velle transferre? Iam cum
 sacerdotum bona diripienda auidè das plebi: non a-
 pertè furis, atq; in nostra patria baccharis vinolentus?
 An tu non vincendus, non loris constringendus es?
 qui hac rapinarum illecebra, ad domesticum
 latrocinium, apud nos inuitas imperitam plebem?
 Næ tu pulchrè iam in Polonia processisti: Nactus
 enim es

Episcopo-
 rum auto-
 ritas i Po-
 lonia.

Stancari
 furor.

enim es complures nimium dociles ad tuos Canones Ecclesiariæ
 discipulos: qui pulsus è Parochijs sacerdotibus, diris- bona di-
 puerunt patrimonium Ecclesiæ Christi: & per Ca- repta.
 nonem tuum id sibi licere putârunt: quod ne Regi
 quidem ipsi per leges in Polonia licet. Nemini enim
 apud nos vis infertur: nemo bonis multatur, neq; se
 dibus suis à rege pellitur prius: quàm in communi
 Baronum regni iudicio, fuerit regi condemnatus.
 Hac lege satis cõtra vim, etiam regiam, munita sunt
 sua in Polonia bona cuiq;: cum tamẽ nulla lex apud
 nos esset: quæ reliqua aduersus vim atq; impressio
 nem tui Canonis, sacerdotum illorum fortunas tu
 taretur, quin nullo iudice, nulla lege conuicti: iuxta
 sacris ac profanis bonis suis exuti: rem, fortunasq;
 suas amitterent. Quo enim in iudicio, aut quo iudic
 ce legitimo, quauẽ lege sacerdotes illi, quorum bona
 diripuistis: rerum capitalium rei à vobis facti, sunt
 condemnati? Non fuit vllum de ijs iudicium, Stan
 care: non fuit, gladius ille tuus, quem in Polonia pri
 mus nobilitati in manum dedisti: iudex sacerdotum
 illorum fuit: cuius gladij mucro, quàm acer sit, in sa- In Sacer-
 cerdotibus experti sumus: in visceribus huius regni, dotibus cõ-
 aciem illius, nisi nos Deus respicit, paulò post exper- munis uio-
 turi. Nam si sacerdotes per vim, atq; per seditionem latur liber-
 vestram, bona sua in Polonia amittent: quomodo tas.
 hæc eadem cæteri omnes in dissidio, belloq; civili re
 tinebunt? præsertim cum sacerdotum fundi, eo iure
 in Polonia sint: quo qui sunt optimo,

Sed cum

Sed cum tu hunc in modum regis maiestatem
minueris: sacerdotalem verò auctoritatem funditus
sustuleris: restat videre, quæ reliqui apud nos summa
fiat. vt quantum tibi præclaro Canonum talium
apud nos auctori debeamus: liquidius cognoscamus.

 Stancari Canon reformatorius XVI.

VT autem tales in Ecclesia ministri, de quibus diximus, haberi queant: con-
stituemus (Deo fauente) scholam puræ & sinceræ Theologiæ: cui præficiemus
uiros solidè doctos, & uerè Deum timentes. Addemus etiam & linguas, nec nõ
et Dialecticam, & Rhetoricam: si Ecclesiarum nostrarum facultates tulerint. Im-
mò Ecclesiarum thesauros in hunc sacrosanctum usum, in promouendo regnum
Dei, bona fide conuertemus. &c.

VT impurus heluo turbat Rempub: Scholam
enim Theologiæ hoc Canone in Polonia instauras-
turum se pollicetur: de Sacerdotum bonis. ò impu-
dentiam animaduertendam. Sed quis tandem Deo-
rum aut hominum, locum tibi in nostra patria assig-
nauit: in quo tu huic scholæ tuæ Theologiæ se-
dem collocares? quis autem te in nostra patria ho-
minem aduenam, & exulem, inopem, et vagum, ope-
ra publica exædificare iussit? aut qui tu es? qui hoc
munus in Polonia vsurpes tibi? cum sit opus vnum
Regium, hoc maxime: Gymnasia instituere: scholis
locum in ijs deligere: artes probare: quibus iuuentus
erudiat, ad ciuitatis disciplinam. id quod à Wla-
dislao lagellone, huius Augusti, optimi Regis nostri
proauo, clarissimo atq; bellicosissimo rege, absolutum
atq; perfectum est; annis ab hinc plus centum sexa-
ginta, qui

ST Ancar
Scholam
condit.

Gymnasia
ædificare
opus regi-
um est.

ginta. qui Cracouie, in principe totius Sarmatię vrbē,
 nobilissimum Gymnasium condidit: atq; excel-
 lentes ingenio atq; doctrina viros, in illud introdu-
 xit primus: qui ad humanitatem huius regni infor-
 marent pubem. Itaq; ab hoc initio omnium bonarū
 atq; magnarum artium disciplina profecta: vsq; ad
 memoriam nostram in hoc Gymnasio remāsit. tan-
 ta quidem vtilitate gētis nostrę, atq; gloria: vt quic-
 quid pietatis, quicquid religionis, quicquid deniq;
 bonę frugis in Polonia vsquam est: id vniuersum
 Gymnasio lagellano, referatur à nobis acceptū. Ab
 illo enim fonte atq; capite, profluxerunt in Polonia
 omnes liberales doctrinę, & ingenuę: sine quibus
 ferum & immane est, quicquid in moribus hominū
 vspiam est. Quid enim homo ignauus atq; iners ali-
 ud est: quàm bustum quoddam, et vt quidam ait, in-
 sepulta viui hominis sepultura? Nolo hoc in loco
 sigillatim harū liberaliū artium Magistros pferre: qui
 doctrinis, atq; ingenij laude in illo Gymnasio et olim
 vigerūt, & nūc florēt maximē. siue tu eruditū pulue-
 rē illū Mathematicorū spectes: siue obscuritatē natu-
 rę cōsideres: siue ad legū iurisq; prudētiam animū refe-
 ras: siue Theologiā cogites, nō hanc vestrā, Stancare,
 ementitā, zelo atq; contentione plenam: sed illam ve-
 rā: cuius hęc vestra æmula, atq; pellex est. quę Cra-
 couiensium inquam Theologorum Theologia, vt
 apud Iacobum est, primū quidem pudica est: deinde
 de pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiēs, ple-

F na miseris

Gymnasiū
Cracouienē

ra misericordiae, & fructibus bonis: iudicans sine simulatione. Huiusmodi scholam, tanquam domicilium quoddam Theologiae: ab Iagellone rege Cracouiae olim habemus conditam. cui tu dum scholam aliam, nescio quam, tanquam aemulam & aduersariam grauem comparas: quid agis aliud, quam ut opus illud Iagellonis regium vetus, hac tua noua schola, tanquam machina apposita, labefactes, deicias, atque euertas? O nos ferreos, qui haec te conari patimur impune.

THEOLOGIA
Stan-
cari.

Sed tamen o noster Lycurge, quoniam te lato-
re vniuersam rempub: nostram, quasi Penelopes te-
lam retexere iam libet: quam tandem tu in hac tua,
quam statuis, Academia, Theologiam traditurus no-
bis es? eam ne, cum qua e Pincouieni Lycæo, abs te
condito, pulsus ac spretus es? At illam Nestorianam
esse, Pincouienfes Peripatetici tui, abs te profecti,
coarguunt: & hanc eandem Punicanam esse, omnes
Catholici conuincunt. Benè igitur habet, cum tua
am Theologiam, quam tu nobis obtrudis, & amici,
et aduersarij tui exagitent: ut noxiam illam Epime-
tei Pandoram: in qua, Dei permissu, ad humani ge-
neris pestem, omnia insunt veneficia: atque omnes do-
li, machinae, fallaciae, praestigiae veterum haereticor-
um, in hac eadem facile deprehenduntur inclusae.
quae quanto tectior, tanto est nocentior: dum aciem
animorum nostrorum illo verborum splendore per-
stringit;

stringit *Ecclesia/Concilia/Patres.* Sed vt quasi *Fucus Stāo*
 præteriens, hunc fucum quoq; tibi eripiam : si Stan *cari.*
 care agnoscis Patres, cum Patribus ad communio-
 nem Ecclesiæ consenti : si Concilijs auscultas, Conci-
 lia in summo Pastore Romæ constituendo audi : si
 Ecclesiam iactas, partē eius, in qua viuis, defini. rem
 enim opinor spectari oportere, non verba. Quòd si
 nulla Ecclesiæ in parte viuis : si summum pastorem
 Romæ contemnis : si patrum fide simplici ad tuas si-
 mulationes abuteris : tam tu Theologus es, quàm est
 Geometres ille : qui in Geometrica omnibus aduersus
 satur Geometris : dissidens ab ijs in omni intelligen-
 tia, notioneq; communi. Omnes enim Theologi, id
 autem est, omnes Christiani homines p̄ij, ac viri ritè
 colentes Deum, statuunt esse in terris coetum aspe-
 ctabilem hominum timentium ac laudantium De-
 um, quatuor cœli plagis inclusum. in quo ciuitas est
 illa sancta Hierosolyma, quatuor patriarchalibus se-
 dibus, sub vno pastore Romano Petro definita, atq;
 circumscripta. Ab hoc tali coetu, immo ab hac Ec-
 clesia Catholica, studio ac voluntate, quoniam ab-
 horres : noli mentiri, te in Ecclesia atatem agere : vel
 Concilijs parere : vel in patrum autoritatibus acqui-
 escere : cum & patrum, & Conciliorum, & Ecclesiæ
 hostis apertè deprehendere. neq; Theologum te esse
 dicito potius, quàm verorum Theologorum hostē.
 Postremo, neq; Theologiam artem hanc, qua tu te
 veditas, potius, quàm sectam ex vetere turba, & col-
 luuione

luuione hæreticorum depromptam appelles : vt ita
rei atq; verbi, par sit apud te ratio.

Dialecti-
ca Stancari

Sed tamen, vt ad id quod proposui redeam, si
fastidimus Theologiam tuam : at Dialecticam (cre-
do) recipiemus. ô ratiocinationem miseram, atq; in-
felicem. siquidē nos discimus abs te argumenti con-
clusionem : qui non è fumo (vt ille ait) dare lucem
cogitas : sed vt lucem nobis eripias, & quasi noctem
quādam rebus offundas, id agis. Legat qui vult scri-
pta tua: nihil in ijs consonum rationi scriptum repe-
riet. Dñj boni, qualibus ac quantis illa tua scatent mē-
dis: quibus quasi captionibus, & præstigijs circum-
ueniuntur abs te imperiti? Nam cum ἀπόδειξις, quæ
demonstratio Latinis est, sit ratio rei dubiæ faciens
fidem: dic per Mercurium ipsum vafrum & callidū
deum: quid nam certi, exploratiq; penes te habeas:
quo tu rebus apud nos dubijs facias fidem? Et ne
longius à Canonibus tuis abeam: rempub: nostram,
atq; in ea Ecclesiam te velle constituere, Canonibus
tuis ostendis; infrascriptis ad Maiestatem Regiam
verbis.

Stancar ex Prefatione Canonum ad Maie-
statem Regiam.

Statim à quibusdam nobilibus tuis pijs legitime uocatus fui: ut suas Ecclesias
reformarem: & in illis puram Christi doctrinam pro falsa, ac ueram religionis
pietatem pro impio cultu idololatræ, restituerem; mores ac disciplinam, tam
cleri sui, quàm populorum suorū, corrigerem. hic statim hos Canones reforma-
tionis conscripsi: & reformationem ipsam non temerè sum aggressus.

Quæ ma

Quæ malum est ista argumentatio: à quibusdã nobilibus tuis, ô Polone Rex, priuatim in tuum regnum vocatus sum: ergo vniuersam rempub: atq; in ea Ecclesiam regni tui ego Stancar corrigam, atq; constituam. Quis Dialecticorum argumētatus isto modo vnquã est? aut quis ex parte totum, atq; adeo ipsum vniuersum vnquam collegit? Quæ est ista obsecro tua Dialectica: quæ nos delirare, non autem argumentari docet? nam quātum ad conclusionem huius tui argumenti attinet: demonstrandum tibi prius fuerat: illis ipsis quibusdam nobilibus, à quibus te vocatum esse in Poloniam scribis: licuisse per leges, atq; iura regni, corrigendę reipub: atq; constituendę Ecclesię causa, priuato officio, nulla autem autoritate publica: tantum munus priuatim in Polonia tibi assignare. Quod quoniam non demonstras: incertum dubiumq; facis, utrũ corrigere, atq; constituere rempub: nostram tibi liceat, nec ne liceat. Pari Dialectices inscitia, laberis in ipsis Episcopis quoq;: cùm illud pro argumento ponis.

Paralogi-
smus Stan-
cari.

☞ Ex eadem præfatione Stancari.

Quia quidam Episcopi, abominandam idololatriam defendunt: falsam doctrinam docent: bonis Ecclesiarum abutuntur: Sardanapalicę uiuunt: luxuriantur, scortantur, & inebriantur: corrigi nolunt. cùm sciant, si res ad iudicium delata esset, se causam suam tueri non posse: illico ad maiestatem tuam accusarunt et nobiles illos, & me, cum quibusdam pijs ministris, seditionis autores, ac rerum nouarum amatores, unde, non cognita causa, omnes condemnati sumus: ac negotium reformationis impeditum fuit. Et infra: Dabimus itaq; operam: ut non nisi idonei ministri eligantur. &c.

F iij

Huius conq

Stacdr cœ
cus in Dia
lecticis.

Huius connexi ratio, quàm claudicet vide: vt enim id quod consequitur in connexo, necessarium esse tibi concedam: illud primum quod antecedit, & vnde hoc sequitur, necessarium esse, tibi prius fuerat demonstrandū. dicis enim Episcopos apud nos impios esse, atq; sceleratos. Quis es tu, qui alienos seruos iudicas? ac principes Ecclesie Dei, patresq; regni amplissimos, incesto ore tuo laceras? quo autem iudice didicisti, omnes Episcopos in Papatu sceleratos esse? Sed fac ita esse: illud dicas mihi velim: quomodo priuatae vitæ crimen, auctoritatem publici muneris in Episcopis minuet? Sed procedat tibi id quoq; illud tamen restat adhuc querendū: si Episcopi quos nunc habemus, ex Polonia exterminandi sunt: vnde, aut qua ex gente vel secta, Episcopos nobis alios proprijs (vt polliceris) substitues? Dabuntur (inquies) a me. Quis porro tanti muneris dispensandi tibi fecit potestatem? quis inquam hominum, aut deorum ille fuit: qui te cum ista potestate ad nos misit? si homo, priuilegium exhibe: si Deus, signum ostende: vt credamus tibi fas esse, pulsos veteribus Episcopis, nos uos in eorum locum sufficere. Nam & Moses signū dederat Israheli, antequam sacerdotium institueret Arontis: et Titus Cretensibus, literas Pauli Archiepiscopi sui exhibuerat prius, q̄; vel presbyteros, vel diaconos in Creta, ex auctoritate renūciaret. At cum tu neq; priuilegium, neq; signum vllū das: quo tibi hæc tãta apud nos procurare, iusq; fasq; sit: quomodo tu pro ijs

pro ijs Episcopis quos in manibus habemus, alios nobis substitues: qui iuste ac legitime, in Polonia munerari præsent Episcopali? Animaduertis, nisi forte ipso talpa cœcior es: te Dialectica ita nosse, vt cœcus alba atq; atra nouit. vnum etiã addam: in quo, genus quodnam sit Dialectices tuæ, hoc sole clarius apparerebit. nam cum præsentia corporis Christi ex sacramento altaris, Canone expugnas tuo: hoc argumentum ponis, tam materia, quam forma ipsa claudum.

Contra sacramentum altaris sophisma Stacari.

Omne corpus naturale, est in aliquo circumscripto loco:

Corpus Christi, est corpus naturale:

Ergo corpus Christi, est in aliquo circumscripto loco.

Non est igitur ubiq; corpus Christi: neq; in Sacramento, neq; in cœlo vno temporis puncto, illud est.

Hic occurrit illud Flacci: *spectatum admissi, risum teneatis amici.*

Quis enim, non dico Philosophorum, aut Theologorum: sed zonariorum, medius fidius, atq; ipsorum baiulorū, illud tibi dederit: omne corpus naturale esse in circumscripto loco. præsertim cum ingentē hanc cœli molē, corpus naturale, in loco circumscripto nō esse cernamus, aliter eū in rerū natura, esset infinita in omnes partes magnitudo: quod natura ipsa aspernat. Quod cum ita sit: syllogismus^a hic tuus in prima figura ex ambabus particularibus, ppositiōibus cum cōstet, facile declarat, quā Dialecticā tu teneas: nē pe eā, que aut materia ad argumētū subiecta, aut forma eius argumenti, aut vtroq; semp claudicet: & q̄ ob eā ipsā causā loquax, temeraria, turbulenta, ac seditiosa est: itegra mutilās, solida decurtās, expressa adūbrās.

Cœli corpus nō est in loco.

a ppositio enī ei⁹, cū i uniuerso gñe sit falsa, particularis locū teneat necessē ē: alioq; falsū stacarus sumit.

DIALECTICA Stacari qualis.

Et ne uerā

Gladio
Stancar suo
ingulatur.

Et ne verbis tantum acumen tuum laudare videar: explicabo paucis Canones tuos: in quibus mirificus Dialecticus es. Concilia enim œcumenica in Canonibus tuis laudas: vitam atq; mores sacerdotum, ad Conciliorum normā probas: aduersus Concilia aliquid noui fieri vetas. Dñi approbent: habemus adhuc Stancaro patrono Concilia œcumenica salua. Sed vide, vt error te, quasi æstus quidam, à proposito abripiat: & in saxa latentia in hæresi tua torqueat. Nam si Concilium Nicœnum, si Constātinopolitanū, si Ephesinum, si Chalcedonense, si Tholetanum, si Agathense deniq; apud Stancarum valet: ergo illud quoq; apud eundem valeat necesse est: in Ecclesia Catholica Romanum Papam principatum tenere. à quo deinde Episcopi isti, quos nunc habemus, & cæteri sacerdotes publici, in sacerdotio profuerent. Quis dicit hoc? ipsa, inquam, Concilia: quę tu contra Episcopos nostros vltro cittas. Non igitur Papa idololatra, neq; Episcopi nostri pellendi, spernendiq; sunt: neq; alij pro ijs accipiendi à nobis sunt: cum tam apertē Conciliorum œcumenicorum decretis, & Papæ, & Episcoporum nostrorum præstantissima constituatur apud nos autoritas. Quò te hïc vertes, o Pœnule? aut quod atramentum effundes, o Sepia: vt nos instantes effugias? Nam in quamcunq; partem te verteris: dandæ tibi manus omnino sunt. Si enim Concilia œcumenica apud te valent: Papatus etiã ipse valeat necesse est. qui Conciliorum

cilioꝝ œcumenicoꝝ sæpe munificētissimis de
 cretis honestatus est: ac certis sacerdotij gradibus,
 quasi stellarū splendidissimis globis, ab eisdem Con
 cilijs est distinctus, atq; illustratus. Contra verò, si
 Papatus apud te idem, quod nihilum est: neq; Con
 cilia etiam aliquid apud te erunt: in quibus omni
 bus princeps semper fuit Papæ autoritas. Sed dices *Concilio
rum sum
ma fides.*
 fortasse, id quod etiam in colloquio nostro Peremi
 ssiensi cum dixisses: risus omnium factus fuerat ma
 ximus. dixeras enim te non plus Concilijs tribuere:
 quàm fides Catholica postulat. perinde, quasi Con
 cilia œcumenica aliter sentiant: quàm fides Catholi
 ca postulat. In quibus id agitur, vt omnia salutaria
 communibus sententijs, consultisq; decernantur: qui
 bus Ecclesiæ continetur salus. Verùm tu amissa
 Ecclesia Catholica, cum vnà quoq; generales senten
 tias amiseris: singulares persequeris. & quod pecu
 liare omnium Hæreticorum est: tam ex scripturis,
 quàm ex Concilijs, atq; patribus, omnes vndiq; sen
 tenciolas syllabatim conquiris, carpis, atq; delibas.
 eas autem maximè, quæ ad iurgandum pro te, con
 tra æmulos faciunt. cum tamen nihil tam resistat, &
 repugnet tibi, quàm scripturarum patrumq; autori
 tates: si ita vti sunt, pleno atq; integro rerum, atq;
 verborum sensu abs te proferantur. Sed tamen,
 quantum ad Concilioꝝ fidem attinet: non vide
 tur tibi Cōcilium œcumenicum idem esse, quod ar
 bor frugifera, & fructuosa est: *Concilium
arbori si
milit.*
 G   cilioꝝ,

ciliorum, non similitudinem quandam gerunt, speciemque fructuum: ita opinor. Ergo, ut arbor bona bonos fert fructus: sic bona Concilia, bona ferant decreta necesse est. Quod si Concilia decreta ferunt viciosa: Concilia quoque ipsa, unde hæc manant, flagitiosa sint oportet. non secus, quam si fructus mali sunt, arbor quoque eorum fructuum mater, mala viciosaque sit necesse est. Quare caue tu in Concilio œcumenico verum falso, ac bonum malo: hoc est, te nebras luci, arte hac tua admisceas. Nam tibi aut totum Concilium, cuius partem vsurpas, comprobandum est: aut si partem eius reijcis, totum Concilium funditus est reijciendum. Etenim si spiritu Dei illa Concilia, quorum tu autoritate contra Episcopos nostros niteris, & acta, & transacta sunt: nulla societas in ijs fuit, neque communitas spiritui vestro nequam: quo partes vestrae non tam fiunt, quam subito exortæ ad nihilum recidunt: et quasi fumus tumidus, et turbidus, & in ventum dispersus, cum vestigio evanescent.

*spiritus
heretico-
rū qualis.*

Quamobrem, si Conciliorum fide cum Episcopis pugnas: eadem autoritate te conuictum esse hæreseos crimine, ab Episcopis nostris, confiteare. ac publicis execrationibus pesti futurae deuotum, pulsumque, & eiectum ex Ecclesia Dei. Quid ita? quia in Constantinopolitano Concilio œcumenico primo, ita in vos hæreticos extat perscriptum.

*Stācar hæ-
reticus ab
ōnibus cō-
cilijs con-
demnatus*

ἁρετικὸς δὲ λέγομεν, τοὺς δὲ πάλαι τῆς ἐκκλησίας ἀποκηρυχθέντας
καὶ τοὺς

καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα ὑφ' ἡμῶν αναθεματιθέντας. πρὸς δὲ τοῦτοίς, καὶ τοὺς
 ἑνὶ πίσιν μὲν ἑνὶ ὄψει προσποιουμένους ὁμολογεῖν, ἀποχρίσαντας δὲ, καὶ
 ἀντισωάγοντας τοῖς κανονικοῖς ἡμῶν ἐπισκόποις. ἔπειτα δὲ, καὶ ἑί τις
 τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ αἰτιάσι τίσι προκατεγνώσμενοι. ἢ ἀκοινώνητοι
 εἴτε ἀπὸ κληροῦ, εἴτε ἀπὸ λαϊκοῦ τάγματος, μὴ δὲ τοῦτοίς ἐξεῖναι κατηγο-
 ρεῖν ἐπισκόπους. πρὶν ἂν τό οἱ κείον ἐγκλημα πρῶτον ἀποδυσῶνται.

Hoc est. Hæreticos appellamus, tam illos, qui olim ex Ecclesia proscripti sunt: Hæreticū
 quàm eos, qui postea à nobis excommunicati sunt. Insuper eos, qui fidem quidem hominis
 sanam simulant se profiteri: separant se tamen, et contrarias coitiones faciunt, definitio
 aduersus nos regulares Episcopos. Præterea, si qui ab Ecclesia criminibus certis
 dudum conuicti, et excommunicati sunt: siue clericalis, siue laicalis ordinis illi
 fuerint: ijs nullo modo liceat accusare Episcopos prius, quàm ex proprio cri-
 mine emerferint.

Audis Stancare, quàm apertè hac ipsa definitione
 Concilij tenere: qua tu in hæreticos relatus, & triū
 bu Christiana motus, communi suffragio ex piorum
 coetu pelleris: & alienus Christiano Cathalogo esse
 iudicaris. Nam & cum Nestorio contra diuinita-
 tem Christi consensisti: & fidem sanam neglexisti: et
 à Catholica Ecclesia te separasti: & aduersum legiti-
 mos Episcopos coitiones fecisti: & infinitis criminib;
 bus conuictus, ex Italia proscriptus, confiscatus, ac
 pulsus fuisti. Et tamen his tu tot ac tantis sceleribus
 obstrictus, ac nefario Ecclesiæ, tanquam patriæ par-
 ricidio, obligatus cum sis: in medium clericus infam-
 is, contra legitimos Episcopos tuos prodis, vt tan-
 quam improbus & impurus filius, parentes tuos nō
 solum accuses, sed reos etiam maiestatis facias prius:
 quàm te de ijs tot, tam claris, tamq; manifestis crimin-
 nibus, apud Episcopos tuos legitime purgaueris.

G ij Vides ne

Vides'ne ô furia: vt collum in eosdem laqueos vltro
 inferas, quibus Episcopos nostros præceps, ac deuius
 captas: prius enim quàm Episcopos autoritate Con-
 ciliorum peruertas: ipse luculentam ac mortiferam
 plagam accipias: quam tibi Concilia ipsa imponunt
 insanabilem. Ita forex iudicio suo perit: ac stultus
 suo, quemadmodum dicitur, gladio conficitur.

Sed tu in Dialecticis, quàm Sophistes argutus
 lus sis, satis superq; vidimus: nunc in Rhetoricis vi-
 cissim, quantus Orator sis, videamus paucis. Vis'ne
 igitur te Oratorem, ex ipsa definitione Oratoris spe-
 ctemus: ita opinor faciendum est. Itaq; ^{ῥήτορας} Gre-
 cis, Orator Latinis, à Fabio dicitur esse vir bonus,
 dicendi peritus. Tu vir bonus es, quem Mantua e-
 ciuitate eiecit, tanquam abortum: quem Italia vt ho-
 stem patriæ exterminauit: cui nullus intra Oceani
 ostium, neq; apud hæreticos, neq; apud Christianos,
 locus est consistendi: Si igitur omnes mortales a-
 cerbè, & penitus te oderunt: quomodo summè iniu-
 stum te non esse defendes, in tanto odio atq; dissidio?
 Habet enim hoc iniusticia: vt eum etiam hominem
 in quo inest, non modò alijs, sed ipsum sibi inuisum
 faciat. Quòd si tu iniustus, quomodo vir bonus esse
 detracta opinione probitatis: que probitas (inquã)
 iusticia constat: à qua tu alienissimus es: non reddis
 enim vnicuiq; quod suum est: aliena etiam arrogas,
 et tibi concedi postulas, nam homo priuatus, & alia
 enigena

ST Ancar
 Orator
 qualis?

Stacar in-
 iustissimus

enigena cum sis: accipis tamen Magistratum in Polonia prædæ loco: in quo te insolenter iactes: atq; in eo curationes, et quasi dispensationes regias, atq; Pontificias administres, nam in Polonia, ad summam rerum consulere, Regium est: religionibus verò præesse, opus est apud nos Pontificium. Quod quoniam ab iustis magistratibus auertis, et in te priuatum et exulem transfers: quæ iniusticia capitalior poterit hac vna reperiri? Iam cum nulli præposito ordinis tui legitimo subiectus sis: nulli potestati in Ecclesia sublimiori pareas: postremo, nullum pastorem agnoscas: sed sis vnum indiuiduum quoddam vagum, errans, ac vitam communem perturbans, leges perfringens, conspirationem bonorum labefactans: seruos in dominos, subiectos in præsides, & optimum quemq; incitans, & inflammans: potes ne tantis in facinoribus sceleris & perfidiæ, viri boni nomen retinere? homo igitur nequam, & improbus cum sis: illa facultas, si quam fortè habes, minimum ipsa per se in te valet, semota iusticia.

Sed fac valere te dicendo: perge ergo tenere istam viam dicendi, quam instituisti: & quasi ex altiore loco, ad præscriptum tuorum Canonum, reformationis tuæ causam, Rhetoricè apud Polonum Regem exaggera. apud quem si verè agere voles, hoc dices.

 Audiat hæc Rex: ac sensibus imis, res est non parua, reponat.

Medulla **E**GO sum Stancar ille, Sigismunde Auguste Rex: qui pulsus ex mea patria, **Canonū** orum nobilium quorundam uocatu: me ad te in Poloniam exul potissimum ex **Stancari** Italia contuli. quòd uidebā, nisi ego corrector ciuitatis in tuo regno accessissem: Poloniam, scelere Pontificium incitatam semel, in procliu lapsuram fuisse. Ego remedium presens ægrotæ, ac propè desperatæ Poloniæ affero: atq; ijs Canonibus, quos tibi exhibeo, illi subuenio. **Q**uæ ut reficiatur collapsa, primò duobus illi ad eam rem opus est gladijs. Vnus est, quem tu gēstas: Alter uerò, penes nobiles tuos esse debet: quo illi ad summam regni utantur gladius in munere Regio si cesset tuus. Deinde, pestis ac pernicijs regni tui, Pontifices, agris atq; urbibus sunt abs te primo quoq; tempore exterminandi: & cum uestigo ex Polonia tollendi. Sunt enim exitium regni tui, hostesq; Dei: corrigi à me nolunt: nec me correctorem ferunt. qui tibi pro ijs impuris & sceleratis, offero de scelerata classeq; mea alios, Pontifices te dignos: ac regno tuo ministros idoneos. Quos ut mecum unà sustententes, nulla te horum idololatrarum capiat misericordia: quin Archiepiscopus, Episcopus, Canonicatus, Abbatia, Præbende, Parochiæ, ac quicquid sacerdotiorum, ac uasorum sacrorum etiam in sanctiore ærario templorum est, diripiatur: & mihi correctori, meisq; scholis atq; ministris à me tibi datis attribuitur. uti nos ijs rebus satius est, qui Apostoli Christi sumus: quàm eisdem abuti eos, qui idololatræ in tuo regno sunt. Nulla res te deterreat, quo minus id fiat: non Priuilegia uetera Regni: non mos maiorum: non sacramentum quo te obligasti. omnia ista cedant Canonibus meis reformatorijs, ex puro puto uerbo depromptis. Nihil te laurea illa, regalisq; apex atq; diadema sollicitet: quod more uetusto, Gneznensis Archiepiscopus capiti imponebat tuo. hæc enim nugalia Papistica sunt omnia: unctioes inquam, Coronationes, atq; regum ipsorum apices, in Papatu excogitata: ad infatuandos reges gloriosos. Nusquam enim habetur scriptum, illo apice, atq; illa unctioe decorandos reges esse. potes sine ijs insignibus, atq; insulis regni sedere regali in solio, cum purpura, & sceptro ornatu regio: etiam si abs diadema. quod uel ob hoc maxime inuisum tibi esse debet, quòd eius apex crux est: quæ cum ex omnibus templis, ac triuis, locisq; publicis toto regno à nobis in presentia tollatur: ne in diademate quoq; salua permaneat. immo si aliter non potest, cum diademate unà intereat potius: quàm auctoritatem regis, & regni dedecoret. **Q**uòd si desiderium harum nugarum ferre non potes, lenient illud ministri à me dati:

qui hæc

qui hæc procurabunt, cum usus fuerit, & ipsi. Quamobrem, nulla res te re-
moretur, neq; salutem istorum à te deprecetur: quin sublatis ex Polonia Episco-
pis, regnum tuum Papatu, id autem est idololatria, primo quoq; tempore libe-
res. Nihil apud te ualeant illa, quibus isti pugnant maxime: nempe Episcopo-
rum ipsorum sempiterna successio, Ecclesiarum consensus: tum doctrina miracu-
lis approbata. omnia hæc, si rem ad rationem meorum Canonum reuoces, nihil
sunt: unde tanquam è fonte uiuo, salus ac uita tibi, regnoq; tuo scaturit. Proin-
de, non tantum hos præsentés, sed etiam illos ueteres Episcopos, quorum exem-
plis isti pugnant, Adalbertos, Prandotas, atq; Stanislaos aspernare. nam hi pri-
mi superstitionem ad consimilem idololatriam, in septingentesimum prope an-
num, in Polonia tua propagârunt. à quibus per summam maliciam, ueneficijs
atq; prestigijs, Vuladislau Jagello proauus tuus, impulsus, & inductus, impia
fraude, & ipse se obligauerat: & Lituaniam suam contaminauerat: introductis in
eam ex Papatu Episcopis, qui gentem illam baptisarent: & sacra, atq; ceremo-
nias in Lituania instituerent, Papistico ritu. Quare collige te magnanime
Rex, ac salutæ tuæ, regniq; tui, dum tempus ad eam rem est, consule. In præce-
ptis patrum tuorum ne ambulaueris: sed Canones meos salutares tantummodo
audi, depromptos ex ipsius diuinitatis armamentario. Quos ubi cognoueris, Ver-
aperte uidebis merum Antichristi regnum: in quo qui perseverauerint, uitam æ- : ba Stan
mittent eternam. Quo cognito, statim illi ualedicere debes: & te totum cum re- : cari ad
gno tuo suauissimo, regno Christi consecrare. Accipe itaq; hilari animo pru- : literam
dentissime Rex, hos Canones reformationis: & hos libros quoq; qui necessita- :
tem reformandi regnum tuum ostendunt, diligenter lege: & ne patiaris ampli- :
te cum regno tuo sub regno Sathanæ detineri.

Præclara & digna, Stancare, Pœno Oratio: in
qua Rhetorices tuæ officia præclare absoluis. pal- Stacar ty-
paris enim, et adularis plebi: dum illi maximos que- rannidē in
stus prædasq; , ex sacerdotum bonis proponis: & Poloniam
rapinis illius imbecillitatem aucuparis. Sed qui tu inducit.
randem quæso hæc oratione regem nostrum doces,
o Stancare: nisi quod crudelissimum omnium Ty-
rannorum Phalarim abs te doceri par esset? qui in
tauro

STANISLAI ORICHOVII

tauro æneo inclusos homines succensis ignibus tor-
 rebat. Tyrānidem enim aperte doces, alienam à ge-
 nere, ac nomine nostro. atq; oblitus nobis Iagello-
 nas Reges esse: Dionysios, & Pisistatos, nescio quos,
 Canonibus tuis in Polonia instituis, à quibus crude-
 li dominatu premamur: qui ad arbitrium huius re-
 gni inuertant statum: dum quidem Tyrannidi illo-
 rum, non communis regni conditio, lexq; non Re-
 gis sacramentum, obstabit.

Sublato
 Archiepi-
 scopo, tol-
 litur ex Po-
 lonia Rex

Sed mitto Tyrannos, quos expertum genus
 nostrum nunquam est: ac ne vnquam experiatur,
 Deum peto: quæsoq; Regibus ipsis, Archiepiscopo
 cum Papatu ex Polonia sublato, quid fiet? aut quom-
 modo regium nomen in Polonia cohærebit: si nullo
 vi, nullo (vt ita dicam) Archiepiscopali numine
 continebitur? cum declarandi, atq; regio apice coro-
 nandi Regis, legibus regni, penes Archiepiscopum
 Gneznensem, summa sit apud nos potestas, vt lex
 infrascripta docet.

LEX DE CORONATIONE.

Quantum ad Coronationes Regum & Regnarum regni Poloniæ pertinet:
 statuendo decernimus, & statuimus: quod nullus alius ad Coronationem ipsorum
 Regum, & Regnarum se de cætero, & in perpetuum intromittet, et coronabit
 præter Archiepiscopum Gneznensem, pro tempore existentem.

ALIA LEX.

Regem liberè electum, nemo alius coronare debet: præter quàm Dominus
 Archiepiscopus Gneznensis, cum ijs Episcopis, qui ad hoc secundum veterem
 consuetudinem pertinent.

Iam ne

Iam'ne sentis Stancare, vt rex in Polonia cum Archiepiscopo ita cohæreat: vt ruere Archiepiscopus absq; Rege nullo modo possit. Etenim scire ex te Stancare volo: Archiepiscopo cum vniuerso Papatu ex Polonia de tua sententiâ exploso, eiectoq;: quis in Polonia coronabit Regem? quis capiti regio imponet diadema? quis Regem amicitet purpura? quis illum exornabit sceptro, atq; aureo malo decorabit? siquidem Gneznensis Archiepiscopus, exornator Regius, autorq; legitimus, Canone tuo (vti iam dixi) fuerit ex Polonia sublatus? Pellantur, inquit es, è Christiano regno istæ ineptiæ pene aniles: quibus barbarorum reges olim fiebant illustres. At regni lex vetat aliter quenquam, nisi coronatum in Polonia dominari. Quid tum inde inquires? nihil apud nos valeat, quod scriptura non valet. ad illum enim nobis solum est attendendum, de quo est dictus **Hunc audite.** qui nihil de coronandis Regibus docuit. At (ego inquam) amitemus summi imperij insignia, plurimo sudore, atq; sanguine maiorû parta: ni illis exornatos habuerimus reges? Quid tum postea (inquires) omnia hæc gentes quærunt, quæ ignorant Deum. At (inquam ego) nomen etiam Regis, regniq; cum ijs insignibus potestatis regiae, vna apud nos interibit? Intereat (inquires) regnum mundi, & omnis ornatus sæculi: modo Christus me autore in Polonis regnet. qui sine hisce infulis, probe regnare nouit in luis. At (inquam) nos ipsum

H

etiam

STANISLAI ORICHOVII

Chrūs rex coronatus etiam Christum spinis Coronatum, in suo regno videmus esse Regem. namq̄ hunc sub Corona amictū purpura, quod Regem decuit: declaratum à Pilato solennibus illis verbis, Eccē rex vester, esse scimus. Probè dicis, spinis (inquies) non autem auro coronario. Cuius cuius (inq̄)modi Corona fuerit, non laboro: dum modò hoc constet: vt Christum absq̄ Corona in regno suo Regem non esse: sic in mortaliū repub: nisi coronatum, neminem verè dici posse, neq̄ haberi regem. eò enim spectat regalis illa Corona, in Regibus: quò Reges commonefiant, se ad ministros esse, & quasi satellites quosdam in hominum vita, illius summi ac spinis coronati Regis. Qui quidem rex, caput est eorum hominum: inter quos regnum possident isti mortales reges nostri. qui inter Christianos omni vi carebunt, potestateq̄ regia: si illa nota fuerint cassi. qua nos adducti iudicemus, assentiamusq̄, regibus nostris vllum esse, cum rege Christo commercium: à quo, vis vera, potestasq̄ regnandi legitima in germanos reges deriuatur.

Quare coronatur reges?

Christiani reges differunt à paganorū regibus. Sed tu Solymanum fortasse Turcam, conciuem tuū Babylonium, hoc loco obijcies nobis: absq̄ Pontificia corona, ac sceptro, purpuraq̄ regia, eodē iure apud suos regnātem: quo regnant nostri quoq̄ apud nos coronati, ac purpurati reges. Tam ille, Stancare, rex est: quàm illius Tyranni Christus caput est. cum enim hic eius capitis non sit membrum: quomodo

quomodo illa corona, si quæ insanum illud tetigit caput, in illo seruitio misero tetroq̃, Coronæ instar Christi regis est? aut quomodo is Tyrannus, legitimam regnandi potestatem à Christo rege habet: cum tantopere Christo regi aduersetur? Vis illa, atq̃ tyrannis cuncta in Turcia est: non autem potestas, dignitasue regia. quæ aliter non fit: nisi ex Christo, & sacerdote, & rege summo tota pendeat. Nec verò hic Tyrannus tantum regis potestatis, à sacerdotio Christi seiunctus cum sit, expers est: sed etiam veteres illi reges ac Tyranni, terra mariq̃ quondam potentes: vt Nabuchodonosor, Cyrus, Alexander, Romulus: mitto alios, qui summa vi oppressos imperio coëcebant: extra Ecclesiam positi, longè aberant à splendore nomineq̃ regio. Quid enim illi erant aliud, quàm excursores quidam, viuentes latronum ritu: vt tantum haberent, quantum rapere potuissent? Itaq̃ principium imperij, & quasi seminarium dominatus istorum, dolus ac vis: non autem fides, neq̃ pietas fuit. Nam & Gyges ille Lydorum rex, vt apud Herodotum est: oportunitate fallacis annuli usus, & reginæ stuprum intulit: & interfecto rege, tyrannidem in Lydia occupauit primus. Cyrus quoq̃ iugo Lydorum repulso seruitutis, per astutias pares imperium à Lydis in Persas conuertit. Quid Macedo Alexander, quæ vicia & peccata prætermisit: cum Persis imperium idem auertit? Iam Romani rerum Domini, imperium Oceano, famam dum tero

minant aſtris: non è fratricida Romulo exorti, vi,
 et armis in tantam potentiam aſcenderant? vis ergo
 inerat in horum imperijs: quæ eodem quo paratur,
 frangitur & infirmatur ferro. Nullus in horum re-
 gnis ſplendor regius: nulla amplitudo regalis fuit.
 Tyranni illi hominum oppreſſorum, non reges: im-
 mo verò cupiditatum ſuarum fuerant ſerui. æquè
 ab regno Dei, vt à communi generis humani ſocie-
 tate abhorrentes, nec propter vllam aliam cauſam,
 niſi quòd illis defuit ſuprema Põtificalis manus, qua
 et regale faſtigium illis imponeretur: ac vis & pote-
 ſtas regia diuinitus in illorum animos inſereretur.
 Et quoniam hæc ipſa tam potens, tamq; magnifica
 Pontificalis manus extra Iudeam, id eſt, extra Eccle-
 ſiam nuſquam eſt: reges quoq; veros ac germanos,
 niſi in Eccleſia, nuſquam alibi eſſe conſitendum eſt.
 Qui quidem à ſacerdote ſummo ritè creati ac decla-
 rati reges, à falſis regibus hoc differunt: quia illi ſua,
 iſti verò ſuorum curant commoda. illi ſoluti ſunt legi-
 bus: iſti contra legibus ſunt ligati. illi ſupra legem,
 iſti viuunt ſub lege. illi dominantur ſeruis: iſti im-
 peritant liberis. illos in dominatu cõercet nemo: iſ-
 tos delinquentes in regno, idem qui creat, ſacerdos
 continet. Poſtremò, illi nulla religione iusiurandi
 obſtringuntur: iſti, niſi regali ſacramento obligen-
 tur, in veris regibus non habentur.

Et ne fortè ſine corollario ab hac contentione
 regum,

regum, ac Tyrannorum discedamus: sic habeto. cau- ^{Tyrānidis}
 sam aliam in vita tyrannidis non esse: nisi summi sa- ^{origo.}
 cerdotis despiciatum. neq; enim prius Saul ex rege in
 tyrannum se conuerterat: quàm Samuelem sacerdo-
 tem summum contempserat. Non prius sanguinari-
 us Achab, ac Iezabel, omnia diuina atq; humana apd
 Iudæos turbauerant: quàm Heliam despexerant.
 Sed quid vetera colligo? ecce in manibus duo feri,
 atq; importuni tyrāni, Valachus atq; Moschus: quo-
 rum alter ab oriente, alter ab aquilone nobis immi-
 nent. qui quamuis Christianas gentes imperio pre-
 mant: tamen, quòd sacerdotem summum non agno-
 scunt, neq; in illius sunt manu, nullis legibus viuunt:
 nullo etiam superioris potestatis metu, in crudeli
 dominatu illorum frenatur furor. nihil apud eos
 ualet ius: nihil mos, neq; fas. id iustum inibi, quod
 tyranno utile: id lex, quod eidem conducibile est.
 Et ne fortè solos Valachos atq; Moschos, hac condi-
 tione seruitutis, ex contēptione ac despicientia sum-
 mi sacerdotis, premi putes: refer aspectū ad eas gen-
 tes, quæ à summo sacerdote descuerunt: vestigium
 liberi populi in ijs nullum offendes. At in regibus
 rectè & ordine declaratis, secus est: quos in munere
 regio redundantes, & superfluentes regali licentia,
 reprimat ac redijt in ordinē superior Pōtificialis po-
 testas. ita vt nisi reges principi illi potestati pareant,
 erratoq; desistāt, paratus sit portus atq; pfugiū aduer-
 sus illos oppressis: ipsa nimirum regni abrogatio.

Coronati-
onis sacra-
mentum.

Nec verò temerè fit: quòd diadema Regio capi imponitur Pontificali manu inde enim liquet: hos terrestres reges, summo illi Pontifici, & cœlesti regi subditos, ob propugnationem amplissimi sacerdotij Christi, quæ Ecclesiæ est Dei viuentis, esse institutos. Quocirca illo coronationis sacramento, à Pontifice: duo regibus proponuntur. Vnum est, vt intelligant reges, in regno Christi, pro pace contra bellum, pro iusticia contra iniusticiam, pro fide contra perfidiam, pro veritate contra falsitatem, Standere, vestram: non tam hominis, quàm Dei manu se vinctos esse. Quam sanè rem, luculenter illustribus verbis Samuel sacerdos expressit in Saulo rege: dum illi iam peruncto, osculum fert: atq; illa solennia addit verba. Ecce vnxit te Dominus super hæreditatem suam, in principem: & liberabis populum suum de manibus inimicorum eius, qui in circuitu sunt. Alterum est, vt rex certò sciat: sub potenti illa manu Christi (manus enim sacerdotis, manus Christi est) se curę esse Deo. neq; solum munus regium, verum etiam incredibile quoddam animi robur, vnguenti mysterio, regibus in exequendo munere regio, à sacerdote tribui. id quod ex eo intelligi potest: cum Samuel summus sacerdos, armum hostiæ apposuit Saulo, futuro regi. Vnguntur enim regi humeri, & lacertorum tori: quòd in ijs membris naturaliter vis inest, & incitatio quædam ad pugnam. cum tamen Pontificum ipsorum præcipuo iure, capitis vngatur vertex:

vertex: vt inde intelligatur, summum sacerdotem regibus idem esse, quod caput membris suis est. neq; reges veros esse, neq; potestatem regalem aliter illos habere posse: nisi ex Samuelis illi osculo, hoc est, ex obseruantia atq; obedientia summi sacerdotis, pendant. Quę enim alia vis ad regis Christi coronam reges nostros aggregauerit: si manus Pontificalis extrema nõ accesserit: aut si osculum sacerdotis maxime defuerit: splendoriq; fastigioq; regio: nam sacerdotis vnguento, vis omnis ac potestas regis Christi, in tuendo regno Dei, cum regibus nostris communicatur: osculo autem regum ipsorum, obseruantia erga Sacerdotes Christi sancitur. vt sacerdotum autoritate Reges nixi: Regis regum Christi omnes tueantur regnũ: magistro, ac duce summo Sacerdote.

Osculum
sacerdotis

Iurè igitur coronati reges, à coronatione re-
cta ad oscula pedum beatorum summi Sacerdotis
proficiscuntur: vt in principe vrbe, quam elegit Do-
minus Deus, apud sedem pōtificialem, primam pro-
fiteantur obseruantiam suam erga ministrum Chri-
sti: & sese cum hoc principe summa fide coniunctos
esse, in osculo pacis testificentur. Qua sanè maxima
grauissimaq; ceremonia, exprimitur omnis illa mor-
taliū regum humilis & abiecta, sub potenti manu
immortalis Christi regis, subiectio. Non pedibus
morituri hominis (crede mihi) honos ille amplissi-
mus, à regibus nostris Romæ habetur: vt tu admo-
dum mens

Oscula pe-
dum.

Petrus cur
osculū pe=
dum recu=
savit?

dum mentiris: sed ipsi Christo Deo & Domino nostro: quem celso in solio sedens minister ille, in vrbe Roma representant. quem qui rex spernit, Christū regem spernit: ac nomen iusq; regium amittit: nullumq; est illi cum Christo rege commercium. Neq; verò est, quòd tu illo Petri exemplo hæc oscula condemnes, ac morem maiorum reprehendas: qui Cornelium procidentem ad pedes suos reprehendit, ac venerationem illam iniustam detestatus est. Neq; enim Cornelius veniebat, vt ad ministrum Dei, ad ipsū Petrum: sed veniebat, vt ad ipsummet Deum: erat em̄ Atheos: & vt nunc vocant, gentilis. qui virtute præstantes homines, deos esse indutos specie humana, gentium superstitione adductus, existimabat. Quo etiam errore, apud Lycaones Paulo atq; Barnabæ sacrificatum penè fuit. Igitur Petrus in Cornelio non factum, sed propositum reprehēdit ipsius facti: hominemq; se esse non Deum, Cornelium docuit. Surge, inquit: nam & ego ipse homo, non Deus, vt tu putas, sum. At si Cornelius venerationem illam exhibuisset Petro: non vt Deo ipsi, sed vt Dei ministro, nunquam Petrus illum à pedibus suis remouisset: neq; piè id ille fecisset: si venerationem illam in sua persona Deo fieri, ab homine pio prohibuisset.

Sed vt eò reuertar, vnde huc declinauit oratio: animaduertis ne, si tuo præcepto Poloni Papam relinquant,

Inquunt, & abijciunt: vt Archiepiscopo vacent, atq; Rex in Po-
 careant. neq; enim is nisi à Papa Romano, testimo- lonia abs-
 nio Conciliorum omnium, creari ritè potest. Quòd q; Archie-
 si Archiepiscopus in Polonia nullus fuerit: neq; rex, piscoponò
 neq; Regium nomen, neq; vis, potestasq; regis, vllò est.
 modo in Polonis subsistet. Ius enim, vt iam est de-
 monstratum, in Polonia aliter regem fieri non est:
 nisi Gneznensis Archiepiscopus eius coronationis
 autor fuerit. Neq; verò est, quòd de sinu tuo nobis
 apponas rapaces illos furunculos tuos: qui operas in
 coronando & inaugurando rege pro Archiepiscopo
 in Polonia nobis dent. Qui enim sunt fugitiui et
 incircumcisi latrones isti: qui tantum munus apud
 nos exequantur? vt quibus nisi in carnificina, locus
 in Polonia alius non est: eis tu munus declarandi &
 inaugurandi regis, in nostra repub: assignes? Sa-
 muele, Samuele, inquam Stancare, ad declarandum,
 coronandumq; in Polonia Saulum, nobis opus est.
 qui non solùm Coronam regio capiti imponat: hu-
 meroq; peruncto regi Polono regium munus iniun-
 gat: sed etiam vim atq; facultatem regij muneris, pro
 salute nostra exequendi, eidem attribuat. vt ita à su-
 prema, eaq; legitima potestate, Rex Polonus renun-
 ciatus, possit verè Dei minister dici: omniaq; in Po-
 lonia rectè, atq; ordine, exq; republica, facere & effi-
 cere. Quamobrem cum tu non Aaron, sed ipse sis
 Abyron: neq; Samuel, sed merus sis Abadon: neq; es ST Ancip
 tiam grex tuus cuneus sit prophetarum ille, quo in Abyron.
 medio

medio rex noster prophetet: sed sit cœtus impius filiorum Chore: cum quo, si hunc sequatur, rex noster ad inferos videns, viuusq; descendat, qua mente, aut quo ore audes, explosis veris Læuitis, sublatisq; ex Polonia legitimis sacerdotibus domini, alienissimos homines, ad offerendum incensum coram Domino submittere: qui in tabernaculo testimonij vngant, coronent, atq; instituant Polonos reges? Cur in tanto sacrilegio, horribiliq; periurio, ignem illum sacrilegij ac periurij ultorem, non metuis: qui ducentos quinquaginta viros, vno puncto temporis in solitudine consumpsit, ob consimile scelus? Deniq; cur hanc antem ac patētem iam tibi terram illam non paues: quæ te Dathanum atq; Abyronem, contra summum sacerdotem Christi murmurantem, absorbeat? O nimium obliuiscere tui: qui quanta apud inferos tibi sacrilego, parata sit pœna, non vides. quanquam, si esset in magistratibus nostris ea seueritas, quæ esse debebat: iam te nobis quoq; iustas ac debitas præsentis supplicio pœnas persolvere oportebat. qui ausus es hæreticorum primus, aures regis nostri incesto ore tuo poluere, ac violare: & ea consilia contra maiestatem regis & regni, imperitæ multitudini submittrare, quibus regem et regnum, nos ad extremum amittamus.

Archiepi-
scopo ex
Polonia su-
blato liber-
tas regni
tollitur.

Quid si etiam doceo: Archiepiscopo à sua procuracione amoto, te non solum regem atq; regnum
ex Poloni

ex Polonia exterminare: sed etiam tetram, diramq; in vnus dominatu seruitutem in Polonia comparare: parum ne constabit Stancare, te hostem patriæ nostræ, ac parduelem regni, reum maiestatis esse? Quapropter, antequam infero hoc ego tibi crimen maiestatis: principio omnium ciuium meorum clamabo, orabo, atq; implorabo fidem, vt adsint: cognoscant, animaduertant, quam indignè nobis Poloniis a fugitiuis hęc, eripiatur patrimoniu dignitatis, libertatis, salutis. Ad quam rem, vt compendio fugitiui isti perueniant: hanc sibi muniunt, atq; affectant viam: vt Gneznensem Archiepiscopum deiciant de reipub: præsidio: & de custodia regni deturbent. omnia enim hæc salutaria, quæ moribus, quæ maiorum institutis, quæ legibus in nostra reipub: continentur: latent in tutela, ac præsidio vnus Gneznensis Archiepiscopi, cõtra vim, libidinemq; regum potentiorum. Solut enim hic ex omnibus in Polonia regibus est oppositus: ne regum effusæ in omni intemperantia libidines, se se vnquam incitarent in libertatem communem. Pro qua sanè ratione, solus antè alios Gneznensis Archiepiscopus in Polonia, non Senator regni, vt alijs: sed pater patriæ, vt nemo: non internuncius, sed Legatus Apostolicus: non secundus, sed primas, hoc est, vir primarius populi in nostra reipub: appellatur more patrio. Atqui insignes isti, & pulcherrimi tituli, vim, & (vt ita dicam) numen ipsius Archiepiscopi in reipub: magis, quam

l ij   in ipsa

STANISLAI ORICHOVII

in ipsa re diuina declarāt. Etenim, quantum ad rem
 diuinam attinet: satis est illi antistitem sacrorum di
 ci, & Pontificum minorum præsidem. At si rempub:
 spectes: iste ipse et Pater, et Legatus, & princeps om
 nium in Polonia est. Princeps inquam, quia is, & in
 augurat, & exautorat, vt mox apparebit, reges. Tum
 in Senatu primæ sententiæ autor est. & si rex nouis
 rebus studens cunctetur: comitia illū habere ius est.
 Deniq; idem à sede Apostolica in Sarmatiam autor
 et magister publicè religionis est Legatus, ob id, ne
 peregrinæ aduentitiæq; hæreticorum doctrinæ vn
 quam perturbarent tranquillum reipub: nostrę sta
 tum. Postremo Archiepiscopus hic pater regni ap
 pellatur reuerendissimus: quod omnes cæteri in Po
 lonia cum hoc vno collati, filiorum sunt loco. adeo,
 vt quantumuis licet alij excellāt: tamen præcipuo ius
 re hunc vnum reuereantur cūcti, & colant vniuersi.
 Quanquam autem hæc præstantissima Archiepisco
 pi Gneznensis in Polonia autoritas, ex iure nostro
 ciuili sua sponte appareat: tamen exemplis quoq; de
 monstrabo id, quod dicimus, eiusmodi esse. inde em̄
 facile constabit, autoritatem Archiepiscopi patriæ
 potestatis loco, antiquitus apud reges Polonos sem
 per fuisse. atq; hanc eandem idem apud nos valere
 oportere: si rempublicam volumus esse saluam. Et
 vt hoc in patriæ exemplo, tanquam in illustri mo
 numento, cuiusmodi sit, demonstrarem: ex annalium
 vetustate eruenda mihi est eius rei memoria: atq; ex
 regum

regum ipsorum commentarijs repetenda. que aper-
te declarat Archiepiscopi auctoritatem principem in
Polonia semper fuisse. Ponam itaq; ad verbum id,
quod extat perscriptum, Chronicorum libro iij.

¶ Miecislao Monarcha ab Archiepiscopo, & Gede-
one Episcopo monarchatu deiecto: in Kazimirum
Ducem Sandomiriensem, principatus fuit transla-
tus. Et infra. Et ne tales consuetudines in posterum
ab aliquo innouarentur: placuit omnes transgresso-
res, horrendo anathemate innodare. Sdislaus itaq;
Gneznenfis Archiepiscopus, cum cæteris Episcopis
omnibus Pontificalibus indutis, Gedeone Cracoui-
ensi, Zirosslao Vladislauensi. &c. astante Kazimiro
Monarcha, & Baronum multitudine, in hunc mo-
dum pronunciauit. Qui agrestium annonam, aut
res quascunq; vi, aut quouis alio pacto tulerit, aut au-
ferri iusserit: anathema sit. Qui legationis, aut neces-
situdinis publicæ vel priuatę occasione, cuiuspiam qua-
drupedem & iumentum in angariam acceperit, vel
accipi iusserit: anathema sit. Qui bona Pontificum
aut Ecclesiasticarum personarum rapuerit, occupa-
uerit, distraxerit: etiam si persona sit illustris, & Re-
gali, Ducali, aut quacunq; alia prefulgeat dignitates
anathema sit. Qui Episcoporum spoliatores accepta-
uerit: veluti sacrilegij particeps et consentaneus. &c.
anathema sit. Et responsum est à Ducibus, & vni-
uerso populo: Amen.

Archieps-
copus ex-
autorat re-
gem.

En hîc apertè audis, vt rex ab Archiepiscopo in Polonia exautoretur: audis vt is anathemati subiiciatur: audis vt ab anathemate ne persona quidem illustris ac regalis excipiat: deniq; audis ipsum Polonum regem, vltro se se Archiepiscopo subiicientem: et anathemati illius regios suos propemodum fasces submittentem: ad eiusq; execrationes publicas solenne Amen supplicem respondentem. Quid aliud expectamus, quo maiorum disciplina clarius nobis innotescat: quàm hoc exemplo innotuit? Summus regni Monarcha ad pedes Archiepiscopi abiectus hîc iacet: & tanquam minor maiorem, ac filius patrem, subiectusq; principem tremit, horretq;: ne quid imprudens aduersus interdictum Pontificium, in regno suo committat. Quid aliud quæso est, imperare regibus: si hoc non est, vitæ modum anathematis pœna illis præscribere? Quid verò liberati communi contra regalem vim aduocatum esse aliud est: si hoc non est, regibus edicere, vt illi æquè à publicis vt à priuatis, tum ab sacris & à prophanis rebus manus suas regias abstineant?

Archiepi-
scopus ex
communi-
cat regem.

Verumenimvero illud est ad omnem posteritatem in Iacobo Archiepiscopo exemplum memorabile: Gneznensem Archiepiscopum, tam domi q; foris, tam pace quàm bello, Polonicę libertatis præsentem certumq; custodem esse. Hic enim Iacobus, Tetrarchas regni ab Vuladislai fratris impij obsidione libera

one liberare cupiens: regem à Poznania iussit recedere: ni faceret, contra suam autoritatem factum videri. Et quoniam animus illius viri magnus, & excelsus commemorabilis est, quo ille in subiectū sibi regem est vsus: ideo opere precium fuerit ex annalibus ad verbū memoriam illam veterem attingere, quæ sic est: His itaq; probris, reuerendus pater Iacobus Metropolitanæ Gneznensis Ecclesiæ Archiepiscopus lacepsit: quadriga vectus, quia grandæuus, & senex erat: habitu Archiepiscopali indutus, suaq; tiara, seu infula, ornatus, in Vuladislai tabernaculū ingressus est: atq; è sella principi Vuladislao, ne alienas possessiones raperet, persuadebat. Et infra. Vuladislau autē huic prudenti persuasioni, & Catholicæ correctioni, nullo pacto acquiescere voluit. Idcirco Iacobus, Gneznensis Archiepiscopus, vir iam senio confectus, è sella cui insidebat sese erigens inquit. Autoritate omnipotentis Dei, cuius ego minister indignus, officium gero, te monitum, & rebellem excommunico. Pharaonicaq; obstinatione in duratum Anathematizo, ac veluti incorrigibilem diuinæ vltioni te puniendum reseruo. Hæc ibi.

Quid ad hanc autoritatem, seueritatemq; addi potest: acta res est in castris, cum crudeli atq; audaci rege, et tamen Archiepiscopum illum diuinum, & singularē virum, & Rex ipse, & exercitus tulit: nec illius Archiepiscopi animum perstrinxit splendor
Regius:

Regius: neq; perculit præsentis exercitus metus, quin pro repub: pro libertate communi, proq; legibus se se iniusto regi, magno animo opponeret. Cui cum non obtemperaret Rex, vix vna intercesserat dies, cum castris ab hoste exutus, turpiter fugere, & obsidionem illam intermittere fuerit coactus. Qua sane plaga illius Regis monemur, æternam illam Archiepiscopi autoritatē, Deo ipsi ratam ac fixam esse. Sed tamen & Ianusius Archiepiscopus ob vim allatam Paulo Cracouiensi Episcopo, Boleslaum pudicum interdicto affecerat. nec prius eo illum leuauerat, quam Episcopo illi ab Rege satis fieret. Sed hæc vetera, propiora videamus.

*Archiepi.
scopus Re
gē iudicat.*

Lis erat capitalis, Kazimiro magno, de decumis agri vectigalis sacerdotum, cum Bodzanta Cracouiensi Episcopo: quæ, (vt memoriæ traditum est) ad iurgium excesserat. Iaroslauus tamen Archiepiscopus, ex autoritate controuersiam illam disceptauit, legesq; tulit eas, quibus ad hanc diem ea vectigalia Poloni decumarum nomine pensitāt: quæ imposita olim fuerunt Iaroslai decreto. Quid illa eiusdem Bodzantæ Episcopi in Kazimirum magnum excōmunicatio, qua is eum regem ex Ecclesia ob erepta bona Ecclesiæ Cracouiensi, tum etiam ob adulteriū eiecerat: parum ne declarat pontificiam in Polonia autoritatem principem esse? Multa sciens, in medio quæ occurūt, pretereo. Sed tamen illud memorabile est,

rabile est Sbygnei de Sienna, Episcopi Cardinalis *Episcopus regē repel- lit ab æra- rio.*
 patrum auorumq; memoria exēplum. qui Kazimiro iij, huius nostri Sigismundi Augusti optimi Regis, Auo, noua quædam & capitalia aduersus rem Ecclesiasticam molienti restitit: atq; illum, quod Episcopum decuit libere refutauit. Nam cum Kazimirus effuso in bellum Prutenicum ærario, vnde faceret sumptum in rem militarem, non haberet: omni Ecclesiarum Gaza, quæ fuit maxima, sibi suppeditari volebat ad vsum belli copiosè. eius sententiæ vehementer ab omnibus Episcopis reclamatum quidē fuit: Sed tamen cæteri vim Regis cum non ferrent, solus Sbygneus Cracouien Episcopus, irruenti in ærarium Kazimiro se se opposuit Pontificio habitu. Verba etiã ab animi magnitudine profecta, illa addidit, stās in ipsius ærarij limine: Quò ruis o Rex: facer hîc locus est: mea possessio: nihil hîc patet tibi. si pergis, Boleslaum repræsenta, ac me Stanislao vti tor. Diuus enim Stanislus ante CCCC annos Boleslao Regi consimili animo pro Ecclesiæ suę fundo se se opposuerat: cæsusq; ob id à Tyranno fuerat. *Stanislai mors.*
 Sed tamē ex ijs paucis quæ retuli intelligi licet, à maioribus nostris Archiepiscopo Gnegnensi: ideo datum fuisse in Polonia principatum, quò cõerceretur *Archiepi- scopus in Polonia liber- tatis custos.*
 summa illa, & immoderata Regia potestas, vt si rem ad rationem reuoces: nil aliud Gnegnensem Archiepiscopum in repub: nostra esse dixeris: quam moderatorem quædam Regiæ potestatis, ac communis libertatis præsidem. **K** Atqui,

STANISLAI ORICHOVII

Archiepi-
scopus sū-
mo hono-
re in Polo-
nia,

AT qui, is ipse Archiepiscopus propter excel-
lentiam, atq; præstantiam dignitatis habet in Polo-
nia iustam, ac debitam, tam priuatim quàm publicè
venerationem. PRImum enim Rex ipse obligatur
ab illo obedientiæ sacramento: vt non aliter nisi o-
bedientiam Ecclesiæ, Petriq; sedi, apud Archiepisco-
pum professio, quòd mox apparebit, diadema impo-
natur Polono Regi. Qua etiã opinor ex causa Rex
in literis, ad Archiepiscopi titulum, dominum addit,
hunc in modum illi scribens: REVerendissimo in
Christo patri domino Ioanni Przeremski, Archi-
episcopo Gnegnensi. &c. Haud potest grauioribus
verbis à Rege Archiepiscopus saluari, quàm domi-
ni nomine ab illo salutatur. Neq; verò tantum pon-
dus esset in verbo, nisi in ipsa re iustus, ac debitus in-
esset honos. Qui sanè Regius mos in scribendo satis
declarat, quò loco in Polonia, quouè honoris Archi-
episcopus sit gradu. nulli enim Senatorum præter
Archiepiscopum, & Episcopos eius tituli à Rege ha-
betur honos. Iam quanta vulgò adhibeatur legibus
aduersum hunc in Polonia omnium generum, atq;
ordinum reuerentia, leges prolatae docent.

LEX.

SI quis turpia uerba coram domino Archiepiscopo protulerit, poenam ei-
dem domino Archiepiscopo L. aliàs piantnadziesta persoluat.

ALIA LEX.

SI quis coram domino Archiepiscopo gladium, uel cultellum extraxerit, si-
ue aliquem uulnerauerit, siue non, poena Siedmadziesta puniatur. eidem domino
Archiepiscopo applicanda.

Tam graue

Tam graue, & sanctum nomen Archiepiscopi in Polonia apud nos est, vt cum illius sancto religio-
soq; numine regni summa contineatur, ipse summa
religione sanctimoniaq; ab omnibus colatur, obser-
ueturq;.

SED hoc loco Ogganniet Stancar, & tanto in ho-
nore Gneznensem Archiepiscopum apud Polonos
non esse; neq; cum hac tanta potestate, quanta nos il-
lum præditū volumus videri in Polonia, illum nūc
versari contendet: contraq; ac dico rem euenire. Nā
et in subscriptionibus ad Reges, & ad Reginas, de
uotas creaturas Archiepiscopi, & Episcoporum ple-
riq; se se perscribere non erubuerunt: & ad aras or-
natu illo penè Tragico induti, cum Euangelio pacis
sacro in medio ad mulierum etiam pedes (ō rem in-
dignam) procubuerunt. Atqui, vtinam id verè no-
bis obijci non posset. vera enim hæc sunt omnia, que
ex miserrima ambitione, honorumq; contentione, p-
fluxerunt ad Ecclesiam Christi, dum dignitatis obli-
tus in petitionis curriculo Episcoporum alter, alteri
apud reges studio præcurrit. cum enim per rectum
cursum Episcopi quidam consequi Episcopatus non
possunt: ad ambitionem turpem confugiunt: omnia
q; precibus, largitionibus, atq; pactationibus tentant,
dū modo in petitione præcurrant, & euolent altius.
à quo studio & cupiditate, quæ sordes, quæ vanitas,
aut læuitas, atq; futilitas abesse potest? non est sane,

*Archiepi-
scopus cur-
uilerit in
Polonia.*

quòd in hoc tali hominū genere spiritum illum He-
 lię quisq̃ expectet, qui conterrat petras, aut deserta
 commoueat. Nimirum hi homines frigent, iacentq̃
 semper, qui hominum potentium artificio, & studio:
 non aut̃ instinctu, inflatuq̃ diuino ad illos summos
 in Ecclesia honores prouecti peruenerunt. Sed ta-
 men eius rei culpa, causaq̃, maximam partem Regū
 ipsorum est, qui ius legendorum Episcoporum ab ius-
 tis collegiis auerterunt, & ad seipos per vim, cōtra
 quā fas fuit, trāstulerunt, quò fit, vt Episcopatus, ma-
 gnum illud, & præclarū in Ecclesia Christi munus,
 sit proiectus ab ipsis regibus in mediam contentio-
 nem, hominibus cupidis pro præda, manubijsq̃ hos-
 tificis. vnde, qui Episcopi victores euadunt? videant
 ne non satis sit id, quod in Decretis patrum in tales
 Episcopos extat perscriptū Dist: Lxi. cap: Nulla ra-
 tio sinit. &c. An tu putas aliam causam sectarum ha-
 rum quotidianarum, quibus opprimimur, existere,
 præter ignauiam Episcoporum? quorum impedita,
 et oppressa mens conscientia, cum ipsa se damnet, or-
 betq̃ luce, propter vim nefandi sceleris, concepti ex
 nundinatione rerum sacrarum: fit, vt neq̃ erigere se
 aduersus eorum arbitrium, quibus constricti bene-
 ficijs seruiunt, vlllo modo possint: neq̃ animo, atq̃ cō-
 filio vacui occurfare audent sectis, hominum poten-
 tium aut gratiam sequuti, aut potentiam illorum ve-
 riti. Vixisses in Polonia Stancare Stanislai Sycze-
 panouij tempore, aut te ad illa tempora reseruasset
 fortuna,

*Ignauia
 Episcopo-
 rum Secta-
 rum causa.*

fortuna, quò in Polonia Iacobi, Zdiffai, Ianusij, Iarò
flai, atq; Sbignei, (mitto alios) Archiepiscalis vigeat
autoritas, vnus vsuram horæ tibi ad viuendum in
Polonia illi non dedissent. Magistratibus etiam, atq;
ipsi regi ex autoritate mādauissent, vt primo quoq;
tempore prouiderent, ne quid detrimenti Respub:
ex vestris sectis acciperet. ni hoc Rex, magistratusq;
faceret, contra rempub: videri factum illi pronun-
ciauissent. vitam prius sibi deesse, quam animum ta-
lem aduersus vestras hæreses maluissent. Quid ita?
quia vigeat in illis viris spiritus dei: beneficijs prin-
cipum obligati non erant: iuris sui fuerant. munus
etiã suū rectè, & ordine ita administrabāt: vti vole-
bant. ideo Regibus formidolosi, cæteris autē omnia
bus metuendi, Ecclesiam Christi administrabant. At
nunc, quoniam ratio veteris disciplinæ, quam à pa-
tribus acceperamus, tota iam ferè interiit, tantum li-
centiæ vobis hæreticis ad quiduis audendum in Po-
lonia datur, quantum vos vultis. Episcopi conticu-
re omnes, intentiq; ad vestros furores ora muta tes-
nent. verbo vobis molesti non sunt: nec edictis Re-
gem: nec interdictis reliquos magistratus in vos fas-
tigant. dant, & concedunt vobis impunitatem rerū
omnium sempiternam. Ecclesiæ verò Dei, præter il-
lam desperatam vocem, o Domine salua nos perir-
mus, nihil relinquunt.

Episcopi
ueteres
cur fortes.

SED fuerint sanè Episcopi quantumuis muti,

Chr̃s nūc
q̃ deest suæ
Ecclesiæ.

surdi, atq; cœci aduersus vestras Stancare hæreses:
 tamen illius summi Episcopi, Christi Dei nostri, ap-
 perti stant supra nos oculi: patent etiã aures ad præ-
 ces nostras. qui non dormitat, neq; vnq̄ dormiet, qui
 suum custodit Israël. Is vigil, ac nostri custos fidelis,
 pulsatus, efflagitatusq; Israelis sui precibus, mittet ad
 nos prophetas, & sapientes, non de tuo impuro sonda-
 licio, quo te fallacissimè Regi nostro venditas: sed de
 suo æterno sacerdotio, quod ab illo ortum, sempiter-
 na serie, inuicẽ succedentium sibi Episcoporum: per-
 petuatur. immo tãto ante ille ad nos à se missos ipsos
 hos nostrates prophetas excitabit: ex hoc graui ve-
 terno, quo illi sunt occupati: quibus dormitantibus,
 atq; alias res agentibus, vos Ariani, Nestorianiq; in
 agro domini, triticeæ sementi superfeminastis apud
 nos zizania. Non est Stancare quod alios aduersum
 vos antesignanos atq; duces flagitemus, præter eos.
 quos ad nos in Sarmatiã Chrûs sacerdos, atq; rex sua
 manu à Petri misit sede. Qui si euigilauerint, mu-
 nusq; suum respexerint, non erit cur veterum Pon-
 tificum vim seueritatemq; in vos hæreticos requira-
 mus. An ego Stanislaum, aut Iacobum illum vete-
 rē, aut Zdislaum, aut Iarossaum, quorum supra mē-
 tionem feci in vos hæreticos postulem? cum habeam
 tam præsentem contra vos ducē Ioannem Præ-
 rembium, Regni Polonię primatē, eiusdem loci, atq;
 ordinis hominem, genere, virtute, doctrina præ-
 stantem. cui diuinitus adiunguntur hæc lumina re-
 gni. Paulus

Sacerdo-
 ges uiri à
 Petri sede.

gni. Paulus Tharſo Leopoliensis Archiepiſcopus:
 Philippus Padnieuius Cracouiensis: Iacobus Vchar
 nius, Cuiaviensis: Andreas Czarnkouiſus, Poznaniē
 ſis: Andreas Noſskouiſus, Pſoceniſis: Valentinus Her
 borth, Præmiſſienſis: Nicolaus Volſcius, Cheſmen
 ſis: Leonardus, Cameneceniſis: Valerianus, Vil
 nenſis Epifcopi, quibus ad ſummam Epifcopalem ni
 hil deest: niſi fortaffe leue illud pro grege ſuo velle
 mori. Quo ſe go noīatī hoc loco iccirco retuli, vt ſi
 iā à vobis hæreticis, quod deus phibeat, cadamus vi
 ſti: ſequēs intelligat ætas, quibus nā patronis, Eccleſie
 Polonorum opes corruerint. Verumenimvero ſi in *Pontifici
 aliſ auto
 ritat.*
 riſ Epifcopis noſtris inerit fides ea, que eſſe debet in
 miniſtris Chriſti, & in diſpenſatoribus myſteriorū
 Dei: facile illi ſe ſe ad ſuum munus, penſumq; reuo
 cabunt. volent certè in caput (vt Moſis verbis vtar)
 non in caudam populorum, penes nos eſſe: cumq; il
 los Chriſtus antepoſuerit omnibus Regibus, atq;
 principibus, cunctiſq; populis: et deſinent regū aſſe
 ctatores, principum antiambulones, populorum ve
 ro aſſentatores, velle videri. inſtabūt præcepto, atq;
 exemplo Pauli, oportune, & importune, obſecrabūt
 regem: arguent Senatū: increpabunt populū: &
 extento vt aiunt digito, aduentantem tempeſtatem,
 ac fulgētem mucrone frameam Poloniſ demonſtra
 bunt: et quaſi tuba ſignum dabunt: quo concurrant
 vniuerſi, ad hoc fatale incendium veſtrum reſtin
 guendum: priuſq; vniuerſi conflagremus. præſertim
 cum tua manu ſubiecti Polonię ignes iam edunt flā

nam: cuius ardorem tu hæreticorum primus in omnes regni Poloïæ partes quoq; versus disiecisti, atq; hoc incendiū in fortunas nostras à te excitatū, si nō tuo, at Archiepiscopi, Episcoporumq; nostrorū sanguine nisi è vestigio extinguetur, ac fūditus deletur, totius regni deflagratio consequatur necesse est.

ST Ancar
Archiepi-
scopum
oppugnat
Cur.

Et quoniam contra ingentes has turbas, horribiolesq; tempestates vestras in Gneznensī Archiepiscopo, tantum sicut esse præsidij Polonis sentis: i deo, veluti Archipyrata Nauarchum de puppi, Archiepiscopum de præsidio reipub: conaris deicere. vt hoc deiecto, depressoq; facilius Sarmatiam totam, in hoc tanto sectarum turbine, submersam, postea obruas. Ad quam tu rem, Canone tuo aditum paras tibi. cū quidem exemplum Salomonis ementitum satis scite regi nostro ad imitandum proponis: vt quemadmodum Salomon Abiatharum Pontificatu priuauerat: sic Rex noster Antistitem Gneznensem Archiepiscopatu priuaret, Sed, vt omnes intelligant, quantus tu, ac qualis sis vertumnus, qui, quasi araneola, quicquid libas, venenū malum facis. ponam primo verba tua ex præfatiōe Canonum ad maiestatem Regiam. deinde eorū verborū fallacias breuit, strictiq; refellā.

☞ VERBA Stancari. Ex Canonibus.

Verū, cū Deus Regibus, Principibus, & magistratibus ciuilibus subiecit Episcopos, Archiepiscopos, sacerdotes (mitto Papam & Cardinales. quorū nulla prorsus mentio in uerbo dei habetur) & ministros omnes Ecclesiarum, tuū in primis ofa

inprimis officium est ò Auguste REX, tuas Ecclesias reformare. Nōne Salomon priuauit sacerdotio summum Pontificem Abiatharum, atq; relegauit eum. &c.

Itane tādē Stancare abuteris auribus, maiestateq; ^{Episcopi} summi Regis? neq; erubescis tantū regē fieri impu- ^{nunq; Re-} ^{gibus sub-} ^{iecti.} dentię tuę testem? apud quem omnia hæc præfari, de Regibus præferendis Episcopis: de instaurandis Ecclesiis: postremo de exemplo Abiatharis sacerdotis: quò tuas theses contra dignitatem ordinis probabiliter exponas. Ac de primo illo velim Stancare, bona venia, nos doceas, quo loco, aut quo vocali, scriproue dicto, magistratui ciuili, Deus sacerdotes suos vnq; subiecit? profer vnum locum scripturę: sed integrum, sed incorruptum. non aut, vt soles, mutilatum, neq; diminutum: quòd vbi feceris, vinctes. Neq; verò scripturę fidem tantum ego hoc loco contra te imploro, sed omnes leges: non solum imperatorias, sed etiam ex gentium superstitione natas: tum fabulas pòetarum ipsas, apud quos sacerdotum nomen, præter cæteros mortales, præcipuò in honore sanctum semper fuit. Etenim Chryses, vt apud Homerū ^{Sacerdotes} est, sacerdos Apollinis, cum infulis, & sceptro redi- ^{tes semper} menda filia, honorabilis extitit Achæis: & ab Aga- ^{præstanti-} ^{ores Re-} ^{gibus.} momnone Rege violatus, idem exitio fuit Græcis. Plena pòetarum eiusdemmodi fabulis sunt omnia: quę in rebus fictis nulla essent, nisi in vita hominum aliquando vera extitissent. Iam Leges ipsæ ciuiles, de Flammine Diali, quàm multę sunt, in Romanorum iure: quibus sacerdotis summi, princeps sancitur au-

L toritas

toritas? Que tanta fuit, vt ipsius prætoris edicto, flamen dialis, apud Romanos eximeretur ex reis. verba edicti adscripti: **Sacerdotem vestalem / flaminem Dialem, in omni mea iurisdictione iurare nō cogam.** Quod idem est ac si prætor ita ediceret: Ab iure, iurisdictione potestateq; mea prætoria, Sacerdotes, Pontifices, flamines immunes sunt. Quid vero Christianis iam tēporibus leges imperatoriæ, de sacrosanctis Ecclesiis & de Episcopis latę: parumne declarant, regibus in sacerdotes vim, potestateq; imperandi nullam esse? Constantinus ille, re & nomine magnus, libellos accusatorios ab Episcopis inuicem sibi editos, in ignem abiicit, & exulsit, illo subsecutus. Deos ab homine non esse iudicandos. Si igitur Constantini imperatoris, non iam elogio: sed decreto Episcopi Dñi quidam sancti sunt: qua fronte, aut quo supercilio deos hominibus subiicis: ac reos iudicibus anteponis? Sed ne sit vlla fabularum, neq; legum, neq; exemplorum apud te ratio, ad scripturā ipsam, qua tu fidis frustra, te deducam, quam tu extra sinum, gremiumq; Ecclesię positus non plus intelligis, quam Psittacus intelligis nostrum *καὶ*. Nec mirum, odio enim, atq; dissidio, non paci, neq; ocio studēs: comparas hæc adiumenta doctrinę. Verum, vt à Mose incipiam, non videtur vir ille tibi fuisse Leuites: non Aronte fratre in sacerdotio maior: nō Dei optimi maximi interpres, internunciusq;: et tamen is tenebat nō modo auctoritatem, sed etiam imperium

*ST Ancar
psittac⁹ in
scriptura.*

*Moses sa-
cerdos.*

perium in omnes, quātumuis libet, sanctissimos magistratus, subiectus autē populo in illo, magistratui erat nulli. Quin vero Pontificialem obedientiam in populo dei sanxerat vitę exitio. En hoc Mosis exemplo, edictōq; liquet falsum esse id, quod tu asseris, nēpe Regibus ac magistratibus ciuilibus, Episcopos, Archiepiscopos deum subiecisse: sed tamē imperium Pontificalis præstantię declaratur: *Samuelis exem-* *Samuel*
plo in Saulo rege maximē, qui eiusdem sacerdotis o- *sacerdos*
 re, ac manu & renunciatus rex, & de gradu regio vicissim deiectus fuit, tanta quidem autoritate, vt eodē temporis puncto Samuele administro, vnā cum populi sui regno spiritum quoq; suum in Dauidem regem Deus transferret: cum omni vi, potestateq; regia. Et ne multa, si omnes scripturę angulos excutias, reges ac ciuiles magistratus in populo Dei sacerdotibus aliquando præstitisse, nusquam reperies. imo contra ac dicis, in scriptura sunt omnia: in qua Abraham sacerdos, & propheta, Eliezerum suę habebat procuratorem domus: sic Moses in rebus gerendis ministris & satellitibus utebatur Iosue, atq; Pnicha. sic Samuel, Saulum, atq; Dauid: sic Nathan, atq; Sadoch Salomona. sic Helias Azachelem, ac Iehu: sic alij sacerdotes summi, alios reges in populo dei, suis imperijs, & procurationibus obnoxios habebant. nec vnq; secus esse in illis literarum sacrarū voluminibus deprehendes.

Lij Sed tu Abiatha

STANISLAI ORICHOVII

*Abiatharis
exemplū
falso pro-
fert Stan-
car.*

Sed tu Abiatharis exemplo pugnas, & instas, quem Pontificatu à Salomone rege motum, & in prædia rustica relegatum fuisse scribis. Equidem tuā Stans care impudēciam satis mirari non possum: qui apud tātum Regem falsum profiteri non erubueris. Neq; enim Abiatharum istum Pontificem maximum fuisse vlla docet libri Regum litera: neq; hunc eundem Rex Salomon sacerdotio ex autoritate priuatum, in prædia rustica indemnatum relegauerat: sed cum Adonias filius maior incidisset apud Dauidem patre in suspicionem regni appetendi: Abiatharus aut cum illo faceret aduersus Salomonem, designatum à patre Regem: Sadoch, & Nathan sacerdotes summi, Abiatharum pro hæretico condemnatum, ac secessionis reum, ad Dauidem regem detulerunt. eumq; monuerunt, prouideret Rex, ne quid motum in illo detrimenti respub: acciperet Abiatharo duce. quod etiam est factum: Sadoch enim, & Nathan sacerdotes postulante patre, Salomonem vnixerunt: ac declararunt regem. Cæterum, mortuo Dauide, cum idem Abiatharus cum Adonia secessionē nihilominus aduersus Salomonem moliretur: ab eodem Rege, pro eo, ac dudum ab Episcopis delatus fuerat, in agrum relegatur: vt vel illa occupatione rustica, frangeretur hominis importuni furor. Rem gestam qui plene scire volet legat Regū libros. Quamobrem hoc de Abiatharo exemplum pro nobis contra te facit. nos enim asserimus, & præ nobis libenter illud ferimus, Impe-

*Reges Epi-
scoporum
ministri.*

mus, Imperatores, atq; Reges edictorum, atq; decretorum Episcopaliū, contra vos hæreticos, admittros, atq; explicatores esse debere: quod quam verum sit, vel hoc ipsum Abiatharis exemplum probat. Neq; enim hic prius à Salomone rege relegatur: quã factionis conuictus Regi à sacerdote summo fuerat delatus. quòd tamen exemplum profers viciose: vt tibi res hæc alienissima, à tua causa in errore tuo suffragari videatur. id quòd tu more hæreticorum facis, quorum nemo vnq; fuit, qui contra veritatem, pro falsitate, fidem non imploraret scripturę. quorũ tu instituto hicinde colligis, ac syllabatim delibas omnes ex scripturis sentẽtias, à proposito tuo alienas. Dicit enim relegatum, & amandatum fuisse Abiatharum à Salomone rege secessionis nomine: quod fanè factum posterius in re gesta fuit. illud autẽ præmittis, quod relegationem, & amãdationem hæc antecesserat: nempe delationem Nathani prophete: Et Zadochi sacerdotis, quę ritè non poterat fieri, nisi re in iudicio sacerdotum prius agitata, atq; cognita: Neq; enim aliter decuit, neq; omnino potuit, sacerdos ille summus sacerdotem sediciosum Regi deferrenisi in iudicio ritè conuictum. Quapropter hoc Abiatharis exemplum eo spectat: vt discrimen inter Pontificialem, atq; Regalem potestatem norimus. non eò, vt sacerdotem magistratui politico subiectũ esse doceamus. Dum enim Abiatharum Nathan ad Regem pro hæretico defert, satis indicat, atq; innuit

Mos hæreticorum in Citandis scripturis.

Abiatharis exẽplũ docet q; sit munus regum.

cognoscendi criminis Pontificum præcipuas partes esse. cum autem Rex delatum Abiatharum relegat, atq; amandat, ostendit, & declarat, pœnas in crimine nosolos exequendi regium munus esse. Non igitur Abiatharis exemplum sacerdotem infra Regem ponit sed sacerdotis summi, reges, atq; magistratus politicos, ministros, & satellites esse demonstrat. quando quidem, Pontificum iudicia, rectè, & ordine facta, aperte regibus hoc exemplo imponant necessitatem res iudicatas à sacerdote summo exequendi. Quæ sane vis, potestasq; sacerdotum incredibilis, non tibi spectare videtur illud edictum: **Q**UOdcunq; ligaueris erit ligatum, Quodcunq; solueris erit solutum.

Petri summa potestas nulli subiecta.

Quid enim, quæso, aliud est, illa ligandi, atq; soluendi summa potestas, quam in tota dignitate principatus quidam eximius, quo nihil in quoq; genere nec potest, nec debet esse præstantius? I tu nunc Stanca re, et si, aut per naturam fas est: aut per leges licet, subijce Petrum, Regi: ac ligandum, liganti: soluendumq; soluenti: deniq; filium, patri: postremo ouem, pastori antepone. præsertim cum ipsum hunc Petrum, & clauibus coelestis regni audias honestari: & illi inferorum portas palam videas subijci. Tum etiam potestatem tantam attribui: vt nemo omnium mortalium Petri ligandi, atq; soluendi subterfugiat legem. tanta vis, tanta autoritas, tantaq; potestas Petri est: vt nisi sub hoc pastore, agnus Christi censeatur esse nemo. Si enim soli Petro pastori illud à Christo domino

Ito domino dictum est. PASce agnos meos: Omnia
 bus reciprocando illud dictum est profecto. Vni
 uersi agni Christi, à Petro pascuntur: Si quidem ista
 reciprocantur: vt & si pastor Petrus sit: agni Chris
 sti sint. et si agni sint: sit pastor Petrus: qui, quod pa
 storem decet: ouium Christi villis vestitur: lacte il
 larum pascitur: atq; ouilibus gregis Christi susten
 tatur. cum tamen præter operas pastoricias, in ouile *Petrus li
ber à tri
butis.*
 Christi hic, impendat nihil. Nullius enim regum,
 neq; Tyrannorum is pastor, fundus populus est. neq;
 vectigalis, neq; stipendiarius. neq; tributarius, nam
 Christus regum rex, hunc principem ministrum, ac
 vicarium, in ouili suo, statere illo, ex ore piscis deo
 prompto, in perpetuum liberauit omnibus tributis,
 stipendijs, vectigalibus, fundis, tantum ille stater va
 luit, vt finem afferret in Petro omnium pontificio
 rum tributorum. Quamobrem, si neq; tributa regio
 bus terre, liberatore Christo Petrus pendit: sed om
 nes reges terre tributarios habet, et, si omnes cuiusq;
 generis politicos magistratus iudicat, à nullo autem
 illorum iudicatur: quomodo is non princeps est?
 aut quomodo is Regibus terre, fasces submittet su
 os: cuius amplitudinem, quasi in altera libræ lance,
 si appendas, non solum hos reges terre, quos tu sum
 mo pastori impiè anteponis: sed terras, mihi crede,
 ea lanx, & maria deprimat necesse est. tanta vis, tan
 tumq; pondus in principe Petro est. In quo vno,
 quoniam omnes sacerdotes includuntur publici, quis
 huic sacra

Sacerdotes præstāt Regibus. huic sacerdotū choro, cœlesti, atq; eximio istos terrenos reges, humi serpentes, ac mortalia curātes ante ponat? Qui nisi in ipso hoc prophetarum cuneo: permāserint, carent, spiritu domini. non prophetāt. non mutantur in viros alios: sed feri, immanes, & inculti perstant esse Tyranni. Nec mirum, sacerdos enim summus, maximè est iudex: Est lux, est sal mundi huius: id autem est ipsorum regum, terre, stulti enim sunt, pace vestra dixerim o Reges, stulti inquam sunt reges terre: cœci sunt, insulsi sunt, nisi sacerdotū condiantur sale: et nisi illorum illustrētur luce: potest tremò nisi à sacerdotibus, vera, à falsis: recta à prauis: deniq; mala, à bonis doceantur, discernere. Qui reges inquam, nisi neminem læserint, honestè vixerint, iusti suum unicuiq; tribuerint: præsto adest sacerdos summus, censor morum, & magister veteris disciplinae, & seueritatis: qui delinquentem in officio regem notet, et, si sit opus, gradu moueat. Non Saul de regno decidit, notatione, atq; animaduersione Samuelis: Non Athalia Ochosię regis mater, crudelis mulier, summi sacerdotis iussu est interfecta: Non Ozia regi execratione sacerdotis, læpra fuerat iniusta: mitto vetera compluria, vt Heliam, cuius deuotione aduersus Achab, quinquagenarius vnus, & item alter ictu fulminis deflagrauit. vt Elizeum, qui probris, maledictisq; reges impios vexauit. Propiora videamus, ac nostra: Simon Petrus, sacerdos summus, Ananiam, atq; Zaphiram, fraudatores agrorū,

ex autorita

ex autoritate affecit morte subita. cuius vim, virtus
 temq; in prouincia Apostolica imitati successores,
 plerisq; Romanorum imperatorū ob maleficia, im-
 perium abrogarunt. Sed illud tamen est horribile,
 ac pertimescendum, quod nomen, vimq; imperij à
 Græcis hominibus, quondam nobilissimi, Pontifices
 Romanos, Petri successores, ad Germanos transtu-
 lisse videmus. Quod sanè tam miserabili casu, euen-
 tuq; rerum accidit: vt, cū honore, insignibus, atq; or-
 namentis imperatorie potestatis, libertas quoq; vna
 Græcie ceciderit. Ex quo nimirum documentū nos
 capere Deus voluit, quid esset nobis, regibusq; no-
 stris extimescendum: si vestras Stancare hæreses se-
 cuti, à sacerdotio Christi, atq; ab illius sacerdotibus
 nos segregauerimus. qui eadem nunc pestem patrie
 nostre nefariè struis, & moliris, qua Græcia olim
 funditus corruit. que Ariano vestro artificio indu-
 cta, Papam, Cardinales, atq; Episcopos dū sibi subij-
 cit, iura, leges, imperium, libertatemq; amisit. Tanta
 vis est in summo sacerdote in vtramq; partem, vel
 ad secundas res, vel aduersas. Sed iam ad propositū
 reuertamur.

Pontifex
 Rom: im-
 periu ab-
 rogauit
 Græcis.

Documē-
 tū horri-
 bile.

CONfiteare igitur te insidias Regi nostro face-
 re: ac mansuetudine illius immoderate ad errorem
 tuum abuti cum nō solum regem sacerdotibus pre-
 ficias: verum etiam instaurandarum Ecclesiarū pro-
 uinciam Regi nostro attribuas. et ad illam læpram
 Ozig è prouincia regia illum deuoces: qua percussus

STANCAR
 abutitur
 māfuetu-
 dine Polo-
 ni Regis.

M fuit rex il

STANISLAI ORICHOVII

fuit rex ille, dum Pontificali muneri suam regalem
 inñcit manum. Ad Pontifices enim id muneris, quic-
 quid est, referendum est: ad illum autem inprimis,
 cui ter denunciatum illud est. **Pasce agnos meos.**
 Quem omnes Christianę gentes summe veneratio-
 nis nomine Papam appellant. Græco utiq; è fonte
 verbo huc cadente $\omega\alpha\pi\pi\acute{\alpha}\zeta\epsilon\mu$ enim blandiētium pu-
 erorum patribus vox est. vnde Homerus de Dio-
 mede ait illa:

Papenōm

οὐδέτι, μὴν παῖδες πόλι, γυνᾶσι παππάζουσι
 ἔλθοιτ' ἐκ πολέμοιο. &c. Hoc autem est,

Nam hunc cum pueri patres blando ore salutant
 ex bello uenientem. &c.

Inde quoq; Latinis *Papas* pro patre est dictus, *Altior pueri* quo uerbo uti-
 tur autor ualde bonus, *Iuuenalis* in *Satyra*:

Timidus pręgustet pocula Papas.

AVGustinus certē, atq; Hieronymus ut illorum
 vsus ferebat, hoc nomine se se cōsalutare soliti. Non
 pudet Stancare te non solum apud inuictum, verū
 etiam apud doctum Regem, *Pape* nomen exagitare
 ut recens, atq; nouum: cum; uetus sit, atq; priscum, ex
 ipsius etiā scripturę imis productum sensibus, Quō
 enim, quæso: tu alio nomine melius appellaueris pa-
 storem illū summū, atq; communē omnium gentiū
 patrem: quam eo, quo obseruantes filij Græcorum
 more, indulgentem appellant parentem? lam de Car-
 dinalibus ipsis horribilis est tua cœcitas: qui in epi-
 stola Pauli ad Galatas scripta, Petrum, Ioannē, atq;
 Iacobum, colūnas in Apostolico coetu à Paulo uo-
 citari non

Cardina-
 liū nomē.

citari non animaduertas. Quid porro Cardinales ipsi, à Cardine rerum dicti, in illo orbis terre consilio aliud sunt: quam columnę quædam: qui in sede Apostolica consilium suum plenum prudentię & fidelitatis, vniuersę Ecclesię præstant? Sed quoniam Regibus, atq; magistratibus politicis, summe, vt videri vis, studes: quam in hoc ipso tibi constes, opere precium fuerit cognoscere: idq; ex eisdẽ Canonibus tuis, in quibus Polonum Regem, mille petis artibus, dum enim illi Pontificialem potestatem defers: immo dum illum Pontificibus dominum imponis: nullam autoritatem, nullum honorem regium in Polonia illi reliquum facis. Nolo tanta in re criminationibus meis credi, verba Canonis tui adscripsi, quę aperte declarant, quam tu rationem cum Rege nostro habeas.

☞ STANCAR in Canonibus.

SI iustum est petere licentiam à Deo malefaciendi: ita etiam licet petere licentiam à supremo Magistratu benefaciendi. sed à Deo non licet petere licentiam malefaciendi, Ergo neq; licentiã benefaciendi à superioribus petere debemus. &c.

Sume in manus Argumētum hoc Stancari, Sigis- Ex hoc lo
munde AVguste Rex, omnium, qui vnquam regna- co ad Re-
runt in Polonia, regum paciētissimè, atq; lenissimè. gem ois cõ
omnis enim iam mihi tanto in discrimine patrię ad fert oratio
te conferenda oratio est. sume inquam argumētum
hoc in manus, atq; eius argumenti complicatam no-
tionem euolue: vt videas, quę insidię tendantur, ac
parentur ab hæreticis, contra tuam autoritatem. di-

Mij gnitas

Regia ma
iestas ex
Polonia
tollitur.

gnitatemq; regiam, quę vt in Polonia penes nos sit. ei rei in primis hęc studet Stancar: Prius enim à Stā caro sacerdotium apertē petebatur: nunc autem regia maiestas tua cuniculis ab illo oppugnatur: eoq; res ducitur, vt Stancar tibi in Polonia pollicitus primas; ne secundas quidem relinquat, neq; tertiās. Sed quid dixi tertiās? imo vero gradum tuum regium infirmat, tollitq; hic Stancar: dum quidem aduersus regalem tuam Celsitatem, tanq; laqueum huiusmodi nectit argumentum. Vt à Deo non licet petere licentiam malefaciendi, ita neq; licentiam benefaciendi à superioribus petere debemus. Itaq; hoc argumento inuito etiam rege, atq; reclamante Senatu, ad id cuiq; tam priuatim, quam publicē est aggrediendum: quod quisq; optimū factū esse duxerit. Igitur Rex in Polonia fuerit nullo vsui. si quidem Stancaro magistro, dux sibi in agendo, & autor in Polonia quisq; est. Nihil iam valebunt regia tua edicta, neq; interdicta Auguste Rex. ad omnia enim mandata, iudicia, ac iussa tua, hæreticorum libidini cōtraria: opponetur illud Stancaranum dogma. Licentiam benefaciendi à superiori potestate non esse petendam: sed cōtra nitendum: Cui sententię si erit apud te aliquid loci, & si illam pateris in tuo regno radices agere, atq; etiam propagari, rues alto à culmine o Rex. potestas etiam tua regia locum vbi consistat, præ hac sententia reperire non poterit. ita tu contra vim, atq; audaciam hæreticorum à qua hærebis (vt aiunt) cedasq; hæreti

desq; hæreticis illo refutatus, Licentiam benefaciendi à regibus petendam non esse. vnde ea lege in Polonia viues, vt si etiam ex hæreticorum libidine de flagratio ipsius regni, legumq; interitus cõsequatur: tamen in iubendo, & vetando imperium tuum, recuset ille idem noster benefaciendi prætextus. Et vt p mea debita, eaq; summa erga maiestatem tuam obseruantia, atq; fide agam tecum apertius. vide quæso Magnanimè Rex, ec quid tibi in tota autoritate regia, præ hoc Canone Stancar super sit salui. caput esse arbitror, procurationis regi: nil noui aduersus leges in regno pati fieri. de hoc capite quantum commodum fuerit: hoc Canone Stancar hæreticorum quisq; detrahet, atq; deducet. dicet enim hæreticus id, quod iam omni simulatione, atq; dissimulatione sublata aperte isti dicunt, Legibus esse parendum ijs, qui non repugnant, neq; obsistunt pietati, quam ego colo. Valeant etiam (dicet idem) priuilegia regni: sed illa, quæ potestatem benefaciendi mihi non adiungunt. Quod si tu nomen tuum Regium contra apponas? id quoq; refutabunt hæretici hoc Canone, quem adscripsi.

 STANCAR in Canonibus.

*S*upremo Magistratui, nempe Christo, parendum est magis, quam locum tenentibus, qui in supremum regem sunt rebelles.

Videsne, Rex inuictè, vt tua maiestas, atq; excelasitas Regia, hoc Canone ex altissimo dignitatis gra-

Heretico-
rū intētio.

du sternatur humi, extinguaturq̄, ac deleatur funditus, vt nulla vis: nulla princeps regis autoritas, præ hoc Canone amplius apud nos extet salua. Atqui id istos velle, eoq̄ rem ducere etiam ne argumentatio quærenda, aut coniectura tibi capienda est: præsertim cum videas, noua cōpluria in regno iniussu tuo quotidie magis, magisq̄ à perditis hominibus fieri: tanta quidem impunitate, atq̄ licentiā: vt leges rogen: tediēta conscribant, conuentus agant: pecunias in commune conferant: duces & antesignanos designent. Quam autem id verum sit, quod dico, eosdem Canones Stancari citabo, testes, quibus id aperte fit.

☞ Stancari **CANON XVII.**

VT hæc omnia in perpetuo cursu & bono ordine retineri possint, decernimus, ut singulis tribus mensibus pastores conueniant, hoc est, Synodi habeantur, in quibus de omnibus istis diligens fiat inquisitio. & omnia ordine, & ritē congruoscantur. Si enim numerus Ecclesiarum creuerit, ob commoditatem ad singulos sex menses transferentur Synodi. Cæterum in hac nostra ciuitate, ubi schola constituetur, singulis octo diebus in causa religionis conuenient ministri.

☞ **CANON XXIX.**

Volumus, & mandamus, ut pastores omnes sibiipsis librum parent, in quo Catalogum omnium animarum sibiipsis subditarum, conscribēt, ut sciant quinam, accedere possint ad prædicationes uerbi Dei, et qui non, ac qui ad sacramentum Eucharistiæ sint admittendi quæ non admittendi.

☞ **CANON XXXI.**

Statuimus, & ordinamus, ut aliquot studiosi ex prouētibus Ecclesiarum alantur, ut bonarum artium linguarum, & puræ theologiæ studijs imbuti, promoueri possint in pastores, & rectores Ecclesiarum, ut in illis pura doctrina doceatur, retineatur, & conseruetur.

CANON XLI.

MAndamus, & præcipimus ut cista, siue capsula cum foramine in templo more maiorum collocetur, ad recipiendum eleemosynas, quas populus pro gratitudine beneficiorum Dei, proq; necessitate pauperum Deo offeret. Hæc duabus clauibus muniatur, quarum una apud pastorem, altera uerò apud unum ex consulis sit.

Animaduertis opinor Sigismunde Auguste Rex, In Polonia Regalis potestas euanescit.
 pro tua sapientia præstanti: ut ipsi Canonibus obscureretur, & euanescat ex Polonia regalis tua potestas. et ut imago nulla reipub: in tuo regno amplius relinquantur. En enim mandant, decernunt, iubent, statuunt, administrant hæretici, in tuo regno que uolunt: nulla autoritate tua, neq; potestate interposita. Quid autem aliud est regem exautorare, maiestatem minuere, dignitatem regalem diripere, deniq; coronam ipsam regiam ante regis oculos cõculcare: quam publice pro imperio, uelle, iubere, mādare, statuere, administrare, decernere in omni summa regni, sine arbitrio, nutuq; tuo regio? Acerbissimum porro illud est, audaciam istorum perditorum eò iam esse progressam: ut librarium etiam legum suarum tibi penè insultantes obtrudant ultro: ac nomen tuum regium ei libro inscribant: in quo regalem tuam potentiam, celsitatemq; despiciunt: proterunt: & cõculcant: ut ita ante tuos oculos nomen regis cum vestigio regni, non modo ex domibus, ac mentibus Polonorum: uerum etiam ex iudicijs tuis, legumq; ipsarum literis ab istis facilius deleatur, profecto (ut res ad huc ire

STANISLAI ORICHOVI

huc ire cæpit) verendum est ne hac licentia ad idem
 malum Polonia cito recidat: quo confanguinea no-
 bis Boëmia olim perijt: et quo etiam nũc Germania
 afflictaur. Ac Venceslaus quidem Boemię rex Car-
 roli IIII imperatoris clarissimi patris, degener filio
 us: dum ad eiusmodi hæreticorum sententiã obsur-
 desceret, nec ea, quę à catholicis viris monebatur, au-
 diret, & de omni statu suo regio ipse perichitatus est:
 et Boemiam hæreticorum incendio, flammãq; defla-
 gratam vidit, post cuius mortem cum Sigismundus
 Imperator, Vencesslai frater, pereunti patrię, contra
 sectam Husianam opem ferret: homini vilissimo, ac
 Boemorum ultimo, Ioanni Ziscæ, ex Boëmia turpi
 fuga cædere fuerat coactus. ita hic Ziska postea quã
 hæreticorum manum fecisset, seseq; regni spolijs ad-
 uersus vim Imperatoriam confirmasset: nobilissimũ
 regnum diripuit, afflixit, dispulit. cuius crudele, ac
 domesticum latrocinium, ex Husiana secta constatũ,
 quantumnã fuerit, florentissimi quondam regni il-
 lius, etiam nunc testantur ruine. Sed hæc vetera for-
 tasse: nos propiora aspiciamus. Princeps illa gentiũ,
 atq; imperatrix Germania: nonnẽ Lutherana hære-
 si, tãquam classico truci, excitata fuit, ad bellum Ca-
 rolo V, Imperatori suo faciendum? Quid illa mul-
 tudo hominum agrestium, aduersus dominos in
 eadem Germania per hæreticos congregata ex ser-
 uis: parumnẽ exempli nobis est: vt dum adhuc salui,
 integriq; sumus, Stãcaranam sectam in Polonia op-
 primamus,

Vt Bõe-
 mia olim
 ita Polo-
 nia peri-
 tu jectis.

Germanie
 calamitas

primamus, & cum vestigio extinguiamus, priusq̄ illa, tanq̄ turbine aliquo, aut subita tempestate, peruertamur? Nam quanta iam procella patrię nostrę ex hac secta immineat, qui turbo, & tempestas pacis, et ocij in Polonia inde sensim existat, quis non videt. Ziska Ziskas inquam hæc secta nobis parturit: et pariet, nisi ante sit occursum.

Vt autem Stancarane sectę Auguste Rex os oculos, vultusq̄ agnoscas, effigiem & simulachrumq̄ eius tibi proponā, atq̄ in hac vna secta omnes sectas tam veteres q̄ nouas digito extento (quod aiunt) tibi ostendam. In hac enim Stancari secta exoletus viuit, vigetq̄ Arrius, dominatur Macedonius, regnat Nestorius: Aerius vero eius sectę proram, tenet, atq̄ puppim. Nam & hic itidē (vt Stancar, Laicum adæquabat Clerico: ac ieiunia tollebat: & sacrificium fieri vetabat: purgatoriumq̄ delebat. Ex horum ergo colluione natus Stancar, non erat eo contentus, quod à maioribus suis assumpserat: sed etiam ex recentibus hæreticis, plurima addens, atq̄ mutans, omnes flosculos carpit, ac delibat. Reliquum verò quod videtur, reprobatur, ac repudiat. Calvinus dixit mediatorem Deo patre esse minorem. ex hoc ipso Stancar diuinitatem eximit: humanitatem aut̄ solam in Mediatore relinquit. Ad eundem modum in cœna quoq̄ à Lutherò is idem sumit panem: reiicit corpus. à Zuinglio itidem, signa cœnæ sibi adsciscit, res

Imago
Stancaræ
sectæ.

N autem si

autem signatas è coena eijcit. coenamq; corpore, & sanguine tam in signo, quam in signato cassam, & inanem, memoriolam quandam esse dicit: quondam pansi pro nobis Christi. ita hic Stancar, non corpus, neq; sanguinem praesens, cum pane, atq; vino, vt Lutherus: neq; signa tractabilia rerum signatarum, ac creditarum, vt pertendebat Zuinglius: sed absolute panem cibarium, atq; vinum cuparium, in coena nobis dat. Quãobrem cū æque ab hæreticis, vt à catholicis in coena hoc suo memoriali pane se se Stancar segregasset: præ gaudio veri scilicet, reperti, illa lamina bica furens videlicet pœta exclamauit.

Coena Papistica mala,
Lutherana multo peior,
Caluini omnium pessima,
Coena Stancari diuina.

STAncar
coenas da-
minat.

Atqui, hoc elogio Stancari multiuoges damnantur coenæ. Primum enim catholice coena ab Stancaro reijcitur, in qua sub panis, atq; vini specie, Christus integer piè percipitur. Deinde coena reprobatatur Lutherana, quæ non speciẽ panis, neq; vini: sed ipsummet panẽ, atq; vinum cum corpore, ac sanguine Christi impiè coniunxit. Deniq; damnatur coena Caluini, quæ corpus, ac sanguinem ab altaris sacramento coelo, terraq; ausu sacrilego secludit. Quid porro de ipso epulone, ac coenarum censore Stancaro sentiendum sit, ipse se indicat, & aperit nobis, cum in sua coena præter panẽ, atq; vinum à propola, atq;

sola, atq; de cuppa, nihil à se requirendum amplius
 esse ante denunciaret. vt ita reiectis catholicis, atq; hæ-
 reticis cœnis omnibus, sola Stancarana supersit cœ-
 na: cuius caput memorialis, isq; cibarius panis est.
 Iam de Anabaptistarum heresi, illum quasi arietem, ST Ancar
 quo regum politiam expugnet, producit, Licentiam Anaba-
 beneficiendi à superioribus petendam non esse. Et ptista.
 ne forte absq; autore Christo mentiri videatur Stā-
 car: habet Lucā testem illo, Ecce duo gladij hic. Itaq;
 hic hereticus cum se se tanq; scorpium posterior cum
 superioribus hæreticis, veluti cum scorpionibus, ne-
 xu, ictu, morsuq; copulauisset: & illorum pestilentis-
 simis erroribus affingit, atq; annectit, pro cauda de
 suo, non pestilētem errorem aliquem: sed ipsammet
 pestilentiam, qua prægrauatę superiores hæreses, ad
 extremum omnes concidāt: et, quod viperis est, vna
 hæresis nascens, alteram parturientē intesticio mor-
 tu conficiat. Nam sectarum ac viperarum eadē na-
 tura est: Vt enim vipera, viperam pereundo gignit. Hereses nū
 sic hæresis, aliam hæresim occasu parturit suo. et, vt peris simi-
 vipera nascendo viperam extinguit, antequam ex ea les.
 nascatur: ita hæresis eam, ex qua nascitur, hæresim
 dudum circumrodit prius: quàm postea ligurit: to-
 tāq; deuoret. Grauis in Ecclesia sup cœnā Lutheri Lutheri hæ-
 fuit hæresis: successit huic Zuinglij longē grauior: resis ex-
 quę genitoris sui Lutheri cœnam funditus extinxit: incta.
 ita, vt ne vestigium quidē cœnę Lutheranę amplius
 iam vsq; extet. Horum postea impiorum partu edis
 Nij tus Stan

STANISLAI ORICHOVII

tus Stancar, in eodem scelere, & auum suum Lutherum: & patrem Zuinglium, vno morfu vtrumq; enecat. Cum enim hic ex Lutheri cœna, corpus: ex Zuinglij aut, signum corporis sustulisset: suam memorialem cœnam fecit. quâ omnes, non solum Lutheranę sed etiam Zuinglianę de medio tolluntur, ac delentur cœnę. quandoquidē in Stancarana cœna, præter panem, atq; vinum cœnę materiam, de vera cœna nihil superest amplius. Habemus ergo:

STancari se ta unde sata. magnanime Rex, Stancaranam sectam, immanium hæreticorum nocte satã, viperinis aculeis contra ipsos etiam parentes suos instructam. quã in hoc excitauit Deus, vt hac affligat nostrę ætatis hæreses occulto suo, atq; intestino morfu. Sed interea tamen dum se in viscera sua hæc Stancarana hæresis incitat: & quod viperę enectę fame solent, consumptis socijs reliquias ipsa suas, quasi caudam suam rodere: versusq; caput suum, ipsa se rodēdo, serpere ceperit: cauendum ac vehementer pertimescendū tibi est: ne illius cruoris virus, in tuo regno venena spargat: unde funesta pestis tibi, ac perniciēs reipub: nascatur. Est em̄ dira lues Stancarana secta hæc. cuius ego vt faciem, atq; staturã maiestati tuę iam ostendi: ita breuiter quoq; parentes illius gentisq; incunabula, Maiestati tuę regię demōstrabo. vt ab ipsis incunabulis cognita atq; perspecta huius sectę malefica natura, atq; iniusta, cum vestigio illam agris atq; vrbi-
bus tuis extermines.

De Officio

DE OFFICIO RE- GIS, PARS SECUNDA.

INGVNT GRÆCORVM Fabulosa
Græcia.

Poëtę: quodam tempore terram in-
formem, ac sterilem fuisse: quę cum
Iouis fatu repente parere cepisset: ali-
bi genuit pecudes, cæterasq; bestias:
in Græcorum autem solo homines, monstros permi-
stos, generavit. hinc em̄ Centimanus Briareus: hinc
Centaurorum genus: hinc Charybdis vorax, succin-
taq; canibus scylla. quę monstra, atq; portenta in
Græcia nasci ideo finguntur: quod Græcia, vt ho-
mines artibus erudiuit, præceptisq; suis absoluit: ita
opinionum commētis eosdem opplevit: errorumq;
corruptis depravavit. vt quos modo optimarum ar-
tium disciplinis, Deorum, quasi gētiles, effecisset: eos-
dem fictis fabulis, in immanissima, ac fœdissima mō-
stra mutaret. An tibi non videretur, pulsus cœlo Sa-
turnus ab Ioue filio, ad parricidium hortari sceleras-
tos filios? quid captus à cœlitibus idem Iupiter, &
coniectus in robur: parumne multitudinem armat-
aduersus magistratum? iam Ganimedis raptus, non
pudorem soluit, legesq; nature confundit? mitto eo-
iusmodi exempla cōpluria. Quę cum horreret Pla-
to: pœtas ex ea ciuitate, quam animo fingebat, edicto
sustulit. Nec vero heroicis seculis tātum, ante Chri-
stum natum Platopela
lit pœtas
ē ciuitate
sua.

STANISLAI ORICHOVII

stum natum solenne in Græcia fuit falso verum in-
ficere: verum etiam Apostolicis temporibus multo
magis. cum Sathan à nato, præsentiq; iam Deo Græ-
corum artificio homines studeret auertere. cum em̄
ex Iudæorum gente, catholica fides effloresceret, &
in alias etiam nationes redundaret: magnum illi at-
tulit incrementum Græcia. prima enim ea provin-
cia fuit: in qua Christi Ecclesia placidum caput suū
ex Iudæorum angustijs extulit. incredibiliterq; ex-
celluit. hic illa primū collocupletauit sese: & quasi
domicilium vite collocauit in suo: regnumq; na-
cta Græcorum, Oceano, astrisq; imperium suum termi-
nauit. Cœterum ingenij veteris memor Græcia, fa-
bulas multiuges, instituto suo, Euāgelio admiscuit.
quibus candorem Ecclesie infecit: hæreticosq; alte-
ros planè pœtas, contra Ecclesiam produxit. Quem
enim requirimus Homerum poetam mendaciorem
in fabula, cum hæreticorum Græcorum libros legi-
mus: aut quos Cyclopas, Briariosq; flagitamus, Græ-
cos: cū in manibus habeamus ab illis ortos Macho-
metanos, Turcas, atq; Arabas Agarenos: qui præter
formam & speciem, nihil habent dignū hominis na-
tura. Ac verò hæresis nil nisi fabula est: vt enim in
fabula, sic in secta, quam hæresim Græci vocant: nec
verg, nec verisimiles res continentur. et vt à pœtis
fabella imprudentium adulantur animi. ita quoq;
ab hæreticis secta, tanq; laqueo, capiuntur imperiti.
Proinde Paulus apostolus hæreses, ac sectas ineptas,
et aniles

*Catholica
fides: Gra-
cia floret.*

*Hæreses è
fabulis or-
ta.*

*Hæresis est
fabula.*

et aniles fabulas appellat. Neq; enim aliud sunt, si ad
 viuum refecet: et ad rem ad veritatem attingas. Quid
 enim quæso hæresis habet Arrii, quam fabulam ex
 æti coeli à filio Saturno, ne vis vlla inesset in coelo
 generandi, specieiq; simile producendi? Iam manes
 Persa, cum falsa imagine humanæ formæ Christum
 induit, non tibi videtur Circen, aut multiplices illas
 mutationes referre Iouis optimi, maximiq; scilicet?
 Sed quid vetera repeto: quasi recētia, ac noua desint.
M. Lutherus seruum arbitrium fingens, non tibi
 fatalem parcarum necessitatem, legisq; perpetuæ, &
 æternæ vim, quam pronæam appellabant stoici: vi
 detur in Ecclesiam introducere? Zuinglius etiam,
 atq; eius auditor Calvinus, terris Christum celsisse,
 à nobisq; abesse dum autumat: non hoc idem valet,
 ac si Thetis apud Homerum flebili narraret Achili,
 abesse à coelo Iouem, ad præstantes Aethiopas pro
 fectum? Iam ipse Stancar, dum memoriali pane, ac
 vino suam instruit cœnam, non epulatur Homeri
 co cum Ioue Iuuentate pocula ministrâre? Sed quid
 verbis opus est? hæresis est nulla, quæ Græcorum a
 liqua non exoriatur ex fabula. id quod grauis Ecce
 siæ autor Epiphanius multis demōstrat exemplis in
 sectarum libro. quæ utiq; nil sunt aliud, quam merè
 nugæ: et, vt Dauid canit, vanitates, & insanie falsæ. HERESIS
 quæ pœna sunt peccati eorum hominum: qui plus pœna peccati est.
 sapiunt, quam oportet sapere. Neq; ecclesie commu
 ni sensu sunt contēti: ac videri, quam esse malunt sa
 piētes.

STANcar
funestus.

pientes. Sed illud tamen in hæresibus illud mirabile est: Nullam esse, quæ speciem veri non præ se ferat. et quæ fronte, & oratiōe terribilis non sit, parum attendentibus, et quasi grauius lippientibus: veluti hinc Stancar, quàm truculentus, quàm terribilis à fronte: vt vestibula, atq; aditus ad sectam facit illustres: vt fallēdi viam munit speciosis causis, illustribusq; verbis: vt ne Paulus quidem ad veritatem potuerit melius. Quàm enim illa sunt magnifica, ac diuina, Reformatio, Ecclesia, Religio, Mores, Concilia, Patres. At in his verbis amplissimis quātum lateat cœnum: inspice, ac moue, foetebit. nihil enim Stancar olet ex Philosophia vera, atq; germana: nihil ex Mosis lege: nihil ne è patrum quidem disciplinis: quod vitam beet aut instruat communem. quicquid enim in Stancarana secta est: pestis, ac pernicies regni tui est. neq; vlla tam detestabilis pestis est: quæ non nobis ab hoc homine nascatur. quem si recipimus, & si eius funestam sectam inueterascere in Polonia, & corroborari patimur: primùm, Regiam maiestatem euertit: Deinde libertatem comunē trucidari est necesse. Quomodo enim, aut maiestas tua consistet, aduersus gladium nostrum, ac benefaciendi prætextum: aut libertas nostra saluabitur: si in regno tuo, autore Stancaro, versa & mutata, in licentiam fuerint omnia.

Ac mihi quidem

 AC mihi quidem, si proprium, & verum Stan C H I
 carang sectę nomen quæratur: fatalis quædam inci: MÆ Ra.
 disse in Poloniam videtur Chimæra, ex veteribus
 Gręcorum fabellis composita. immo monstrum ve
 rius: ex contrarijs, diuersisq; atq; inter se repugnans
 tibus hereticorum studijs concretum. quã vtiq; Chi
 mæram non solum pœtarum, verumetiam hæretic
 corum parens Homerus, festiuè depinxit hoc car
 mine.

Πρὸς δὲ λέων ὀπίθεν δὲ δράκων μέσση δὲ χίμαιρα
 δεινὸν ἀποπνεύουσι πύρος μένος ἀθομύνοιο.

Id est.

Ante leo, caudaq; Draco: medioq; Capella.

Expirans ignis fulgentis, dira uenena.

Rugitus enim leonis ille est: A' deo non licet pe
 tere licentiam malefaciendi: Quid enim à summo
 bono aliud quis petat, nisi bonum? At retro, atq; à
 tergo, sibilo mox subsequitur Draco, atq; illud re
 gno tuo inhalat virus. Licentiam benefaciendi à re
 gibus petendam non esse. Nihil enim rectè, neq; or
 dine, exq; repub: in ciuitate agitur, nisi patres auto
 res fuerint. Iam inter Leonem, & hunc draconem,
 illa occultatur Capra. Etiam inuito supremo magi
 stratu, inferiores debent in iurisdictionibus suis su
 as Ecclesias reformare. Quę sententia quouis odore
 Caprino foedior, tetriorq; est. tollit enim ciuilem di
 sciplinam: ac fenestram ad licentiam pandit, per quã
 ex libertate in seruitutē labamur. et, vt in dominatu,
 seruitus. in seruitute, dominatus apud nos constituitur. Sed

O iij

atur. Sed

atur. Sed tamen ego hanc exanguem, & æstuantem
 Chimæram, veluti Bellerofontes alter demonstra-
 tione veri, quasi præteriens maçtabo: & ad raciocii
 nationis calculos hoc commentum reuocabo. Dico
 itaq; huius argumenti hanc esse formam: Vt males-
 faciendi potestas à Deo petenda non est: sic nec à ma-
 gistratu, qui minister Dei est. & vt à Deo benefaci-
 endi potestas petenda est: nihil enim possumus sine
 illo: ita etiam à magistratu bene agendi, id autē est,
 ordine agendi potestas petenda est. aliter enim in a-
 gendo nihil ritē fiet. Hæc demum est argumenti hui-
 ius recta explicatio, proporçione prioris, ac poster-
 rioris constans, quam tamen confundit Stancar: et
 quasi Deus, & magistratus contraria duo essent: in-
 ter se, ita illis, non, paria paribus: quod debebat. sed
 contraria, quod non licebat: attribuit. Tantum hui-
 ius hominis in Dialecticis est acumen. Sed id tamen
 instituto suo facit Stancar. quandoquidem eius secte
 vltimus finis est fallere: ac veras sententias falsis in-
 ficere: easq; vt aconita fuco oblita: specie veri conte-
 ctas, porrigere incautis, vt his infatuati, à veritate de-
 sciscant: & quod prædixit Paulus: posthabita doctri-
 na sana, ad fabulas se conuertāt: ac veri fame enecti,
 pereant. Quod si in aliquo singulari homine priuas-
 to, ab istis peccaret, res indigna, & intoleranda videretur
 omnibus, nunc cum peccetur ab illis contra
 rempub: maiestatemq; regni: quo tādē animo esse
 debemus in hæc mōstra, prodigiaq; nature: que nisi
 in vita mor

*Heresis est
fallere.*

in vita mortalium essent: nullus Regum esset vsus. *Reges erant ad fiducias hareses.*
 quorum officium illud est summum, Ecclesiam catholicam aduersus istiusmodi Chimæras, sartam, tectam tueri. Hæc finis, hæc calx, ad quam decurrant reges est: vt regnum Christi sartum, & tectum (vt aiunt) ab omni detrimento contra regnum diaboli conseruent. Quod regnum, diaboli inquam, ex hæresibus constat totum. Neq; enim Idololatræ iam *In Idololatriæ locū successit hæresis.*
 supersunt vlli: quos vniuersos radicitus è terra extraxit Aduentus Christi: quod futurum Zacharias propheta tanto ante promiserat. Quicquid igitur in huius seculi insolentia verè pietati aduersatur: & cum Ecclesia pugnat: omne id hæresis dicitur: quam scriptura parit perperâ intellecta. *Iudæi hæretici.*
 Quid enim aliud sunt Iudæi obstinati: quam hæretici quidam, ex Moysis lege procreati? Quid Agareni efferati, & immanes, totūq; genus Turcicum: quam affectatores veterum hæreticorum: quos ab Arrio generatos accepimus? Omnibus ergo hæreticis cum Ecclesia, à qua defecerunt: acerrimum bellum est susceptum. qui in belligerando ei rei student vni, vt ordinem Ecclesie peruertant: vtq; eo ex Ecclesia sublato, ne reipub: quidem locum vllum in hominum vita relinquunt. Aduersus hos sceleratos, & impios Dei, & hominum hostes: duces præstantissimi, reges ipsi diuinitus sunt cõstituti. qui pro Ecclesia Christi cõtra cuiusq; modi hæreses acriter propugnent: ciuitatemq; Dei, contra ciuitatē diaboli, omnibus suis opibus defendant.
 Ac regum

Ac regum quidem ipsorum Christianorum con-
 stituendorum, causa longè alia fuit: quàm regum barba-
 rorum. Nam apud barbaros ipsi reges sunt, quasi
 causa Re- quidam fines: quò referuntur, et quorum causa om-
 gum con- nia in regnis fiunt. Itaq; in Barbaris caput regni,
 situendo- Rex: placitum Regis, lex: iustum verò id, quod regi
 rum. est vtile. At in Ecclesia Christi, contra sunt omnia:
 vt em̄ rex regni: ita regis Ecclesia est caput. placitū
 Ecclesiæ, regis lex est: id iustū regi, quod Ecclesiæ vti-
 le. Postremò, in Barbaris dominantur Reges: in Ec-
 clesia ministrant. ibi reges sunt domini: hīc verò re-
 ges sunt serui seruorum Christi. Quis dicit hoc? Rex
 regum, & dominus dominantium Christus: qui apud
 Lucam illo edicto Ecclesiæ sue, sanxit disciplinam.

L V C A E XXII.

REGES gentium dominantur eorum: & qui potes-
 tatem habent, super eos, benefici vocantur. Vos autē
 non sic: sed qui maior est in vobis: fiat sicut iunior:
 et qui præcessor est, sicut ministrator, nam quis ma-
 ior est: qui recumbit, an qui ministrat? nōne qui re-
 cumbit? Ego autem in medio vestrum sum: sicut qui
 ministrat. In politijs ergo gentium excellentiæ Re-
 gum sunt, ac dominatus infinite potestatis, quæ nihil
 aliud est, quàm acerba Tyrannis: quam Christus Rex è
 regno vt tolleret suo: omnes curatores regni sui Pōtifi-
 ces, præsides atq; reges vniuersitati regni sui subiectos
 esse voluit: iunioresq; atq; mīstros appellauit, quòd
 hi, nisi ad commodum, vtilitatemq; regni Christi
 referantur,

referantur, nullius amplius essent vsus. Et vt forma,
 atq; species, & quasi effigies Christiani Regis, ante o-
 culos omnium regum, atq; gentium proponatur, tu
 osq; inprimis, qui tanq̄ alter Dauid bella Domini,
 domine mi Rex tu, præliaris: aduersus cuiusq; ge-
 neris hæreses: ipsum te, tibi ostendam, excelsum præ-
 cunctis Regibus terre. vt vel ex te vno clarissimo,
 Christianissimoq; Rege intelligatur: quinam ple-
 nus, atq; perfectus Rex est: hoc tã graui dignus noie.
 et quod regibus ipsis à Deo assignatum sit munus.
 Idq; ego faciam, non vt te tibi demõstrẽ, optimẽ em̄
 ipse te nosti: quamq; iunior, ministratorq; in Eccles-
 sia Christi sis, tua sponte meministi: Sed ne forte sus-
 bito aliquis hæreticorum autore Stancaro te amare
 incipiat, aut assentatione Stantari te delectari putet:
 ex ipso sacramento coronationis tuę ostendam pro-
 prium, atq; perpetuum regum munus esse: cum hæ-
 reticis bellum acerbum, atq; asiduum pro Ecclesia
 catholica gerere. ita, vt nisi hæreses oppugnarẽt Ec-
 clesiam Christi: regum ipsorum nullus prorsus esset
 vsus. Peto autem abs te, domine mi Rex, quo mihi
 per te liceat contra istos fures, atq; latrones, regniq;
 tui hostes: coronationis tuę capita explicare paucis.
 vt aliquando latrones isti desinant, venenatis senten-
 tijs, & inconditis scriptis: regales tuas aures offende-
 re. cum illis à nobis fuerit demonstratum: vt Chris-
 sto cum diabolo, sic veris regibus cū hæresibus sem-
 piternas inimicitias intercedere. Quod si Stancaro,

Poloniæ
 Rex regis
 exemplis

P Mantua

STANISLAI ORICHOVII

Mantua fugituo, & alienigenę, funestos regno tuo
Canones, maiestati tuę obtrudere licuit. cur non li-
ceat mihi equestris ordinis viro, ac fideli tuo subdi-
to: pro salute patrię, eminētem effigiem regalis præ-
stantię, ex armario Ecclesię depromptā: contra Stan-
carum, reliquasq; regni tui pestes in oculis, atq; in
auribus tuis collocare? mihi verò licet, ac semper li-
cebit: egregiam meam erga maiestatem tuam fidem,
omnibus meis dictis, scriptis, factis, testificari.

CORONATIO REGIS.

Quamobrem pone tibi illum ante oculos diem:
cum viro Sigismundo patre, optimo, atq; glorioso
rege: omnium ordinum consensu designatus Polo-
nię Rex, à Patribus cōscriptis, equitibusq; Polonis:
ad Ioannem Lascium Metropolitanū, in ædem Stan-
nislai deducere Cracouię coronādus. Redi in me-
moriam, vt tum sacrario tenus comparueris, in illa
multitudine Baronum, Equitumq;: vnde à Pontifi-
cibus exemptus è militari cœtu, ad Metropolitanū
Gnegnensem, vt minor, ad maiorem, vt filius ad pa-
trem, fueris deductus: & altaribus religiosissimis ad-
motus. Quo quidem tempore ex deductoribus Epi-
scoporum alter: pro te supplex ad Metropolitanū
veniebat, atq; hæc illum postulabat.

POSTULATIO.

Reuerende pater, postulat sancta mater Ecclesia, vt præsentem e-
gregium militem, ad dignitatem Regiam subleuetis.

Hæc postu

Hæc postulatio docet, Regum cōstituendorum ^{Rex supra} Ecclesiam causam esse, quos ipsa ad vsus suos à ^{Metropolitano} ^{plex sacer} ^{doti.} Metropolitano postulat creari, qui solus egregios milites ad regium honorem subleuandi summam habet potestatem. Non ergo summus sacerdos subiectus est Regi, vt mentitur Stancar: sed rex ipse superplex est sacerdoti, quem etiam propterea aperto capite stās, vt minorem decet: more patrio patrem appellat: ac dignitatem regalem à Metropolitano postulat, & expectat. quā illi nisi Metropolitanus dederit, aliunde regnandi copiam Polonus Rex non possit petere. Porro autē audiāt Stancar: audiant hæretici: audiāt Ecclesię hostes: quā sublimi vertice Metropolitanus hoc loco feriat sidera: dū quidem quasi in regum censu, ex autoritate in regem inquirat coronandum, illud à deductoribus Episcopis rogans.

METROPOLITANVS.

SCitis, illum esse dignum, & vtilem ad hanc dignitatem. **RESPONDENT.** Et nouimus, & credimus eum esse dignum, & vtilem Ecclesię Dei, & ad regimen huius regni.

En vsus regum, finisq; regie celsitatis Ecclesię utilitas est: quę tantopere ad Ecclesiam refertur: vt nisi deductores Episcopi testificarentur: militem illum ^{Finitis Regalis celsitatis.} dignum, & vtilem in regnando Ecclesię Dei futurū, egregius ille miles pro Corona, à Metropolitano, sine dubio, referret repulsam. Nolo exaggerare verbis hoc in loco Pontificiale munus, rerum omnium

STANISLAI ORICHOVII

mnium præstantia excellens. malo id ex ipsius Metro-
polytani cohortatione cognosci. in qua plurima
præcepta, eaq; salutaria, bene viuendi, ac bene regnã
di regibus tradūtur. quam ad verbum infra scripsi.

COHORTATIO METROPOLYTANI.

CVM hodie per manus nostras optimè princeps, qui Christi sal-
uatoris nostri vice in hac re fungimur, quamuis indigni: sacram vn-
ctionem, & regni insignia sis suscepturus: bene est, vt te prius de one-
re ad quod destinaris aliquantulum moneamus. regiam hodie susci-
pis dignitatem: & regendi fideles populos tibi commissos curam su-
mis: Præclarum sanè inter mortales locum: sed discriminis laboris,
atq; anxietatis plenum. Verùm, si consideraueris, quòd omnis po-
restas à domino Deo est: per quem reges regnant, & legum condito-
res iusta decernunt: quodq; de grege tibi commissio ipsi Deo rationem
es redditurus: Primùm pietatem seruabis: dominum Deum tuum to-
ra mente, ac purò corde coles: Christianam religionem, ac fidem ca-
tholicam, quam ab incunabulis professus es, ad finem vsq; inuiolatã
retinebis: eamq; contra omnes aduersantes, pro viribus defendes: Ec-
clesiarum prælatis, ac reliquis sacerdotibus, condignam reuerentiam
exhibebis: Ecclesiasticam libertatem, nõ cõculcabis: iusticiam, sine qua
nulla societas diu consistere potest, erga omnes incõcussè administra-
bis: bonis præmia, noxijs debitas pœnas tribuendo, viduas, pupillos,
pauperes, ac debiles ab omni oppressione defendes: omnibus te ade-
untibus benignum, mansuetum, atq; affabilem pro Regia tua digni-
tate te præbebis: & ita te geres, vt non ad tuam: sed ad totius populi
vtilitatem regnare, præmiumq; benefactorum tuorum non in terris:
sed in cælo expectare videaris. Quod ipse præstare dignetur, qui vi-
uit & regnat Deus in secula seculorum. A M E N.

*Metropo-
litan^o uice
Christi est.*

Hæc cohortatio, quid habet aliud: nisi Metro-
polytanum in coronando rege, vice Christi regis esse:
ipsum verò regem patronū pietatis esse propugnan-
tem, pro Ecclesia contra hæreses: tanquã Dei ac sum-
mi sacerdotis ministrū, qui propterea ad pedes Metro-
polyta

tropolytani sese abſcicit: manusq; eius venerabundus
 osculatur: & ab illo regio sacramento pro salute rei
 gni obligatur.

SACRAMENTVM.

EGO SIGismundus AVGustus, Deo annuente
 futurus Rex Polonię: profiteor, & promitto coram
 Deo, & angelis eius: deinceps legem, iusticiam, & pa
 cem Ecclesię Dei, populoq; mihi subiecto pro posse,
 et nosse facere: atq; seruare: saluo condigno miseri
 cordię Dei respectu: sicut in consilio fidelium meo
 rum melius potero inuenire. Pontificibus quoq; Ec
 clesiarum Dei condignum, vt Canonicum honorẽ
 exhibere: atq; ea, quę ab Imperatoribus, & Regibus
 Ecclesiis collata & reddita sunt, inuiolabiliter obser
 uare. Abbatibus, Comitibus, & Vasallis meis con
 gruam honorem, secundum consilium fidelium meo
 rum præstare. Sic me Deus adiuuet, & hæc sancta
 Dei Euangelia.

Eat nunc Stancar, ac Polonum Regem tanto sa
 cramento à Metropolytano inauguratum, pelliceat
 ad sese: atq; hoc iusiurandum, quod in Episcoporum
 cœtu, tanq; in Deorum concilio, ad aras magna vo
 ce iurasti extorqueat tibi de manibus, vt videlicet
 inductus à Stancaro, et Ecclesiam Dei deseras, quam
 tu quasi desponsam in fidem tuam recepisti, vt eam
 pacificam redderes: eiusq; antistites, sicut alteros pa
 rentes

*Heretici
 ad periurum
 reges
 hortatur.*

STANISLAI ORICHOVII

rētes, obseruares, & coleres: et eosdē Episcopos loco,
ac ordine suo moueas: quorum manibus regnum ad
te delatum possides. Quo etiam maiore odio sunt di
gni: qui aduersus hoc verissimum, pulcherrimumq;
iusiurandum, libris editis ac per Poloniam dissipa
tis, ad manifestum periurium maiestatem tuam ad
hortantur: vt ei Metropolitano bellum inferas: cui
coram Deo, & sanctis angelis eius, fidem dedisti: te
Pontificij iuris defensorē, & quasi patrimonij Chris
sti, propugnatorem regno suscepto fore. Quid est
Rex optimē maiestatem tuam lādere, si hoc nō est?
aut quo in maleficio vindicando officium tuum ex
tabit regium: si in hoc istorum nefario scelere conti
nescet? contra quos tu vt athleta fortis oleo vnctus
es, tanq̄ regni Christi regis particeps: Quod vnguē
tum admoneat te: tibi cum Christo & amicos, & ho
stes esse communes. Atq; huius mysterij illa sunt gra
uissima verba.

V N C T I O.

DEVS, Dei filius, IESVS CHRISTVS, dominus noster, qui a
patre oleo exultationis vnctus est prae participib⁹ suis, ipse per praese
tem sancte vnctionis infusionem, Spiritus paraclēti super te benedi
ctionem infundat: eandemq; vsq; ad interiora cordis tui penetrare fa
ciat. quatenus hoc visibili & tractabili oleo, Dona inuisibilia percipe
re, & temporali regno iustis moderationibus executo, aeternaliter cō
regnare. ei mereris, qui solus sine peccato, REX regum viuit, & glo
riatur cum Deo patre in vnitare Spiritus sancti Deus, per o
mnia secula seculorum. AMEN.

✠ En vnctor, atq; aliptes tuus Metropolitanus,
communicat

communicat tecum oleum illud læticię: quo Christū suum Deus vnxit præ participibus eius. vt tu veluti REX
Christus est Dauid alter, spiritu Dei plenus, miles fortis euadas, ad prælia domini prælianda. Et quoniam te hęc vn- guento mystico similem reddidit Christo domino: cum Dauide aũt, cum Salomone, cum lehu, atq; Azar chele, & cum alijs veteribus regibus à sacerdotibus vnctis te adæquauit, & omni regali præstantia te il- Hereticū
iure tola
lendi, lis parem fecit. An non tollendi, euellendiq; sunt tibi è regno tuo omnes aduersarij huius amplissime Metropolitice potestatis, vnde Regalis tua nascitur potestas: præsertim cum aduersus istos Dei, & ho- minum hostes porrigi tibi videas ab ipso Deo gla- dium Metropolitanæ manu.

GLADIUS.

ACCipe Gladium desuper altari sumptum: per nostras manus, li- Metropo
litanus. cet indignas, vice tamen, & autoritate sanctorum Apostolorum con- secratas, regaliter tibi concessum: nostręq; benedictionis officio in de- fensionem sanctę Dei Ecclesię, diuinitus ordinatum, ad vindictam ma- lefactorum, laudem verò bonorum, & memor esto: eius, de quo Psal- mista prophetauit dicens: ACCingere gladio tuo super femur tuum potentissimè, et in hoc, per eundem vim æquitatis exerceas: molem iniquitatis potenter destruas: & sanctam Dei Ecclesiam, eiusq; fideles, propugnes, atq; protegas. Neq; minus sub fide falsos, quàm Christiani nominis hostes execreris, & disperdas, viduas, atq; pupillos clementer adiuues, & defendas, desolata restaures; restaurata conserues, vlciscaris iniusta: cõfirmes bene disposita, quatenus in hoc virtutum triumpho gloriosus, iusticięq; cultor egregius, cum mundi Saluatore, cuius ty- Rex Chri
sti typum
geris. pum geris, in nomine, sine fine regnare merearis, qui cum Patre, & Spi- ritu sancto, viuuit, & regnat Deus, per omnia secula secu- lorum. AMEN.

Hęc est regas

☞ Hæc est Regalis præstantiæ summa : quæ tota gladio continetur. quo te, tanq̃ Imperatorẽ, populo suo præfecit Deus Opt: Max: ac vitam, fortunãsq̃ nostras sub imperium, & sub tuam iurisdictionem subiunxit. Quo verò loco, quouẽ numero gladius regalis tuus esset à nobis habendus: docet Paulus, cuius verba adscripsi.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas, nisi à Deo. Quæ autem sunt à Deo, ordinata sunt. Itaq̃, qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Nam principes non sunt timori, boni operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem, bonum fac: & habebis laudem ex illa. Dei enim minister est, tibi in bonum: Si autem malum feceris, time, non em̃ sine causa gladium portat. Dei enim minister est vindex in iram ei, qui malum agit.

De subli-
mioribus
potestati-
bus questio.

☞ Hoc loco ego à Stancaro, & à cæteris hæreticis, qui pontificiæ obtreçant potestati, vt cū ea simul regalis potestas extinguatur: Ab ijs inquã quæro, si omnis anima, id autem est mortales vniuersi, hoc Pauli edicto subiecti esse debent potestatibus sublimioribus: quæ nam sunt illæ potestates sublimiores. Quod cum constiterit, quæram adhuc ab istis, quo ordine dispositæ, aut quo graduum discrimine potestates istæ inter se sint ordinatæ. Nec verò dubium est, cum constemus ex animo, & corpore, quin potestates quoq̃ diuinitus vtrinq̃ sint nobis datæ, quarũ

Due pote-
states tan-
tum sunt.

date, quarum altera corpus, animum tueatur altera.
 Quoniam verò in homine præter animum, atq; cor-
 pus nihil est tertium, vnde extet homo: neq; potestas
 etiam in homine tuendo, præter has duas, vlla requi-
 ritur tertia. Porro, quis negauerit: animos hominū
 per sacerdotes curari: eorum autem corpora reges
 tueri: in hosq; vsus gladios illos duos hominum vi-
 te esse datos: quos satis esse regno suo administran-
 do Christus apud Lucam definit: Quanta autem cū
 autoritate hæc duæ sint in Ecclesia potestates, Chri-
 stus ipse exemplo nos docet suo: qui & Caiapham sa-
 cerdotem: & Pilatum præsidem, moriendo pro nos-
 tris sine vlla exceptiōe agnouit. Sed cū constet duæ *Qui ordo*
 as esse potestates in hominum vita: scire ex Stanca *inter po-*
 ro, atq; ex eius paribus aucto: vtra vtri præstet. nā ne *testates.*
 utram præstare alteri, nefas est dicere. Etenim natu-
 ra, tametsi quicquid genuit, perfectum esse in suo ge-
 nere voluit: tamen nunq̄ res duas generat ita æquē
 perfectas, quin in eodem genere altera, præstet alte-
 ri: quemadmodum in potestatibus ipsiis videre licet.
 Quamuis enim Deus, ac mater (vt ita dicam) rerum
 omnium natura, in tuēdo homine has potestates du-
 as copulauerit: ita, vt altera absq; altera ad conseruā-
 dos homines non satis babeat firmitatis: tamen mul-
 tum re ipsa inter se distant istę potestates: longeq;
 sunt diuersę, atq; seiunctę autoritate, gradu, loco, pō-
 dere. Quanta enim autoritate Pontificialem potes- *Potestas*
 statem præditam esse arbitramur: quam Deus ore *spiritualis*
 suo diuini *potestas*

suo diuino instituit: cum tamen cæteras potestates
 humano opere, et, quasi artificio alieno, instituerit.
 Ac veluti cum hæc vniuersa, atq; omnia Deus crea-
 ret, & generaret, in cæteris rebus inanimatis, atq;
 mutis fingendis, creandisq; edicit illo modo edicta.
 Germinet terra herbam virentem: Fiant luminaria:
 Producat aquæ reptile, & volatile. Producat terra
 iumenta, & reptilia, & bestias terre. At cum ad ho-
 minis creationem est ventum, conuersa oratione ip-
 se dicit: Faciamus hominem ad imaginem, & simi-
 litudinem nostram: & præsit piscibus maris, & vo-
 latilibus cœli: & bestijs, vniuersæq; terre, omniq; rea-
 ptili, ita proximè homo creatus est à Deo: cætera ve-
 rò inanimata, atq; muta: opere à Deo effecta, atq; edi-
 ta sunt alieno. Ad quem modum hæc duæ potestates à
 Deo creantur. Nam cum Saulum regē creari Deus
 iubet: hæc de illo creando Samueli mandat. Hac ipsa
 hora quæ nunc est, cras mittam virum ad te, de terra
 Benjamin: & unges eum ducem super populum me-
 um Israhel. Itemq; illud, in Dauide ad eundem Sa-
 muelem ait Deus: Surge, & unge eum: ipse est enim:
 Non tibi hic creari videntur reges peræquè, vt res
 terrestres: in quibus creandis illæ audiebantur voces,
 Fiat: germinet: producat: At cum ad creationem
 sacerdotis est ventū: mox cōuersa fit creatio: Ipsum
 met enim os Dei, per se sacerdotem creat. neq; in il-
 lo creando, vllius alterius vtitur opera. Ait enim ip-
 se met ad Noach, Fac arcam: ad Abraham: offer. ad
 Mosen,

*Regis cre-
 atio qualis*

*Creatio
 sacerdotis*

Mosen, imola. q̄ idē est, ac si diceret, sacerdotio fungitor, vel esto sacerdos. Sed hæc vetera, veniamus ad nostra: Christus Iesus, Deus, & dominus noster, in euocandis sacerdotibus ad Apostolicum munus, hac voce ipsemet vtit̄: Sequere me. Neq̄ verò cū eis, quos euocabat: per alios, quod quidem facit in regibus, sed ipse potestatem suam communicabat. Nam ipsemet potestatem illis eñciendi dæmonia, & ægrotos curandi attribuit. ipse clauēs dedit. ipse consecrauit, ipse prædicatum eos misit. Postremo ipse illis vniuersum humanum genus sine exceptione subiecit: atq̄ auctoritatem ipsorum apud omnes imperatores, atq̄ reges plebesq̄ præmio, ac pœna sanciuīt. ait em̄, Qui crediderit, id est vobis: & baptizatus fuerit, id est, à vobis. saluus erit. Qui autem non crediderit, id est vobis, neq̄ baptizatus fuerit à vobis, condemnabitur. Horribilis oratio quam horreant, & reformident reges, atq̄ Tyranni omnes: ñs in primis qui hæreticorum suasu segregant sese, ac sacerdotibus se anteponunt. Ergo Rex per hominem fit, sacerdos autem proximè nascitur ex ipso Deo: tantumq̄ hic præstat regi, quantū erectus homo præstat animanti ad pastū abiectę. Etenim, vt homo imago Dei est: ita sacerdos imago Ch̄i est: et vt homo tuę terras, ita sacerdos tuetur reges: corporatarum rerum custos. Et vt sacerdos interioris hominis tutor. ita Rex exterioris est defensor. Et, vt infinita in pauca conferam, sic res est. Quantum Deus præstat sacer-

Quantum
sacerdos
præstat
Regi.

Q ij doti:

doti: tantum sacerdos praestat regi. Iam si causam,
 ortumque utriusque gladii consideres, Pontificalē gla-
 dium ad reconciliationis ministerium exequendum,
 regalem autem ad secessionem populi coercendam
 ab ipso deo fabricatas esse dices. Nam ab Abel iusto,
 ad Samuelem usque, nullus fuerat Rex in Dei populo.
 Vixebant omnes sacerdotibus, hoc est ipsi Deo, sub-
 iecti. At cum sacerdotale regnum Israhel contempsis-
 set, & ad morem gentium barbarorum regem à Sa-
 muele flagitasset, audi quid Samueli dicat Deus.
 i Reg: 7. Audi vocem populi in omnibus, quae loquuntur ti-
 bi. Non enim te abicierunt: sed me, ne regnem super
 eos. pro qua sane ratione Samuel acerrime populū
 i Reg: 12. illum reprehendit. Inuocabo inquit, dominū: & da-
 bit voces, & pluias, & scietis, & videbitis, quia grā-
 de malum feceritis vobis in conspectu domini, pe-
 tentes super vos regem. Hinc planum est, secessio-
 nem populi à sacerdote, id autem est ab ipso Deo, re-
 gum constituendorum causam fuisse: ut etiam legū-
 quas propter transgressores latas esse Paulus scri-
 bit. Neque vero malum est esse, ut legem, ita quoque re-
 gem: sed illud ipsum malum est, quod à rege, atque le-
 ge in nobis est vindicandum, nempe ipsa impietas,
 atque scelus, ad quae naturaliter ferimur proni, quae nisi
 amore iusticiae, quod sacerdotis instinctu fit, ex ho-
 minum animis radicitus tolluntur, atque extrahuntur,
 praesto adsit rex armatus cum gladio necesse est: qui
 poenarum metu homines ab his malis refrenet: et sub
 sacer

sacerdotis, hoc est, sub Dei potestatem gladio suo re-
 digat. aliter salua hominum vita non erit. Cum in Sacerdos
quo præ-
stat Regi.
 taq; reconciliatio hominis cum Deo sacerdotis pro-
 crearit, reges autem ipsos hominum secessio fecerit:
 tantò sacerdos præstat regi, quãtò reconciliatio præ-
 stat secessioni. Qui quidẽ rex diuinitus eò datus est,
 vti iã diximus, ne homines vi nature & ingenij mo-
 bilis elati: contempto sacerdote summo, secedant ab
 Ecclesia: & se à sacerdotibus dei secernant. Ac ve Duob; lū-
minaribus
due pote-
states simi-
les.
 teres illi, admodum antiqui, vtramq; potestatem spe-
 culati: duobus luminaribus, quibus illuminatur ter-
 rarum orbis, has duas potestates assimilabant: Soli,
 videlicet, sacerdotem: Lunę verò regem æquiparã-
 tes. Idq; iurẽ & merito: vt enim sol diei, ita sacerdos
 humane præluceat menti. Et vt Luna præest nocti:
 ita rex præest corpori: quod habemus cum iumen-
 tis commune. Et vt Solis radijs incēsa illustratur Lu-
 na: ita Pontificali fulgore regalis illuminatur pote-
 stas. Deniq; vt Luna, nisi aduersum intueatur Solẽ,
 obscura, & cœca fit: ita regalis potestas, nisi sacerdo-
 tem respiciat: euanescit, candoremq; suum amittit.
 Cuius rei exemplum Regibus, vtilẽ in vtranq; par-
 tem, proponitur in Saulo rege: qui, quãndiu Samu-
 eli sacerdoti parēbat: quã diu illius dicto audiēs erat:
 tamdiu externorũ bellorum, hostiumq; victor fuit.
 De quo illud est in libris Regum elogium: i Reg: 14
 confirmato regno super Israhel / pugnabat per cir-
 cuitum aduersus inimicos eius, contra Moab / et
 Q iij filios

filios Amon. et Edom. et reges Soba. et Philistaeos. et quocunq; se verterat / superabat. etcet.

At postq; ille sacerdotem prae se pro nihilo duxit: illiusq; iussa contempsit: protinus abiectus est à Deo: ne amplius rex esset. ita is, dum se à sacerdote segregat, & dum ipse sibi in agendo autor est: eodem momento & regno exiit: & spiritu Dei destituitur.

De quo illud horribile documentum regibus extat perscriptum. SPIRITVS autem domini recessit à Saul: & exagitabat eum spiritus neq; à Domino. En Luna auersa à Sole repente deficit, candoremq; amittit. En ouis, absq; pastore perit: en ex summo rege euestigio mancipium fit Sathanę. Quò exemplo ante oculos posito, quis negauerit verū esse id: quod nos supra diximus: sacerdotem rege praestantiorē esse, autoritate. Dei enim creatura est: Gradu, proximus enim Deo est: Loco, autor enim regis est: Pondere, alter enim Deus regis celsitatis ille est: Iam si dans accipiente (Christo teste) beatior, potiorq; este quomodo sacerdos rege antiquior non erit: cum nihil rex sacerdoti de suo addat ad munus: contra vero is ipse rex nihil habeat, quod non sacerdoti referat acceptum? Quamobrem qui regem antepōnit sacerdoti: is antepōnit creaturam, creatori: ouem, pastori: filium, patri: postremò, hominem, Deo ipsi, cui sacerdos pro manu est: quā gladium de suo altari promptum, in manum regi Deus tradit, vt eo ipso rex altare Dei defendat: neq; patiatur cōtra hoc ipsum altare

Sacerdos
oībus reb;
superior
Rege.

ipsum altare, vnde gladium sumit: aliud altare erigi
 aduersum. Ex qua ratione satis constat: regem nihil *Rex custos*
 aliud est: nisi defensorem armatum, custodemq; alta- *Altaris.*
 ris. Hoc est sacrorum, religionum, cæremoniarumq;
 omnium, sacerdotis manu diuinitus constitutum. ob
 id, vt si qs ipsum hoc altare violare pergat: præsto
 adsit vindex cum gladio rex: qui aduersarium, hos-
 temq; huius altaris feriat, & repellat. Hic ordo Rex
 inuictè harum duarum potestatum est inter ipsas.
 quem ordinem qui turbat, aut peruertit, ordinatio-
 ni Dei aperte resistit: regio gladio propterea ferien-
 dus. Quod luce palam facit Stancar: cui parum vi- *STAncar*
 sum fuit: contra ordinationem Dei Regem sacerdos *ordinatio*
 ti, hoc est gladium altari, antepone: nisi etiam sub *ni dei re-*
 iectè tibi nobilitati, singularè suum attribuisset gla- *sistit.*
 dium, gladio tuo aduersum. qui cum ex altari à sa- *Heretico-*
 cerdote depromptus non sit: non est à Deo hic gla- *rū gladii.*
 dius tercius. neq; locum inter duos Christi gladios,
 sublimioresq; ab illo institutas potestates, habet vlti-
 mum. sed extra ordinem, immo contra ipsum ordinè,
 à diabolo sumptus: per hæreticos, in tuo regno dis-
 stringitur cruentus: vt eo fortior vtatur: vt vis reli-
 gionibus, legibus, atq; moribus afferatur: vt sangui-
 ne ciuili Polonia repleatur: vt gladius tuus regius
 hoc ipso gladio hæbetetur. Postremo, vt vis hæc o-
 mnis, potestasq; regalis, quam sumpsisti de Pontifici-
 ciali manu, eripiatur tibi, extorqueaturq; de mani-
 bus extinguatur, ac deleatur. Hic sensus est, hæc mēs
 huius

STANISLAI ORICHOVII

huius Stancarani gladij Rex inuictè: tuum latus mucro ille petit: quem tu in Rempub: tuam, iam distributum primò quoq; tempore nisi retundis: & nisi illū à iugulis nostris reñcis: omnes sublimiores potestates in Polonia hic gladius peruertet: maiestatem tuā minuet: et hanc coronam, quę tibi, capitiq; tuo Pontificali manu est imposita, conuellet, ac labefactabit. vt illam in Græcia olim: nuper verò in Germania, atq; in Anglia labefactauit: totamq; conuulsit. Sed vt huius Stancarani gladij aciem omnibus regnis, regibusq; æqualiter horribilem, & formidolosam cōmodius ante oculos maiestatis tuę, regniq; tui proponam: vt excelsitati tuę à Metropolitano diadema fuerit impositum, demonstrandum paucis prius est.

DIADEMA REGNI.

Metropolitani.

AC Cipe Coronam regni, quę, licet ab indignis, Episcoporum manibus capiti tuo imponitur: In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Quam sanctitatis gloriam, & honorem, & opus fortitudinis intelligas significari. & per hanc te participē fieri ministerij nostri non ignores. Ita, vt sicut nos in interioribus pastores, rectoresq; animarum intelligimur, ita, et tu cōtra omnes aduersitates Ecclesie Christi defensor assistas, regniq; tibi à Deo dati, & per officium nostre benedictiōis in vice Apostolorum, omniumq; sanctorum regimini tuo commissi, vt illis executor, perspicuusq; regnator, semper appareas. vt inter gloriosos athletas, virtutum gemmis ornatus, & præmio sempiternę felicitatis coronatus cum Redemptore, & Salvatore nostro IESV CHRISTO, cuius nomen, vicemq; gestare crederis: sine fine glorieris. Qui uiuit, & imperat Deus, cum Patre, & Spiritu sancto in secula seculorum. A M E N.

REX ad Christum pertinet.

NVNC iam galeatus minister Dei es, nunc ad Christum, spinis coronatū regem, propius ades: cum non

cū non solum vnctus: verū etiam illius instar coronatus, Rex in Polonia compareas. Quę sanę Regalis galea, redimita cruce, à Metropolitanano capiti tuo Nomine sanctę Trinitatis idē imponitur: vt illud nomen quōd est supra omne nomen: contra eius nominis hostes, hac armatura defendas. Insignis est hæc galea Sigismunde Auguste Rex: & cono suo terribilis tuis, tuorumq; hostibus: quę in tuo sacro, & Ecclesię Christi dicato capite, illis eximijs virtutibus: quasi gemmarum fulgentibus globis, illuminatur, Sanctitate, Honore, Fortitudine. Quid porro est sanctitas aliud? q̄ scientia Deum colendi? Quid honor, q̄ perpetuę virtutis præmium? Quid fortitudo, q̄ virtus propugnans pro æquitate? At vide, vt in hac ornamenta honoris, regalisq; præstantię hæc Chimæra Mantuana inuadat: caudaq; verrat: ac depascat omnia? iubet enim Stancar Canonibus tibi dicatis, vt Papam, ceterosq; sacerdotes publicos, tanq; idololatrias auersere. quod non est aliud, nisi vt particeps pro eo, ac es professus, ministerij Pontificalis ne sis. Mandat idem, vt regnum Papę deferas: hoc est, vt honore regio careas, à Papa seiunctus: qui Sexingentis ab hinc annis maioribus nostris ius coronandorum regum dedit: & ob cædem factam, qua Stanislaus Cracouiēsis Episcopus, à Boleslao rege est occisus, interceptum idem ius Polonis ab integro restituit. Iam fortitudini tuę in eisdem Canonibus, quantas insidias hęc struit? qui te à Papa, tanq;

R a' Samuco

STANISLAI ORICHOVII

à Samuele summo sacerdote per fallacias segregat:
 et in Saulum impium imbellem, ac timidum regem
 mutat. vt nullum opus efficere, nullum munus offi-
 cij regij exequi possis: spiritu fortitudinis in secessio-
 ne cassus. Sed animaduertere huius monstri fallen-
 di astutias. Hostem enim Stancar sacerdotibus ido-
 lolatrię nomine professus: ad honorem tuum re-
 gium sensim obrepfit: ac lauream illam, maiorũ no-
 strorum, magnitudinis animi, & fortitudinis præ-
 mium semper virentem, atq; in tuo genere maximè
 insignem: ad eundem modum depascitur: quo in O-
 riente, atq; in Occidente hæc eadem laurea apud a-
 lias gētes, ab hereticis est depasta. Velim verò Rex
 magnanimè, vt à teipso, atq; à tuo regno amplissi-
 mo, latissimoq; paulisper animum abducas: & ipsum
 orbem terrarum animo, & cogitatione percurras:
 nullum regnum offendes, quod specie, atq; vsurpa-
 tione pietatis, hæresis non vastauerit: afflixerit, pdis-
 deritq;. Prima ab Oriente occurret tibi Græcia, fa-
 bularum (vt ante dixi) hæreticorumq; mater. vnde
 extitit Arrius hostis ferus, & immanis Ecclesię: qui
 Papam Romanũ primus apud Græcos idololatrię
 reum fecit: quasi is Consubstancialitatis professione
 tres deos pro vno Deo coleret. Et cum mobilis Gre-
 cia, versutissimi hominis arte ab autoritate Papę di-
 scelsisset: infinitas sectas ex Arriana secta generauit. à
 quibus vastata, vexataq;, & nomen, & ornamenta
 imperij amisit. Transi nunc Occidentem versus, &
 Germaniã

Stancar per
 sacerdotes
 Regem
 petit.

Heretici
 specie pie-
 tatis re-
 gnauerunt.

Germaniam aspice: quæ plausibili oratione Lutheri, primo contra indulgentias: deinde contra iurisdictionem Pontificialem excitata: vsq; ad Smacaldicam coniurationem producta fuit. tantumq; simulatio illa, speciesq; Lutheranae pietatis apud Germanos valuit: vt nisi Deus ipse imperij Romani custos, repugnantibus (vt ita dicam) fatis: Carolum Imperatorẽ seruasset: in tam exiciosa coniuratione Imperatori Romano fuerat pereundum. Sed tamen & disputatio Philippi Melanchtonis de iure gladij: cuius auctoritate in Canonibus nititur Stancar: fugitiuorum bellum aduersus iustos dominos conflauerat. Quo bello Germania suis penè conuulsa sedibus: non procul aberat ab interitu, occasuq; imperij. Quid Anglia? cum illi primo Lutheranam pestem Martinus Bucerus, Deinde Zuinglianam Petrus Martyr inhalessent: non falsè pietatis imagine stirpem, veterum Angliæ regum è regno suo euulsit: non ornamenta regni honoris, coronam, ac sceptrum amisit: quæ eo statu nunc est: vt non amplius gens illa regnum: sed latrocinium apertum sit, itaq; dicatur. Mitto Boemiã, quàm etiam nunc scelere hæreticorum videmus laceratam. Tantum valet hæresis ad regnorum pestem: vt nullum regnum sit, in quo hæresi aliquid est loci, quod non labatur: ruatq; funditus. quæ exempla documẽto nobis sint: vt hæreses fugiamus: easq; ex Polonia exterminemus prius: q̃ regnum, regniq; coronam amittamus. Et cum cæteras sectas studiosè vi-

STancar
hæreses
fienda.

tare debemus, tum Stancaranam maximè: quæ, veluti Chimæra, Dracõibus à tergo succicta, atq; multis feris, et immanibus belluis comitata: oēs, quæ vsquam viguerunt hæreses, ex toto orbe terrarum collegit: et eas in Poloniam introduxit: totaq; Sarmatia dissipauit. Cui idem propositum est quod & veteribus, recentibusq; hæreticis: vt ne in Polonia sacerdos, neue rex vllus esset, qui more maiorum, in optimè cõstituta repub: nostra: iustè, & legitimè imperaret. Aduersus quẽ regni tui hostẽ, aut hoc remedium est solum, quod tibi pariterq; cū sceptro à Metropolitano datur. aut sine hoc quidẽ contra hanc pnciosam, exicialẽq; Chimæram nobis pferit. profectò nulla medicina inueniri poterit, qua regnũ tuum sanetur.

S C E P T R V M.

*Metropo
litanus.*

ACCiPe virgam virtutis, atq; veritatis, qua intelligas te obnoxium mulcere pios: terrere reprobos: errantes viã docere: lapsis manum porrigere: disperdere superbos, & releuare humiles. et aperiat tibi ostium **I E S V S C H R I S T V S** dominus noster, qui de semetipso ait: Ego sum ostium, per me si quis introierit: saluabitur, qui est clauis Dauid: & sceptrum domus Israhel: qui aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit, siq; tibi auctor, qui eduxit vinculum de domo carceris. sedentem in tenebris: & umbra mortis: & in omnibus sequi merearis eum, de quo Dauid propheta cecinit: Sedes tua Deus in seculum securi, virga æquitatis, virga regni tui. Et imitando ipsum diligas iusticiam, & odio habeas iniquitatem. quia propterea vnxit te Deus, Deus tuus, ad exemplum illius, quem ante secula vnixerat oleo exultationis pre participibus suis, **I E S V M C H R I S T V M**, dominũ nostrum, qui cum eo viuunt, & regnat Deus in secula seculorum. **A M E N.**

*Regum
officium:*

HOCCeptro describitur Regium officium, atq; munus, vt eius Sceptri illi amplissimi videantur esse fructus: disperdere superbos: & releuare humiles. Sed tamen hoc Sceptrum nec virebit, nec florebit,

nec fructus edet vnq̄: nisi regibus Arontis, Samue-
 lisue porrigatur, ac tradatur manu. Nam vt sceptrū,
 siue virga, quamuis arida illa, præter cæteras virgas
 in solius Arontis ante Mosen effloruit manu. sic in
 eorum regum manibus regale sceptrum semper flo-
 ret tantum: qui in sacerdotis summi sunt fide. à quo
 mox quàm se reges auerterint, arefcit illorum Sce-
 ptrum: ac viriditatem suam amittit. E' vestigio em̄
 peruersi, ac præposterī reges euadunt. Terrent pios,
 mulcent impios. Errant cum errantibus: labuntur
 cum lapsis: Disperduntur cum superbis: aduersantur
 humilibus. et, vt in pauca conferam: virgines reddū-
 tur ille fatue: que extinctis lampadibus à ianua cœs-
 lestis regni repelluntur. Ac re vera reges qui se se à
 fide summi sacerdotis segregant: nil nisi fatue virgis
 nes sunt, carent em̄ fide: carent suorū charitate: nulla
 spes bona prælucet illis ī posterū: diurno, ac noctur-
 no torquētur metu: ardent libidine, dū in pditis re-
 gnis cōscientia illos cruētat, ac perfidia lacerat: quo-
 rū etiā regum, p̄pterea sepe exitiales fiunt exitus: cum
 nulla certa, stabiliq̄ cū sibi subiectis cōiunguntur fi-
 de: idq̄ iure ac merito. Etem rex suū, qui spernit su-
 periorē: dignus non est, cui obediat inferior. Qui er-
 go Rex rectē, & ordine regnare volet: Sceptrū por-
 rectū Pontificali manu tenebit: iusticiā colet: hoc est
 eū sacerdotē verebitur, venenerabiturq̄, atq; eius au-
 toritate nitetur, à quo hæc tāta ornāmēta dignitatis,
 atq; potestatis accepit. Neq; em̄ aliud est iusticia, quā
 R iij affectio

Rex perit
 à sacerdo-
 te segrega-
 tus.

Iusticia
quid.

affectio animi, suū cuiq; tribuēs: et societate cōiuncti
onis humane munificē, & æquē tuēs. Cū ergo sacer
dos ille summus succedat apd nos ī Christi locū: quo
modo reges illi summē iniusti nō erūt: apd quos, tāq;
apd filios, hic sacerdos, parentis grauitatē nō obtine
bit: Neq; em̄ suū tribuēt ei, cui oīa summa debent: so
cietatē etiā coniuñctiōis humane dirimēt: dū ab eius
autoritate discedūt: cui soli mādatū etiā de regibus il
lud est, **Pasce agnos meos.** Quāobrē, vt reges bene
ac beatē regnēt: iusti sint necesse est. id aut̄ est, Ius v
nicuiq; tribuāt p dignitate cuiusq;. In primis aut̄ sum
mo sacerdoti, a quo autorantur, atq; in regali solio
collocantur infra scriptis verbis.

IN THRONIZATIO REGALIS.

Metrop
litanus.

ST A, & retine a modo locum tibi a Deo delegatum, per autoritatem
omnipotentis Dei, & per præsentem traditionem nostram, omnium
scilicet Episcoporum: cæterorumq; Dei seruatorum, ac quantō clerum
sacris altaribus propinquiorem prospicis, tantō ei potētiorē, in lo
cis cōgruis honorem impendere memineris. quatenus Mediator Dei,
et hominum: te mediatorē cleri, & plebis, in hoc regni solio confir
met: & in regnum æternum secum regnare faciat, **I E S V S C H R I
S T V S,** dominus noster, **R E X** regum, & dominus dominantium.
Qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat Deus, per o
mnia secula seculorum. **A M E N.**

SEDES
DAVID.

Tria sunt
notanda
Regi.

HIC est ille altissimus Regiē Maiestatis gradus,
in quo reges manibus Dei ad defensionē Ecclē col
locatur: quē sanē gradū, sedē David Gabriel angelus
apud Lucā appellat. ē qua sede p sacerdotes, atq; re
ges **Rex** regū Christus eccliam suā gubernat: camq;
inter tot calus, totq; discrimina rerū integrā, incolu
mēq; cōseruat. Itaq; summus sacerdos cōmunicanda
sede hac, cū regibus tria illis præscribit. Primo em̄

stare, ac retinere locū à Deo ei delegatū regē iubet. 1.
 hoc ē firmū, & stabilē, & cōstātē intuēdo regio mu-
 nere, quod mandatū traditiōe Pōtificiali habet, regē
 iubet esse. Deinde idē sacerdos hac eadē traditiōe, re-
 gibus demōstrat: Pontificalē gradū regali gradu al- 2.
 tiore esse in ecclia Dei. Si quidē ad altare summi Dei
 Pontifices, sacerdotesq; publici oēs cæteri, ppius ad- 3.
 sunt: quā ipsi reges, imperatoresq;. Postremò idē
 sacerdos docet in Christiano regno regē aliud non
 esse, nisi Mediatorē cleri, & plebis, hoc est, eo regē in
 ecclia esse, quo plebs semp insolens, & ad errorē pro-
 cliuis, in officio, regalis gladij cōtineat metu: ne ab
 ecclia deficiat, & à veritate desciscat: sed vt subiecta
 sacerdoti summo. autoritatē regis sequat: ad vitā so-
 briē, iustē, pieq; degendā ī hoc seclō, cōmuniōe iuris,
 et societate vtilitatis īter se cōiuncta. Idcirco etiā col-
 locato in regali solio rege, mox illa fausta Metro-
 litani huic regno subsecuta est p̄catio. **Firmetur ma-** Fausta ac
nus tua/et exaltetur dextera tua/iusticia/et iudiciū clamatio.
preparatio sedis tue. Ex qua sanē coronatiōis p̄ca Rex man⁹
 tiōe solēni: liquet regē, ita manū esse sacerdotis: vt sa sacerdotis
 cerdos manus ē Chri. firmat em̄ hoc loco, et q̄si creat est.
 sacerdos regis manū, et vt exalteť manus hec, iustici-
 aq; et iudicio eluceat ī sede hac ipsa David, vota facit Sacerdos
 et optat supplex. vnde apparet ita p̄æq; p̄portiōe sa- Compara
 cerdotē cū rege cōpari, vt Chri cū sacerdote cōpat. tur sacer-
 vtem sacerdos auulsus à Chro, ius, nomēq; sacerdotis dos cum
 amittit: ita rex segregat⁹ à sacerdote nihil retinet de Rege.
 veri regis lege. Cū em̄ vniverfus Christianorū cœtus

STANISLAI ORICHOVII

vnū q̄ddā sub capite Christo sit corpus: in q̄ inest cor
 vnū, & anīa vna: vidētur mihi in corpe hoc, Christi
 anī reges p̄ manibus esse: sacerdotes aut̄ in eodē corpe
 pore oculorū instar esse. vt em̄ nisi oculus videat, p̄
 monstretq̄, quo se manus recipiat certa nō sit, quam
 in partem vergat, aut q̄ modo sursum, versus, vtroq̄
 palpitet: sic reges, nisi p̄elucēte, ac p̄monstrāte sa-
 cerdote, quō, aut vnde, quomodo uē instituant opus
 suū regiū, illudq̄ p̄ficiant, & absoluāt, non vidēt: sed
 in oībus decretis, actis, sentētijs, atq̄ consultis suis flu-
 ctuant, non gētes illis habent fidē: nō proceres, atq̄
 optimates regni pacē sub illis agitāt: vt ita sacerdo-
 te, quasi parēte p̄petuo orbatus rex, facile icurrat in
 odiū, offensionēq̄ populi, vnde postea existūt seditio-
 nes in regnis insanabiles. vt ergo in Christi corpe,
 sub capite Christo, oīa sint apta, & inter se conueni-
 entia mēbra, in explēdo suo munere, vtatur sacerdos
 rege, p̄ manu. et rex vicissim sacerdotē, vt oculū se q̄t
 suū, et vt ad hāc cōiunctionē, & ad naturalē cōmuni-
 tatē tuendā esse natos reges, atq̄ sacerdotes sciamus. ī
 sacrificio publico summus sacerdos de viuo, ac vero
 Iesu Christi corpe cū rege coronato, et ī sede regali
 iā collocato cōmunicat: quo hac cōmuniōe diuini sa-
 cramēti, sacerdos ille, regē doceat: certoq̄ illi p̄suadeat:
 atq̄ regū, atq̄ sacerdotū vnū, et eūdē Christū caput esse
 se. et vtrosq̄ ad p̄dicationē Euāgelij, atq̄ ad p̄paga-
 tionē ecclīe diuinitus īstitutos esse. id q̄d hac solenni
 p̄ræcatiōe declarat, quā adscribā. est em̄ diuina, et di-
 gna, quę ī auribus regū semp̄ habitet. Epi

CORpus
 Christicō-
 municatur
 cum Rege.

EPILOGVS CORO- NATIONIS, SIVE DE PRI- SCA FIDE RETINEN-

D A.

PARS LIBRI TERCIA.

DEVS qui ad prædicandum æterni regni EVangelium Roma- METRO
num imperium præparasti, prætende famulo tuo SIGISMUNDO *politano?*
AVGVSTO REGI nostro arma cœlestia, vt pax Ecclesiæ nulla tur-
betur tempestate bellorum, Per Dominum nostrū Iesum Christū, &c.

 HAEC est extrema manus, que diuinitus *Finit Re-
gij mune-
ris ultim?*
iuncto, atq; absoluto regi à summo sacerdote im-
ponitur: cuius illa summa est: vt Ecclesia in tutela &
præsidio regum armatorum posita nulla tempestate
bellorum turbetur. Ac re vera imperium Romanū
delectum à Deo est: ad prædicandum Euangelium
cœlestis regni: quo imperio omnes Christiani reges
comprehenduntur. Nam quo tempore vniuersus
terrarum orbis in potestate ac ditione Romana cō-
tinebatur: dimissi tum erant fortunati piscatores il-
li, circum omnes cœli plagas: ad diuulgandum, præ-
dicandūq; Euangelium, Domino cooperante, vt
scribit Marcus, & sermonem confirmante, sequentis
bus signis. Nec alio nomine diuulgati Euangelij tū *FIDES
Romana.*
appellabatur fides: quàm fidei Romane nomine: de
quo præclare scriptum est, illud ad Romanos à Pau-

S lo, PRI

Io, PRIMVM quidem, gratias ago Deo meo, per
 IESUM CHRISTUM, pro omnibus vobis: quia fides ve
 stra annunciatur in vniuerso mundo. &c. Tanta es
 xistimatio, autoritasq; vnius vrbis Apostolicis tem
 poribus fuit: vt ea fides, sine qua impossibile est pla
 cere Deo: Romanę vrbis nomie vulgò esset insignis.
 idq; adeò, vt si quis ex Iacobo tum quæsiisset: quam
 fidem Hierosolymitanos doceret: Respondisset, sine
 dubio: Romanam fidem se Hierosolymam docere.
 idem respondisset in Achaia, Andreas: in Asia, Ioan
 nes: in India, Thomas: in Perside, Iudas: in Æthio
 pia, Matthæus: in Phrygia, Philippus: Postremò in
 Græcia Paulus idē interrogatus respondisset. Quòd
 ego factum fuisse reor, autoritate vrbis, & Petri. Nā
 vt vrbis Romę inter gētes vniuersas: ita inter Chri
 stianos oēs Petri nomen diuulgatissimū fuit. Qua
 re, vt Apostoli communionē fidei, ac religionis so
 cietate cum Petro, Apostolorum principe, se cōiun
 ctos esse docerent gētes: id quod etiam Paulus apud
 Galatas facit: & florentissimę, potentissimęq; vrbis
 nomine, maiorem autoritatem illorum haberet, præ
 dicatio: fidem Romanam se tradere gentibus, prædi
 catores illi rogati respondebant. vt ita pietatis Chri
 stianę summam, quę tum primū apud gentes ab il
 lis præferrebat: ad principem Petrum referrent.
 qui in ea vrbe autor, & magister erat publice religi
 onis: quę vrbs omnibus gētibus imperabat: & quę
 caput mundi erat. Neq; verò vrbs illa princeps, atq;
 domina

domina gentium, atq; nationum omnium esse nunc ^{Vrbis Romæ}
desiit: immo si recta reputemus via, longè pulchris ^{manæ præ}
or, florentior, potentiorq; vrbs illa nunc Petri sede ^{sens am-}
est: quàm fuerat olim Romuli stirpe. Nam regum, ^{plitudo.}
consulumq; Romanorum temporibus, Roma omni
idololatrię turpitudine foedata fuit: quę nunc san-
guine agni abluta: noui luminis candore, inter Eccle-
sias relucet: ac fulgore Christi illustris est. Ita anti-
quitus vrbs Roma fornicata, cum cunctis regibus
terre, apertè ipsi Diabolo pudicitiam substrauerat:
quę nũc eiecto è ciuitate Sathana, sanctitates omnes,
et religiões cunctis regibus terre vicissim propinat.
Spiritus em̄ sanctum Roma per Patriarchas, Me-
tropolitans, Episcopos, pastores, atq; doctores, à Petri
sede profectos: cum vniuersis Christi fidelibus com-
municat: absq; quo, impurũ, impudicumq; est: quic-
quid intra hominem, & extra illũ est. Iam, si maiesta-
tem ipsius imperij spectes: nunq̄ humilitas illa rega-
lis, cõsularisue, cum dignitate vrbs præsentis de am-
plitudine contēdet. Nam cum duę sunt res: quę am-
plitudinem ciuitatum faciunt: nempè imperij ipsius
fines, atq; leges: q̄s negauerit vrbẽ Romã, Regũ, Cõ-
sulum, Cæsarumq; seculorum humanarum vniuer-
sitate potitã nunq̄ fuisse? nam & Scythia Barbara,
magis Romana exaudiuit, quàm expta fuerat arma:
Et vltima nunq̄ Romanis seruiert Thule. Deniq;
Romani veteres intra Oceani ostium tantũ im-
perium quærebãt, nihil suspicati esse extra hæc, quę

Descri- adire poterant: vniuersa. At Christo rege nouo na-
ptio Augu- to, mox vniuersus cēsetur orbis: & in prouincias de-
sti. scribitur: additumq; à Luca, insigne illud verbū est
 πᾶρα ὀμου μὲν • quod verbum in omni habitabili terra
 ritē ponitur. Quod si quis ad imperium Romanum
 quod tūm ab Augusto censebatur referat: falsum es-
 rit. Nunq̄ enim Augustus Cæsar vniuersas regio-
 nes habitabiles tenuit: id cūm res ipsa tū magna au-
 toritate homines literati, & Historici testificantur.
 Et quoniam non potest teste Domino solui scriptu-
 ra: ista descriptio habitabilis orbis, ad futuram pro-
 pagationem Euangelij: non ad præsentem, qui tūm
 sub Augusto fuerat Romani imperij statum, refe-
 renda est: ad quam propagationem Euangelij respe-
 ctans Christus ad suos hæc dicit: ET ERIRIS mi-
 hi testes, in Hierusalem & omni Iudæa, & Samaria,
 et vsq; ad vltimum terre. &c. Huc itaq; respiciens
 spiritus Dei, quo impulsore Lucas hæc scribebat, de-
 scriptione illa Augusti, vniuersam terram habitabi-
 lem comprehendit. quod ex illo imperio, quod cer-
 tis tūm finibus erat circumscriptum, Paulopost o-
 ceano longius Euangelium diuulgandum propa-
 gandumq; foret. Itaq; patrum memoria, multę, non
 nullę nostra, insule in oceano sunt reperte. Quę no-
 uus orbis appellantur, veteribus etiam Geographis
 ignotus: in quem nuper vrbs Roma, autore Roma-
 no Petro, Colonias suas misit: ac nomini, imperioq;
 Romano adiunxit, vt iā huic ipsi Petro magis, quam
 Augusto

Nouus
orbis.

Augusto liceat gloriari, legibus Romanis vniuersum habitabilem orbem esse ita subiectum, vt quo fines: eodem leges quoq; Romane pertineant. Nam Augusto Cæsare leges vrbs extra Italiam prolata, nusq; valebāt. At nunc iisdem fines Romanarum legum, qui imperij, sunt: ita vrbs Roma ex sacrario Sathane facta est oraculum commune terrarum orbis: Vnde instinctu diuino, afflatuq; funduntur oracula Deum ritè colendi. hinc enim præcepta eduntur iustè, ac sobriè viuendi: hinc præsidium vitæ benè, ac beatè degendæ aduersus hæreses promitur. et ne multis obtundam, Quicquid ex illo Petri loco dicitur, lex vitæ est: quam fert sacerdos is, qui non vni vrbi alicui, sed communi orbis terre oraculo præpositus putatur. cuius responsa, vetustate nulla euanescent: quibus in responsis quicquid fundatum est, id fixum, ac stabile est. Contra verò quod in Petri Romani responso non fundatur, id semper erroris vicio variatur. Quamobrem, merito in hac precatione solenni Romanum imperium ad prædicationem Evangelij delectum esse dicitur, non illud antiquum, et vetus: quod ostio oceanani partem aliquam clauditur: sed hoc nouum, & recens latissimum, amplissimumq; quod extra ipsum etiam oceanum propagatum, astris terminatur. quod non Romulum fratricidam, sed Christum, seruatorem fratrum suorum habet autorem. Iure igitur illa Augusti descriptio Apostolica prædicatione prolata, amplificataq; Ro-

ROMA
oraculum
orbis.

Romanū
imperium
Euangelio
destinatū.

mang Ecclesie definitur nomine. quod in vrbe Ro-
 ma ea semper viuat, vigeatq; fides, que nuncq; varia-
 tur: nunq; a prima stirpe sua degenerat: ita, ex illa
 celsa Romana sede, Petrus, gētes, moribusq; cultuq;
 differentes, communiōe fidei inter se coniungit: nec
 vnq; patitur illum vnum tenorem (vt aiunt) creden-
 di in Deum, in vrbe Roma intermitti. Que laus Ro-
 mani Petri, æqualis temporum Christi Dei est. Nā
 vt semel cæpit, ita semper a sede Romana, tāq; a fon-
 te, ad hæc vsq; tempora fides Petri perennis fluit.
 Que vtiq; laus haud scio an illi sit cum cæteris Apo-
 stolis communis. Quære Hierosolymitanos, num fis-
 des semel apud ipsos prædicata a Iacobo, irrupta ad
 huc maneat: eodem modo quære Asiam, Phrygiam,
 Macedoniam: postremo, ne singula commemorem,
 quære Græciam, num autorum, magistrorumq; su-
 orum ad hanc diem integram, atq; incorruptam re-
 tineant illę gentes fidem: negabunt, contaminatasq;
 se esse hæreticorum perfidia conquærentur. At pe-
 te Italiam, interroga Romam, num alia vnq; vrbs
 illa tētata sit fide, præter hanc, quā semel accepit a Pe-
 tro: Negabit: & a Simone illo Galilæo, vsq; ad hūc
 Pium Quartum Italum: continua serie succedentiū
 sibi inuicem Episcoporum Romanorum: demonstra-
 bit, se eandem nunc Pio III Pontifice tenere fidem:
 quam tenuit olim Simonis Petri Pontificatu. Quod
 si maiestas tua scire vult: vnde nam ista sit vnus vr-
 bis tanta, tamq; incredibilis in fide Christi constan-
 tia: Audi

Fides Pe-
 tri peren-
 nis in vr-
 be sola.

Fidei Ro-
 mane con-
 stantia un-
 des.

tia. Audi Christum dominum, confirmantem Simo-
 ni Petro. **SIMON** ecce Sathanas expetiuit vos,
 vt cribraret, sicut triticum: Ego aut̄ rogauī pro te,
 vt non deficiat fides tua. et tu aliquando conuersus,
 confirma fratres tuos. Causa igitur eius constantiæ
 est, Christi oratio pro Petri fide: vt ea (videlicet) fi-
 des, quam Simon Petrus semel docuit: semper ma-
 neat in vrbe Roma: et vno, quasi tenore, nūq̄ inter-
 rupta fluat, ad supremum vsq; mundi diem. At cū
 idem Simon Petrus iubetur suos cōfirmare fratres:
 planum est, à cæteris fratribus Petri extra urbem
 Romam prædicatam fidem, tantopere labasse: vt in-
 de acerbissimi hostes, in ipsummet confirmatorem
 Petrum: assidue redundent, vt longè acerbius & o-
 lim, & nunc à fratribus vexetur Petrus, quàm à Clau-
 dio, Caligula, Nerone, Diocleciano, Decio, Iuliano: *Heretici
assidui in
Petrum
hostes.*
 et ab alijs immanibus tyrannis, olim vexatus fuerat.
 omnes enim isti fugitiui, qui bellum Ecclesię Chris-
 sti faciunt: Romani Petri fratres fuerunt: ex eodem
 Deo patre, & Ecclesia matre generati. Nam, vt ve-
 teres prætermittam illos homines impios, Arrios,
 Macedonios, Eutychetas, atq; Nestoras: isti recen-
 tiores nostri Lutherus, Philippus, Zuinglius, Cal-
 uinus, Bulingerus, Brencius, Lysmaninus, Stancar:
 mitto alios: quid aliud sunt: quam Petri, vel infides
 les fratres, vel filij degeneres? qui à Romano Petro
 baptigati, instructi, & ornati, non tantum à Petro
 patre accepta substantia discesserunt, in regionem
 longino

longinquam: sed etiam opibus, & copijs paternis impium bellum intulerunt suo patri, vt cum de omni gradu honoris: ac dignitatis deturbent ac deſciant. Quære enim ab his paulisper vbiñam fuerint baptizati? respondebunt in Papatu: hoc est in Petri Pontificatu deinde Euangelium vnde naçti, & quo autore illud Euangelium esse sint edocti? respondebunt, à Papatu. Quis enim quæſo alter istos degeneres filios ex aqua, & spiritu Christianos genuit, nisi Papatus? Quis librum hunc scriptũ, Euangeliũ esse eos docuit: nisi Papatus? quis concilia, interpretes, atq; patres veteres illis exhibuit nisi papatus? Et tamen papatus tantũ abest, vt perinde, ac de hominum est vita meritis: laudetur, vt ab hæreticis etiã vitupuretur. adeo, vt per summum dedecus, homines in papatu degentes, Papistę ab istis vocentur. In quo tamen ipso stuporem hominũ attende: qui papatum magnopere se laudare non intelligunt cum: cum in papatu homines, inuidioso nomine, & infamie subiecto, contaminant. Vt enim Grammatista, atq; Sophista apud Græcos in malis non esset, nisi Grâmaticus, atq; Sophus esset in bonis: is enim Grâmatista Græcis dicitur, qui Grammaticum professus, barbaramente loquitur: is verò Sophistes, qui non veritatis, sed ostentationis, aut quæstus causa philosophatur. ita, si Papista probri, & crimini est: Papatus, à quo papista dicitur, laudi, ac decori dabitur. vt papista iure vocetur is, qui in Papatu omne tempus
 ætatis imo

*Papistarũ
nomen.*

ætatis impurè, flagiciose, impièq; viuit. contra verò
 papatus, casta, atq; pura, religiosaq; vita definiatur
 necesse est: vt ita posterius priori conueniat. Ac per
 me quidem licet, cuius Papistas reprehendere: non
 secus, quàm Grammatistas literatis reprehēdere ius
 est: id quod à nobis libris etiam editis sæpe est factū.
 Sed quæ tandem inuidia fuerit, vt ob Grammatistas, ^{Papatis}
 Grammaticum: & ob Sophistas, Sophum: ita ob pa- ^{ctissimum}
 pistas, male audire Papatum, ad salutem humani ge- ^{nomen.}
 neris diuinitus in Ecclesia comparatum: Quem si ex
 Ecclesia tollas, nihilo plus agas, quàm si des operam,
 vt nullum in ciuitate consulum: nullum in regno re-
 gem relinquant: qui præsit, ac multitudini moderetur:
 quo minus plena inconsideratissimè, ac demen-
 tissimè temeritatis, hæreticorū incitata furore, ruat,
 ac feratur præceps. Sed hic astus hæreticorum est
 proprius, vt cum re uera Ecclesiam oppugnent, ver-
 bo tamen id se agere sedulo dissimulent. tanta est apud
 omnes Ecclesie religio, vt apud hostes quoq; eius sanctum sit
 nomen. Quamobrem hæretici, ne omnium sceleratissimi videantur
 esse: si Ecclesie matri suæ, à qua sunt orti: bellum aperte faciāt,
 proprium nomē Ecclesie, alio proprio nomine cōmutant.
 Nam pro Ecclesia, cōtra Papatum se belligerare affirmant:
 cum tam Ecclesia, quàm papatus eiusdē sint ^{Ecclesia}
 rationis nomina: & ad populum Dei æqualiter attē- ^{et Papat}
 neant. sed tamen nomen Ecclesie est illustrius, Papa- ^{idem.}
 tus autem est obscurius. Nam hoc nomen nuper ad-
 T modum

STANISLAI ORICHOVII

modum ex contentione Lutherana natum est: cum
 alij se Papę, alij verò Lutheri, studiosi esse profiteren-
 tur: itaq; vt papatum, id autē est partes Papę, non autē
 Ecclesiam ipsam hæretici videantur petere, sub Pa-
 patus nomine: Ecclesiam ipsam adoriuntur astute.
 idemq; faciunt: quod faceret is: qui regem è regno
 exterminans, regnum se conseruare velle diceret.
 Quid enim Ecclesia fiet: aut quę ratio illius erit, Pa-
 patu ex Ecclesia euulso: cum enim Ecclesia ciuitas sit
 quædam supra montē posita: quomodo ciuitatis no-
 mē habebit, nullo proprio, ac perpetuo prædita ma-
 gistratu. Igitur hæretici Papatum ex Ecclesia dum
 tollunt: Ecclesię magistratum tollunt. postremò ci-
 uitatem Dei de monte illo excelsio deſciant. Ita isti
 dum se videri Ecclesię patronos student: hostes il-
 lius deprehenduntur esse. per quos id agit Sathan,
 vt Papatu de præsidio Ecclesię deiecto, fluctibus se-
 ditionum Ecclesiam Dei obruat: vnaq; cum illa iu-
 sticiam, pietatem, religionem, pudorem, pudicitiam,
 iura, leges, regna, imperia, cæterasq; omnes sanctitas
 tes, quibus communis continetur vita extinguat, ac
 deleat. ipsum deniq; humanū genus vniuersum, man-
 det, ac tradat orco. Id ego quā vere scribam ex alia
 orum exemplis liquet planissimè. Gens pulcherri-
 ma, florentissima, atq; potentissima quondam fuit
 Græcia: ex qua immisis hæresibus Sathan, Papam
 primò eiecit: postea reges expulit: deinde libertatem
 Græcis eripuit: Postremò Machometi, quouis orco
 foediori

Cū Papa-
 tu Ecclesia
 perit.

Interitus
 Græcię

foediori hosti, Græciã addixit: vnde, quasi ex astris,
 cum ea gens cum Sathana ima caderet sub tartara, in
 istis gradibus conuulsa suis sedibus perijt. Non has Occidens
 easdem artes contra Romanum imperium, per Occi cõuellitur
 cidentis hæreticos Sathan nunc vsurpat: vt Occi sectis.
 dentem quoq; ad consimilem ruinam adducat. Do-
 cet Lutherus Papatum à Sathana Romę esse funda-
 tum: eius autem auditor Stancar libris editis, persua-
 det tibi: vt multam salutem, & Papatui & Romę: di-
 cas. Sit ergo persuasum id regibus, in primisq; tibi
 maximo, & potentissimo Regi: Papam nullum esse,
 qui Simoni Petro in Pontificatu succedat. Nullus es-
 tiam sit Archiepiscopus, Pape subiectus: neq; Episco-
 pus, Archiepiscopo: neq; presbyter, Episcopo. vt ita,
 quasi incisus in sacerdotio gradibus, ruine periculũ
 sacerdotibus struat Sathan. quæro, num in eo is ac-
 quiescet: & eo erit contentus: et num nocendi iam fa-
 ciet finem: minimè omnium. Nam mox sublatis è ci-
 uitate Dei sacerdotibus, ad vos reges, qui proximo
 loco estis, transibit: ac vos incautos inter oscitantes
 opprimet, euertetq;. Excitabit enim nobilem illum
 Grammaticum, Philippum Melanchtonem, per quẽ MELAN
 vestras regales vnctiones reprehendet: producet lo- CHTON
 annem Pomeranum, quo autore probabit, fatali ne- POME-
 cessitate rerum futurarum, vel ad ferendum, vel ad RANVS.
 paciendum homines cogi: vt nihil iam sit vestro re-
 gio consilio, apud homines loci. Quid enim de eo
 deliberas, quod fieri, vel non fieri omnino est neces-

Lutherus. se? Iam illa Islebica excetra M. Lutherus, impulsore Sathana contendet, nullum etiam esse vsu regalis gladij. Nam neq; foris bellandum cōtra Turcas est. ne Deo resistamus ipsi qui nos per Turcas flagellat. Neq; domi malefici, sceleratīq; regali gladio feriantur. seruum enim arbitrium est: necessitate cuncti regimur: & tam ad bene, quàm ad male agendum externa vi, non etiam arbitrio nostro impellimur. Si ergo istis autoribus, Sacramento, vnguento, atq; gladio spoliabuntur reges, quò erit rex? aut quis illius fuerit vsus? si regalis vnctio, impia: iurisdictio, facinorosa: potestas regum iniuriosa in Deum est?

cū sacer- Animaduertis Rex magnanimè, vt, cum sacerdote,
dote statet vna Sathan regem per hæreticos euerrat: et, vt, cum
cadit Rex: stante sacerdote: stet Rex. & cum cadente, pariter ca
Libertas: dat. Sed tamen, tertium gradum ad interitum vt
Sal: Vita habeat Sathan dispositum, ausculpta paucis. Sublato
eterna. enim ex Ecclesia sacerdote, atq; rege, tanq̃ lupus oues
 absq; pastoribus, miseras inuadet plebs. Mox em̃ per
 Anabaptistas, omnium rerū sine vlla exceptione cō
 munitatem in plebem, auidam alieni, introducit: om
 nes, videlicet, homines conditione, iure, dignitate
 esse pares: nihil esse quod priuatim alicuius in gre sit.
 non esse seruum, non dominum in regno quenq; vel
 illa scriptura teste. In diebus illis, non erat rex in Is
 rahel: sed vnusquisq; quod bonum erat in oculis suis
 faciebat. Qua sententia, quasi flabello, agitatīs po
 pulis: quid aliud agit Sathan, quàm vt plebes comita
 tat inter

tat inter ipsas: vt dum de libertate cum dominis pugnant, libertatem amittant: tetramq; seruitutem seruiant, an hoc cuiusmodi esset, rusticano bello Germania experta non est? quo in bello misera plebs, Sathanæ astucijs per hærticos in dominos incitata, non modo libertatem, sed etiam vitam amisit. Verū enim uero quartus, & vltimus restat adhuc gradus exitij, quo assidue colliniat Sathan: ipse nempe mors, vermis, & ignis æternus: in quem, vt nos neq; ille det præcipites, ante omnia è sacerdotio Christi nos eximit, per Lutherum: docetq; vt sacerdotium: ita neq; sacrificium amplius vllum esse, extra illud sacrificium crucis: quo semel ab omni exempti sumus culpa. postea idem serpit longius, ac per Zuinglium, illam cœlestem alimoniam, neq; corpus, neq; sanguinem esse: sed signa corporis, atq; sanguinis pane, ac vino deffinit. vt ad istum modum sublato ex Ecclesia sacrificio, materia quoq; eius sacrificij cum vestigio tollatur: hoc est verum corpus, & verum sanguis Christi. Postremo turbatio, violatisq; sacris, ac prophanis rebus omnibus, Sathan huc tendit, vt petram illam, supra quam ædificata est Ecclesia Christi, expugnet, & euertat. Nam per Caluinum infra patrem ponit filium, sacerdotium Christo ab æterno attribuendo. Per Stancarum verò virginem matrem Dei param non esse deffinit. Mediatorē Christum humanitate tantum esse asseuerando: quorum vterq; minuit Christum. Nam si ab æterno filius sacerdos

S T A N I S L A I G R I C H O V I I

cerdos est Dei, par Deo non est. Si aut̄ Christus Me-
diator humanitate tantum est. virgo mater ^{θεοτοκος}
non est. Neq; verò linguę hæreticorum istorum au-
diendę sunt potius, quàm sentencię, quę huc tendūt,
vt probent Christum verum Deum non esse.
Iamne sentis sapientissimè Rex: quibus gradibus de-
ducimur ab hæreticis in impiorum sedem, & sceles-
ratorum regionem. vbi iusto Dei iudicio apud in-
feros impij, & scelerati hæretici perfidię suę æternas
dant, & dabunt pœnas. Nam amisso sacerdote, amit-
timus regem: amisso rege, amittimus libertatem: a-
missa libertate, amittimus vitam æternam.

*Sectarum
finis est e-
uertere re-
gnā.*

Idemq; nobis accidit quod ijs solet: qui ex supremo
scalę loco confractis, & incisiss gradibus: graui casu
ad ima reuoluuntur, & afflicti pereunt, spe omni sa-
lutis sublata. Quamobrem cum luce palam videas:
in tuo regno eo spectare sectas: vt regiam maiesta-
tem tuam segregatam à sacerdote minuant: ac solita-
riam omnibus regię potestatis ornamentis nudent:
par est, vt ipsum te aliquando respicias: & insidias,
quę nomini tuo regio ab istis comparantur, cogno-
scas: & abs te, regnoq; tuo maturè depellas. ne si cum-
tere, idem tibi eueniat: quod alijs regibus euenit, qui
dum in hæreticorum sceleribus maximis conuiuēt:
maxima imperia amiserunt. Habet enim hoc hære-
sis, vt à paruis vicijs profecta: sensim serpat, viresq;
acquirat eundo: summis etiam regibus horribiles.
quę nisi

que nisi à principio extinguuntur, edunt flammæ:
quibus deflagrare regna, atq; imperia est necesse.

An tu putas aliam rem vllam ante supremum mundi diem, regnis omnibus finem allaturum esse: quàm hæreses: quas tantopere miseras, atq; calamitosas fore Christus prædixit: vt nisi abreuiarentur dies illi: non esset salua vlla caro. Refrigescet enim charitas, id est catholica fides, teste Domino: & abundabit iniquitas: id aut est hæresis multorum. Appropinquat, credas hoc velim mihi: illa Danielis regnorum desolatio, iam lapis ille absq; manibus de monte præciditur, qui conterat, atq; comminuat omnia regna terre, sacerdotio Christi saluo. Tum etiam eiusdem Danielis Aries ille: ab oriente sæuum iam cõtra occidentẽ vibrat cornu, quo in regnis orbis terre præparatis, ab hæreticis ad interitum: reliquias vastet, atq; exinaniat. Quod sanè cornu, cum cæteris regibus omnibus, vehementer est pertimescendum: tum tibi imprimis, qui huic arietem, præter alios reges primus occurris. Etenim hic aries ab oriente incurfat in te per Valachiam: à Septentrione, vrget per Scythiam: à meridie, instat per Vngariam: solus occasus restat tibi Germaniam versus non vsq; quaq; synce rus: sed veluti putrida gleba vermibus, vndiq; sectis infectus. Que secte, cum ad illum Danielis arietem, in quo Machometes designatur, pertineãt: eiusdemq; generis sint, cum Turcica secta, quis negauerit, te, à tergo: à fronte: à lateribus Turcica secta teneri: Quod

ARIES

Danielis

metuendus

cornu Po-

lono Regi

*Polonia
Regnū tri
um dierū.*

Quod si tu in his tantis regni tui angustijs, Lyfmanis
num etiam, Arrianum, ac Stancarum Nestorianum
incendia hæretica, miscere passus fueris impune: da
veniam Rex optime, atq; ignosce vera tibi prædicen-
ti: Regnum tuum, trium dierum est. Nam in his tur-
binibus atq; fluctibus hæreticorum fieri non potest:
quin labatur sedes tua: laceretur corona: infringatur
tur sceptrum: hebetetur gladius tuus, hæreticorum
furore, & audacia. Est enim dira lues hæresis: que
dum modo in nocendo propositū teneat: nullas hor-
ret cruces: nullos metuit ignes: nullas formidat secu-
res: sed in ipso cruciату, atq; morte triumphat: & in
aperto latrocinio, obsequium se præstare Deo simu-
lat. que nisi Pontificali iudicio, atq; regali gladio au-
liter extingui, ac deleri non potest.

*Hæresis
dira lues.*

*Authores
Sectarū
regno pel-
lendi.*

NEq; verò ego nunc autor tibi sum: vt fan-
guine ciuili cruentetur regalis gladius. Ne fiat, vt id
suadeam domino meo Regi. quam enim id ex sensu
tencia alijs regibus successerit, videmus. Sed tamen
vt eos regno tuo pellas, qui aliunde ob maleficium
pulsī, exules apud nos omnia diuina, atq; humana iu-
ra violarunt: id ego autor tibi sum. Quantum enim
tandem hoc flagitium fuerit? Franciscum Stancarum,
fugiētem è Mantua, non potuisse sedem ac do-
micilium vite alibi ponere, quàm in Polonia? cur
is euitauit Patauium, Mantue vicinum? cur è Vene-
cijs enauigauit, aut cur illam proteruolat urbem flo-
rentissimam, potentissimamq; que optimorum atq;
eruditorum

eruditorum virorum non receptrix solūm: verum etiam altrix est. cur inq̄ is patria fugiens ad urbem Venetam non flexit iter? cur ad nos potius, quā ad alios in Sarmatiam penetrauit? quid causę aliud esse quis dixerit: nisi quod Stancar Venetorum leges timuit: nostras autem contempsit. An Veneti hunc fugitiuum, in illa seueritate Reipub: Canones reformatorios conscribentem, ferrent? an illum in sua ciuitate Mandare, iubere, decernere, quicq̄; sine rent? Ergo nos Poloni præter cæteros idonei visi sumus: quibus Stancar imponeret: & quorum mores, leges, instituta, vniuersamq̄ Reipublicę disciplinam labefactaret. Cuius insolētiam, incredibilemq̄ audaciam secuti multi, ab vltima Gallia, atq̄ Heluetia, in Poloniam venerunt doctores Ariani, atq̄ Macedoniani dogmatis: vt Blandrata, Lyfmaninus, atq̄ Petrus Statorius, qui in Polonia, tāq̄ in theatro quodam delecto, atq̄ libero, hæreticorumq̄ libidini exposito, ante Maiestatis tuę oculos de Nestoriana, atq̄ Arriana hæresi, cum Stancaro inter se decertāt: vtra illarum esset potior: hoc est, ad euertendam Poloniā valentior. hos ergo omnes impietatis duces, & magistros, vt agris atq̄ vrbibus nostris extermines, non iam postulat: sed abs te flagitat, regni tui salutem regiumq̄ tuum decus.

SED dixerit fortasse quispiā, si istos eijcimus, num iam silebunt turbę? aut dissensiones conticescent?
 Nequaq̄ istuc istac ibit via: nisi medicamenta illa

Quomo
 dopacada
 Poloni

V Christia

STANISLAI ORICHOVII

Christiana, tanq̄ de Narthecio abs te promantur:
 que malis h̄sce nostris à Maiestate tua adhibeatur:
 quorum vnū est Concilium Tridentinum: alterum
 Concilium domesticum, de vtroq; dicā: si illud pri-
 us fuero præfatus. In ciuitate Dei viuimus: & Hie-
 rosolymam vrbem incolimus: magnanimè Rex: cui-
 us vrbis eadem amplitudo est: que & orbis terrarū,
 vt supra est demonstratum: ab hac vrbe, & ab ista
 ciuitate que hanc vrbem incolit: ne discederemus,
 Christus cœlos ascensurus vetuit: quod nusq; alibi
 sp̄m p̄missum largiret nobis, quam in hac ciuitate.
 quam ille certa iurisdictione præditam, ac magistra-
 tibus descriptam: nobis hinc abiēs reliquit. Quas
 propter cum in bene morata, benèq; constituta ciui-
 tate viuimus: quos alios quæso de controuersia, quā
 habemus cum hæreticis: sumemus iudices: præter eos
 sacerdotes: quorum labia custodiunt sciētiam: & de
 quorum ore, legem requirere apud Malachiā Deus
 nos iubet: qui quidem sacerdotes, quoniam Triden-
 ti, Pij Quarti, summi pastoris vocatu, de quaq; re iu-
 dices nunc sunt, in Ecclesia sanctissimi, iustissimiq;
 æquo iure disceptemus, apd̄ illos quæstiones nostras:
 et dum illi sententiam ferunt, & iudicium pronun-
 ciant, patienter, quid de iure ambiguo sentiendum
 sit: expectemus. Quod si lōgius esse videtur: & tardio-
 ratis conciliorū tedet: in promptu est domi alterum
 remedium: quo salutē ægrote Reipublice à Maiesta-
 te tua subueniri possit. Nam cum vniuersa Christi
 Ecclesia

Concilium
Tridentinū

Concilium
prouinciale
Polonicū.

Ecclesia in quatuor patriarchales sedes antiquitus maiorum instituto sit descripta: in principem videlicet Romanam, in Constantinopolitanam, in Alexandrinam, & in Antiochenam sedem. ea ratio est regni tui, vt præter Alexandrinam: reliquæ tres in ditione tua integrè constent sedes. Est enim Romana, cui subiectum est Polonicum genus: Est Constantinopolitana, cui Roxolani parent: Est Antiochena, quam Armeni venerantur. lube igitur vt ex his tribus sedibus Metropolitæ atq; Episcopi conueniant: vt controuersias religionis de communi sententia in tuo regno disceptet: Consensum illorum puta esse Euangelium. id aut quod ab eorum discrepauerit decreto: existima esse maleficium. Etenim in tam varijs, tamq; dissidentibus inter se harum gentium ritibus: quis est tam auersus à vero: qui illud ipsum, in quo hæ gentes moribus, atq; cultu differentes, conuenierint, verum, integrum, incorruptūq; de lege Dei sensum esse negauerit: vt ita tu Mediator in Polonia Cleri, & plebis, pro eo ac iussus es, tuas partes regias exerceas. neq; aliunde accersitis auxilijs: sed domesticis tuis copijs, tam perniciosos regni tui motus, rectè, & ordine componas.

Neq; vero est, quod quis coitiōem illam vulgarem, quam nationale Concilium vocant, abs te postulet: in quo vulgo plebs etiam ipsa, de summa religiōis sententiam ferat: & in qua hæreticus de Catholico pronunciet. eiusmodi em̄ conuenticula veriùs, quam

Vij concilia,

Concilium
Nationale
pernicio-
sum.

concilia, quã sint pernicioſa, Germania nos docuit,
 quę conuenticulis eiſmodi exagitata, non imminuit,
 neq; extinxit: ſed amplificauit, atq; auxit Lutheri hæ
 reſes idq; iure, ac merito. Quid enim alieno in mune
 re recti ipſa per ſe faceret plebs? cui ſcripturarum
 fontes ſunt clauſi: cui ſcriptura parabola eſt: Non
 procul diſtans à fabula: cui etiam, tanq; in petra, ſic
 in ſcriptura, veritas omnis penitus eſt abſtruſa: ita,
 vt niſi hæc ipſa ſcriptura, vt illa Moſis petra, ſacer
 dotis interpretatione, quaſi Moſis virga, feriat, a
 periat, q; niſi inde profluat, quod plebs purum,
 liquidumq; hauriat, ac facilius ignem ex aqua, aut a
 quam eſt petra plebs exprimat: quam vllum Germa
 nię ſcripturę ſenſum eſt ſcriptura, ſponte ſua exculpat:
 exprimatq;. Nec iniuria, nam quaſtiones legis diſce
 ptare: controuerſias, quę de ſcripto ſunt, diudicare:
 de religionibus ſententiam ferre: tam eſt Episcoporum,
 quam ipſorum regum eſt, gladio ferire nocen
 tes. Igitur Concilia agere: in Concilijs ſententiam
 dicere: ac decretis Conciliorum ſubſcribere: Episcoporum
 proprium, ac perpetuũ munus eſt. nec quorum
 ſolum, ſed eorum tantum, qui à Simone Galilæo, nõ
 autem à Simone Mago proficiſcuntur. In hanc rem
 teſtes dabo Concilia œcumenica, in quibus penes
 ſolos Episcopos ſententię dictio, & ſubſcriptio eſt,
 quorum autoritate ſtandum omnibus eſt: qui pie in
 Chriſto volunt viuere. Quamobrem, mirum non
 eſt: ſi conuentus illi Germanici, hæreticorum contē
 tionibus

In Cœcilij
 autoritas
 ois penes
 Episcopos
 eſt.

tionibus fuerunt dissipati. erāt enim spiritu Dei ca-
si: qui ibi non est: vbi princeps abest Petrus: sine quo
non est habendus deniq; nauci, etiam celeberrimus
virorum, quamuis clarorum, quamuis piorum con-
uētus: quid em̄ ouis, nisi errare potest absq; pastore?

SED tamen siue hac via, quam dico: siue quauis a- *Iagellana*
lia, enitendum tibi est, vt pax publica in tuo regno *gens relig-*
constituatur: vtq; talem Rempub: successorī post te *iosissima.*
relinquas: qualem à maioribus tuis per manus tra-
ditam accepisti. Qui cum omnibus bellicis laudibus
essent cumulatifsimi: tamen in religionibus tuendis,
omnium regum sue ætatis fuerunt præstantissimi.
quorum in omni virtutis, & pietatis laude præstan-
tiam: cum in coelū verbis ferret, vir clarissimus, atq;
eloquentissimus IOannes Ocescius, Regni Polonię
Cancellarius, in Senatu sententia dicenda: non dubi-
tauit apud te IAgellanam gentem, quasi diuorū do-
mum, Apostolis, Martyribus atq; cōfessoribus re-
fertam esse dicere. atqui hæc vir ille omnibus rebus
excellens magno applausu dixerat assidente Senatu.
Quid enim per Deos immortales, VVladislaus IA- *IAGELLO*
gello proauus tuus: qui ex Lituana gente in Polonia *Apostolus*
regnavit primus: quid, inquam, aliud fuit: quam gē-
tium Apostolus quidam: qui mox, quàm regnum à
Polonis vltro delatum accepisset: introductis in Li-
tuaniam sacerdotibus Romanis: gentem illam durā,
et agrestem, & idololatria cœcam, baptisauit: in Ec-
clesiam

STANISLAI ORICHOVII

VVLADISLAVS clesiam dicauit: ac sedi Apostolicę subiunxit. Iam
Martyr. quem martyrem desideramus fortiorē **VVLadislaō**,
 magno tuo patruo, **Agelloni** filio: qui vnum, & vi
 gesimum annum natus: infinita hostium edita stra
 ge, ad Varnam: Vngarię, & Polonię Rex, ab Amu
 rate Turca in Vngaria est interfectus. Hunc imita
 tus **LVDouicus**, tuus **AVGuste** patruelis frater: eo
 dem animo, atq; casu ad Mohatium Rex Vngarię
Martyr. cęsus, pro Christi fide: & ab Solimano cum exerci
 tu est interfectus. Quid ego nunc confessores ipsos
 commemorem? quorum tanta copia in tuo genere
 est: vt tua gente maximam partem cœlum ipsum re
 pletum esse videatur. Poterat **Kazimiro** auo tuo in
Agellani regibus sanctior esse quisq;: cuius vestigijs dum in
cofessores. greditur **Kazimirus** filius, patruus tuus: in diuos est
 relatus. Iam illi summi & præstantissimi regnatores
 Sarmatię, Boëmię, atq; Vngarię, **VVLadislaus**: **IO**
 annes **Albertus**, **Alexander**, patrui tui: nonne eisdem
 pietatis gradibus, quibus auus, & proauus tuus, in
 cœlum ascenderunt. Sed tamen rex ille regum, &
SIGISMUND exemplum antiquorum morum, ac regię celsitatis
Anachorita. decus, & ornamentum, **SIGISMUND** pater tuus:
 cū sanctitate, pietate, religione: tū orationibus, ieiun
 nijs, atq; eleamosinis: quę tria Christianā illustrant
 vitam: non tibi veteres illos **Hilarionas**, **Anchori**
 tasq; cœteros, aut superasse, aut adæquasse videtur?
 Neq; vero ego verbis tantū gētis tuę pietatem hoc
 in loco exagero: sed etiā leges ab illis latas proferā:
 vnde li

vnde liquet, eiusmodi esse genus tuum: vt dubites, amplificandorū ne regnorum, an conseruandarum religionum causa fuerit diuinitus in Sarmatia procreatum. Audi igitur Iagellonem proauum tuum, quantus ille fuerat Apostolus.

VVLADISLAVS IAGELLO

CONTRA HÆRETICOS.

Vladislaus Iagello Dei gratia Rex Poloniæ &c: Significamus tenore præsentium, quibus expedit: Vniuersis præsentibus, & futuris, harum noticiam habituris. Quod, cum, sub dissimulatione præterire non debemus: immo arcemur diuinæ legis perpetuis institutis, pestiferos hæreticorum errores, quos in Dei contēptum, & in Christianæ fidei detrimentū & enervationem, Politicæq; iacturam, iniqua peruer *Heresis. enervat politiam.* forum corda conflauerunt, etiam quæcunq; oportet nos subire pericula, à finibus nostris propulsare: & in gladio deicere. vt qui censura Ecclesiæ non terrentur, humana seueritate mulcentur. maturo consilio Prælatorum, Principum, & Baronū nostrorū habito, et consensu, & etiam de certa ipsorum, & nostra scientia præsentibus decernimus, & pro firmo, constanti, atq; irrefregabili edicto teneri præcepimus. Vt quicumq; in Regno nostro Poloniæ, & ter *Heresis. crimen Maiestatis lese.* ris nobis subiectis, hæreticus, aut hæresi infectus vel suspectus de eadem, fautor eorum vel director reperi tus fuerit, per nostros Capitaneos, Consules ciuitatum, & alios

STANISLAI ORICHOVII

tum, & alios officiales, ac quoslibet subditos nostros
 siue in officijs, siue extra viuentes, velut Regiæ Maiestatis
 offensor, capiatur, et iuxta exigentiam excessus
 sui puniatur. Et quicumq; venerint de Boëmia, & in-
 trant regnum nostrum, ordinariorum suorum exami-
 ni: aut Magistrorum hæreticę prauitatis ad hoc
 à sede Apostolica deputatorum, vel deputandorum
 subdentur comprehensi. Si quis autem inco-
 larum Regni nostri cuiuscunq; status, dignitatis,
 gradus, aut conditionis fuerit, hinc ad festum As-
 scensionis Domini proximum redire de Boemia ne-
 glexerit, noluerit, vel contempserit, pro cõuicto hæ-
 retico censeatur, & pœnis subiaceat: quę hereticis in-
 fligi consueuerunt. Nec amplius ad regnum nostrũ
 reuertatur moraturus. Et nihilominus omnia bona
 ipsorum mobilia, & immobilia, in quibuscunq; res-
 bus consistentia, publicentur: thesauro nostro confi-
 scanda prolesq; eorum tam masculina, quam foemina
 nea omni careat successiõẽ perpetuo, & honore. nec
 vnq; ad aliquas assumatur dignitates, vel honores:
 sed cum patribus, & progenitoribus suis semper ma-
 neat infamis. Nec de cætero gaudeat aliquo Priuile-
 gio Nobilitatis, vel decore. Inhibemus etiam
 sub eisdem pœnis omnibus mercatoribus, & alijs ho-
 minibus, cuiuscunq; conditionis fuerint, vt à modo,
 et in posterum, nullas res venales, præsertim plum-
 bum, arma, esculenta, & poculenta, ad Boëmiã du-
 cere præsumant, vel portare. Quocirca vobis omni-
 bus, & singu-

Boëmica
hæresis.

Heretico-
rũ prosci-
ptio.

Heretici
cõfiscãtur.

Heretico-
rũ proge-
nies infã-
mis.

Interdictũ
de iuuãdis
Boëmijs.

bus, & singulis Capitaneis, Burgrabijs, Procuratori-
bus, Magistris ciuium, Consulibus, & alijs Regni no-
stri officialibus, & subditis quibuscumque, ad quos præ-
sentes peruenerint: Mandamus, quatinus præsens
edictum nostrum custodire fideliter, & firmiter de-
beatis. et ubilibet in ciuitatibus, villis, & alijs quibus-
libet locis publicis, & priuatis, & specialiter ubi tra-
ctabuntur iudicia, & ubicumque contigerit aliquam
multitudinem hominum confluere, palam, uocibus
præconũ, faciatis proclamare, ut nullus valeat præ-
tendere ignorantiam præmissorum. Harum, quibus
Sigillum nostrũ appensum est: testimonio literarũ.
Dat in Vielun' die Dominica, iudica me Deus. An-
no Domini Millesimo Quadringentesimo Vige-
simo quarto.

NEC Paulus Apostolus poterat melius. Hic em̄
proauus tuus legis diuine institutis coactum se scri-
bit: hæc edicta in hæreticos edere: à quibus Deũ cõ-
temni: fidem Christianam vexari: ac politiam tolli
vere, & sapienter pronunciat. Quid em̄ hæresis a-
liud est: nisi Dei contemptrix? An hoc Deum con-
temnere non est? vicario Christi contra præceptum
Dei nolle subijci? An contemnere Deum non est?
contra Christi aperta verba, panem in altari, pro
corpore: & uinum, pro sanguine Christi reponere?
An contemnere Deum non est? legem Dei agnosce-
re: & eius leges sacerdotem cū sacrificio nullum pari-
uere? Profecto homines isti uerbis Deum se nosse

*Hæresis
diffinitio.*

X dicunt:

dicunt: verbis autem negant. Iam verò, cum præter
vniuersales Ecclesię sententias, singulares, & vniuers
salibus contradicentes, sibi ipsi nullo exemplo sedici
ose sumunt: quid aliud agunt: quàm id quod proa
uus tuus Apostolico spiritu determinat: nempe hæ
reticos, & Christianam fidem eneruare: & plurima
detrimenta publicis rebus importare. Ac mea quis
dem sententia, si princeps ille, & magister deffinien
di Aristoteles, hæresim diffiniret: non aliter eam ex
plicaret: quam quomodo ab auo tuo explicata est.
diceret em̄, hæresim esse opinionem singularem Dei
colendi: ex contemptu Dei natam: in catholicę fidei
detrimentum, atq; in regnorum iacturam. Quę ho
minum, atq; regnorum pestis, ne in Poloniam vnq̄
irreperet: vides vt illi, vndiq; à proauo tuo interclu
dantur ad Poloniam aditus: et vt etiam acerbissime
impiorum pœnę in fautores eius pestis ab illo rege
constituantur. quę ad ipsos etiam posteros, qui nec
dum nati erant attingant: vt videlicet eorum poster
ritas, & in parentum bonis successione careat: & cū
parentibus suis semper maneat infamis, remota à di
gnitatibus, honoribus, & omnibus commodis regni.

*Boëmica
hæresis à
Simōe Ma
go orta.*

AT si scire Maiestas tua vult: quænam illa hæ
resis fuerit: cui tantis cum edictis aduentanti in Po
loniam IAgello Rex occurrat: Non alia fuit, præ
ter eam: quę ex Boëmia ad Germaniam autore Lu
thero profluxit. Deinde ex Germania Stancaro du
ce in Poloniam, nescio qua, per cuniculum ascendit.

Atqui eius

Atqui eius sectę caput, Simon Magus, Simonis Petri grauis aduersarius in vrbe Roma fuit. Sic enim primus arbitriũ hominis docuit seruum esse, & absoluta necessitate fieri omnia. Que hæresis fracta à Simone Petro, & vrbe pulsa, extinctaq; post centum demũ annos in Martionem reuixerat. Postea cũ hoc hæretico extincta, à Mane Persa, vnde Manichæi, re-creata: multis seculis interpositis, per Petrum Adelhardum in Angliam ad Ioannem V Viklesum, cum sese infinitis erroribus collupletauisset, peruenerat. vnde pulsa: per Petrum de pagine, in Boëmiam fuit importata. quo in regno Ioanne Husio duce, quas strages ediderit: que incendia fecerit: vt reges è regno illo exterminauerit: vt leges, atq; ordines regni euerterit: vt omnia diuina atq; humana sanguine ciuili obruerit: quis est qui scribendo, dicendoue pro eo, ac calamitas illius regni postulat, explicauerit? huic igitur tantę, tamq; dire pesti summus ille Rex, atq; gentiũ Apostolus I Agello, proauus, tuus obuiã iuerat: paratus adire oĩa picula: modò ne cõragio illa, ex tam propinquo interuallo pertineret ad Poloniã. Tum enim hæc à proauo tuo edebantur edita: cum IOannes Husius miscebat incendia: & cum à IOanne Ziska, eius sectę antesignano, SIGismundus Rex è Boëmia fuerat pulsus: cuius regis acerbissimo casu permotus I Agello: districtum habebat gladium illum: quem de altari à Bodzanta Archiepiscopo Gneznensi pro altari, cõtra hæreticos sumplerat.

Ioannes
Husius.

Sigismundus
a Ziska
regno
pulsus.

Iagello ue casus pro fide Christi paratus in omnes. I T A Rex
rus Rex. hic memor erat, iusiurandi Archiepiscopo à se dati.
 Quid Vnctio, quid gladius, quid corona, quid sce
 ptrū, deniq; thronus ille Regius, quid valeret, quid uē
 à se flagitaret intelligebat. Non libet euagari lōgius:
 vt hæc eadem virtus propugnandi pro Ecclesia, cla
Kazimiri rissimi illius regis, in Kazimiro filio, auo tuo: eximia
pietas. fuerit. qui cū arderet Boemia ex-hæresibus ciuili
 bello: edicta paterna in hæreticos parata semper ha
IO Annes bebat, quos tantopere oderat: vt IOannem de Capi
capistran° strano Senensem, familie Franciscane monachum,
 hereticorum Boemicorum grauem aduersarium: ex
 Boemia, quasi ex acie deuictis hostibus: in Polonia
 aduentantem, ad urbem Cracouiensem obuiam pro
 gressus exceperit: eumq; honorem illi viro sanctissi
 mo habuerit: vt de illius manu, præter regni morē,
 Elizabetam, auiam tuam, vxorem acceperit despon
 sam. multa extant publicè exempla illius catholici
 regis: que, quoniam ad SIGismundum patrem tuum
 properat oratio, in medio relinquam. qui sanè Si
sigismū- gismundus Rex, quam acer in hæreticos fuerit, no
du Gedani- bilis ciuitas Gedanum, documento est. cuius magi
neū gladio stratiū gladio illo ipso, ex altari sumpto, more maio
percuissit. rū pater tuus percussit, ob religionē Romanam vio
 latam. Sunt in manibus edicta, atq; consulta huius
 magni Regis: quibus maiorum suorum instituto, cō
 tra hæreticos catholicam tuetur fidem. et in quibus
 Episcoporum in hæreticos firmat iudicium. Sed
 tamen ne

tamen ne infinita persequamur, vna, & altera lege ab illo rege lata, erimus contenti.

LEX SIGISMVNDI.

¶ In primis ad Spirituale iudicium pertinet, iudicare differentias religionis sanctę Christianę. Hęreses videlicet, Schismata, Blasphemias, contra Deū, et Apostasias: pro decimis: septem sacramentis Ecclesię, Beneficijs, sacrilegijs, & simonia.

EDICTVM EIVSDEM REGIS IN HAERETICOS.

SIGISMUNDUS Dei gratia, Rex Polonię: magnus dux Lituanię: Russię: Prussięq; &c. dominus & hæres. Manifestum facimus omnibus, & singulis, cuiuscunq; status, ac ordinis subditis nostris: necnon etiã aduenis, quibuscunq;. Quia cum humanis ingenijs, præsertim vulgi ad res novas, ac insolentes propensiss, necesse sit cum alia mala pleraq;, tum vero hæreses emergere: necesse item sit illas per eos, qui diuinis ac humanis institutis præpositi sunt: tanq; pestem, aut virus nocentissimum, à subditis ipsorum arceri. Si quidem sola est religio, que legibus, ac institutis suis, homines in disciplina, in virtute, ac in fide erga Deum, & homines continet, ac regit: qua; in norma, & obseruatione sua veteri turbata, & dissoluta, turbari & dissolui necesse est vniuersa. quod postea vt multis exemplis constat, in seditionem vergere,

*Religio
solaret
in officio
homines,*

STANISLAI ORICHOVII

ac in perniciem rerum publicarum, earumq; rector
NOTA res redundare solet. Nos pro officio Christiani prin-
officiū bo- cipis, eam ipsam religionem, à sanctis patribus ordi-
si regis. natam: ac per sanctam Romanam Ecclesiam dire-
 ctam: nobisq; à maioribus nostris per manus tradi-
 tam, ac per nos deniq; & gentes nostras multo san-
 guine, & clarissimis (Gratia Dei) victorijs hactenus
 defensam: etiam à labe hæretica his temporibus, in
 vicinia emergente, integram, ac immaculatam in re-
 gno, ac dominijs nostris conseruare volentes, publi-
Luterano cis edictis mandauimus, ne qui libri, Lutheri cuius-
rum libri dam, eiusq; sequacitum quorumcunq;, quos sua inso-
proscribū lentia, in reprobum egit sensum, quiq; prætextu
tur. viciorum ordinis Ecclesiastici, & scandalorum, que
 in hominibus fieri necesse est, tanq̃ sub melle virus su-
 um, in vulgus spargunt, & scriptis, ac sermonibus fa-
 mosissimis, nō solum mores salubres, ac instituta Ec-
 clesiastica: Sed ipsos etiam sanctos patres turpissimè
 proscindunt: & sacra prophanis miscent, nequaq; ad
 regnum & dominia nostra inferrentur: & legeren-
 tur. ne ve quis dogma ipsum pestiferū, approbare vel
 tueri auderet: sub poena capitis, & priuationis bo-
Pœna in norum omnium. Ad que postea edicta nostra exe-
hæreticos. quenda, modum etiam oportunum statuere volen-
 tes: delegauimus in prætorium ciuitatis nostrę Re-
 gię Cracouiensis, nonnullos primarios nostros, tam
 spirituales, quam etiam sæculares consiliarios: qui
 cū consulibus, ac officialibus ciuitatis sic edicta ipsa
 nostra

nostra exequenda statuerunt. Vt imprimis quando
 cunq; oportunum videretur, Reuerēdo domino Episcopo Cracouiensi, fieret per inquisitores eius cum
 decurionibus, quos consulatus in tota ciuitate ad hu
 ius negocij, aliorumq; excessuum tollendorum cus
 todiam delegit; per omnes domos testudines, ac ci
 stas diligēs scrutatio: & vbi aliqui libri hæretici in
 uenirentur, illinc pœna edicti exigeretur. Deinde, *In Impres
 fores li
 brorum.*
 vt Impressores librorum, nihil prorsus imprimere,
 et Bibliopole, vel alij quicumq; exponere, ac vende
 re deinceps audeant, ex libris vndecunq; adductis,
 nisi illos rector Vniuersitatis prior viderit: & tam
 imprimi quam vendi permiserit, sub pœnis prædi
 ctis. Vt autē & reliquę ciuitates nostrę hoc exemplo
 insistant, ac vt vnusquisq; tēporius præmoneretur,
 ne ipsa mandata nostra transgrediatur, & ignoran
 tiam prætereundere possit. Nos hanc ipsorum consili
 ariorum simul, ac consulatus Cracouiensis ordina
 tionem, per has literas nostras omnibus testatam es
 se voluimus, mādantes omnibus alijs ciuitatibus re
 gni, & dominiorum nostrorum, vt ad eum modum
 edicta nostra exequendo, qui faciant cum loci ordi
 narijs, aut eorum delegatis ordinationes oportunas:
 easq; diligentissimē exequantur. Pro gratia nostra
 non aliter facturi. Dat Cracouię die sanctorum Pe
 tri & Pauli Apostolorum. Anno domini 1524.

IIS salutaribus præsidijs edictorum atq; legum
 aduersus Bogę

STANISLAI ORICHOVII

aduersus Bogmicas hæreses Poloniam sepsierant maiores tui: hunc murum ahæneum regni sui illi volebant esse. qui ne vnq̄ vi, fraudeuē, ab hæreticis perumperetur: in regali custodia die, noctuq̄ stabant perennes: atq̄ in eo euigilauerunt omnes curę, & cogitationes illorum regum. vt ea catholica fides in Polonia maneret salua: quę à Mieszkone, Monarcha exorta: per sexingētos ānos, vno tenore vt semel ceperat: continuo fluens, in manus illorum peruenerat. Et haud scio an hic sol aliam præter Poloniam viderit gentem firmiorem in catholica fide: vt solis maioribus tuis verè liceat gloriari: se in Christiana gente regnasse: ac tibi pro patrimonio amplissimo Poloniam, nullis contactam vnq̄ hæresibus, tanq̄ virginem incorruptam, atq̄ integram, per manus tradidisse: quanta autem autoritate tu virtutum regum illorum, atq̄ regni hæres Poloniam ab illis traditam acceperis: Sacramentum, quo coronatus iam Rex tuam Reipub: obligasti fidem, docet.

EGO Sigismundus Augustus Dei gratia, Rex Polonię, Magnus Dux Lituanię, Rursię, Prussię, Maçouię, & c. Dominus, & hæres. Iuro, spondeo, & promitto, ad hæc sancta Dei Euangelia: Quod omnia Iura, libertates, priuilegia, literas, munitates, Regni mei Polonię, Ecclesiasticas, & seculares: Ecclesiis quoq̄ regno Polonię, eiusdemq̄ prælatis, principibus, Baronibus, Nobilibus, ciuibus, incolis, & quibuslibet personis cuiuscunq̄ status, ac conditionibus exit

*Polonia
firmissima
in Catholica
fide.*

nibus existentibus, per Diuos prædecessores meos, Principes, Reges, & quoscunq; hæredes ac Dominos regni Poloniæ: Præsertim verò per diuos Kazimirum antiquum, Ludouicū, VVladislaum proauum, VVladislaum patrum: Kazimirum auum, Ioannem Albertum & Alexandrum patruos, necnō Sigismundum patrem meū reges Poloniæ, iustas, & legitimas donatas, manu tenebo, seruabo, custodiam, & attendam, in omnibus conditionibus, atq; punctis, & omnia illicite ab eodem regno alienata, aut distracta, pro posse meo ad proprietatem eiusdē regni mei aggregabo. Terminos etiam regni mei Poloniæ non minuam: sed pro posse meo defendā & dilatabo. Sic me Deus adiuuet & hæc sancta Euāgelia.

Hic est ille lapis angularis: qui facit in Polonia vtraq; vnum, & qui Mediator cleri, & plebis est: quo lapide duo regni ordines, ad pares angulos, in vnum apicem, atq; verticē regni Poloniæ feruntur. vnde, si vel momentū minimum de solido dempseris: totam regni structuram facile destruxeris. Neq; enim hoc loco louem lapideum, barbarorū ad morem: sed Euangelium Iesu Dei, Christianorum instituto, tenens, iurasti: te Ecclesiastico, atq; seculari ordini in tuenda libertate fidem æqualiter seruaturum, quod cum iuratum abs te ita sit: vt mens conceperit fieri oportere, id Euangelij decreto obseruandum est. In quo illud præcipitur: sit verbum

Lapis in
Polonia
Angularis
quis

Y

vestrum,

STANISLAI ORICHOVII

vestrum, est, est, non, non, aliter si sit, periuriū est.
 quod non est aliud quàm mendacium iure iurando
 firmatum. Atq; id cuiusmodi sit, in seculari parte
 videamus prius, vt inde de Ecclesiastica parte facili
 or sit existimatio. promittis em̄ iuratus, Iura, liber
 tates, priuilegia, literas, atq; immunitates seculares te
 seruaturum: quid ius aliud est? quàm æquitas consti
 tuta ihs, qui eiusdē sunt ciuitatis, ad res suas obtinen
 das. quid libertas? quàm potestas viuēdi, ac iure tuo
 vtendi vt velis: quid priuilegium? quàm priuata lex,
 literis publicis, & immunitatibus consignata. Ergo
 si quis quærat: secularis pars quo nām statu in tuo
 regno sit? dicam eo statu illā esse, quo, quæ est opti
 mo. est enim rerū suarum domina. viuūt legum præ
 scripto, vt vult, gaudet priuilegio, deniq; literis pu
 blicis, atq; immunitatibus est illustris: ita, vt si aduer
 sus eius partis iura quid feceris, libertatem partis se
 cularis læseris, & Sacramentum violaris. In hac
 parte hæc sunt: vide nunc quæ sunt in altera: quæ spi
 ritualis dicitur. Quæ sanè pars, hanc eandem iu
 re iurando deuinctam autoritatē tuam retineat ne
 cesse est: qua illius nitatur salus, sic sacramentum tu
 um iustum iudicandum est. Quid autem in Iure
 Ecclesiastico, tam descriptum, & cōprehensum est:
 quàm religio? quàm Iurisdictio? quàm antiquior in
 repub: nostra locus? Quæ vero libertas eius ordi
 nis alia fuerit? quam ne sacerdos, ab ipso Deo gene
 ri humano præpositus, vnq̄ hominibus subiectus
 sit: lam

*Ius secula
ris partis.*

*Ius spiritu
alis partis*

sit: Iam priuilegia huius ordinis, quæ maiora firmis
 oraq; dici possunt? q̄ quæ omnibus diuinis & hu-
 manis legibus, à primo generis humani exortu sunt
 lata, atq; sancitas, quorum illa priuilegia summa, &
 singularia sunt. Ne quis primam sedem iudicet: Ne priuilegia
 sacerdos in ius ad regem ambulet: ne causam apud a Sacer-
 regem dicat: ne militet: ne stipendia mereat: ne tri- dotum.
 butum pendat: Petri statere ab omnibus tributis,
 vt supra est dictum: solutus ac liber. Stater enim Stater pe-
 à stando Græcis dictus: in principe Petro regū, sta- tri in per-
 re fecit tributa, id est finem Pontificalibus attulit petuum li-
 tributis: id quod etiam antiquo seculo sanctè obser- berauit à
 uatum semper fuit. Nam & Ioseph in Aegypto, sa- tributis
 me dominante, terram sacerdotalem vectigalibus clerum.
 regis liberauerat. & Moses præcepto Dei Læuitas
 non tantum à bello, & à tributo immunes esse iusse-
 rat: verum etiam vndecim tribus Læuitis volebat esse
 se vectigales ex parte decima: adeo vt illa decuma
 mana tribus, vndecim tribubus, nouem partes reli-
 quas cum fecisset, duabus partibus in agrorum fru-
 ctibus, omnes cæteras tribus superabat. Vt ergo
 Ecclesiastica pars pro eo, ac iurasti vndiq; perfecta,
 nihil abs te requirat: ius suum teneat oportet: sit, li-
 bera: priuilegia habeat. sit apud te immunis. vt ad
 hunc modum, quasi libratis ponderibus, Polonia
 ordinibus, tanq̄ radicibus suis: nixa, sede in sua sem-
 per hæreat, immobilisq; maneat. At audaciã hæ- Hæretici
 reticorum specta: qui ius Ecclesiasticum in secularē ius spūali-
 partem umviolat.

partem trañciunt: Insticium indici: iurisdictionem Pontificialem intermitti, deniq; sub tuum ius, atq; potestatem subiungi Ecclesiasticum ordinem abs te postulant. itemq; sacra, religiones, atq; ceremonias, non ab Ecclesiastica: sed à seculari parte administrari volunt. ministros Ecclesiarum, non à Pontificibus: sed ab infima plebe creari ius esse dicunt: sacerdotes legitimos regno pellunt: & in eorum locum fugitivos substituunt: Ecclesias diripiunt. Postremo omnibus priuilegijs, literis, atq; immunitatibus contra tuum sacramentum Ecclesiasticam partē nudent. quod quid aliud est? quam vt alieno iure prægrauata, onerataq; secularis pars, in hac inæquabili varietate iuris, depressa, oppressaq; intereat. Nam cum tua regia maiestas, in Polonia non constet alit: nisi illa duabus hisce regni æqualiter nitatur partibus, vtramcūq; partem tibi quis subtraxerit: sedem celsitas tua regia non habebit, sed vtracumq; pars regni partem alteram vicerit: tamen tecum vna perituri sumus. Quid enim aliud est hoc iusiurandū, quod sanctissimum pulcherrimūq; mox à coronatione regno tuo dedisti. nisi petra quædam solida, supra quam ædificata est Polonia? quā si hæretici, ita vt sperant, & optant, perrumpunt: vide ne in nos quoq; Polonos satis sit id: quod de Saulo rege à Samuele dicitur. Quod si perseueraueritis in malicia, & vos, & rex vester pariter peribitis. Quid autem aliud est malicia: quam versuta, & fallax nocendi

*Regia Ma
iestas niti-
turiuramē
to dato.*

*Qua ma-
licia perit
Polonia.*

tendi ratio: per quam insidiæ tenduntur iuri alienoꝝ
 quæ in republica iusto Dei iudicio & regni, & re-
 gis interitu vindicatur. ac profecto, si recta nobiscum
 reputamus via hæc malicia, quæ nuper in Polonia
 exorta, spolijs Ecclesiasticis secularem ornat partē:
 ad eum interitum tendit: quem nobis Samuel sacer-
 dos minitatur: quæ ut nos iam ducat ad occasum, vi-
 demus. Quæ enim est illa obsecro ratio. Metro-
 politanus in Polonia ne sit id, quod est, & quod sem-
 per fuit. Tum, Episcopus, sacerdos, clerus, ne ha-
 beatur apud nos ullus: sed Lysmaninus, ac Stancar-
 cum Blandratis, Statorijs, Scebresinisq; fugitiuis in
 parte seculari eius cleri fungantur munus. Iam il-
 la dementia quanta tandem est? Mortuo Polono re-
 ge, ne renunciandi noui regis, Comitibus Metropolita-
 nus edicat: sed vnus aliquis de plebe vltimus id ius
 habeat: ut non idem, qui regij honoris deferendi, co-
 miciorum quoq; deligendi regis habeat potestatem.
 id scilicet Deus vult: aut id iusiurandum abs te da-
 tum postulat? Quid ego nunc illam labem, & igno-
 miniam regni conquerar? solenne conciliorum œcu-
 menicorum, ad Petricouenses conuentus transfer-
 ri: & intermissis comicialibus consultationibus, Sy-
 nodales quæstiones Pietricouix in conuentu agita-
 ri: Ex hac tam præpostera, tamq; peruersa ratione
 comiciorum, quis expectauerit vllos fructus huic re-
 gno salutare, & non potius acerbos & pestilentēs?

Poloi præ
 posterum.

Comicia et
 concilia
 differunt.

STANISLAI ORICHOVI

In concilijs quæstiones disceptantur diuinæ legis: in Comicijs ad summam regni consulitur. quæ autore Aristotele in partes quinque distribuitur. Aut enim de pace, & de bello Comicijs deliberatur: aut de rebus exportandis, & importandis: aut de vectigalibus regni augendis, minuendisq; aut de legibus ferendis, antiquandisq; aut de præsijs regni firmandis, tollendisq;. Hæc est materia conuentibus agendis subiecta: quam tractet, & de qua deliberet cum suis regnicolis Rex. At cum à nobis hæc, quæ nostra sunt Comicijs repudiantur: fit vt neq; illa quæ Conciliorum sunt assequamur. Vetat enim Deus sator, ordinisq; custos, aduersus ordinem rerum à se institutum rectè aliquid fieri. qui id mandat nobis, vt in qua vocatione quis vocatus est: in eadem permaneat. Ad miliciam vocatus es, Pontificiam laudem ne appetas. Pontifex es, regium decus ne requiras. sed in statione à Deo tibi assignata permanas. neq; inde in iussu imperatoris, id est Dei, decedas. Quæ ratio, atq; hominum vocatio, quoniã turbatur passim: vides vt regna pereant: & vt nihil iam certi, neq; explorati hominum vita retineat: vtq; nulla regnorum sit fides: nulla etiam regum stabilis sit in regnis benevolentia. nec propter aliam causam, nisi quia vel sublatis, vel turbatis sunt regnorum ordines, diuinitus ad salutem hominum directi. Quapropter idem in regnis euenit, quod in nostris corporibus euenire solet, quãdiu enim proportione

Contra ordinem nil recti fit.

porcione æqua quatuor qualitatum nostra constāt corpora, tãdiu integra, & sana sunt. At vbi quantitas aliqua in corpore extra modum prodit: mox æstu, febricq; nostrum iactatur corpus. Sic quamdiu ordines regni in statu sunt suo: integrum, atq; saluum est regnum. At si aut ordo, ordine cõmunitur: aut altero opprimatur ordine, nihil est quod ibi præter motum, atq; interitum rerum communium expectes. Quod cum viderent diuini illi reges, maiores tui, edictis atq; interdicitis hæresim, id autem est opinionis maliciam, quæ vult videri se esse catholicam fidem: sed ab ea distat plurimum, ad Poloniam vetabant accedere, quæ eo spectat, atq; eminent tota, vt ordine in ciuitate turbato, vitam hominum perturbet, euertatq;.

*Antiqui
polonorū
reges, cur
obstant
hæresibus.*

HORVM summorū regum maiorū tuorū *S: Augusti
si Laus.* vt memor esse velis, non mihi cohortandus: sed magis collaudandus esse videris: quod vestigijs patris, aui, proaui ingressus, decori illorum nulla in re vnq; defueris. non in re bellica, in qua quantus sis imperator, repressa tuis armis Scythia, ac Moscuouitica seruitute liberata Lyuonia testatur, pace verò, quis maiorum tuorum illas singulares, & præstantissimas virtutes, continentiam, grauitatē, fidem, iusticiam, atq; liberalitatem in te requirat: quæ liberalitas non tãta tamq; incredibilis in te Polono rege est: vt cum cæteri reges vulgo, quod nimium accipiant, accusentur, tu quod nimium das, à nobis

S T A N I S L A I O R I C H O V I I

nobis accusaris. ita reges alij pecuniarum captarum
 rei, apud suos fiunt; tu pecuniarum distributarum in
 tuos crimen subis. At hæc lagellana in te natura
 liberalissima, munificentissimaque, cum tantopere mu-
 nificentiæ auariciæ crimen obterat: ac se se omnibus
 beneficijs in omne genus bonitatis & beneficentiæ ef-
 fundat, quæ virtutis eximiæ laus, ab illa abesse po-
 test: num iusticia in homines; num pietas in Deum;
 num erga temetipsum sanctitas; quæ cum Dei pio
 contineatur cultu, si munificus es de alieno, quid non
 facies de tuo? Nam diuiciæ, honores, copiæ, cadu-
 ca sunt fortunæ, & temporum munera. quorum mu-
 nerum non tam facultas vnquam, & copiæ expetuntur,
 quam in vtendo ratio & in carendo patientiâ lau-
 dantur. At in summa potestate tenere rerum om-
 nium modum, in opibus, humilem esse: in delicijs,
 castum: in seueritate, comem: denique in rerum om-
 nium affluentia, sobrium, iustum atque pium, id quo-
 niam tuum est totum, si rectè dispenles, maius decus
 maioremque laudem habebis: quam de effuso arario,
 elargitoque fisco regio nunc habes. Et quoniam hu-
 ius tuæ eximiæ, atque regiæ laudis: sancta religio fi-
 dei Christianæ summa est: ad eam tuendâ quantum
 coniti animo potes: quantum labore cõtendere: tantum
 fac efficias: vt quasi lumē aliquod eluceat, in tuo re-
 gno pietas, atque sanctitas tua. quæ vna cū regno à ma-
 ioribus tuis per manus tradita est tibi. Qui si quis
 mortuis inest sensus: ad te supplices manus tendunt.
 tibi Poloniâ

tibi Poloniam communem nostram patriam, ex illustri cœlorum loco ostentant, te orant, atq; obsecrant: vt Sarmatiam more institutoq; illorum pro tua fide, contra hæreses deffendas. & ne illud flagitium regni tui admittas. vt Polonia te rege fornicata, cum dijs alienis esse videatur. quæ, vt supra est demonstratum, à Mieschcone Monarcha, sexingentos, amplius annos, castè piè religioseq; verum Deū colens, in tuas manus integra peruenit. Hic ergo officium tuum regium extet, in exterminandis hæresibus oportet. quæ per cuniculos dormitantibus nobis obrepserunt ad nos. Vt successori (vtinam vero ex te nato) talem Poloniam tradas: qualem à maioribus accepisti. imò sanctiorem etiam, si id dictum fas est.

Sed id tamen postulat nomen tuum *S: Augu-
ab augendo ductum. quod tibi puero Calendis Au-
gusti, Anno ab hinc XL I. impositum fuit parentū
stino-
mine. Qua in re non tantum tu posteritati seruis
es: verum etiam, apud Deum, se verum Iudicem tibi
prospicies. apud quem in illo horrendo, districtoq;
iudicio dicetur illud tibi: Redde rationem villicas
tionis tuæ Regiæ. cum quidem, abs te fuerit quæsitum
vbi pietas: vbi Polonorum prisca fides: Deinde, quod
Horrendū
iudicium
Dei ma-
net reges.
Stancar, in Polonia egerit: cur fidem catholicam vi-
ciauerit: cur Lysmanini, Blandratae, Statorij, & cœ-
terum Arrianum vulgus grassatum, te rege in Polo-
nia fuerit: cur Ecclesiæ direptæ: cur prophanata tē-
pla: cur altaria euerfa: cur sacramenta contaminata*

Z

tas cur

STANISLAI ORICHOVII

ta? cur mysteria violata? cur Iura? leges, libertates,
 & immunitates Pontificiales sceleri data? cur distra-
 ctus senatus? cur diuisus populus? cur te rege, non
 eadem in Polonia fuerit fides plebis, atq; regis? Pos-
 tremò illud quoq; ab ipso Deo in eodem iudicio re-
 quiretur abs te: Vbi est Auguste fides mea Polonis
 tradita: à Romano Petro per Adalbertum Boæmū
 propagata: & per Stanislauum Polonum cuncta in
 Lechia prædicata: deniq; per Roxolaniam, atq; Scy-
 thiam ab Apostolis, Prophetis, Euangelistis, Pasto-
 ribus item, atq; Doctoribus Polonicis tot seculis cul-
 ta, doctaq;. Vbi ea est? cur euanuit? cur ab hosti-
 bus meis Arrianis, atq; Nestorianis sub te rege extin-
 cta, atq; deleta fuit? cur in Iure meo tuendo gladi-
 us cessauit tuus? cur in vagina, tempore belli impij,
 mansit conditus? cur altare meum pro eo, ac iurasti
 non defendit? cur nomen meum blasphemari passus
 fuit? cur animas meorum sub tartara mitti permisit?
 Vbi est iusiurandum tuum? vbi vnctio? vbi gladi-
 us? vbi Corona, Sceptrum, thronusq; tuus regius?
 ô acerbam mihi Auguste rex memoriam harum re-
 rum omnium: tristesq;, atq; acerbis rationes tuas.
 nã hæc ad te scribens, in memoriã redeo illius Polo-
 niæ, in qua Deum coluerunt, & in qua mortui sunt
 veteres Poloni, maiores nostri, qui in Polonia erãt
 tanq; vir vnus in quibus etiam vna erat fides mentis
 um, & vna voluntas actionum. qui si nunc reuiu-
 scerent, & hæc Chimæras Arrianas, Nestorianasq;
 viuere

Polonorū
 consensus
 in fide.

viuere in Polonia viderent: quæ illorum fuit pietas,
hæc opinor ad nos genus suum dicerent.

HÆCC Ine est Polonia: aut hoc natale solum Polonorum
ueterū ad
posterōs
oratio.
nostrum est: in quo tot insunt vestigia moris alieni:
quocumq; enim oculi inciderint: veterem reipubli-
cæ disciplinam requirunt. Quæ enim hæc est licen-
tia: quod nouarum rerum studium à nostris institu-
tis alienum: quorū non gloria bellica magis: quàm
fide catholica nomen in hac quondam terra floruit.
Nos enim Illyrii quondam, cum natale solum nos Polonorum
origo.
non caperet: ex Macedonia, atq; Dalmatia, Cecho
atq; Lecho ducibus profecti: in has septentrionis
oras, ad Vandalum flumen, per Pannonias penetra-
uimus Philippo atq; Alexandro, Macedonum regi-
bus, cum domi militiq; strenuam prius nauassemus
operam. Sed angustia patrii soli coacti, patriam e-
gressi, Cechum minorem natu fratrem, in Boæmia:
quæ erant Bauarorum ab origine sedes: collocaui-
mus. Ipsi Lechum, maiorem natu fratrem, ducem Vandalum
secuti: in hæc Sarmatiæ vacua ad Vandalum, id est
ad Istulam flumen venimus, desertaq; loca, ac littus
Vandali relictum incoluimus, multis ante Christū
natum tempestatibus. Nam in hæc loca nos per-
uenimus, Alexandro magno iam Asiā tenente. Nec
Dalmatæ: neq; Macedones patrio nomine, sed Van vandali,
dali, à flumine ad quem primo aduentu confedis-
mus: deinde Polachi, à Lecho, à quo in hæc Sarmas-
tiæ ad Vandalum vacuum introducti sumus, dicti
Z ij fuimus.

Polonia fuimus. inde Vandalia ab Anne Vandalo: & Pola
nomen un chia, à Lacho: deinde Polonia leniter inflexa voce,
de dictū. hæc regio, non à Pole, id est à planicie appellata fu
 it. Intuleramus autem nobiscum ex Illyria in has
 oras, non solum Macedonicum, illud gloriosum gē
 tis robur: sed etiam Græcorum, in Illyrico cultos
Dij Polo- Deos. Lædam videlicet, & eius filios loue fatos, vt
norum. tum credebamus stulti, Castorem, atq; Pollucem,
 fratres Heleng, scientes pugne. Ad hæc, Cererē,
 quàm pogodam: atq; eius filiam proserpinam, quā
 Poguisdam de nomine patrio appellabamus. tum
Sermo po- Martem pugnandi: Mercurium vero, furandi de
lonorum os ab eisdem Græcis: è quorum stirpe orti sumus, vt
Græcus. etiam ipse indicat sermo, corruptus licet, accepimus.
 Hi fuerunt antiquitus dij nostri: verbo quidem plu
 res: re autem vera vnus. Et idem Deus erat noster:
 quem postea ad verum Deum conuersi, & ab Eccle
 sia catholica edocti: Diabolum fuisse comperimus.
 in cuius superbissimo dominatu positi: iugum acer
 bissimum pertulimus seruitutis, Athei, qui eramus
Poloni illo, in tempore, siue Christo: alienati à conuersatio
Athei. one Israhel: & hospites testamentorum. promissio
 nis, spem non habentes: & sine Deo in hoc mundo:
 quid nam esset peccatum, quid mors, quid vita æter
 na, ne suspicati quidem vnq; sumus. tamq; horribili
 cœcitate à Tyranno Diabolo excœcati fuimus: vt ne
 Christo quidem iam nato, illum solem iusticie aspi
 ceremus exortum, qui iam dudum ætatem gentibus
 nobis

nobis vicinis illuxerat. soli nos ad Vandalum flumē,
 Vandali, ac Poloni siti, cum reliquis, qui septemtri-
 ones spectant; tetra errorum cooperti caligine, sub
 Domino Diabolo tristè agitabamus æuum. Sed
 post tot demum secula, Anno Christi Dei nostri,
 Dcccc LXV nostri quoq; misertus Deus, Miesco-
 ne Monarcha, tetigit corda nostra: errorumq; ad-
 monuit, ac fœditatem Sathangē intolerabilem nobis
 apertè ostendit. peccatum quam vim haberet, docu-
 it. viam ad salutem è seruitute fugientibus ostendit.
 idq; non ex operibus iusticię, quę fecimus nos: quid
 enim boni quis agat in crudeli diaboli dominatu? in
 ira Dei? & in rerum omnium desperatione positus
 atq; in ipsius materni vteri custodia in Diaboli fas-
 miliam dicatus? misericordia ergo sua ipse Deus sal-
 uos nos fecit: offerendo nobis vltro, ac persuaden-
 do animis nostris fidem illam in Christum, sine qua
 nemo placet Deo. quę illa est? Christum verum De-
 um, & verum hominem, pacificatorem hominis, cū
 Deo, mortuum esse propter peccata nostra: & res-
 surrexisse propter iustificationem nostram. cur au-
 tem, tot iam labentibus annis, nos Deo fuerimus nisi
 idonei, quibus penè in regnorum genere vltimis,
 fides hæc ad extremum illucesceret: certū nescimus.
 id vnum scimus, iusticiam Dei in causa fuisse: cur
 tamdiu careremus, hac tam salutari fide. misericor-
 dia autem eiusdem Dei credimus, vicissim esse factū
 quod ex filijs irę, filij gratię: & ex mancipijs diaboli,

Polonia
 quo tēpo-
 re fidē re-
 cepit.

Gratis illu-
 stificamur.

Fides in
 Christum
 quę.

STANISLAI ORICHOVII

Liberum
Arbitriū.

Miescone Monarcha liberti facti sumus Christi.
 Quam ad rem non vlla fatali vi coacti: sed libera vo-
 luntate, ac sponte nostra, liberum arbitrium secuti,
 psuaderi nobis ab intimo Dei sermone passi sumus,
 libertatem, seruitute: vitam, morte: deniq; Deum,
 diabolo longe meliorem, antiquioremq; esse, imò
 seruitus, mors, Sathan, mala vltima, malorum esse
 omnium. vt ex contraria parte libertas, vita, Deus,
 summa bona essent bonorum omnium, ita propter
 se expetenda, vt illa mala, propter se sunt reijciēda.
 Quòd ergo fidem Deus eam, quę in Christum est,
 nobis obtulerit, in animosq; nostros ingesserit, id
 non meriti nostri, vt iam diximus: sed gratię eius fu-
 it. Nihil nos dedimus illi, vt hanc ab illo acciperem-
 mus fidem. quis enim dedit illi, & retribuetur ei: as-
 ut quorum tandem bonorum nostrorum indigens
 ille est: cæterum cum ad Dei vocantis voces nō ob-
 surdesceremus, nec ea, quę mouebamur aure surda
 præteriremus, adiuuante eodem nos Deo credidi-
 mus: libertatem, vitam, spem atq; salutem nostrā
 Christum esse. Et quoniam hæc fides, quā ab ori-
 genes nostri Græci, non à cogendo, sed à persuadē-
 do appellant, *πιστις*, sedem, ac domicilium vite in eor-
 um animis non potest ponere: qui Adę, primi pa-
 rentis, culpa deprauatiniuo eius subiecti sunt pec-
 cato, iccirco admonitu piorum virorum quorun-
 dam, Miescone illo ipso Monarcha, cum audiuisse-
 mus esse ciuitatem quandam Dei, cuius Antistes es-
 set Romæ

Polonia
Baptizatur.

set Romanus Petrus, penes quē authoritas esset summa, ex seruitute Diaboli, in libertatem Christi homines vindicandi, ab hoc ipso, istius ciuitatis Antistite, Miescone Monarcha, opem aduersus diaboli vim implorauimus. Itaq; Ioannes XIII Vicarius, Polonorum
 Iesu Christi, Simonis autem Petri successor, exoratus Apostoli
 à Monarcha, Senatu, ac populo, doctissimos viros primi.
 Italos, videlicet, Villibalmum: Prochorium: Iordanum: Gotfridum: Lucidum: Angelotum: Octavianum: Iulinum ad nos Vandalos, ac Lechitas doctum misit. qui & Miesconem Monarcham, & genus nostrum, illi subiectum, sacri baptismatis vndis, ab originali culpa, abluerent: &, ex ciuitate Diaboli ablutos ac mundatos in ciuitatem Dei transferrent: in Christiꝫ Ecclesiam dicarent. quod etiā est factum: Nam illi viri sanctissimi, Vandalia, siue tu malis Poloniam dici, ingressi, prædicabant nobis Christum: & gratiam eius, qua nos in communionem suorum Deus cōuocauerat celebrabant. homines turmatim ad flumina confluentes baptigabāt: idola ex Vandalia exterminabant: monumenta Ex polonia
 de: Castoris, atq; Pollucis insignia, humo obruebāt. Idola
 Mercuriales statuas è triuijs, viatoribus iter demonstrantes: tollebant: & pro his Christi cruci affixi collocabant. Deinde, templa falsorum Deorum, vero Deo adscribebant: eaq; sanctorum cum Christo triumphantium nominibus insignia esse volebant. la exterminatur.
 Vt Gnesę, quę gentis nostrę caput erat, Metropolitim virgii

STANISLAI ORICHOVI

In Poloni
a Ecclesie
fundatur.
 lim virginis matris nomine habebant insignem, vt
 alterā Metropolitim Cracouię, quam Venceslai mar
 tyri dicabant. vt Vratisslaię, Ioanni Christi & Ba
 ptiste, & præcurSORI summo. vt Poęnanię, Petro, &
 Paulo principibus Apostolorum. vt in Płocko, Si
 gismundo regi, & martyri. vt Vladisslaię, Marię
 Iesu Christi matri, templa consecrabant. lōgum est
 enumerare, vt ab illis Italis, à Romano Petro in Pos
 loniam misis, è terra nostra tam priuatim, quàm pu
 blicè eiectus fuerit Sathan: idola sublata: ac falsorū
 Deorum cultus vrbibus, atq; agris nostris fuerat ex
 terminatus. Atqui ne princeps ille, mundi huius,
 in primisq; quondam noster Sathan, semel è terra
 nostra pulsus, reuerti in Poloniam, atq; ad nos aspi
 rare vnq; posset: illos ipsos Italos, à quibus baptiza
 ti sumus: in præsidijs contra Sathanam circum Van
 dali fines collocaueramus. Villibalmum Metropo
 litanum, Gnesę, septemtrionem versus: Prochori
 um, Cracouię, ad meridiem: Iordanum Posnanię:
 Gotfridum, Vratisslaię: occasum versus. Lucidū
 vero, Vladisslaię: Angelotum, in Płocko, ad oriē
 tem Diabolo opposuimus, cui adiunximus octauia
 num in Culmia: Iulinum, in Camienia. Iacinctum,
Episcopi
cōsecran
tur.
 in Lubucia. quos omnes Aegidius Cardinalis, Epi
 scopus Thusculanus, Ioannis XIII iussu consecraue
 rat: & illos, in hac vigilia, atq; custodia gentis nos
 tre, in ciuitate Christi nouicię, ex autoritate conse
 cratos, collocauerat. Qui sanè summi, & excellent
tissimi viri,

tissimi viri, ab vrbe Roma profecti, illam ipsam di-
 uinitus datam, & oblatam nobis fidem, absq; operi-
 bus bonis emori facile posse, nos docebant. neq; fi-
 dem, absq; bonis operibus: neq; opa absq; fide quic-
 q; valere apud nos prædicabant. neq; enim solitariã
 fidem, bonis operibus cassam, deo placere: neq; opa
 sine fide, ad salutem aliquid momenti habere nobis
 suadebant. discrimē etiam operum nobis tradebãt. *Discrimē
operum.*
 opera enim illa, quę antecedunt fidem: quamuis ad
 speciem bona, sancta q; sint: si ostentatione, vendita-
 tionē q; fiunt, peccata esse. si verò simpliciter, & can-
 dide fiant: sine fide tamen mortua esse. qualia fuerūt
 in Cornelio illo Romano: cuius orationes, & ieiun-
 nia, atq; elemosynę nulla connixa fide, ascendebãt
 tamen ad Deū. Sed quia patrociniū carebãt apud
 Deum fidei: nihil proderant oranti, ieiunanti, atq;
 elemosynas danti Cornelio. Quapropter iussus
 erat Petrum ab Ioppe accersere: à quo disceret fidem
 illam, sine qua placere Deo nemo potest. Itaq; do-
 cebant præfules illi nos: quamuis opera ante fidem *Ex operi-
bus solis ne-
mo iustus
apud deū.*
 inter se differrent: tamen in eo paria essent: quod ex
 illis iustificetur nemo ante Deum. Contra verò il-
 la opera, quę ex fide, vt flāma ex igne, relucunt: ve-
 hementer Deo placere: iusticię q; nostrę ante Deū *Quę ope-
ra iustifi-
cant.*
 partem maximam esse: illi ijdem doctores nostri do-
 cebant. idq; iustissimis de causis, opa enim hæc, quę
 vt diximus, tanq; e fonte, erumpunt ex fide, insin-
 etu Spiritus sancti fiunt, habent promissiones adiū-
 a etas: habēt

etas: habent liberum arbitrium nostrum: operanti
 hæc, in nobis Christo, assentiens. habent difficultate
 tem promerendi: habent dignitatem Christi inter
 uenientis pro nobis: habent obsequium nostrum fi
 deliter obtemperans Christo: habent charitatem,
 que nobilitat illud in nobis Christi opus. Atqui
 hæc ipsa opera sunt nostra, & non nostra. Nostra,
 quia sine nobis non fiunt. Non sunt nostra, quia sine
 Deo non sunt. Cum igitur opus verè bonum ex
 agente Deo, & ex libero nostro arbitrio consentiẽs
 te, in idq; operam dante existat: quomodo suum mu
 nus, atq; suum opus, quod operatus est in nobis: nõ
 coronabit, non etiam amplexabitur Deus: aut quo
 modo eiusmodi opus non valebit nobis ad salutem:
 quod ipsa manus Dei in nobis fouet, & exosculatur:
 vt ergo illa opera ante fidem, & sine fide sunt pannu
 mulieris menstruatę ante Deum: ita hæc, que na
 scuntur è fide, sunt purę stoles, quas sancti Dei ho
 mines in sanguine agni lauerunt. Hanc talem fidẽ
 per charitatem operantem, baptizatores illi nostri
 primi, formatam fidem, hoc est charitate instructã,
 appellabant. ad quam vt paratiores essemus: propo
 nebant nobis traditiones sanctorum Apostolorum:
 qui ab vrbe Hierosolyma, ad diuulgandum Euan
 gelium à summo sacerdote Christo toto orbe terra
 rum dimissi: hanc talem fidem prædicabant. quorũ
 instituta, mores, disciplinamq; per manus traditam,
 diligenter nobis explicabãt, tum etiam traditiones
 scriptas,

Deus suũ
 opus in no
 bis coro
 nat.

FIDES
 formata.

Doctrina
 apostolo
 rum.

Traditio
 nes.

scriptas, ab eisdem traditas, nobis exhibebant; ac au-
 ribus nostris inculcabant. vt legem Moſis, quę vim
 peccati, ac vindictam Dei hominibus oſtentat; vt
 prophetas, qui eius peccati ſolutionem demonſtrāt;
 vt Euangelium, quod redemptorem eius peccati iā
 adueniſſe nunciat: vt Apoſtolorum ſcripta, quibus
 Euangelium declaratur. Atq; hæc omnia non ex *Intellectus*
 ſingulari, propriaq; ſententia doctores illi explana- *ſcriptura-*
 bant nobis; ſed ex ſenſu ipſius Eccleſię cōmuni. quam *rum.*
 Eccleſiam, quatuor mundi plagis claudit: extenſo di- *Eccleſia*
 gito nobis demonſtrabat. in qua multitudo homi- *Maxima.*
 nū cuiusq; generis, eſſet maxima; in qua laterent pau-
 ci illi: quos Deus ipſe ſibi tantum notos eſſe voluit.
 in qua ſanè Eccleſia, vt olim, ita nunc eſſent quoq;
 Apoſtoli: Prophetę, Euangeliftę, paſtores atq; do- *Ministri*
 ctōres: in opus miniſterij: ad conſumationem ſan- *Eccleſiæ.*
 ctōrum: ab ipſo ſummo ſacerdote Eccleſię Ieſu Chri-
 ſto dati. Inſuper, proferebāt ſanctorū Patrū primū *cōcilia cō-*
 Concilia: in quibus ex autoritate reſpreſſę ſunt hære- *tra hære-*
 ſes: quas in Eccleſiam vndiq; immittebat Sathan: vt *ſes facta.*
 ex animis hominum euelleret Chriſtum, atq; bene-
 ficia Chriſti: tam ex auribus, quàm ex oculis homi-
 num exterminaret: ſempiternaq; obliuione obrue-
 ret. Deinde patrum decreta, & quaſi communia
 conſulta. in quibus fuerunt illa præcipua Eccleſię lu-
 mina, Auguſtinus, Hieronymus, Ambroſius, Gre- *Doctores*
 gorius, mitto alios Latinos, ab iſtis profectos. Ex *Eccleſiæ.*
 Græcorum autē parte, tanq; ex Spiritu ſancti eadē
 a ij ſchola,

STANISLAI ORICHOVII

schola, vnde & Latinos, producebant: Anathasium,
 Cyrillum, Chrysoftomum: atq; Gregorium theolo-
 gum. nam alios enumerare longū est: qui sanè Græ-
 ci, & Latini vt sanctissimi, ita doctissimi viri non
 singularem aliquam suam doctrinam: sed illam cō-
 munem, atq; vniuersalem, qua spiritus Domini per
 Apostolos, gentium patres, repleuit orbem terra-
 rum: literarum monumentis, posteritatis memorię
 reliquærun. vt doctorum illorum consensus, non
 sit aliud, quam lex certa Christianę vitę: qua standū,
 viuendumq; est omnibus his, salui, qui volunt fieri.
 atq; hæc doctorum nostrorum ratio doctrine fuit.
 Et quoniã fides fit per auditum, auditus per verbū,
 vt illi primi doctores nostri verbum nobis tradide-
 rint, diximus: vt autem fidem in nobis excoluerint,
 dicendum est, vt enim fides constet: duobus ad eam
 rem opus esse, illi ipsi nobis suadebant: verbo, quo in
 nobis inseratur fides: sacramento, quo hæc eadem in
 nobis alatur, foueaturq;: Itaq; septē sacramenta, quib;
 sanctificaretur homo interior noster: diuinitus
 instituta esse dicebant. vt sacramētum baptismi, quo
 vetus homo noster crucifigitur, & consepelitur cū
 Christo, cum omnibus actibus, & concupiscentiis
 suis. vt Confirmatio, qua homo nouus, ex aqua, &
 Spiritu recreatus: confirmatur in nobis ad pugnā.
 vt pœnitentia, qua primū horremus peccatū: dein-
 de, apud legitimum sacerdotem, tanq; apud iudicē:
 confitemur peccatum. Postremo, satisfactione ca-
 stigamus

Doctorū
 consensus
 Lex vitæ.

Sacramē-
 ta Ecclesie

1

2

3

stigamus ipsum peccatum. Peccati enim hæc lex,
 & conditio est: vt castigetur, ac vindicetur: aut ab
 ipso peccante: aut à Deo vindicante. Iam, homini 4
 peccatis defesso, quid tam necessarium est: quàm vt
 is reficiatur cana illa, quæ dat vitam mundo? Tum 5
 matrimonium, principium generis humani, & quasi
 seminarium cœlestis regni: fide, prole, sacramento
 nobis, ab illis viris commendabatur. Et quoniam 6
 absq; peccato in hoc caduco non viuitur corpore,
 cum hinc migraremus, sacro vngebamur oleo: quò
 peccatis leuati, paratiores essemus ad emigrandum.
 Et quia hæc, quæ adhuc diximus, dispensatore egēt 7
 iusto: ideo illi ipsi viri Itali, sacerdotium ad sacra
 menta aggregabant: quòd ordinis nomine appella
 bant. nam ordo est continuatio, seriesq; ministerij ordo qd̄
 Ecclesiastici: in quo alius, ex alio: & omnes inter se
 apti, & colligati sunt ministri ad ædificationem cor
 poris Christi, quæ est Ecclesia Dei viui: columna,
 & firmamentum veritatis. Nec hic ordo aliter cõ
 stat: nisi à Christo summo sacerdote, per Romanū
 Petrum, deriuetur ad vltimum clerum. In hoc saꝝ ordinis
 cramento docebant illi nos hæc tria reciproca esse: accidētia.
 videlicet, legem, sacerdotem, & sacrificium. vt lex
 non sit, sine sacerdote: neq; sacerdos, sine sacrificio.
 Nam & naturalis illa lex, sacerdotes habebat: Abe
 lum, Noach, Abrahamum, Isaac, atq; Iacob. & lex
 Moysi suam habebat cum Leuitis Arontæ: & lex no
 ua, Christum habet sacerdotē summum: qui ipsum
 a iij se quotidie

MISSA. se quotidie in Missa, quod Hæbreis nomen mortis
 est, offert pro Ecclesia sua, per Romanum Petrum,
 & per eius Petri socios, sub panis, atq; vini specie.
 Hæc ergo sunt sacramēta, per quæ gratis à Deo dan-
 tur nobis bona omnia. Compræhendi autem septem
 nario numero hæc, iccirco edocti eramus, quòd eo
 numero, vt peculiari suo gauderet spiritus Dei. Nã,
 & septem Sigillis lex obsignata fuerat Mosis: & sep-
 tem tubis in Apocalypsi angeli cantant: & septem
 panibus satiantur turbe: & septem lucernis inflama-
 matis apud Zachariam tabernaculum illustratur.
 Deniq; Naaman, Syrus, septies in Iordane lotus, ex
 vndis, purum, liquidumq; se recepit. Per hæc igitur
 septem sacramenta, illa gratis data fides: in nos
 bis viuebat, vigebatq;. Ad quam augendam, vege-
 tandamq;, cum ea, quæ diximus, tradebant nobis do-
 ctiores illi: tum etiam rebus externis infirmitatē nos-
 tram adiuuabant. Primo enim annum in myste-
 riorū tempora describebant. Nam Mensē Decē-
 brem, commemorabilem habebant natali die Chris-
 sti, Dei nostri. sic Ianuariū, Circumcisione: Fe-
 bruariū, Purificatione: Sacrum ver passione, Res-
 surrectione: Maiū, Ascensione: Iulium paracles-
 to: Triade item, ac Christi corpore celebratissimos
 volebant esse menses, quos inde subsequeretur Iulius
 us, visitata Elizabetha: quem pone sequebatur Augustus,
 præclarus assumpta Dei matre in cœlum Mē-
 sis, tum September natalem Diem referebat nobis
 eiusdem

septen-
 rius nu-
 merus.

Myste-
 riorū tem-
 pora.

eiusdē virginis, vnius, in Christo, multorū Deorū
 matris. Postremò, Calendę Nouembres, diuorum
 cœlestium ferijs, sub capite Christo, celeberrimè fi-
 ebant virorum, & mulierum conuentu. Hi erāt an-
 niuersarij apud nos festi dies: quo in memoriam nos
 redibamus, beneficiorū erga nos Christi. Insuper, *Sanctorū*
 ipsius anni circulum, ijdem illi, diebus festis sancto/ *feriæ.*
 rum Dei hominum, cum Christo iam triumphans
 tium, quasi notis, atq; punctis quibusdam distingues-
 bant: non, vt homines coleremus pro dijs: sed vt
 statis diebus memoriam illorum repeteremus: quo-
 rū similes nos esse vellemus. Sed quid opus est ver- *Septima*
 bis? septimanam ipsam quotidianam, atq; assiduam, *ne Mysta*
 ad pietatis studium exaggerandum, alternis diebus *rium.*
 structam, dabant nobis in manus: nam, feriam secū-
 dam ieiunabamus, quòd eò die Christus Hierosoli-
 mam, vili vectus a fello, aduenerat, pro nobis mori
 turus. hunc diem quarta feria insecuta, nos docebat
 ieiuna, hac die à Iuda proditore, Christum pro no-
 bis, Iudæis fuisse venditum. Ipsa verò sexta feria,
 cinerem, tanq̃ panem manducabamus: & poculum
 nostrum cum fletu miscebamus, recordati nobiscū,
 illo die cruci affixum, ac felle potatum fuisse Chri-
 stum. Sed hic tamen ad vesperam demorabatur fle-
 tus. nam ad matutinum, hoc est, ad dominicum diē, *Dominica*
 subsequēbatur læticia ingēs, ex resurrectione Chri- *dies festa*
 sti concepta. qua die ieiunare fas non erat, neq; op̃ *Polonis.*
 rusticum facere, sed totus is dies dicabatur pietati,
 ac liberiori

STANISLAI ORICHOVII

ac liberiori vitę, ob quam etiam eius diei summam
 & incredibilem celebritatē, patria voce hic dies ap-
 pellabatur, Nedela: quod in ea opus rusticum, me-
 chanicumue, fieri ius non erat. Iam illa religionis
 Christianę insignia, in templis, locisq; publicis, apud
 nos passim visebantur. Stabat fixus templo in medio
 Christus passus: vt eo visendo referremus oculos, &
 animum, ad illum verum Christum, natum, circū-
 cisum, oblatum, mortuum, ac rediuuium: domito-
 rem Sathang. quem doctores illi nostri, non tantū
 dictis, atq; scriptis, sed etiā templorum imaginibus,
 atq; figuris exprimebant. quas rerum species, atq; fi-
 guras viri illi, pro codicibus nobis volebat esse: vt
 quod literatis codex, siue liber: id idiotis imago rerū
 esset. vt ita in ratione pietatis literatus, ante idiotam
 nullas haberet partes priores. Sed tamen, non solū
 hisce externis rebus, pietas nostra qualis esset, decla-
 rabatur: verum etiā hęc eadem erumpebat, & effun-
 debat se se in ministros Dei. nam quanti apud nos
 esset dominus, id in eius seruis apparebat: quos cęsis
 bus, atq; præmijs volebamus esse in hac terra nobiscū
 opulentissimos, beatissimosq;. Quapropter, fundos,
 villas, vicus, atq; vrbes, sacerdotibus: seruis Christi:
 attribuimus, nō vt elemosynas, quas auferre postea
 liceret: sed vt populos fundos: quibus viuerent, & ad
 vsus vitę degendę necessarios, Ecclesiarū ministri
 suo arbitratu vterentur. Aspiciite Gneznam, Me-
 tropolim vestram, contuemini Cracouiam. itemq;

Vladisla

Niedziela.

imagines
 earum
 usus.

Ecclesiarū
 dotes.

Vladislauiam, atq; Plockam, & cæteras Episcopales sedes in Polonia, conspiciat: quæ gens, quæ natio Episcopalibus sedibus florentior: aut opulentior intra Oceanum est: atqui, ad tam maximas pecunias, non per fraudes, neq; per fallacias sacerdotes in Polonia venerunt: sed summa voluntate nostra, de communi patrimonio, pro sacerdotum rata parte, hæc pecuniæ ad sacerdotes peruenerunt. Docemur enim, & Christum dominum suos habuisse loculos: nec quæstorem illi domesticum defuisse. quibus loculis: patrimonium Ecclesiasticum designari, eramus edocti. Itaq; cum proportione æqua, huius istius terre, partem sibi vendicaret rex: partem sacerdos, partem plebs, vt de communi diuidendo partem suam quisq; ratam, certamq; haberet: tutissimam vitam omnes viximus: atq; in optima Reipublica eum vitæ cursum tenuimus. Vt domi, beatè, id est, cum virtute: cum mutua charitate, viueremus: & foris, gloriosi essemus: in omnes partes semper victores: nulli vnq; genti, nisi lacesiti bellum fecimus: atq; illum gladium regium, quem vnà cum corona, sceptroq; à Benedicto VII Pontifice max: acceperamus, non ad inferendum, sed ad propulsandum bellum, nobis datum fuisse: ab illis doctoribus nostris docebamur. Quapropter, Boleslaus Chabri primus Rex noster, à Roxolanis lacesitus bello: regnum suum ad Boristhenem promouit. Idem postea multis detrimentis à Germanis affectus: Albi flumine Polonia

Episcopatus in Polonia distissimi.

Polonorum concordia.

Polonica bella.

Polonia fines.

STANISLAI ORICHOVII

ne Poloniam terminavit: Deinde Prusie, atq; Li
 uonie latrocinijs coactus: Athlantico mari regnum
 suum deffiniuit. Neq; vero Vngaria pacata illi pri
 us fuit: quam Carpathi montis, illas insanas moles, ir
 ruētibus Vngaris, obiecisset. Nec aliter, alijs quoq;
 regibus, in hac terra viximus: regnumq; hoc nostrū
 Polonie, post Christiana regna, Septemtrionē ver
 sus, vltimum: ideo collocatum esse duximus: vt pro
 fide Christi: & pro Petri sede, contra Scythiā, Mo
 scouiam, Valachiam, atq; Turciam propugnaret
 genus nostrum. Nec vlla circumcirca Polonie ex
 tat ora, neq; regio: quę aduersus Schysmaticas, atq;
 Scythicas gentes, nostro non sit resperfa sanguine.
 Ibamus in aperta pericula pro Christi fide, & pro
 Petri sede: vnde interdum sciebamus, nos non esse
 redituros. Ad Varnam Vngarię, dum cum Amu
 rathę Turca configimus: regem V Vladislaum ami
 simus. è quo bello, ex Polonorum XL milibus, tres
 tantummodo nostrum superstites, in Poloniam nū
 cij fuerunt: tantę cladis. Iam, sanguis Polonicus,
 rex Ludouicus, nū nō ad Mohatiū occasu suo, Tur
 cico in prælio: legiones nostras obtriuuit: quas ab Si
 gismundo patruo, rege nostro acceperat. Quid Bu
 couina strages: & in Socalio accepta calamitas: pas
 rum nē testantur: quam prestantes fuerimus pieta
 te, & armis: quam pietatē tantopere nos coluimus:
 vt in sacrificio, dum Euangelium legeretur: distri
 ctos gladios tenuerimus: nec prius in Vaginam il
 los dimise

Polonia
 sola pro=
 pugnat p
 Petri se=
 de assidue

Polonorū
 clades ad
 varnam.

Ludouic⁹
 ad Moha=
 tū perit.

Bucouina
 strages.

Rip⁹ Polo:
 i audēdo
 Euāgelio.

los dimise

los dimiseramus, quàm Euangeliũ à sacerdote desig-
 tum esset legi. Qua sanè ceremonia solenni, demon-
 strabamus nos pro fide Christi emori esse paratos.
 quod cum alias sæpe, tum vel maximo illo die testa-
 tum nos fecimus: quo parua manu, & exiguis copiis,
 hoc ipso Ioanne Tarnouio, Cracouiensi Castellan-
 o, summo imperatore, qui vestras hæreses detestatus
 status, ex vestra, non iam vita, sed morte, huc ad nos
 concessit: Valachiam, magnis copijs Roxolanię mi-
 nitatem ad Obertinum, repressimus, fregimus, ac sub
 nostrum iugum misimus. Deinde, hoc eodem die,
 Moscouiam, Starodubo expugnato, multis incõ-
 modis, detrimentisq; affectam: pacem petere à Polo-
 lono rege impulimus. Quod vt Valachi, ex Ro-
 xolania, sic Mosci, ex Lituania. Romanum nomen,
 Petriq; sedem expugnare, delereq; conabantur.
 Neq; verò in alienigenas, hostes Dei, acerbiores nos
 fuimus: quàm in domesticos, atq; nostros, si quis cõ-
 tra eam fidem fecisset: quam Miescone Monarcha,
 ab vrbe Roma acceperamus. Quãobrem cum Huz-
 siana hæresi arderet vicina, & consanguinea nobis
 Boemia, & cum stirps Miesconis Monarchę, in Cas-
 zimiro magno defecisset: VVladislaum Jagellonẽ,
 clarissimum bello ducem, ex Lituania acciueramus.
 cui non prius Poloniam tradideramus: quam is iur-
 ratus rex polliceretur nobis: se armatum, obuiam
 hæresibus Boemicis, nobiscum vnà iturum. Ac fu-
 erunt quidem & alię graues causę: VVladislai in Pol-
 oniam

Ioan: Tarnouio
nowski.

Polonia
Heresibus
infesta.

Jagello
Rex ex Li-
tuania ac-
cessit.

STANISLAI ORICHOVII

Ioniam accersendi, nam & Prussia renouabat pristina bella: & Germania, viribus Romani imperij, hanc eandem ereptum nobis veniebat. Sed tamē hęc, leuiora præ hæresi videbantur esse, nobis incōmoda. Nam arma, armis facile refelluntur: hæreses verò vbi semel influxerint, & radices egerint: sine conuersione rerum communium, vix, aut ne vix quidem extirpantur. Causa igitur lagellonis accersendi, Boëmica hæresis fuit: aduersus quā præstātissimus rex ille, vt munitam Poloniam habuerit: non armis solùm, verū etiam legibus, sunt in manibus leges, in hæreticos, ab illo rege promulgatę. Extāt etiam edicta, vnde id liquet. Cuius excellentem pietatem, studiumq; religionis tuendę: qua fide, & quantaconspiratione coniurationeq; fuerimus subsecuti, confœderatio nostra docet: quę in statutis regni, ita ad verbum extat præscripta.

Confœderatio.

CONFOEDERATIO PRINCIPVM, TAM SPIRITVALIVM QVAM SECVLARIVM, BARONV, PROCERVM, MILITV, & NOBILIVM, ETC.

Regni Polonię, contra regnicolas inobediētes iuri, & contumaces, & hæreticos, eorumq; fautores.

NOS Principes, Spirituales, & Seculares, Barones, & comites, Proceres, Milites, Nobiles ciuitates, totaq; cōmunitas regni Polonię: singulariter singuli & unius

guli, & vniuersaliter vniuersi, eodem animo, eadem voluntate, scientia, consensu, & rati habitatione, omnes vnanimiter significamus, tenore præsentium: quibus expedit, vniuersis præsentibus & futuris, notitiã præsentium habituris. Quomodo consideratis nonnullis disordinationibus, quæ in ipso regno Polonię suboriri inceperant: visis literis prædecessorũ nostrorũ: Posnanie, Petricouie, & in Gedlona factis, circa easdem literas & earũ articulos (sub quacunq; forma verborum extant confecti) remanere volumus, vsq; quaq; & spondemus, & præcipue circa hũc articulũ. Quod quicunq; existẽs indigena regni Polonię, habẽs in ipso regno Polonię bona, vellet aliquas inobediẽtias, cõtra Ius terrestre, cõmune, aut etiã guerras nobis & eidem regno Polonię damnosas alicui mouere: sine licentia domini nr̃i Regis gratissimi, & consilij sui, & in Iure terrestri cõmuni nolet contentari: aut etiam hæreticales errores facere, vel promouere vellet: contra talem seculares, cuiuscunq; status, gradus, conditionis, & præminentie fuerint: siue spirituales siue seculares, & in eorum destructionem consurgere volumus & promittimus, sub fide & honore nostris, absq; dolo & fraude, nec ipsis auxilio, consilio, vel fauore patrocinarum volumus: sub fide & honore nostris, etiam si sanguine, affinitate, & quacunq; propinquitate forent nobis, aut alicui nostrũ coniũcti, nec pro eis loqui volumus aliquod verbum: sed eos, & eorum talem quem

STANISLAI ORICHOVII

libet punire volumus & promittimus. Iura tamē
 nostra ducalia & terrestria in nullo per hoc violā
 do, nec ab eisdem recedentes. Harum quibus sigil
 la nostra cum subscriptione nominatim nominum
 nostrorum in pendulis Sigillorum sunt appensa te
 stimonio literarū. Scriptum & datum in noua ci
 uitate Korc̄gyn feria sexta ipso die sancti Marci Apo
 stoli & Euangelistę: generali tunc Parlamento cele
 brato. Anno Domini 1438.

HOC foedus feceramus inter nos, sanguine
 ictum nostro: contra homines audacissimos: qui sis
 hñpsis præfidentes, ius, atq; fas omne peruertunt: dū
 imperare legibus malūt: quā illis parere. Et quo
 niam extra hoc foedus nostrum, in deteriorem partē
 conuerti hic apud vos in Polonia videmus omnia: o
 Polona gens, nostrum genus inclytum: respondeatis
 nobis, si vobis idonei videmur. Primum de nomi
 ne ipso, vnde nā hoc traxistis nomen? vt non Chris
 tiani, quemadmodum nos: sed Euangelici, vt Chris
 tianorum nemo, appellari vos malueritis. qui, aut
 vnde nomen id inuenistis? Deinde, si Euangelicum
 nomen complacitum est vobis: cur Euāgelium à nos
 bis traditum, deseruistis? & in aliud Euangelium, in
 auditum nobis, patribusq; vestris, translati estis? nā
 Christum ab aeterno sacerdotem apud Deum Patrē
 fuisse: Diuinitatem in Mediatore Christo, frustra esse
 se; fidem solam iustificare; opera fidelium pannum
 menstruatę

*Euāgelico
 rū nomen
 nouum.*

*Heretici
 in Polonia
 cōmutant
 Euāgelii
 uet? nouo.*

menstruatę mulieris esse: ad bene agendum vi homi-
 nes cogi: non autem sponte duci: Ecclesiam absq; sa-
 crificio esse: cœnam absq; corpore, & sanguine Chri-
 sti. Hęc, & alia intra hos quatuor & decem annos,
 à Sigismundi Regis morte, noua, & capitalia fieri:
 alienū est à nostro Euangelio: quod antiquitus præ-
 dicatum in Polonia nobis fuerat. Atq; huius rei vel
 inprimis testes sunt hi duo, sanctissimi, & doctissimi
 Episcopi: quos coram adesse videntis: videlicet, hic
 Adalbertus, Metropolitanus Gnesneñ: & Stanislau-
 us, Episcopus Cracouiensis: quorū vterq; pro hoc
 ipso Euangelio nobis prædicato: cæsus ab impijs est.
 hi enim ex Euangelio vetere nos docebant: eam fi-
 dem, quam à persuadendo Græci vocarunt *πίσις*, id
 est persuasionem: quę nixa metu, ad illam charitatē
 pertineret, quę ædificat: cū tamen vestrum Euang-
 gelium doceat vos, scientiā, quę inflat. Dicitis enim
 vobis certum, exploratumq; esse: vos esse in gra-
 tia Dei. Ergo vestrum Euangelium scit: nostrum
 autem credit: nos esse in gratia Dei. vestrum Euan-
 gelium dicit scio: nostrum autem dicit, Credo remis-
 sionem peccatorum, & vitam æternam. Vestrum
 Euangelium est sine spe, sciētia enim spem excludit: *scientia*
 nostrum autem totum spe nititur. & præsentē Dei *spem ex-*
 gratiam hominibus ostentans, ac pollicens: admo- *cludit.*
 nebat nos peccati, habebatq; illo nos sollicitos. semp
 Qui se putat stare, caueat ne cadat. & breuiter, nos
 strum Euangelium anxios, suspensos, perturbatos,
 laboriosos

STANISLAI ORICHOVII

laboriosos ex peccatorum conscientia nos faciebat.
 vestrum Euangelium securum, solutum, & à cura
 liberatum est. Non est igitur Euangelium hoc, quo
 nunc nitimini vos, illud quod ab initio in Polonia
 Euangelizatum fuerat nobis. Cui Euangelio vestro
 nulla debentur Evangelia: id est læti nunciij præmia.
 Est enim iners, ignauum, & somniculosum Euange-
 lium hoc vestrum: caret exercitationibus virtutum:
 non orat, non ieiunat, non eleemosynas dat: non ca-
 stigmat, neq; in seruitutem corpus suum redigit: sed
 somni, vini, stupri plenum est. Quod si quis illud in-
 terpellet, & è somno excitet: mox concitatur ad ri-
 xam: ac bellicum cantans, pastores inuadit: oues dis-
 spersit, templa diripit, altaria euertit, Prophetas
 occidit: omnem beneficiorum Christi memoriam ob-
 literat. Denique, illam salutarem notam, qua percussus
 est grex Christi: è templis, è triuijs, à frontibus de-
 niq; vestris tollit: extinguit, delet. Non enim frons
 vestra signo crucis teritur: non crux in templis lu-
 cet: non à prætereuntibus in triuijs, illo cœlesti ian-
 lutatur: Adoramus te, Christe, & benedicimus tibi:
 quia per crucem tuam redemisti mundum. Ita signum
 illud filij hominis, quod supremam mundi diem præ-
 cedet: & quod apparebit in cœlo: & sup quod, olim
 plangent omnes Tribus terre: agris, & vrbibus ves-
 tris nunc exterminatur, Euangelij vestri præscri-
 pto. Quod Euangelium ex Germania huc ad vos
 in Poloniam importatum: eo impietatis adigit vos,
 vt nos

*Euangeli-
um here-
ticorum
quale.*

*signum cru-
cis deletur*

vt nos procreatores vestros ideo deuoueat, ac despondeatis orco, quod præscripto Euangelij, ab vrbe Roma nobis prædicati, vestro Euangelio Germanico vixerimus aduersi. Nam in orationibus, in ieiunijs, in elemosynis, seruientes Deo nocte & die, non discedebamus à templo: sed mediâ nocte, etiam antelucanis temporibus, surgebamus ad confitendû nomini domini. Hora item Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespertina, atq; Sera, meditationē mortis Christi, quasi gradibus quibusdam, dum penetramus in cœlum: habebamus diuisam. A sacrificio omnia nostra priuata, & publica opera inchoabamus. Sine crucis signo, neq; domi, neq; foris: neq; pace, neq; bello, neq; priuatim, neq; publice agebam9, neq; transigebamus quicq;. Sic ergo vita erat: sic lux nostra hominibus lucebat barbaris, vt Roxolanis: qui nostri æmulatione commoti, è Constantinopoli fidem catholicam sibi accersendam putauerunt: vt Prutenis, qui nostra pietate capti, ciuitate Dei sunt donati. vt Lituanis, qui fidi æmulatores nostri: & imagines nobilitatis, & religiones pietatis à nobis acceperunt: Et tamen adhuc vobis, à primo saturo nostro natis, idololatreg visi sumus: quorum tanta extât in omni genere pietatis documenta: Hæccine est pietas: hæccine Euangelica vox: ô parentum vestrorum desertores filij. Pater, & mater mea pro perfidis damnati: aui, & proaui nostri hinc ad Sathanam profecti. vixerunt enim absq; Euangelio. Heu pietas, heu

*Polonia
ueterispi
etas.*

*Imitatioe
Poloniae
barbari si
de accipi
unt.*

*Hæretici
blasphemii
in parçes*

STANISLAI ORICHOVII

etas, heu prisca fides, & inuicta bello dextera. quo vobis, abierunt præcepta illa, quæ in hac terra, quondã stare solebant? Honora patrem, & matrem tuam: vt sis longeuus super terram. Et illud: Qui maledixerit patri, & matri suæ, morte moriatur. Deniq; illud: Interroga patres tuos, & dicent tibi: maiores tuos, & annuntiabunt tibi. Vos verò, non tantum non interrogatis nos, vt ex lege annunciemus vobis bona: quæ ipsi antiquitus ab alijs patribus tradita per manus acceperamus: sed tanq; sceleratos, ac sacrilegos æternis nos etiam deuouetis supplicijs: nec solos, sed genus christianum vniuersum: atq; adeò, ipsam sanctam Dei Ecclesiam Catholicam. A cuius consensu semel renati: nunq; recessimus: sed in eius gremio, vt viximus, ita etiam sepulti sumus. Par autem erat, non nos, à vobis: sed vos filios, à nobis patribus vestris iudicari. Quanto enim propius abfuius ab illo primo Euangelij fatu: tanto exploratiora de Euangelio habuimus omnia: quàm habeatis vos: qui intra hos xiiij annos, in Polòniã, nunc demum de Euangelio garrire cœpistis, quicquid in buccam venit. Et quoniam hæc impia fraus, non est in Euangelio, vobis per nos tradito, cuius præcipua pars est pietas in parentes, ex alio Euangelio hæc impia vos deriuastis omnia, quod ex Germania in Poloniam ad vos hæreticorum primus intulit Stancari: in quo sunt omnia sceleri propiora, quàm religioni. Quod sanè Euangelium Stancari, non est sacramen-

*Veteres
Poloni in
fide constā
tissimi.*

*Quotem-
pore hære
sis in Po-
lòniã uenit.*

*Euangelij
Stancari
quale.*

est sacramētum illud, quod manifestatum est in carne: iustificatum est in spiritu: quod apparuit angelis, prædicatum est gentibus: creditum est in mundo: assumptum est in gloria. Sed est hoc Stancari Euan-
 geliū laqueus ille: paratus vestris pedibus, quo vos Sathan captat: ac de ciuitate Dei vos illo in ciuitatem Diaboli trāsportat. Nam vicio deprauatę voluntatis, cū degenerassetis à grauitate nostrat: in hunc laqueum vltro collum inseritis: vt obtorta gula, Sathanas sub tartara facilius det vos precipites. qui hoc ipso Euangelio Stancari nūc propinat vobis dulcia: vt ingerat amara: ostentat vobis violas, porrigit spinas: pollicetur panem, dat vobis scorpionem: promittit vitam, inculcat vobis mortem. Et, si conferendum exemplum est: vt Euangelium nostrum, quod ab initio in Polonia annunciatum fuerat nobis, vni fonti, in quatuor paradisi flumina erumpenti, assimilatur: ita Euangelium hoc Stancari, ex Germania ad vos importatum: ex vno patre diabolo erumpens, quatuor fluminibus, ab inferis manātibus, simile est. Vni enim, Acheronti simile illud est: cruētat enim ob secessionem, & lacerat vos conscientia. Alteri Cocyto, contentione enim pleni estis. Tertio Stygi, torquet enim vos inuidia. Flegetonti quarto: ardetis enim libidine, que vos ad omne facinus impellit. Et nisi resipiscitis, & nisi nos, patres vestros, respicitis, Euangelium hoc Germanicum, Stancaro duce, referet vos ad priscam illam no-

Iam nostram Macedonicam, atq; Illyricam vitam: ut pro Christo, Mars: pro Maria virgine, Læda, Junonis pellex: Pogoda item, atq; Poguifda, sint vobis in Poloniam ab integro recipiendi. Tum etiam Mercuriales illę statue, omnibus triuijs erunt vobis reponendę: quandoquidem Christi, cruci suffixi simulachrum cōparere in triuiio viatori fas apud vos non est. Etenim, si pudori christianum nomē nostrum vobis est: sit sanē honori, barbarum illud nomen: quo inter Macedonas, atq; Dalmatas, sub domino diabolo, olim fuimus illustres. Etsi Ecclesiam catholicam non vultis habere matrem: sit mater vestra Cæthra, id est Macedonia. ut ita, cum nostris vestigijs in has cœlestes sedes penetrare vos pudeat, hæreticorum vestigijs, ut Luteri, ut Caluini, ut Bullingeri, ut Vergerij, ut Brencij, ut Stancari, ut Lysmanini, ut Blandratę, ut Statorij Galli, penetretis in Acherontia tēpla: alta orci, pallida leti, obsita nubila: obsita tenebris loca. vbi huius Germanici Euangelij, ac Stancarani dogmatis, cum impijs sempiternas sustineatis pœnas: vestra voluntate susceptas. ut iure, ac merito, cum ex Euangelio Euangelizato nobis, haurire non vultis vitam: ex Stancari Euangelio hauriatis mortem: quod non est aliud, quàm Chimæra quædam, ex Græcorum pœtarum fabulis exorta. quę vulgo in Polonia Obluda, patrio nomine, dicebatur. est enim hoc siue Stancaranum, siue Germanicum Euangelium: phantasma quoda

Obluda

tasma quoddam eiusmodi: quale delirantium est somnium. Vt enim homines deliri, somnio beatos, atq; reges se esse arbitrantur: cum reuera miseri sint, atq; inglorij: sic vos Germanico Euangelio, Stancaranoq; capti: in bonis vos esse arbitramini: cum sitis omnibus rebus miserrimi. Sed si iam à nobis patribusq; vestris alieni esse vultis, & si etiam patriū animum, pietatemq; authore Stancaro, excutitis: agite, vt lubet: vos sentietis posterius. Sed tamen reddite nobis, que nostra sunt, & que tradita à nobis adhuc possidetis, vt baptismū: vt nouam, & veterem legem: vt Concilia, decreta, patres, & cæterum Ecclesiasticum instrumentum. Hæc enim ad Stancari Euangeliū non pertinēt: aliena ab illo sunt, nostriq; sunt Euangelij propria. Et quoniam Petrus Romanus sacerdos ille summus, cum omni vi, potestateq; sua à vobis pellitur: ne regius quidem honos, magnis nostris laboribus, cruentisq; præliis, ~~pro fide~~, atq; sede Petri susceptis: penes vos maneat, corruat cū sacerdote pariter in Polonia, thronus ipse regius: infringatur Sceptrum: laceretur corona: conteratur gladius: Postremo, concidat regalis apex, atq; vertex: vt ita spreta atq; ex Polonia pulsa à vobis Pontificalis potestas: regalem quoq; potestatem, tanq; administram, atq; famulam suā, hinc secum abducatur. Polonia hac vestra, illis execrationibus Mosaicis obnoxia, derelicta: que in desertores Ecclesie catholice illæ sunt execrationes acerbissime:

Euangelia
um hereticorum
Chimæra est

Hæresis
oia diuina
& humana
perdit.

DEUTERONOMII

XXVIII: CAP:

QUOD si audire nolueris vocem Domini Dei tui, vt custodias, & facias omnia mandata eius: & ceremonias, quas ego præcipio tibi hodie, venient super te omnes maledictiones istæ: & apprehendent te. Maledictus eris in ciuitate, maledictus in agro. Maledictum horreum tuum, & maledictæ reliquie tuæ. & maledictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ, armenta bouum tuorum, & greges ouium tuarum. Maledictus eris ingrediens, & maledictus egrediens. Mittet dominus super te famē & esuriē, & increpationem in omnia opera tua, quæ tu facies: donec conterat te, & perdat velociter, propter adinventiones tuas pessimas, in quibus reliquisti me. Adiungat tibi dominus pestilentiam, donec consumat te de terra, ad quam ingredieris possidendam: Percutiat te dominus egestate, feбри, & frigore, ardore, & estu, & aëre corrupto ac rubigine, & persequatur donec pereas. Sit cœlum, quod supra te est, æneum: & terra quā calcas, ferrea. Det dominus imbrem terræ tuæ puluerem, & de cœlo descendat super te cinis, donec conteraris. Tradat te dominus corruentem ante hostes tuos: & per vnā viam egrediaris contra eos, & per septem fugias, & dispergarris per omnia regna terræ. sitq; cadauer tuū in escam cunctis volatilibus cœli: & bestijs terræ: & nō sit qui abigat.

abigat. Percutiat te dominus hulcere Aegypti, & partem corporis, per quam stercora egerunt. Scabie quoque, & prurigine, ita ut curari nequeas. Percutiat te dominus dementia & coecitate: ac furore mentis, & palpes in meridie sicut palpare solet coecus in tenebris, & non dirigas vias tuas. Omni quoque tempore calumniam sustineas, & opprimaris violentia, nec habeas qui liberet te. Vxorē accipias, & alius dormiet cum ea. Domum ædifices, & non habites in ea. Plantes vineam, & non vindemias eam. Bos tuus imoletur coram te, & non comedas ex eo. Asinus tuus rapiatur in conspectu tuo, & non reddatur tibi. Oves tuæ dentur inimicis tuis, & non sit qui te adiuet. Filij tui, & filij tuæ tradantur alteri populo videntibus oculis tuis: & deficientibus ad conspectum eorum tota die: & non sit fortitudo in manu tua. Fructus terre tuæ, & omnes labores tuos comedat populus quem ignoras, & sis semper calumniam sustinens, & oppressus cunctis diebus, obstupens ad terrorem eorum que videbunt oculi tui. Percutiat te dominus hulcere pessimo in genibus, & in suris: sanari quoque non possis, à planta pedis, usque ad verticem tuum. Ducet quoque te dominus & regem, quem constitues super te, in gentem, quam ignoras tu, & patres tui: & seruiēs ibi dijs alienis, ligno, & lapidi. Eris in stuporem in proverbium, ac fabulam omnibus populis, ad quos te introduxerit dominus. Sementem multam iacies in terram, & modicum congregabis.

gregabis: quia locustę deuorabunt omnia. Vineam plantabis, & fodies, & vinum non bibes, nec colliges ex ea quippiam: quoniam vastabitur vermibus. Oliuas habebis in omnibus terminis tuis, & nõ vnigeris oleo. quia defluent, & deperibunt. Filios generabis, & filias, & non frueris eis. quoniam ducentur in captiuitatē. Omnes arbores tuas, & fruges terrę tuę, rubigo consumet. Aduena, qui tecum versatur in terra: ascendet super te, eritq; sublimior: tu autem descendes, & eris inferior. Ipse foenerabit tibi: & tu nõ foenerabis ei. Ipse erit in caput, & tu eris in caudam. & venient super te omnes maledictiones istę. & persequentes apprehendent te, donec nec intereas: quia non audisti vocem domini Dei tui, nec seruasti mandata eius, & ceremonias, quas præcepit tibi. Et erunt in te signa, atq; prodigia, & in semine tuo vsq; in sempiternum: eo quod non seruieris domino Deo tuo in gaudio, cordisq; læticia, propter rerum omnium abundantiam. Seruus es inimico tuo, quem immitet tibi dominus. in rāme, & siti, & nuditate, & omni penuria. & ponet iugum ferreum super ceruicem tuam, donec te conterat. Adducet dominus super te gentem de longinquo, & de extremis terrę finibus, in similitudinē aquilę volantis cum impetu: cuius linguam intelligere non possis: gentem procacissimam, quę non deferat seni, nec misereatur paruuli, & deuoret fructum iumentorum tuorum, ac fruges terrę tuę: donec nec inter

nec intereas, & non relinquat tibi triticum, vinum,
 & oleum, armenta boum & greges ouium: donec
 te disperdat, & conterat in cunctis vrbibus tuis, &
 destruantur muri tui firmi, atq; sublimes, in quibus
 habebas fiduciam in omni terra tua. Obsideberis in-
 tra portas tuas in omni terra tua: quam dabit tibi
 dominus Deus tuus: & comedes fructum vteri tui,
 & carnes filiorum tuorum & filiarum tuarū: quas
 dederit tibi dominus Deus tuus, in angustia, & vasti-
 tate, qua opprimet te hostis tuus. Homo delicat-
 us in te, & luxuriosus valde, inuidebit fratri suo, &
 vxori, quę cubat in sinu suo, ne det eis, de carnibus
 filiorū suorum, quas comedet: eo quod nihil aliud ha-
 beat, in obsidiōe, & penuria, qua vastauerint te ini-
 mici tui intra omnes portas tuas. Tenera mulier,
 & delicata, quę super terram ingredi non valebat,
 nec pedis vestigium figere, propter molliciem, & te-
 neritudinē nimiam, inuidebit viro suo: qui cubat in
 sinu eius, super filiū, & filię carnibus, & illuuię secū-
 dinarum: quę egrediuntur de medio feminum eius:
 & super liberis qui eadem hora nati sunt. comedēt
 enim eos clam, propter rerum omnium penuriā: in
 obsidione, & vastitate: qua opprimet te inimicus tu-
 us intra portas tuas. Nisi custodieris, & feceris om-
 nia verba legis huius: quę scripta sunt in hoc volu-
 mine: & timueris nomē eius gloriosum & terribile,
 hoc est dominum Deum tuū: augebit dominus plagas
 tuas, & plagas seminis tui, plagas magnas, & p̄se-
 uerantes,

STANISLAI ORICHOVII

uerantes: infirmitates pessimas: & perpetuas: & cō-
uertet in te omnes afflictiones Aegypti, quas timu-
isti, & adhererunt tibi. Insuper & vniuersos languo-
res, & plagas, quę non sunt scripta in volumine le-
gis huius, Inducet dominus super te, donec te cōte-
rat, & remanebitis pauci numero, qui prius eratis si-
cut astra cœli, prę multitudine. qm̄ nō audistis, vo-
cem domini Dei vestri. sicut ante lætatus est domi-
nus super vos bene vobis faciens, vosq; multiplicās:
sic lætabitur disperdens vos, atq; subuertens: vt aue-
ramini de terra, ad quā ingredimini possidendam.
Disperget te dominus in oēs populos à summitate
terre, vsq; ad terminos eius, & serues ibi dñs alienis,
quos & tu ignoras: & patres tui lignis: & lapidibus.
In gentibus quoq; illis non quiesces: neq; erit requi-
es vestigio pedis tui. dabit enim tibi dominus ibi, cor
pavidum: & deficientes oculos: & animā consumptā
mœrore: & erit vita tua, quasi pendens ante te. time-
bis nocte, & die: & non credes vitę tuę: manū dices,
quis mihi det vesperū? & vespere, quis mihi det mā-
ne? propter cordis tui formidinem, qua terreberis:
& propter ea, quę videbis tuis oculis reducet te
dominus classibus in Aegyptum, per viam,
de qua dixi tibi, vt eam amplius ne vi-
deres, ibi venderis inimicis tuis
in seruos, & ancillas, & non
erit qui emat.

HABES SIGISMVNDE AV,
 guste Rex inclyte, à fideli subdito, Stancari se-
 ctam: hoc est, Regum, & regnorum pestem: no-
 uo licet, vero tamen argumento tibi exhibitam.

Nulla hic est venditatio ingenij, Auguste Rex: null-
 la doctrinę ostentatio: sed pura fides, atq; charitas
 ardens illa, quę prophetat: futura præmonstrat:
 salutaria nunciat. Quę quidem valere apud te
 debet, non verborum nostrorum: sed rerum ipsar-
 um pondere. quarum illa sit apud te summa. In
 rerum natura hæc tria esse inter se nexa, & iuga-
 ta. Altare, Sacerdotē atq; Regem, hoc modo, atq;
 ordine: vt, saluis rebus regni, sacerdos semper ser-
 uiat altari. Rex autem, semper ministret sacerdos
 ti. Quod si hæc in tuo regno contra, ac dico fi-
 unt, regnum tuū dispereat necesse est. Nā, qui Rex,
 hæreticorū suasu, cum sacerdote pugnat de loco, ac
 primas ante illū petit, id utiq; agit: vt sacerdote amo-
 uat, altari ipse seruiat: & vt postea ne in secūdis quidē
 neq; in tertijs consistat: sed tā ipse Rex, q̄ omnes rei
 gni ipsius opes corruant. Deus autē omnipotēs, qui
 gloriosum genus tuū Iagellanū, ad conseruandam
 Sarmatiā, & vniuersam Septētriōdis vicinitatē dele-
 git: dirigat vias tuas, in omni consilio, operęq; tuo re-
 gio. teq; ad imitandū cūctis regibus terre proponat
 rebus gestis, magnificū: religionibus, gloriosum: pi-
 etate, illustrem; sanctitate autē, imitabilem regē. vt

d ij

tuo con

STANISLAI ORICHOVII

tuo conspectu, reges stupeant: imitatione tui, discant:
 exemplo autem de te sumpto, regifice viuant. Quod
 quidem præstare dignetur nobis subiectis tibi,
 Rex ille regum, Christus: Cuius
 regnum, & imperiū sine fine
 permanet.

A M E N.

IACOBVS GORSCIVS LE
 CTORI NON INVIDO.

DVM FINEM OPERI IMPONIMVS: VLU
 timãq; paginã cudimus: allatū est nobis exemplū Epistolæ optimi Prin-
 cipis, Portugalliæ Regis: ad Illustrem principem, Stanislauum Hosium Cardina-
 lē Varmieñ: quod huic uolūni Orichouiano, appēdere uoluimus, ut cognosce-
 res, quāta uis fuerit uirtutis ueræ, ac solidæ eruditionis et synceræ pietatis: quæ
 fama nominis sui ignotos etiam, in amorem sui excitet. & nostris homini-
 bus ingenia illa, quibus ceteræ nationes florēt, non deesse: neq; Polonos adeo
 obtusa pectora gestare: ut magnarum scientiarum capaces non sint: quod ple-
 rumq; falso de nobis persuadetur. Equidem Polonia, ut aliarum rerum ita
 ingeniorum feracissima semper fuit. quod cum aliorum temporum, tum ue-
 ro huius tempestatis nostrorum hominum, testantur scripta: ea: quæ ingeniose
 nationes, summi & sapientissimi reges, non probant modo: sed etiam mirantur
 complectuntur, & summis præmijs honorum exornant. quo eodem iu-
 dicio: si hæc patria de sua prole uteretur: ac sua commoda agnosceret: pro-
 fecto ingenijs & summa eruditione abundaret. præmia ingenij, præmia stu-
 diorum Polonis, non ingenij uis & copia deest. Pœnitet in ea Repub: la-
 boris: in qua, ignauie amplissima merces, industria nulla ostentatur. sed
 quid hæc ingrata nequicquam reuoluimus: tu lector uide quid hominibus no-
 stris nationes ingeniose tribuant: quanti eorum ingenia estimant: quæ de eis
 iudicia faciant: quibusq; honoribus ea exorneat. nobis nihil minus quam no-
 stra placent: exterâ miramur, nostra abijcimus. Vale.

Qui suæ uirtuti confidit, aliens non inuidet.

D: SEBASTIANVS DEI

gratia Portugallie Algarbiorumq; Rex, in Affrica dominus. Guineę, Nauigationis, Expeditionis, Commenij, Aethiopię, Arabię, Persidis & Indię. Remo in Christo patri, & vt fratri charissimo Stanislao Hofio, Cardinali Varmiensi, in Sacrosancta

Synodo Tridentina Pontificio Legato S. D.

NOTVM mihi antea fuerat tuū nomē: ex tuis, aduerius veteris catholicęq; discipline deprauatores lubricatiōibus: quarū eruditiōē, candorē, elegantia, & syncerā in primis pietatē audiebā & eruditorū sermōibus, & piorū suffragijs admodū cōmendari. Videbam feruens illud tuum, in asserenda Christianę Religionis integritate studium: et absentem licet, facieq; ignotum, amabam te plurimum. Cum verō Legati mei Romę apud summum Pontificem agentis, literis factus sum certior: te in sacrum Illustrissimorum Cardinalium Collegium fuisse cooptatum: & vltro tibi, a Sanctissimo Pontifice delatū sacre purpure honorē: quem tu quidem pro tua modestia minime fortasse expectabas: sed tua virtus, & susceptorum pro Catholica religione, in Polonię florentissimo Regno laborum, assiduitas constantiaq; iam dudum tibi debitum, testabatur: mirificane voluptate sum affectus, & Christianę reip: sum gratulatus: ad cuius administrandę curam, noue istius, ab optimo Pontifice oblate dignitatis, ornamento, vocabaris. Vbi vero Collegam te additum
cæteris in

cæteris in Sacrosancto Concilio Legatis Pontificijs
 cognoui: non potui non admirari Sanctissimi Pon-
 tificis singularem sapientiam: qui ne quid sacri Con-
 cilij splendori deesse videretur: te illi cum cæteris le-
 gatis præfecit, qui cum omnibus sint virtutibus cu-
 mulati & in administranda repub: diu multumq; ^{q;}
 versati, te tamẽ socio atq; adiutore libentissimẽ vtẽ-
 tur. Neq; verò dubito: quin cum tu me tui adeo
 studiosum intellexeris, & meũ legatum & nostros
 rum Regnorum Antistites, etiamsi eos tibi ipse mi-
 nimẽ commendassem, fueris omni officiorum gene-
 re ornaturus: quod vt (interposita mea commen-
 datione) facias cumulatius à te amanter peto. Re-
 uerendissime in Christo pater, quem vt fratrem cha-
 rissimũ habeo, Christus Iesus te Ecclesie sue diu sos-
 spitem & incolumem seruet. Olyssipone in,
 Caleñ. Octobris, Anno M. D. LXI.

E R R A T A.

prior numerus folium, alter paginam, tertius lineam indicat.

9. 2. 20. profugisti. 31. 1. 25. redigit. 34. 1. 4. perduelem. 40. 2.
 quoquo versus. 41. 2. 22. intelligit nostrum. & 26. fratre. 45. 1. 6.
 nobilissimis. 47. 2. 8. rogent: edicta conscribant, 49. 2. 18. catholi-
 ca. 52. 2. 17. est, quæ. 63. 2. animaduerte. 73. 1. 20. turbatis. 80. 1.
 6. Marrione. 89. 1. 22. visi. 92. 1. 11. demonstrabant. 93. 2. 23. lu-
 nium. 94. 2. 13. volebant. 96. 1. 9. minitantem.

RERVM MEMORABI-

LIVM IN HOC LIBRO

INDEX.

A		Canonū Stancari medulla. 27.
Abiatharis exemplum falso pro-	fol: 42.	Cardinalium nomen vnder 45.
fert Stancarus.		Catholica fides in Græcia primū
Abiatharis exemplū docet, quod		floruit. 51.
fit munus regium.	43.	Causę libri scripti. 3.
Academia Cracouien; quibus di-		Cazimiri regis Polonię pieras. 80
sciplinis potissimū floret.	21.	Charitatem qui habet omnia ha-
Agrestium tumultus in Germa-		bet. 5.
nia.	48.	Chimære descriptio 2. 53.
Apostolorum doctrina.	91.	Christus vbiq; est. 13.
Ariana hæresis negat Deū.	50.	Christus rex coronatus: 29.
Aries Danielis metuendus cornu		Ciuitatum amplitudinē duo fa-
Polono regi.	74.	ciunt. 68.
Archiepiscopus Gnesnēsis in Po-		Comitia & Concilia differūt. 85.
lonia libertatis custos.	37.	Concilium arbori simile. 25.
Archiepiscopus exauctorat, excō-		Concilium Tridentinum 7. 75.
municat, & iudicat regē. 35. 36		Concilium provinciale Poloni-
Archiepiscopi Gnesnēsis summa		cum. 75.
autoritas.	34. 37.	Concilium nationale pernicio-
Archiepiscopi & Episcopi in Po-		sum. 76.
lonia cur viluerint.	38.	Cōcilia Oecumenica Stācar pro-
Archiepiscopi & Episcopi Polo-		bat, quomodo? 24. 25.
niæ moderni.	39. 40.	Concilia cōtra hæreses facta. 92.
Archiepiscopo sublato tollitur		Conciliorum summa fides. 25.
etiam rex. 30. & libertas re-		In concilijs autoritas omnis pe-
gni.	33.	nes Episcopos est. 76.
Augusti nomen vnde? 87.		Confederatio omnium ordinū
B		Polonię contra regnicolas inobe-
Boemica hæresis à Simone Mago		dientes & hæreticos etc. 96.
orta.	78. 79.	Constantini Magni erga Episco-
Vt Boemia olim, ita Polonia pe-		pos reuerentia. 4.
ribit sectis.	48.	Coronatio regis Pol: ad Archiepi-
Bucouina strages.	93.	scopū Gnesnē. prinet. 28. 33.
C		Coronatio regis quomodo pera-
Canonum à Stancaro editorum		gitur. 55. & deinceps.
summa.	16.	e In corona

I N D E X.

In coronationis iuramento duo regibus proponitur.	31.	Fides Romana.	67.
Corpus Christi communicatur cum rege.	66.	Fides Petri p̄nis in vrbe sola.	69.
Crucis signū hæretici horrēt.	98.	Fides in Christum que.	89.
D		Fides absq; operibus mortua.	91.
Descriptio ab Augusto Cæsare facta explicatur.	68.	Fides formata.	ibidē.
Diaboli regnum ex hæresibus cōstat.	54.	Fidei Romane constantia vñ.	69.
Dialectica Stancari qualis.	22. 24.	Fucus Stancari.	22.
Dij Polonorum olim.	88.	G	
Doctores ecclesie.	92.	Galea insignis.	63.
Doctorū consensus lex vite.	92.	Germanie Boemix & Anglix calamitas.	48. 64.
Dominica dies Polonis Nedcladicta, cur?	94.	Gladius hæreticorum perniciosus.	17. 62.
E		Græcia fabulosa.	51.
Ecclesia & Papatus idem.	71.	Græciæ interitus.	71.
In ecclesia vera omnes vnum dicunt.	6.	Gymnasia ædificare opus regium est.	20.
Ecclesie de Mediatore sententia.	12.	Gymnasiū Cracouiense à VVladislao Iagellone conditum.	21.
Ecclesiarū Polonicarū dotes.	94.	H	
Ecclesiarū bona in Polonia multis in locis direpta.	20.	Hæreses viperis similes.	50.
Electioꝝ sublatarum culpa penes reges.	38.	Hæreses è fabulis ortæ.	51.
Episcopus regem repellit ab ærario.	37.	Hæresis definitio.	79.
Episcopi nunquam regibus subiecti.	41.	Hæresis est subula.	51.
Episcopi primi in Polonia.	90.	Hæresis poena peccati.	52.
Episcoporum in Polonia auctoritas magna.	19.	Hæresis finis, fallere.	53.
Episcopatus in Pol: ditissim.	95.	Hæresis pestis & libefactatio regnorum.	63.
Euangelium hereticorum quale.	98. 101.	Hæresis dira lues.	74. eneruat Politiam 78. crimen maiestatis læsæ. Ibidem. Semper speciem pietatis præ se fert.
Euangelium Stancari quale.	99.	Hæresis è scriptura male intellecta.	54.
Euangeliste Stancari, qui.	11.	Hæresis omnia Diuina & humana perdit.	101.
Euangelicorū nomen nouū.	97.	Hæresis quo tempore in Poloniam venit.	99.
Exemplum horribile contempti sacerdotum.	45.	Hæretici hominis definitio.	26.
Fides		Hæretici	

I N D E X.

Hæretici ad periurū reges hor-
tantur. 57.
Hæretici iure tollendi. 58.
Hære: afsidui in Petrū hostes. 70.
Hæretici blasphemī in parētes. 99
Hæretici ius spiritualiū violāt. 84
Hæretici in Polonia commutant
Euangelium vetus nouo. 97.
Hæreticorum licentia pereunt re-
gna. 18.
Hæreticorū spiritus qualis. 25.
Hæreticorum mos in citādīs scri-
pturis. 25. 43.
Hæreticorū intentio. 47. 54.
Hæreticorū prescriptio. 78. eorū
progenies infamis. Ibidem.

I

Iagellana gens religiosissima. 77.
Iagello Apostolus. Ibidem.
Iagellani Confessores. Ibidem.
Iesus nomē, Dei nomē est. 13.
Imagines & earum vsus. 94.
Imago Stancarang sectæ. 49.
In Idololatriæ locū successit hæ-
resis. 54.
Iniustitiæ proprium. 26.
Interdictū de iuuādīs Boemis: 78.
Hæretici: 54.
Iudicium Dei horrendum manet
reges: 87.
Ius secularis & Spiritualis partis
quod: 83.
Ioānes Comes in Tarnovv pitia
rei militaris clarissim⁹ etc. 96.
Iustitia quid: 65.
Iustificamur gratis. 89.

L

Lapis angularis in Pol: quid: 83.
Ludouicus rex Vngariæ ad Mo-
harium perit: 77: 95.
Luminaribus duobus duæ pote-
states similes: 61.

Liberum arbitrium: 89.
Lutherana hæresis de vena ex-
tincta: 50.
Lutherana hæresis author om-
nis calamitatis: 48.
Lutheranorū libri per Sigismū-
dum regē Pol: proscribunt: 81.

M

Magistratus negligentia pernici-
osa: 16.
Missā cum titulo cōmutatur: 9.
Missā quid: 93.
Metropolitanus vir christi est 56.
Mysteriorum tempora: 93.

N

Nobiles exequat regi Stācar: 18.
Nouus orbis: 68.

O

Occidens conuellitur sectis: 72.
Officium boni regis, nota: 81.
Orator qualis esse debeat: 26.
Ordo quid: 93.
Ordinis accidentia Ibidem.
Contra ordinem nil rectū fit: 85.
Operum discrimen: 91.
Quæ opera iustificant: Ibidem.
Opus suum Deus in nobis coro-
nat: Ibidem.
Orichouij natio. 6.
Orichouij de Mediatore senten-
tia. 12.
Osculum sacerdotis: 32.
Oscula pedum pont: max. quid
fignent: 32.

P

Papa vnde dictus: 6. 45.
Papatus salutaris res 8.
Papatus sanctissimū nomen: 75.
Papatus à Concilijs cohonestatus;
24.
d ij Papas

I N D E X

Papæ autoritas	7.	Polonorum origo	88.
In Papatu solo lux.	9.	Polonorū sermo Græcus Ibidē.	
Papistarum nomen.	70.	Polonorum Apostoli primi	90.
Cum Papatu ecclesia perit:	75.	Polonorū consensus in fide	87.
Petrus cur osculum pedum recu-		concordia, bella, fines	95.
savit .	32.	Clades ad Varnam	96.
Petrus liber à tributis:	44.	ad Bucouinam	93.
Petri summa potestas nulli sub-		Polonorum reges cur obstabant	
iecta.	43.	hæresibus	86.
Petri stater in perpetuum libera-		Polonorum ritus in audiendo	
uit clerum à tributis:	84.	Euangelio olim	95.
Pinczouiensis familiæ laus:	15.	Polonorum veterum ad poste-	
Pinczouienses conuincuntur A-		ros oratio	88.
rianismi.	15.	Pōtificalis autoritas magna	40.
Pius iij Pont. max: Concilium		Pontifex Romanus imperiū ab-	
Tridentini indixit,	7.	rogauit Græcis	45.
Pœna in hæreticos: in Impresso-		Pontifices è Polonia per Stanca-	
res librorū & bibliopolas	81.	rum tolluntur	18. 23.
Plato pellit poetas ciuitate sua	51.	Inter potestates ordo qui	59.
Poloni veteres in fide constan-		Potestas spiritualis princeps	59.
tissimi,	99.	De sublimioribus potestatibus	
Poloni præposterii,	85.	quæstio	58.
Polonia quo tempore fidem ac-		R	
cepit	89.	RELigio sola retinet in officio	
Polonia firmissima in catholica		homines	81.
fide,	82.	Religionibus præesse opus pon-	
Polonia hæresibus infesta	96.	tificium	27.
Polonia sola propugnat pro Pe-		Res non verba spectanda	22.
tri sede assidue	95.	Rex Christus est &	58.
Polonia quomodo pacada	75.	Rex Christi typicū gerit	Ibidē.
Polonia qua malitia perit	84.	Rex in Polonia absq; Archiepi-	
In Polonia regalis potestas per		scopo non est	33.
hæreticos euanescit	48.	Rex supplex sacerdoti	56.
In Polonia solus Rex gladium		Rex perit à sacerdote segrega-	
portat	18.	tus	65.
Poloniæ nomen vnder	88.	Rex manus sacerdotis est	66.
Poloniæ Rex, regū exemplū:	55.	Rex custos altaris	62. ad
Poloniæ veteris pietas	99.	Christum pertinet: Ibidem	
Poloniæ imitatione barbari fidē		Rex Polo: nititur iuramento	84.
accipiunt	99.	Regia maiestas ex Polonia per	
Poloniæ periculum ex sectis	49.	Stancarum tollitur	46.
Poloniæ regnū trium dierū	74.	Regis	

I N D E X.

Regis autoritas apud Polonos magna	18.	Scientia spem excludit	Ibidē.
Regis coronatio ad Archiepiscopum Gnesnensem pertinet:	29.	Scripturarū intellectus vnde	92.
Regis creatio qualis	59.	Sectarū finis, euertere regna	73.
Regi notanda tria	65.	Sectarum autores regno pellen-	di.
Reges quare coronantur	29.	di.	74.
Reges christiani differunt à Paganorum regibus	29.	Sectæ Stancari & aliarum discrimen.	1.
Reges episcoporum ministri	42.	Sedes David,	65.
Reges absq; sacerdote nihil sunt,	44. 65.	Septenarius numerus	93.
Reges creantur ad fugandas hæreses,	54. 55.	Septimanæ mysterium	94.
Regalis celsitatis finis	56 67.	Sigismundus primus, Rex Poloniæ religiofissimus	77.
Regium officium,	64.	Sigismundus Gedanenses propter violatam religionē gladio percussit.	80.
Regum instituendorum causa,	54, 60:	Sigismūduſ Imperator à Ziska regno Boemi Pulsus	48. 80.
Roma oraculum orbis	69.	Sigismundi edictum in hæreticos:	81.
Romę vrbis presens aptitudo	68.	Sigismundi Augusti regis iuramentum,	82.
Romano Imperio omnes christiani reges comprehenduntur	67.	Sigismūdi Augusti regis laus	86.
Romanum Imperium Evangelio destinatum,	69.	Stanislai Episcopi sancti mors	37.
		Stancar ecclesie hostis, Contumeliosus in Orichouiu: A sinus Patria pulsus	1. 2. 6. ex ecclia 9. hostis Papatus,
			6.
		Hæreticis inuisus	10. calumniator, Arianus, Nestorianus
			11.
		Stancar Cracouiæ docet	14.
		capitur,	15. Pinczouio
		Pellitur	16. Dubeciū p-
		fugit	17: legislator
		Maiestatis reus,	17: 34.
		Stancar scholam in Polonia condidit	20. cecus in dialecticis
			23.
		Orator qualis	26. tyrannidem in Poloniam inducit
			28. primus in Poloniam intulit Arianismum.
			14.
		Stancar Archiepiscopum oppugnat	6 ij gnat

I N D E X

gnat cur? 40. abutitur man- fuetudini Poloni regis 45.	Tyrannos nūquam experta Po- lonia, 28.
Anabaptista, funestus 50. 52.	Tyrannorum dominatus qua- lis, 30.
honorē regium cōuellit, 63.	V
per sacerdotes regem perit, 63.	Vandali à Vandalo flumine 88.
Ordinationi Dei resistit, 62.	Venceslai Regis Boem. ignauia regnum Boemiæ hæreticorum incendio conflagrauit, 48.
coenas aliorum damnat, suam extollit 49. pfitacus in scriptura, 41.	Vladislaus Iagello cur ad re- gnū Poloniæ vocatus, 96.
Stancari hæresis nocentissima, fi- gienda, 1. 64.	Vladislaus Iagello ver? rex 80
Stancari vxor 4. veritas 8.	Vladislaus Iagellonis decretum contra hæreticos, 78.
Stancari cœna 9. 49.	Vladislaus rex Poloniæ & Vi- gariæ, Martyr, 77.
Stancari Sophismata contra sa- cramentū altaris, 24. fucus 22.	Vnctio regis & Pontificum di- uerfa, 31.
Stancaranæ sectæ imago, 49.	Z
T	Ziska regnum Boemiæ diripuit, afflixit, &cæt. 48.
Theologia vera quæ, 21.	
Theologia Stancari qualis 21.	
Traditiones, 91.	
Tyrannidis origo, 31.	

FINIS INDICIS.

AD LECTOREM:

MATHIAS PLOCENSIS.

SI te dogma iuuat verum, si mente quieta
Esse cupis, verses hæc pia scripta manu.
Detegit autor enim fraudes, quas Stancarus ore
Clamose spargens, scindit ouile dei.
Castigatq; etiam magnorum Orichouius acri
Annosas Regum sæpe dolore moras.
Esse sacerdotis perdignum munus honore
Affirmat summo: Christus vt ipse docet.
Hic vero spretus nunc est honor, attamen æquus
Tutari hunc vita, quisq; paratus erit.
Qualis hic est præsens autor, qui dogmata sternit
Hæreseos: illum vincere nemo potest.
Stancare terga dabis, quondã vt Catilina malignus,
Eloquio victus qui Ciceronis erat.
Eloquio, pietate viri, sic vinceris huius,
Qui modo te contra fortia tela iacit.
Est igitur nobis Orichouius iste sequendus,
Instituens scriptis pectora nostra pijs.

ADLECTORUM

MATRICES PASCENSIS

Quis dicitur in verum si mentis potius
 In corpore veritas habetis scripta manu
 Deum amor caritatis, quod dicitur ore
 Choro scriptis habet ore del
 Caligat enim magisterum Orichonum acti
 Amara est enim hoc dicitur moras
 In ardore, in igne alius honoro
 All' in ardentibus Christus veritate docet
 Hoc vero spiritus nunc est honor, amorem spiritus
 In unum nobis esse spiritus erit
 Quis dicitur in verum, qui dicitur in verum
 In unum illius veritate nunc potest
 Statem ore et habet quod veritas maligna
 In unum veritas in Ceteris erit
 Floquet, veritate veritas in veritate huius
 Quod modum veritas in unum
 Est ignis nobis, in unum veritas in unum
 In unum veritas in unum veritas in unum

1850
BIBLIOTECA
SENATORIA
D'AVANZINIS

41798

BIBLIOTEKA
Seminarium Duchownego Rzym.-Kat.
W SANDOMIERZU.

00033207

